

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
TEKNIIKAN JA LIIKENTEEN ALA

SISÄÄNKÄYNTI KERROSTALOISSA

ULKO-OVIEN DETALJIIKKA JA INTEGROITU TAIDE
SISÄÄNKÄYNTIEN YHTEYDESSÄ

TEKIJÄ:

Mikko Korhonen

Koulutusala Tekniikan ja liikenteen ala	
Tutkinto-ohjelma Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Mikko Korhonen	
Työn nimi Sisäänkäynti kerrostaloissa – Ulko-ovien detaljiikka ja integroitu taide sisäänkäyntien yhteydessä	
Päiväys 17.5.2021	Sivumäärä/Liitteet 24/ 123
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Ornamo Ry	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön lähtökohtia olivat omakohtaiset kokemukset uudiskerrostalojen sisäänkäyntien ulko-ovien yksitoikkoisuudesta. Havaintojen mukaan asuinkerrostaloissa käytetään usein toisiaan toistavia oviratkaisuja, joista puuttuu muotoilun aistittavuus, käsityöllisyyden kosketeltavuus, kauneus ja taiteen elämyksellisyys. Tämä havainto oli opinnäytetyön päälähtökohta. Katutilan ja maantasokerroksen tärkeys ja merkityksellisyys ymmärretään asuinkerrostalon suunnittelussa, mutta kehitettävää on detaljitasolla. Asuinkerrostalon ulko-ovissa vaikuttavat tällä hetkellä seuraavat ominaisuudet: turvallisuus, katalogimainen tuotettavuus ja käytännöllisyys. Työn tavoitteena oli tarkastella mahdollisuutta monipuolistaa sisääkäyntien ovituotteita integroidun taiteen avulla. Integroidulla taiteella tarkoitetaan ympäristönsä rakenteisiin tai arkkitehtuuriin kiinteästi liittyvää teosta, jonka merkitys muodostuu teoksen ja sen ympäristön muodostamasta kokonaisuudesta.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu graafisena julkaisuna, jossa on tutkittu yleisesti uudisasuinkerrostalon sisäänkäyntidetallijikkaa vertailun ja esimerkkien avulla. Työn analyysiosassa valokuvattiin 1880-2020-lukujen asuinkerrostalojen sisäänkäyntejä. Niitä verrattiin asettamalla ne aikajanelle ja tarkastelemalla ulko-ovien ulkoasua ja yksityiskohtia. Kirjallisuusosassa perehdyttiin rakennusalan julkaisuihin ja tutkimuksiin ja verrattiin niiden käsityksiä sisäänkäynneistä. Vertailussa näkökulmana oli historia ja nykyaika. Haastatteluosassa tutkittiin rakennusalan eri toimijoiden ajatuksia ja näkökulmia aiheeseen liittyen. Työ on tehty keskustelemalla yhteistyössä muotoilualan asiantuntijajärjestö Ornamo Ry:n kanssa.</p> <p>Analyysiosan, historia- ja tutkimuskirjallisuuden, sekä haastatteluista saatujen tulosten pohjalta tehtiin esimerkkikonsepti asuinkerrostalon sisäänkäynnistä, jossa on hyödynnetty edellä saatua tietoa. Esimerkkikonseptin tarkoituksena on toimia uudenlaisena ajatusmallina rakennusalan toimijoille ja siinä on pyritty painottamaan rakennussuunnittelussa asukaslähtöisyyttä ja monialaista kehitystyötä ovituotteiden monipuolistamiseksi. Asukaslähtöisyydellä tarkoitetaan asukkaan aitoa osallistumista, hänen kokemustensa ja asiantuntemuksensa huomioimista osana suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Monialaisella kehitystyöllä tarkoitetaan eri ammattiryhmien osaamisen ja erilaisten näkökulmien yhteen tuomista parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi.</p>	
Avainsanat sisäänkäynti, detaljiikka, integroituvuus, taide, ovi, kerrostalo, rakennusosat	

Field of Study Technology, Communication and Transport	
Degree Programme Degree Programme in Construction Architecture	
Author(s) Mikko Korhonen	
Title of Thesis Entrances of apartment buildings - details of exterior doors and integrated art at entrances	
Date 17 May 2021	Pages/Appendices 24/ 123
Client Organisation /Partners Ornamo Ry	
<p>Abstract</p> <p>The starting points of this thesis were in first hand own experience related to the subject, as well as discussions about the common monotony of the details of exterior doors at the entrances in new apartment buildings. In apartment buildings impersonal door solutions are used that lack the sensibility of design, the touch of craftsmanship and the beauty and experience of the art seems to be missing. The importance and relevance of street space and ground floor level are understood in design, but there is something to be developed on detail level. The doors of a residential apartment building are currently influenced by values of security and practicality and they have to be easy to manufacture. The aim of the work was to consider how to make entrance door products unique by integrating art.</p> <p>This thesis was completed, as a graphic publication, with a general study of the entrance details of a new residential apartment building by showing examples and comparing them. In the analysis, entrances of houses built between 1880-2020 were compared to each other by photographing and setting them on a timeline. The literary part has explored publications in the construction industry, as well as studies from a historical and contemporary perspective. In the interview part, various operators in the construction industry took a position from their own professional perspective. The work was carried out in cooperation with Ornamo Ry, a specialist organisation in the field of design.</p> <p>Based on the analysis, the history and research literature, as well as the results of the interviews, an example concept was created using the information obtained. The Example Concept is intended to serve as a new model of thinking for construction operators and emphasis was put on multidisciplinary development and resident-orientation in order to diversify door products.</p>	
<p>Keywords entrance, entry, details, integrating, art, door, apartment building, building parts</p>	

SISÄLTÖ

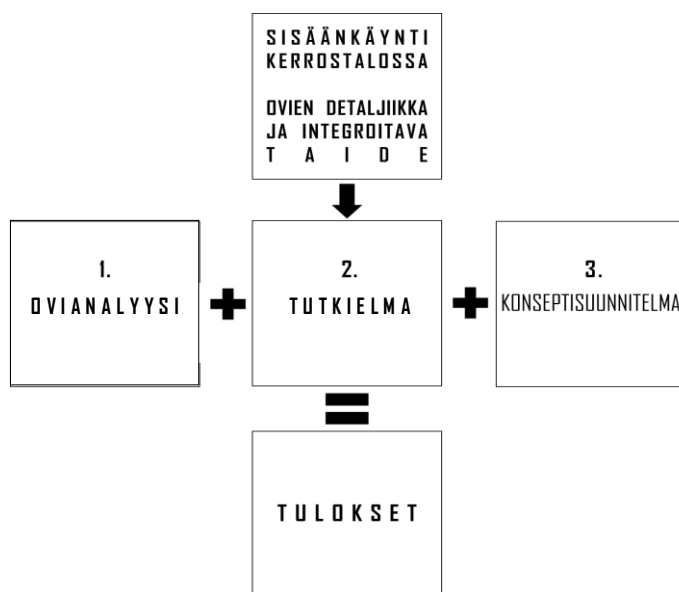
1	JOHDANTO	5
1.1	Toimeksianto	6
1.1.1	Ornamo ry	6
1.1.2	Taide käyttöön – Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen	6
1.1.3	Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät	7
1.1.4	Valokuvaaminen työkaluna	7
2	TUTKIMUSKYSYMYKSET	9
2.1	Neljä päätutkimuskysymystä	9
3	TYÖN VAIHEET	11
3.1	Analyysi	12
3.2	Historiakirjallisuuden, tutkimusten ja arkkiehtuurijulkaisuiden tarkastelu	13
3.2.1	Käytetyt tekstiaineistot ja tutkimukset	14
3.2.2	Rakennussuunnittelun ohjeet ja määräykset	15
3.3	Haastattelut	16
4	ESIMERKKI KONSEPTISUUNNITELMASTA	17
5	TULOKSET JA POHDINTA	19
	LÄHTEET	21
	LIITE 1: GRAAFINEN JULKAISU: SISÄÄNKÄYNTI KERROSTALOISSA -	24
	ULKO-OVIEN DETALJIikka JA INTEGROITAVA TAIDE SISÄÄNKÄYNTIEN YHTEYDESSÄ	24

1 JOHDANTO

Opinnäytetyönaiheena on sisäänkäynti kerrostaloissa – ulko-ovien detaljiikka ja integroitu taide sisäänkäyntien yhteydessä. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikuttivat omakohtaiset havainnot rakennusalalta. Ensimmäinen havainto on, että rakennusala on näyttänyt merkkejä hitaasta kehityksestä jo pitkään etenkin asenteiden kohdalla. Tämä näyttäytyy usein kommenttina, että tehdään kuten on ennenkin tehty ja tämä luo esteen alan kehittymiselle. Toiseksi on havaittu, että rakennusalalla nousevat yksitellen pinnalle trendit kuten esimerkiksi kustannustehokas rakentaminen, puurakentaminen, ekologinen rakentaminen, modulaarinen rakentaminen, tietokoneavusteinen suunnittelu ja rakentaminen. Kun yksi asia on nostettu esille, vastaavasti toinen asia jää vähemmälle huomiolle. Suunnittelutyössä, jossa painotetaan esimerkiksi rakennusten tehokkuutta, voidaan vastaavasti menettää kokemuksellisuus yksityiskohdissa. Tästä on esimerkkinä asuinkerrostalojen sisäänkäyntien ulko-ovet. Yksityiskohdilla kuten sisäänkäynnin ovella on iso merkitys asukkaan arkikokemuksissa, ja sitä kautta kokonaisarkkitehtuurissa. Kolmantena on havaittu nykyajan asuinrakennusten kustannukset olevan suuria rakennushankkeen eri osapuolille ja monesti kannustimena tai rajoittavana tekijänä ovat juuri taloudelliset tekijät.

Työssä tutkitaan asuinrakennuksen yksityiskohtien merkitystä ja kuinka asukas voisi saada niiden avulla enemmän vastinetta aisteilleen ja rahoilleen arkkitehtuurin, muotoilun ja taiteen avulla. Omakohtaisten havaintojen mukaan asuinkerrostaloissa käytetään usein toisiaan toistavia oviratkaisuja, joista puuttuu muotoilun aistittavuus, käsityöläisyyden kosketeltavuus, kauneus ja taiteen elämyksellisyys. Tämä havainto on opinnäytetyön lähtökohhta.

Tässä työssä keskitytään asuinkerrostalon sisäänkäyntien ulko-oviin ja niihin liittyvään detaljiikkaan eli yksityiskohtiin. Opinnäytetyössä tutkitaan mitkä asiat vaikuttavat yksilöllisimpien rakennustuoteratkaisujen suunnitteluun ja mitä mahdollisuuksia niitä olisi toteuttaa tulevaisuudessa ja miten rakennustuote voisi olla paremmin paikkasidonnainen ja sulautuva osa rakennuskokonaisuutta. Tavoitteena on tuottaa uudenlainen ajattelumalli, jota voisi hyödyntää yksilöllisemmässä suunnittelussa konseptisuunnittelun avulla rakennuksen eri yksityiskohdissa. Tavoitteen saavuttamiseksi työn analyysiosan, historia- ja tutkimuskirjallisuuden, sekä haastatteluista saatujen tulosten pohjalta tehdään esimerkikikonsepti asuinkerrostalon sisäänkäynnistä, jossa hyödynnetään edellä saatua tietoa. Konseptissa tavoitteena on painottaa rakennussuunnittelussa asukaslähtöisyyttä ja monialaista kehitystyötä ovituotteiden monipuolistamiseksi. Asukaslähtöisyydellä tarkoitetaan asukkaan aitoa osallistumista, hänen kokemustensa ja asiantuntemuksensa huomioimista osana suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Monialaisella kehitystyöllä tarkoitetaan eri ammattiryhmien osaamisen ja erilaisten näkökulmien yhteen tuomista parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi. Kuvio opinnäytetyöstä (ks. kuva 1) näyttää kuinka opinnäytetyön runko on jäsenneilty.

KUVA 1. Kaavio opinnäytetyön rungosta (Korhonen 2020)

1.1 Toimeksianto

Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimii Ornamo ry. Ornamo Ry:n asiantuntija Anna Rikkinen suostui toimeksiantajan yhteyshenkilöksi. Rikkinen vastaa taiteilijoiden jäsenpalveluista sekä Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen-hankkeesta. Opinnäytetyössä käytetään lähteinä suoraan useita tutkimuksista saatuja tietoja ja keskeisimpinä toimeksiantajan roolista olivat Taide käyttöön – Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen-hanke sekä Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät. Toimeksiantajan rooli opinnäytetyössä on luoda keskustelua ja näkökulmia sekä olla tukena.

1.1.1 Ornamo ry

Ornamo ry on vuonna 1911 perustettu muotoilualan asiantuntijajärjestö. Ornamo tuottaa ajantasaista tietoa muotoilualasta sekä tekee näkyväksi alan tuomaa arvoa yhteiskunnassa ja merkitystä eri toimialoille. Ornamon jäsenistö koostuu korkeakoulutetuista ammattilaisista, jotka työskentelevät muun muassa sisustusarkkitehtuurin, teollisen muotoilun, kaluste-, tekstiili- ja vaatesuunnittelun, pakkaussuunnittelun, palvelumuotoilun, muotoilukasvatuksen, digitaalisen suunnittelun sekä taidekäsityön ja taiteen parissa.(Ornamo Ry.)

1.1.2 Taide käyttöön – Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen

Hankkeessa on vuosina 2018–2020 kehitetty kuntien, kaavoittajien ja yritysten tarpeisiin palveluja, jotka helpottavat luovan suunnittelun hankintaa. Tietopakettien ja toimintamallien tavoitteena on sujuvoittaa taiteen integroimista rakennushankkeisiin sekä lisätä kuntien ja rakennusyritysten taiteen ja luovan suunnittelun hankintojen laatua ja määrää. Hanketta on tukenut Hämeen ELY-keskuksen

myöntämänä Euroopan sosiaalirahasto. Päätoteuttajana on ollut muotoilualan asiantuntijajärjestö Ornamo ry ja kumppaneina konsulttiyhtiö Frei Zimmer Oy, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, Rakennustietosäätiö RTS, Riihimäen kaupunki ja Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö.(Taide käyttöön -hanke.)

1.1.3 Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät.

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Selvitys tuo uutta tietoa taiteesta aluerakentamisessa. Se käsittelee julkisen taiteen taloudellisia vaikutuksia ja niiden arviointimenetelmiä. Selvitys tehtiin Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporessa osana Taide käyttöön -Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen -hanketta (2018–2020). Selvityksessä esitellyt vaikutusten arviointikehikot ja taloudellisen arvottamisen menetelmät auttavat tunnistamaan ja todentamaan hyötyjä, joita taide voi tuottaa, kun sitä yhdistetään kaupunki- ja ympäristösuunnitteluun ja rakentamiseen. (Myllyntaus & Karttunen 2020.)

1.1.4 Valokuvaaminen työkaluna

Valokuvaus on tärkeä työmenetelmä opinnäytetyössä. Valokuva antaa parhaan informaation, jossa voi aistia ajan ja tunnelman. Asuinkerrostaloja kuvatessa saatiin koostetaan kuvaliite nykyisten kerrostalojen sisäänkäyntien suunnittelusta ja oviympäristön detaljiikasta eli yksityiskohdista. Esimerkiksi havainnot tavasta kiinnittää ilmoituskylttejä ja tarroja oven yhteyteen (ks. kuva 2) tai iltavalais- tusolosuhteista siirryttäessä katutilasta porrashuoneeseen. (ks. kuva 3)

KUVA 2. Sisäänkäynti Helsingin Vuosaaresta. Huomio sisäänkäynnissä kiinnitty esimerkiksi ilmoituskyltteihin. (Korhonen 2020.)

KUVA 3. Sisäänkäynti Helsingin Aurinkolahdesta. Iltavalaistus kohteessa on kirkas ja häikäisevä. (Korhonen 2020.)

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuskysymykset laadittiin opinnäytetyöhön teemojen avulla, joilla saatiin mahdollisuus useille näkökulmille. Rakennustehokkuus, kustannustehokkuus, tuotantotehokkuus ovat olleet kerrostalorakentamisessa vallitsevia teemoja, jotka ohjaavat isosti nykyrakentamista. Myös aikamme globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos, luovat painetta ottaamaan suunnittelussa huomioon ekologisuuden, kiertotalouden, muuntojoustavuuden ja pitkäikäisyyden tarpeet.

Tämän opinnäytetyön teemoiksi valittiin asumisen laatu, kauneus, kokemuksellisuus ja yksilöllisyys. Nämä jäävät useasti nykyrakentamisessa taka-alalle, joten on perusteltua tarkastella tutkimuskysymyksissä näitä näkökulmia. Opinnäytetyössä tavoitteena on saada vastauksia kuinka yhdistää tehokkuus, trendit ja kauneus tasa-arvoiseksi suunnittelu ja rakennusprosesseissa. Työlle valittiin neljä päätutkimuskysymystä ja niiden perustelut kerrotaan alla olevien kysymysten alla.

2.1 Neljä päätutkimuskysymystä

Mitä arkkitehdin roolin muutos on tehnyt rakennustaiteen detajikalle?

Kustannustehokkuus ja tehoasuntotuotanto näkyvät toisiaan toistavissa ratkaisuissa ja katalogimaisissa tuotteissa jotka arkkitehti valitsee muttei suunnittele. Katalogituotteita on niukasti ja variaatioita vähän. Kuka tuotteet suunnittelee jos arkkitehdin rooli on nykyään vain valita paras niukoista vaihtoehdoista? ja siitä huolimatta, tilaajalla tai rakennuttajalla on mahdollisuus valita tuo tuote toiseksi, monesti vain kustannuksellisista syistä.

"Jos arkkitehti unohtaa asiakkaan, on mahdotonta, että lopputuloksena olisi ihmisen mittakaavan huomioon ottavaa arkkitehtuuria, joka luo samalla laadukasta kaupunkiympäristöä." (Geitel 2018.)

Kuinka saada taiteen integroituminen toteutumaan , jotta lisätään rakennustaiteellista arvoa?

Heikko integroidun taiteen toteutus tai suunnittelu rakennushankkeissa voi saada ne näyttämään päälleliimatulta. Vaikka tarkoitus on hyvä ja esimerkiksi taiteen vaikutus paikan identiteetin vahvistumiseen on monissa hankkeissa havaittu, voi se vastaavasti irrallisen tuntuksena vaikuttaa alueeseen tai rakennukseen negatiivisesti. Tässä opinnäytetyössä on tutkittu Miten saada integroituminen toteutumaan niin, että se palvelisi yhä paremmin esimerkiksi asukkaita, sijoittajia, suunnittelijoita ja rakennuttajia?

Miten varmistaa hankkeen eri osapuolien vakuuttaminen, ettei suunnittelutuote joudu karsittavien listalle "halpuutuskiirroksilla?"

Useasti rakennushankkeissa luonnosvaiheessa valittuja suunnitteluratkaisuja joudutaan muokkaamaan, vaihtamaan ja jopa jättämään pois taloudellisista syistä. Millä arvotetaan tuote, josta voi helposti valita halvemman vaihtoehdon? Miten tuotteen esteettiset arvot saataisiin perusteltua hankkeen eri osapuolille niin, että tuote voitaisiin pitää mukana toteutukseen asti.

Mikäli arkkitehtitoimistot haluavat tehdä aktiivista tuotekehitystä tapahtuu se usein omalla kustannuksella ilman ulkopuolista rahoitusta. Vertailukohteeksi Lundén (Eero

Lundén, Lundén Architecture Company) *nosti Dysonin robotti-imurin, jonka digitaalisen moottorin tuotekehittelyyn oli investoitu £150 miljoonaa ja imurin navigointijärjestelmää oli kehittämässä 31 aiheeseen erikoistunutta insinööriä yli 100 000 tuntia. Mihin rakentamisen alan innovaatioon olisi investoitu ja keskitytty samassa mittakavassa? (Geitel 2018.)*

Voiko tämä avata ajattelua pidemmälle? Matka pääsisäänkäynnistä omalle kerrostasovelle ja edelleen parvekkeen/terassin ovelle, toivoisitko ovien ympäristön henkivän asujastaan vai olevan anonyymeja?

Tässä kysymyksessä painotetaan uudisasuinkerrostalojen yhteisten kulkureittien kuten, sisäänkäyntien ja porrashuoneiden roolia asukkaalle. Arvokas ja kodikas matka katutilasta huoneiston ovelle olisi vähintäänkin ansaittu ja perusteltu kokemuksellisuuden ja kauneuden näkökulmasta. Saavatko nykyratkaisut asukkaan pysähtymään ja ihastelemaan kliinistä toteutusta vai halutaanko valjuista tiloista vain pikaisesti omaan kotiin? Voisiko talon asukkaiden persoonat näkyä koko rakennuksessa muillekin asukkaille ja vieraille? Voisiko ottaa tarkasteluun muitakin rakennusosia kuin vain sisäänkäyntien ovet?

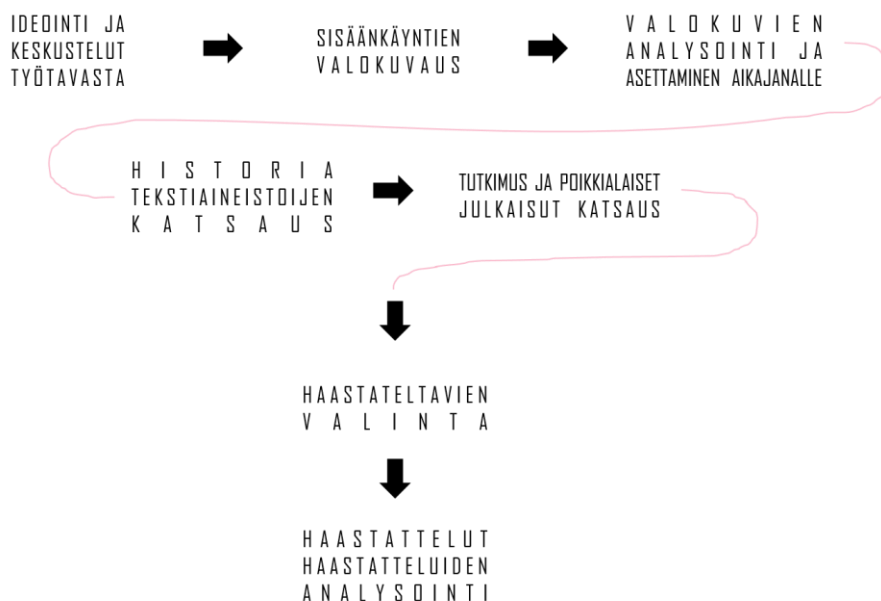
3 TYÖN VAIHEET

Tämän opinnäytetyön lähtökohtia olivat aiheeseen liittyvät omakohtaiset kokemukset sekä käydyt keskustelut uudiskerrostalojen sisäänkäyntien ulko-ovidetaljiikan yksitoikkoisuudesta. Päälähtökohta oli havainto, että kerrostaloissa käytetään anonyymeja oviratkaisuja, joista puuttuu muotoilun aistittavuus, käsityöläisyyden kosketeltavuus, kauneus ja taiteen elämyksellisyys. Katutilan ja maantasokerroksen tärkeys ja merkityksellisyys ymmärretään suunnittelussa, mutta kehitettävää on detaljitasolla. Asuinkerrostalon ovissa vaikuttavat tällä hetkellä arvoina turvallisuus, katalogimainen tuotettavuus ja käytännöllisyys. Työn tavoitteena oli tarkastella mahdollisuutta sisäänkäyntien ovituotteiden monipuolistamiseksi integroitavan taiteen avulla. Opinnäytetyöntekijänä minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta tutkielmallisesta kirjoittamisesta ja aiheen valinta perustuu pitkään itäneisiin omakohtaisiin ajatuksiin ja pohdintoihin. Tässä tutkielmassa on pyritty saada nuo ajatukset luettavaan muotoon.

Työ koostuu ovianalyyysiosasta, kirjallisuusosasta, haastatteluosasta sekä niiden pohjalta tehdystä esimerkkikonseptista. Näistä on koottu tämän raportin liiteosaan graafinen julkaisu: Sisäänkäynti kerrostaloissa. Ulko-ovien detaljiikka ja integroitava taide sisäänkäyntien yhteydessä. Ovianalyysi toteutettiin valokuvaamalla itse kerrostalojen sisäänkäyntejä, jotta saatiin mahdollisimman läheinen kosketuspinta tutkittavaan aiheeseen. Kuvaus tapahtui pääosin Helsingissä ja Kuvauspaikkoja olivat kaupungin osat kuten esimerkiksi Jätkäsaari ja Kuninkaantammi. Kirjallisuusosassa on perehdytty aiheeseen liittyviin tutkimuksiin ja julkaisuihin ja sieltä löydettyjä asioita on lainattu suoraan ja nostettu esille. Tutkittuja kirjoja olivat esimerkiksi Oviopas, Jugend Suomessa ja Ihon silmät-arkkitehtuuri ja asitit ja tarkoituksena ajatus, että erilaisiin asutus suunnitteluasioihin on jo paljon kirjallisuusaineistoa joka usein on alansisäisesti tiedossa, mutta jää vailla julkista keskustelua ja näkyvyyttä. Haastatteluosa on valittu mukaan, jotta saataisiin opinnäytetyölle keskusteleva osa-alue. Haastatteluiden vahvuus on itsensä haastaminen keskustelemaan rakennusalan kehitysasioista alan ammattilaisten kanssa. Haastateltavina olivat arkkitehti, muotoilualan asiantuntija, rakennuttaja, puu-ovitoimittaja, teräsovitoimittajan kehityspäällikkö ja taiteilija. Haastatteluista toivottiin vaapaamuotoista ja keskustelevaa. Haastateltavia lähestyttiin sähköpostitse ja sen jälkeen itse haastattelu toteutettiin puhelulla tai videopuhelulla. Aikaisempaa kokemusta haastatteluiden tekemisestä ei ollut ja se toteutettiin teemallisesti keskusteleavassa muodossa.

Esimerkkikonsepti on ovianalyyysiosan, historia- ja tutkimuskirjallisuuden, sekä haastatteluista saatujen tulosten pohjalta on tehty esimerkkisuunnitelma, jossa on hyödynnetty saatua tietoa ja tuloksia. Esimerkkikonsepti antaa konkreettisen näkökulman siihen mitä opinnäytetyöllä yritetään kertoa. Sen on tarkoituksella valittu esimerkiksi, eikä tiukasti rajattu suunnitelmatarkeisuus, jotta olisi mahdollisuutta ajatella konseptia laajemmin ja toimia uudenlaisena ajatusmallina rakennusalan toimijoille, jossa pyritty painottamaan monialaista kehitystyötä ja asukaslähtöisyyttä, sekä esteettisiä arvoja.

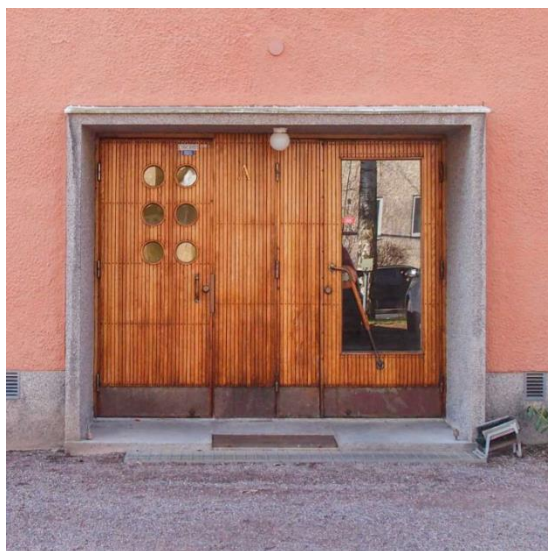
TUTKIELMAOSUUDEN PROSESSIKAAVIO

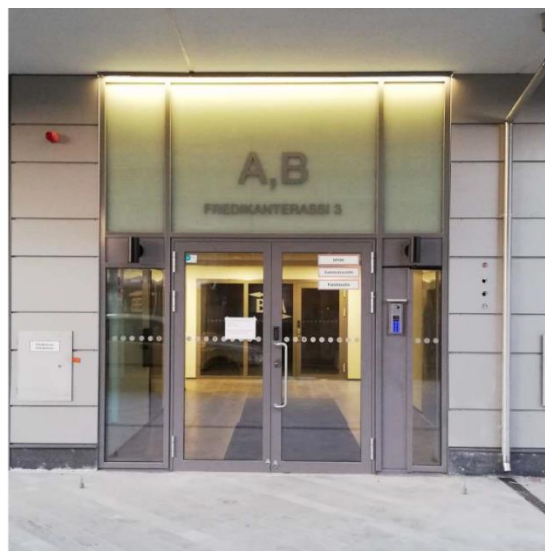
KUVA 4. Kaavio tutkielmasta ja analyysiosasta (Korhonen 2020)

3.1 Analyysi

Opinnäytetyö aloitettiin valokuvaamalla kerrostalojen sisäänkäyntejä (ks. kuva 5). Erityisesti tarkasteltiin uudiskerrostaloja 2010-luvulta. Kohteet valikoituivat Helsingistä eri kaupunginosista ja tarkoituksena oli kerätä aineistoa laajasti eri vuosikymmeniltä. Tärkeimmät havainnot tehtiin kasvavilta uudisrakennusalueilta kuten esimerkiksi Jätkäsaari, Kruunuvuorenranta ja Kuninkaantammi. Kuvista on koostettu liiteosa, jossa kuvat on asetettu vuosikymmenittäin aikajanelle aikavälillä 1880-2020. Analyysissa keskitytään juuri sisäänkäynnin oveen sille saavuttaessa ja sen luomasta ensivaikutelmasta. Tutkitaan myös matkaa katutilasta sisäänkäynnille. Kuvissa on kerrottu talonrakennusvuosi, kaupunki ja kaupunginosa. Aikajanelle on koostettu vuosikymmenien selkeitä kehitysjaksoja arkkitehtuurissa, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet esimerkiksi ulko-ovimuotoiluun. Innoittajana valokuvalliseen analyysiin toimi Helsingin kaupunginmuseon teettämä inventointi kantakaupungin asuinkerrostalojen porrashuoneista: Töölöläisiä porrashuoneita 1920-30 -luvulta.

1952-Isokaari-Lauttasaari-Helsinki

2020-Fredikanterassi-Pasila-Helsinki

KUVA 5. Sisäänkäynti vertailu kahdesta eri kerrostalosta Helsingissä (Korhonen 2020)

3.2 Historiikirjallisuuden, tutkimusten ja arkkitehtuurijulkaisuiden tarkastelu

Tässä osassa tutkittiin ja tarkasteltiin kerrostalojen historiaa ja niihin liittyvää taidetta ja käsityöläisyyttä sisäänkäyntien yhteydessä. Lisäksi tutkittiin ovien historiaa lyhyesti sekä tarkasteltiin esimerkkejä taiteilijoiden tekemistä ovituotteista ja niihin liittyvistä yksityiskohdista. Näitä havaintoja verrattiin nykyajan sisäänkäynti ja ovisuunnitteluratkaisuihin ja yksityiskohtiin. Aineistoista saatiin poimittua aiheeseen liittyviä tärkeitä havaintoja ja ne tuotiin tiivistetyssä muodossa työhön. Esimerkiksi havainto, jossa Juhani Pallasmaa kertoo poleemisessa esseessään, Ihon silmät - arkkitehtuuri ja aistit, hyvin kuinka nykyiset tehdastekoiset materiaalit luovat arkkitehtuuriin iätöntä täydellisyyttä ja taktiillisuuden ja yksityiskohtien häviäminen puolestaan vähentävät kehollista kohtaamista. Taktiilinen-termillä tarkoitetaan tuntoaistijärjestelmää. Tällä menetelmällä saatiin laaja-alainen katsaus rakennusalan eri osa-alueisiin ja näin ollen tietoa voitiin luontevasti käyttää myöhemmin esiintyvässä esimerkkikonseptissa.

Kirjallisuuden ja julkaisujen etsiminen ja tutkiminen työssä vaati aikaa ja sisäistämistä. Asioiden ja ajatusten harhautuminen monialaisesti johti useasti kuitenkin yhdistäviin päätelmiin. Esimerkiksi Oviopas-kirjassa (Leinos, Markku: Oviopas, Helsinki 1988) paneudutaan hyvin yksityiskohtaisesti tekniseen toteutettavuuteen sekä käsityöläisyyteen ovirakenteessa. Vastaavasti Arkiympäristöjen estetiikka: haaste osallistavalle kaupunkisuunnittelulle (Yhdyskuntasuunnittelun seura 2020) - julkaisussa estetiikan arvon ymmärtämiseen ihmisen kautta. Molempia yhdistää ihmislähtöisyys ja inhimillisyys missä korostetaan aistien kautta koettua tärkeyttä suunnittelussa. Teoreettinen ja jopa runollinenkin lähestymistapa mielestäni loi työssä tärkeitä havaintoja yhteneväisyydestä käsityöläisyyden ja teknisyiden kuin taiteenkin kanssa. Laaja-alainen tekstiaineisto antoi mahdollisuuden pitkille pohdinnoille ja pohjan kuinka viedä teoria käytännön suunnitteluun.

3.2.1 Käytetyt tekstiaineistot ja tutkimukset

Kehittyvä kerrostalo-ohjelma

Kehittyvä kerrostalo-ohjelma vastaa kerrostalojen suunnitteluun ja rakentamiseen liittyviin teknisiin, toiminnallisiin, esteettisiin, sosiaalisiin, asuntopoliittisiin ja rakentamisprosessin kehittämistarpeisiin. (Helsingin kaupunki, Kehittyvä kerrostalo-ohjelma.) Opinnäytetyötä varten tärkeä havainto aineistosta on että kerrostalorakentaminen voisi olla aidosti kilpailukykyinen pientalotuotannon kanssa jos siihen pystytään liittämään myös yksilöllisyyden ja väljyyden mielikuvia. Kehittyvä kerrostalo -ohjelman mukaan yksilöllisyys ja väljyys rakennuksissa ovat usein ristiriidassa tehokkaan asuntotuotannon kanssa.

Arkiympäristöjen estetiikka: haaste osallistavalle kaupunkisuunnittelulle

Yhdyskuntasuunnittelun seuran kotisivuilla on kirjoitus Arkiympäristöjen estetiikka: haaste osallistavalle kaupunkisuunnittelulle. Kirjoitus edustaa filosofista tutkimusalaa ja käsittelee arkiympäristöjen esteettisten arvojen vaikutusta ihmisten arkikokemukseen. Tämä on perusteltu aineisto opinnäytetyössä, jossa pyritään konkretisoimaan sisäänkäyntidetallijikan merkitystä asuinrakennussuunnittelussa. Yhdyskuntasuunnittelun ajattelun iso mittakaava, esimerkiksi se, miltä kaupunkiympäristö näyttää ja tuntuu, tukee opinnäytetyöni pientä mittakaavaa, jossa pohditaan miltä asuinkeuhkon sisäänkäynti ja sen ovi näyttää ja tuntuu. Molempia mittakaavoja tarvitaan laadullisesti ja esteettisesti arvokkaan suunnittelun lopputuloksen saavuttamiseksi. *”Arjen ja arkisuuden estetiikka on filosofinen tutkimusala, joka antaa välineitä nimenomaan jokapäiväisen elämän kokemuseräisten arvojen ja merkitysten ymmärtämiseen. Paikan käsite on tässä yhteydessä keskeinen, sillä elämä tapahtuu aina konkreettisissa paikoissa – arkea ja arkisuutta ei voi ymmärtää ilman arjen paikkoja.”* (ks. Haapala 2005, 2017; Heidegger 2000; Highmore 2011; Malpas 1999, 2006, 2012.) (Vihanninjoki 2018.)

APOLI 2020

Arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa vuodesta 2019 lähtien valmistellut työryhmä on tarkastellut, miten suomalainen arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö vastaavat suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen, kaupungistuminen, uudet teknologiat ja kansainvälistyminen vaativat uudenlaisia ratkaisuja. Opinnäytetyön aihe ottaa kantaa kauneuteen ja moniaistisuuteen suunnitelmassa yksityiskohtaista asuntorakentamista. Näitä teemoja Apoli 2020-julkaisussa tuodaan esille ja perustelee näin opinnäytetyön ajankohtaisuutta. Apolissa yksi tavoitteista on myös arkkitehtuurin yhdenvertaisuus ja aito osallistuminen suunnittelussa. Toimenpiteissä mainitaan asumisen ja asuntorakentamisen laatua ja monimuotoisuuden vahvistamista laatimalla asuntojen kokonaisvaltaisen laadun arvioinnin kriteerit ja viemällä niitä käytäntöön. (Apoli 2020) *”Ympäristöpsykologian näkökulmat ihmisen ja ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta sekä esimerkiksi kauneuden kokemuksesta ja moniaistisuudesta tilassa otetaan suunnittelussa huomioon. ”Visio 2035: ”Arkkitehtuurilla luodaan kehys arjelle: se on taidetta,*

toiminnallisuutta, viihtyisyyttä ja elämänlaatua. Kulttuuriympäristö ja arkkitehtuuri ymmärretään paikan ja paikallisen identiteetin kulmakivinä.” (Apoli 2020) Opinnäytetyö antaa taiteellisen, paikkasidonnaisen ja yksilöllisen vaihtoehdon arkiseen asuinympäristöön esimerkkikonseptisuunnitelmassa. (ks. liite 1, 104-117).

3.2.2 Rakennussuunnittelun ohjeet ja määräykset

Opinnäytetyössä etsittiin ohjeista ja määräyksistä vaikuttavia tekijöitä sisäänkäyntisuunnitteluun liittyen. Tässä osiossa verrataan teoriapohjaisia aineistoja vallitseviin ohjeisiin ja määräyksiin. Esteettömyysvaatimukset nousevat esiin ensimmäisenä ja ovat perusteltuja ikääntyvän väestön ja tasa-arvoisen suunnittelun puolesta. Uudisrakennusten suunnitteluohjeissa ovidetaljiikkaa tarkastellessa nousevat esiin paloturvallisuuden huomiointi ja murtosuojauksen huomiointi sekä käytännöllisyys ja ohjeet kuinka laatia tarkat ovikaaviot. Ovisuunnitteluun esteettisiä suuntaviivoja antavat lähinnä määritelmät potkupellin asennuksesta, tai siitä onko ovi lasiaukollinen vai umpiovi. Tutkiessa rakennuslain ohjeita ja määräyksiä havaitaan, että esteettisiin asioihin ei oteta näissä kantaa. Asiassa luotetaan arkkitehdin ammattitaitoon suunnitella ja muotoilla, olisiko ohjeissa ja määräyksissä paikka estetiikan määrittelemiselle ja tämä keino perustella rakennuttajille ja tilaajille mutoilullisesti arvokas sisäänkäynti-ovi joka eroaa rakennuksen muista ovista? Alla listattu esimerkkejä ohjeista, joita tarkasteltu tätä työtä varten.

RT 42-11058 PUUOVET

RT-ohjeessa käsitellään puusta tai puupohjaisista aineista valmistettuja väliovia ja ulko-ovia. Ohjeita annetaan ovien mitoituksista, heloituksista ja kiinnityksestä. Lisäksi esitetään niiden toiminnallisia vaatimuksia ja laatuvaatimuksia. Tässä ohjeessa esitettyjen toiminnallisten vaatimusten mukaisia ovirakenteita käytetään lähinnä asuinrakennuksissa ja julkisissa rakennuksissa.

Esteettömyys

Ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä. Ulko-ovista ohjeessa mainitaan oven helppo avattavuus, koska Itsenäinen kulkeminen ovista on liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle välttämätön edellytys itsenäiseen suoriutumiseen arkielämässä. Oven leveyteen annetaan minimimitoitus ja oven yhteydessä ei saa olla tasoeroa tai kynnyksiä, ellei se ole ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä. Näkövammaisille tuottaa vaikeuksia löytää ovi sileästä julkisivusta ja erityisesti, jos julkisivu ja ovet ovat samaa materiaalia, esimerkiksi lasia. Lasioven alareunassa oleva 300 mm:n potkulevy suojaa lasia ja oven poikki-pienä auttaa näkövammaisia oven havaitsemisessa. Käyttöturvallisuusasetuksen (10 §) mukaan ikkunat, lasiseinät ja lasiovet, joihin on vaara törmätä, on merkittävä siten, että ne havaitaan helposti. Lasiovet jaetaan puitteilla tai varustetaan selkeästi erottuvien huomiomerkinnöin. Edellämainutut kohdat antoivat perustelun tarkastella ovisuunnittelua moniaistisena ja esteettisenä kokemuksena. Opinnäytetyön esimerkki konseptisuunnitelmassa (ks. liite 1, 104-117) ehdotetaan oven muotoilulla kiinnittämään huomiota esimerkiksi siihen, kuinka ovi erottuu tekstuuriltaan ja materiaaliltaan julkisivusta ja on näin helpommin havaittavissa. Ulko-oven ja sisäänkäynnin yksityiskohdissa esimerkiksi ovilevyssä otetaan muotoilun avulla huomioon yksilöllisyys ja sitä kautta sisäänkäynti on helpompi muistaa. (Esteetön rakennus ja ympäristö 2019)

3.3 Haastattelut

Opinnäytetyötä varten etsittiin haastateltaviksi monipuolisesti rakennusalan ammattilaisia. Tällä pyrittiin hahmottamaan eri ammattikuntien näkemystä tutkittavasta aiheesta. Tavoitteena opinnäytetyön alussa oli löytää haastateltaviksi arkkitehti - yksityinen sektori, rakennustuoteteollisuuden edustaja (pk-kokoinen ovitoimittaja sekä suuri ovitoimittaja), rakennuttaja - (pieni sekä suuri yritys asuntorakennuttaminen), taiteilija (taide rakentamisessa yhtymä-kohtia) sekä muotoilija (muotoilualan asiantuntijajärjestön edustaja). Haastattelun lisäksi ajatuksena oli teettää myös asukaskysely sisäänkäyntikokemuksista uudiskerrostalosta 2010-luvulla ja esimerkiksi 50-luvun kerrostalon asukkailta. Tämä koettiin kuitenkin tähän työhön liian mittavaksi joten se jätettiin pois.

Haastatteluihin löydettiin aluksi kaikkiin kategorioihin henkilö, joista taiteilijan osuus jää puuttumaan tästä työstä haastattelun estymisen vuoksi. Haastateltavia lähestyttiin sähköpostilla saatetekstillä, missä esitettiin opinnäytetyöaihe ja tutkimuskysymykset sekä liitteenä oli ovivertailu muutamasta sisäänkäyntioivesta (ks. kuva 5 ja 8) sekä toivottiin haastatteluista vaapaatamuotoista ja keskustelemaa. Haastattelut ja haastatteluiden tulokset katsottavissa liitteestä (liite 1, 44-56)

Haastatteluista nousivat esiin seuraavat tiivistetyt havainnot, joista näkyvissä monialaisuus ja toiveikkuus suunnittelun alan kehittämisessä myös opinnäytetyön aiheen näkökulmasta. Oven symboliikka ja sen kokeminen yksilöllisesti, konseptisuunnittelun voima arkkitehtuurissa, tahtotila suunnittelussa rakennusprojekteissa, poikkialainen yhteiskehittäminen ja sen mahdollisuuksien hyödyntäminen, ylpeys ammattitaidosta ja sen jatkuvasta kehittämisestä, aikasidonnaiset nopeat ja kiinnostavat ratkaisut, suunnittelukapasiteetin hyödyntäminen tai sen vajaakäytön poisto teollisuudessa.

1966-Savonkatu-Keskusta-Kuopio

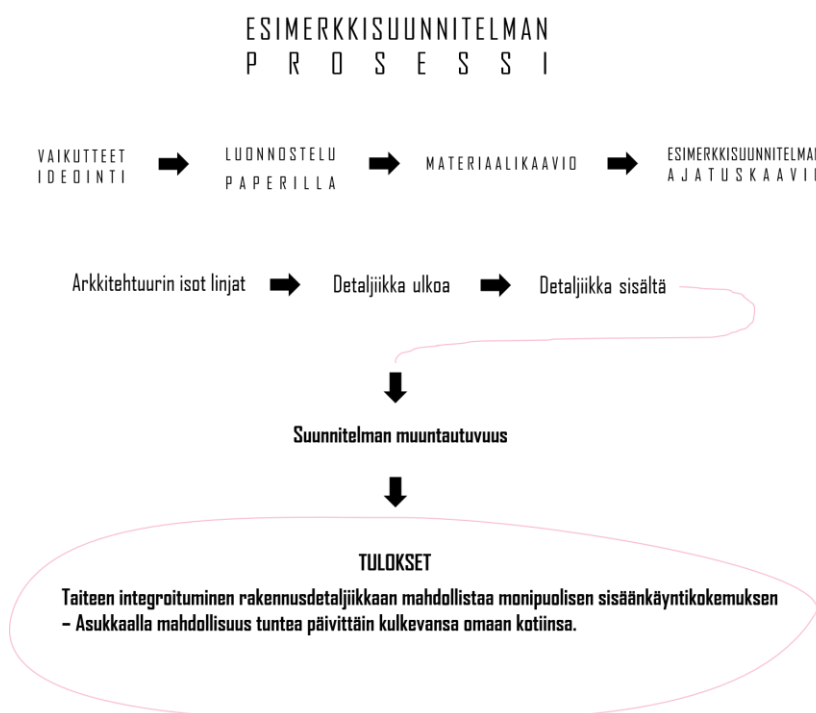
2018-Kalevalankatu-Männistö-Kuopio

KUVA 6. Sisäänkäyntivertailu kahdesta eri kerrostalosta Kuopiossa (Korhonen 2020)

4 ESIMERKKI KONSEPTISUUNNITELMASTA

Edellä tutkittujen vaiheiden pohjalta on tehty esimerkkisuunnitelma sisäänkäyntikonseptista. Ideana oli luoda ajattelumalli, jota tässä esimerkissä käytetään erityisesti asuinkerrostalon sisäänkäyntiin. Konsepti on muuntautuva ja voidaan käyttää tarkastellen myös rakennuksen muihin rakennusosiin. Alla otteita liitteessä olevasta suunnitelmamateriaalista.

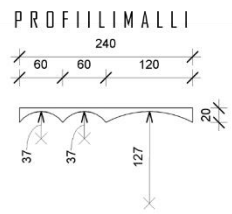
Opinnäytetyössä tutkittujen aineistojen lisäksi vaikutteet konseptisuunnitelman ideointiin lähtivät haptisista eli tuntoaistiin perustuvista taideteoksista (ks. liite 1, 106) ja eri pintojen kosketeltavuudesta, esimerkiksi veistetty puupinta. Luonnostelua toteutettiin paperimallien avulla, jotta kosketuksen tuntumaan voitiin simuloida vaivattomasti. Luonnostelua jatkettiin tietokoneavusteisesti kuvankäsittelyohjelmilla sekä mallintamalla Revit-ohjelmistolla. Näin saatiin tarkkuutta ja mittakaavojen vaihtelua vaivattomasti muutettua. Materiaalivalinnat perustuivat aitoihin jäljittelemättömiin pintoihin kuten puu, tiili tai teräs. Työn konseptimaisuus esitetään ajatuskaavion avulla, joka on selitetty tarkasti (liite 1, 108-111). Näiden vaiheiden jälkeen tehtiin kuviteltu arkkitehtisuunnittelu asuinkerrostalon sisäänkäynnistä ja ulko-ovesta integroidun taiteen avulla. Arkkitehtuurin isot linjat (ks. liite 1, 112-113) kuvaavat julkisivun materiaalien sommittelun roolia sisäänkäynnin yhteydessä. Detaljiikka ulkoa (liite 1, 114) näyttää esimerkiksi kuinka saada vaihtelevalla julkisivun tiililadonnalla mielenkiintoa ja yhteneväisyyttä ulko-oven muotoiluun. Detaljiikka sisältä (liite 1, 115) kuvastaa tunnelman vaihtoa ja kontrastia ulkotilan välillä. näin myös korostaa ulko-oven roolia siirtäessä tilasta toiseen. Materiaalivalinnat kuten tiili ja sen ladonta toistuu sisällä pitäen suunnitelman yhteneväisenä. Suunnitelman muuntautuvuusosiossa (liite 1, 116-117) kuvataan suunnitelman monistaminen ja muuntavuuskyky, jolla perustellaan suunnitelman asiakaslähtöisyys ja paikkasidonnaisuus. Tässä kuvataan kuinka sisäänkäynnin ulko-ovessa oleva profiilimuotoilu toistuu yksilöllisesti jokaisen asukkaan kerrostaso-ovessa yhteistyössä laaditun teeman tai aiheen kautta joka on lähtöisin asukkaista tai ympäristöstä. Kaikki suunnitelman osa-alueet tarkasti liitteessä (liite 1, 104-117)

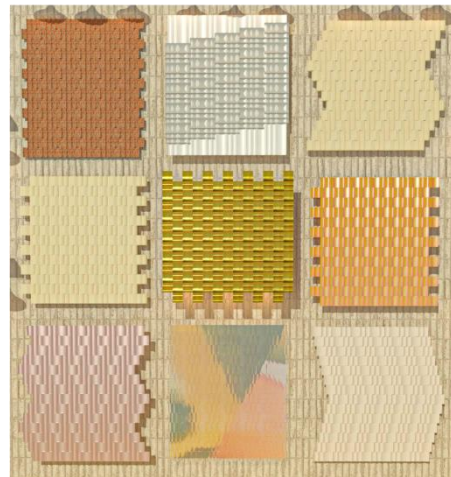
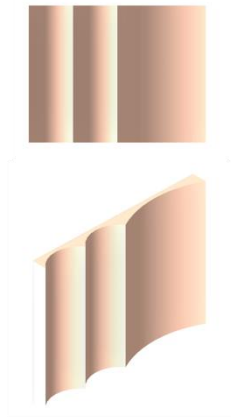
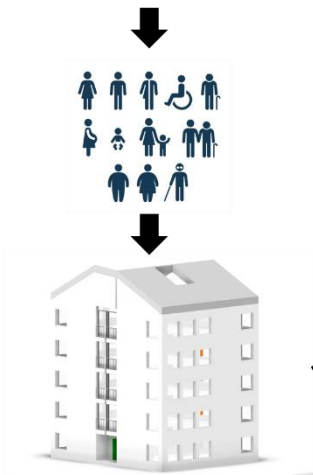
KUVA 7. Kaavio esimerkkisuunnitelman prosessista (Korhonen 2020)

ESIMERKKISUUNNITELMAN AJATUSKAAVIO

PAIKKAKSIDONNAISUUS
ASUKKAIDEN TOIVEET
YHTEISKEHITTÄMINEN
A S U K A S
A R K K I T E H T I
T A I T E I L L I J A
T I L A A J A
R A K E N N U T T A J A
T U O T E V A L M I S T A J A

T O I S T E T T A V U U S
M U U N T A U T U V U U S
M O N I M A T E R I A A L I S U U S
S K A A L A U T U V U U S
M I T T A K A A V A T
T O T E U T E T T A V U U S

KUVA 8. Esimerkkisuunnitelman ajatuskaavio ja havainnekuva integroidulla taiteella personoidusta sisäänkäynnistä (Korhonen 2020)

5 TULOKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella mahdollisuutta monipuolistaa sisääkäyntien ulko-ovituotteita integroidun taiteen avulla. Työn keskeisimpänä tuloksena voidaan pitää sitä, että rakennusalalla on tällä hetkellä jo tarvittavaa teknologiaa ja ammattitaitoa tuotannossa ja suunnittelussa asuinkerrostalorakentamisessa. Sen käyttöasteen huomattiin olevan vajavaista esimerkiksi rakennusteollisuudessa ja yhteistyön tekemistä tarvittaisiin yhä enemmän tuotekehityksessä. Persoonituihin arkisiin rakennustuotteisiin ja rakennuksiin, tässä tapauksessa sisäänkäynnin ulko-oviin, on ainakin tekstiaineistoja ja henkilökohtaisia haastatteluita tutkiessa tarve. Hyviä esimerkkejä löytyy jo nyt, mutta hyvin niukasti. Rakennustuotteiden muotoiluun, kuten ovien muotoiluun, lähtötason täytyisi nousta nykyisistä yksipuolisista yksilöimättömistä yksilöidyimmiksi ja monipuolisemmiksi ratkaisuuksi. Rakennustuotteen brändäyksen mahdollistaminen paremmaksi voisi olla tapa vauhdittaa tuotteiden kehitystyötä. Tämä on onnistunut esimerkiksi eri olutpanimo- ja kahvituotteilla sekä esimerkiksi graafisen betonin käytöllä betonielementeissä. Rakennustuotteen trendauksen eli ajankohtaisemmaksi saamisen mahdollistaminen voisi myös olla vauhdittava tekijä kehitystyössä. Tämä on onnistunut myös huolella tehdyn olutpanimotuotteissa brändäyksen takia, ja tällöin tuotteella on potentiaali tulla ajankohtaisesti kiinnostavaksi yhä uudelleen ja uudelleen niin, että halukkuus on pitkäikäistä. Rakennustuotteen tarinallisuus: tällä hetkellä alalla on markkinointivalttina tarinat. Esimerkiksi osallistava yksityiskohtainen sisäänkäyntisuunnittelu voisi synnyttää tarinan, jossa asukas voisi aidosti tuntea olevansa osa juonta.

Valitessani vahvasti omiin havaintoihin perustuvaa opinnäytetyön aihetta, halusin sen olevan jotain sellaista mitä en aikasemmin ollut opiskellessani tehnyt, mutta oppimaani voisi siinä käyttää hyödyksi. Tekemisen tyyli tarvitsi rinnalleen tukea teoriasta ja keskusteluista sekä toimeksiantajasta. Ne saatiin työhön valikoitua mielestäni onnistuneesti yhteistyön avulla. Aikaisemmin tekemiini suunnittelutöihin verrattuna aavistin tämän työn tuovan haasteita ja paineita sen erilaisuuden vuoksi, lähinnä itseltäni. Kipinä aiheelle oli kuitenkin itänyt jo kauan mielessä ja opinnäytetyöhön sen pystyi muotoilemaan rajatusti. Mielestäni onnistuin valitsemaan aiheen joka on ajankohtainen nyt ja tulevaisuudessa sekä voi koskettaa arkisuudellaan useita ihmisiä. Vaikka opinnäytetyö jättää kysymyksiä ja tulkinnan varoja saatuihin tuloksiin, olen itse tyytyväinen ja tavoitteeni on hyödyntää sitä tulevaisuudessa itseni työllistämiseksi. Koko opinnäytetyössä tehty prosessi avasi ajatuksiani tutkimusten tekemisen tärkeydelle ja alan monipuoliselle työnkuvalle. Hyvien tutkimusten ja ulostulojen rinnalle kaivataan myös konkreettisia ratkaisuja ja mielestäni työssäni on annettu yksi tällainen esimerkki.

Suurina haasteina ja kehityskohteina omakohtaisessa työssä havaitsin aikataulutuksen merkityksen ja siinä pysymisen. Kunnianhimo ja ylioptimistinen asenne saivat tuon osa-alueen venymään tavoitellusta kauaksi. Kuitenkin tässä pitkäjänteisyyttä vaativassa työssä koin antoisaksi ajat milloin ajatuksille ja pohdinnoille antoi aikaa ja tilaa. Mielestäni tässä nyky yhteiskunnan luomassa tehokkuuskeskeisessä ajattelussa työelämässä, koin arvokkaaksi tuon "laiskuuden" ja "aikaansaamattomuuden" tunteen.

Tässä opinnäytetyössä on haluttu ottaa kantaa siihen, että ihmiset tarvitsevat taustoistaan ja henkilökohtaisista eroista riippumatta arkikokemuksia tavallisessa elämisessä ja asumisessa, sellaisia mitä ei tarvitse pelätä koskea, tunnustella ja keskustella. Se miten rakennus tai sen osa-alue esimerkiksi sisäänkäynti, voidaan kokea hetkessä ja se, että jokin rakennuksessa voi havahduttaa vuosien jälkeenkin yllätyksellisesti. Esimerkiksi integroitu taide rakennuksissa ei tarvitse olla päälleliimatun tuntuista, vaan myös sulautuvaa ja sitä kautta monitulkintaista ja arvokasta.

LÄHTEET

Akolahti Kirsti, Saksa Kirsti 1998. Ovet kertovat. Omakustanne.

APOLI 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ympäristöministeriö: Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2020: Apoli2020_ohjelmaehdotus.pdf. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.1.2021

Asuinkerrostalon suunnitteluohje. Verkkojulkaisu. <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/rakentaminen/rakennusvalvonta/lait-ja-ohjeet/asuinkerrostalon-suunnitteluohje.html>. Viitattu 22.12.2020

Cupore 2020. Julkinen taide aluerakentamisessa ja kehittämisessä. Verkkojulkaisu. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/julkinen-taide-aluerakentamisessa-ja-kehittaemisessa>. Viitattu 11.11.2020

Geitel, Eva. Tulevaisuuden arkkitehti. Suomen Arkkitehtiliiton, SAFA:n blogi. <https://www.safa.fi/blogi/tulevaisuuden-arkkitehti/>. Viitattu 20.2.2021

Haapala, Arto 2005. On the Aesthetics of Everyday: Familiarity, Strangeness, and the Meaning of Place. Teoksessa Light, Andrew & Smith, Jonathan M. (toim.): The Aesthetics of Everyday Life. Columbia University Press, New York.

Haapala, Arto 2017. The Everyday, Building, and Architecture. Reflections on the Ethos and Beauty of Our Built Surroundings. Julkaisussa Führ, Eduard (toim.): Ethics in Architecture. Festschrift for Karsten Harries. Cloud-Cuckoo-Land, International Journal of Architectural Theory 22:36, 169–182.

Heidegger, Martin 2000. Oleminen ja aika. Osuuskunta Vastapaino, Tampere.

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2007:10. Kerrostalojen kehittäminen – <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/aluerakentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/kerrostalojen-kehittaminen-talotyypiselvitys.pdf>. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.1.2021

Helsinki kaikille -projekti, Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelu (VYP) ja Jyrki Heinonen. Verkkojulkaisu. https://www.hel.fi/static/hkr/helsinkikaikille/kirjasto/esteettomia_ratkaisuja/Sisaan-kaynnit_pihajarjestelyt.pdf. Viitattu 20.2.2021

Highmore, Ben 2011. Ordinary Lives: Studies in the Everyday. Routledge, London & New York.

Hämäläinen, Pirjo ja Hagelstam, Katja ja Forslund, Ritva 2010. Jugend Suomessa. Helsinki: Otava

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 1. Kaavio opinnäytetyön rungosta.

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 2. Sisäänkäynti Helsingin Vuosaaresta. Huomio sisäänkäynnissä kiinnittyy esimerkiksi ilmoituskyllteihin. Valokuva. Helsinki: Mikko Korhosen kokoelmat.

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 3. Sisäänkäynti Helsingin Aurinkolahdesta. Iltavalaistus kohteessa on kirkas ja häikäisevä. Valokuva. Helsinki: Mikko Korhosen kokoelmat.

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 4. Kaavio tutkielmasta ja analyysiosasta.

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 5. Sisäänkäynti vertailu kahdesta eri kerrostalosta Helsingissä. Valokuva. Helsinki: Mikko Korhosen kokoelmat.

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 6. Sisäänkäyntivertailu kahdesta eri kerrostalosta Kuopiossa. Valokuva. Kuopio: Mikko Korhosen kokoelmat.

Korhonen, Mikko 2020. KUVA 7. Kaavio esimerkkiseuunnitelman prosessista.

- Korhonen, Mikko 2020. KUVA 8. Esimerkkisuunnitelman ajatuskaavio ja havainnekuva integroidulla taiteella personoidusta sisäänkäynnistä. Havainnekuva.
- Laak, Noora ja Ukkonen, Jussi. Ajatuksia kaupungista. Podcast-sarja. <https://open.spotify.com/show/2miLzVWsdafnnyzMN8n01V?si=T4L7auzNRFGIsCBMNjV6pA>
- Leinonen, Päivi. Pekka Pitkäsen punaista Säkylässä. Verkkojulkaisu. Talotarinat. <https://talotarinat.fi/2017/02/20/pekka-pitkasen-punaista-sakylassa/>. Viitattu 11.11.2020.
- Leinos, Markku 1988. Oviopas. Rakennuspuusepänteollisuus r.y. ja Rakennuskirja Oy. Hangon kirjapaino Oy.
- Malpas, Jeff 1999. Place and Experience: A Philosophical Topography. Cambridge University Press, Cambridge.
- Malpas, Jeff 2006. Heidegger's Topology: Being, Place, World. MIT Press, Cambridge.
- Malpas, Jeff 2012. Heidegger and the Thinking of Place: Explorations in the Topology of Being. MIT Press, Cambridge.
- Myllyntaus, Oona ja Karttunen, Sari. Julkinen taide aluerakentamisessa ja kehittämisessä. Verkkojulkaisu. www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/julkinen-taide-aluerakentamisessa-ja-kehittamisessa. Oona_Myllyntaus_Cupore_240920. Viitattu 11.11.2020
- Neuvonen, Petri 2016. Kerrostalot 1880-2000. Arkkitehtuuri, rakennustekniikka, korjaaminen. Kustantaja Rakennustieto.
- Ornamo ry. Taide käyttöön. Verkkosivu. <https://www.ornamo.fi/fi/projekti/taidekayttoon/www.taidekayttoon.fi>
- Pallasmaa, Juhani 1996/2016. Ihon silmät. Arkkitehtuuri ja aistit .Suomentanut Heininen-Blomstedt, Kirsi. Kustantaja Ntamo.
- Rappe, Erja ja Kotilainen, Helinä ja Rajaniemi, Jere ja Topo, PäiviMuisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. Verkkojulkaisu. <https://julkaisut.valtionneuvosto.fi/handle/10024/161060>
- Renata Jakowleff. Taiteilijan verkkosivu. <https://renatajakowleff.com/>
- RT 15-11028 Oviselosteen laatimishoje ja malli. Verkkojulkaisu. https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2015-11028?external_system=Juha&page=1 Viitattu 21.1.2021
- RT 42-10615 Osastoiva ovi A 60 ja A 120. 1996. Verkkojulkaisu. <https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2042-11145> . Viitattu 21.1.2021
- RT 42-11058 Puuovet. Verkkojulkaisu. <https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2042-11058>. Viitattu 21.1.2021
- Serlachius Museot. Verkkosivu. <https://serlachius.fi/>
- Sundqvist Marianne, 2019. 1970-luvun betonielementtikerrostalon aikajana. Verkkojulkaisu. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201903011272.pdf> sivu 10 DIPLOMITYÖ
- Suvikumpu, Liisa 2012. Porrashuoneet – Helsinkiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle. Taide rakennushankkeissa. Verkkosivu. <https://taiderakentamisessa.fi/taide-rakennushankkeessa/>
- Terassi kuin Gaudin hahmottelema. Verkkojulkaisu. Teksti: Elina Karemo, Kuvat: Jaanis Kerkis Julkaistu: 2.7.2019 <https://www.meillakotona.fi/artikkelit/terassi-kuin-gaudin-hahmottelema>. Viitattu 11.1.2021

Töölöläisiä porrashuoneita 1920-30 -luvulta. <https://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/rakennusinventoinnit/tooloporras/index.htm>

Uudisrakennusten suunnitteluohje 2018. Kaupunkiympäristö - Asuntotuotanto, (HELSINGIN KAUPUNKI 12.9.2018. Viitattu 12.12.2020 https://www.hel.fi/static/liitteet/att/Uudisrakennusten_suunnitteluohje.pdf

Vihanninjoki, Vesa. Arkiympäristöjen estetiikka: haaste osallistavalle kaupunkisuunnittelulle | Yhdyskuntasuunnittelun seura 11/3/2020 www.yss.fi/journal/arkiymparistojen-estetiikka-haaste-osallistavalle-kaupunkisuunnittelulle/ 5/9 Arkiympäristöjen estetiikka_ haaste osallistavalle kaupunkisuunnittelulle _ Yhdyskuntasuunnittelun seura

Yle Areena. Pro arte utili - Hyödyllisen taiteen puolesta, Jakso 8: Valkea kyyhky, tekstiilitaiteilija Dora Jung. <https://areena.yle.fi/1-1545009>

Ympäristöministeriö 2018. Esteettömyys. Ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä. Pdf-tiedosto. Julkaistu 26.3.2018. https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf/86e77f87-c19d-4139-f744-531b500b9a86/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf?t=1603260121408. Viitattu 10.12.2020.

Ympäristöministeriö 2020. Rakentamisen kiertotalous. Verkkosivu. <https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>. Viitattu 21.1.2021

LIITE 1: GRAAFINEN JULKAISU: SISÄÄNKÄYNTI KERROSTALOISSA -

ULKO-OVIEN DETALJIIKKA JA INTEGROITAVA TAIDE SISÄÄNKÄYNTIEN YHTEYDESSÄ

O P I N N Ä Y T E T Y Ö
A M M A T T I K O R K E A K O U L U T U T K I N T O
TEKNIIKAN JA LIIKENTEEN ALA

SISÄÄNKÄYNTI KERROSTALOISSA
ULKO-OVIEN DETALJIIKKA
JA
INTEGROITAVA TAIDE
SISÄÄNKÄYNTIEN YHTEYDESSÄ

T I I V I S T E L M Ä

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Koulutusala	Tekniikan ja liikenteen ala
Tutkinto-ohjelma	Rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma
Työn tekijä(t)	Mikko Korhonen
Työn nimi	Sisäänkäynti kerrostaloissa. Ulko-ovien detajiiikka ja integroitava taide sisäänkäyntien yhteydessä.
Päiväys	24.02.2021
Sivumäärä	123
Toimeksiantaja	Ornamo Ry

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön lähtökohtia olivat omakohtaiset kokemukset uudiskerrostalojen sisäänkäyntien ulko-ovien yksitoikkoisuudesta. Havaintojen mukaan asuinkerrostaloissa käytetään usein toisiaan toistavia oviratkaisuja, joista puuttuu muotoilun aistittavuus, käsityöläisyyden kosketeltavuus, kauneus ja taiteen elämyksellisyys. Tämä havainto oli opinnäytetyön päälähtökohta. Katutilan ja maantasokerroksen tärkeys ja merkityksellisyys ymmärretään asuinkerrostalon suunnittelussa, mutta kehitettävää on detajitasolla. Asuinkerrostalon ulko-ovissa vaikuttavat tällä hetkellä seuraavat ominaisuudet: turvallisuus, katalogimainen tuotettavuus ja käytännöllisyys. Työn tavoitteena oli tarkastella mahdollisuutta monipuolistaa sisäänkäyntien ovituotteita integroidun taiteen avulla. Integroidulla taiteella tarkoitetaan ympäristönsä rakenteisiin tai arkkitehtuuriin kiinteästi liittyvää teosta, jonka merkitys muodostuu teoksen ja sen ympäristön muodostamasta kokonaisuudesta.

Opinnäytetyö on toteutettu graafisena julkaisuna, jossa on tutkittu yleisesti uudisasuinkerrostalon sisäänkäyntidetajiiikkaa vertailun ja esimerkkien avulla. Työn analyysiosassa valokuvattiin 1880-2020-lukujen asuinkerrostalojen sisäänkäyntejä. Niitä verrattiin asettamalla ne aikajanelle ja tarkastelemalla ulko-ovien ulkoasua ja yksityiskohtia. Kirjallisuusosassa perehdyttiin rakennusalan julkaisuihin ja tutkimuksiin ja verrattiin niiden käsityksiä sisäänkäynneistä. Vertailussa näkökulmana oli historia ja nykyaika. Haastatteluosassa tutkittiin rakennusalan eri toimijoiden ajatuksia ja näkökulmia aiheeseen liittyen. Työ on tehty keskustelemalla yhteistyössä muotoilualan asiantuntijajärjestö Ornamo Ry:n kanssa.

Analyysiosan, historia- ja tutkimuskirjallisuuden, sekä haastatteluista saatujen tulosten pohjalta tehtiin esimerkikikonsepti asuinkerrostalon sisäänkäynnistä, jossa on hyödynnetty edellä saatua tietoa. Esimerkkikonseptin tarkoituksena on toimia uudenaikaisena ajatusmallina rakennusalan toimijoille ja siinä on pyritty painottamaan rakennussuunnittelussa asukaslähtöisyyttä ja monialaista kehitystyötä ovituotteiden monipuolistamiseksi. Asukaslähtöisyydellä tarkoitetaan asukkaan aitoa osallistumista, hänen kokemustensa ja asiantuntemuksensa huomioimista osana suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Monialaisella kehitystyöllä tarkoitetaan eri ammattiryhmien osaamisen ja erilaisten näkökulmien yhteen tuomista parhaan lopputuloksen saavuttamiseksi.

Avainsanat

sisäänkäynti, detajiiikka, integroitavuus, taide, ovi, kerrostalo, rakennusosat

A B S T R A C T

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

THESIS

Field of Study	Technology, Communication and Transport
Degree	Degree Programme in Construction Architecture
Programme	Mikko Korhonen
Author(s)	Entrances of apartment buildings - details of exterior doors and integrated art at entrances
Title of Thesis	Date
Pages	123
Client Organisation	Ornamo Ry

Abstract

The starting points of this thesis were in first hand own experience related to the subject, as well as discussions about the common monotony of the details of exterior doors at the entrances in new apartment buildings. In apartment buildings impersonal door solutions are used that lack the sensibility of design, the touch of crafts-manship and the beauty and experience of the art seems to be missing. The importance and relevance of street space and ground floor level are understood in design, but there is something to be developed on detail level. The doors of a residential apartment building are currently influenced by values of security and practicality and they have to be easy to manufacture. The aim of the work was to consider how to make entrance door products unique by integrating art.

This thesis was completed, as a graphic publication, with a general study of the entrance details of a new residential apartment building by showing examples and comparing them. In the analysis, entrances of houses built between 1880-2020 were compared to each other by photographing and setting them on a timeline. The literary part has explored publications in the construction industry, as well as studies from a historical and contemporary perspective. In the interview part, various operators in the construction industry took a position from their own professional perspective. The work was carried out in cooperation with Ornamo Ry, a specialist organisation in the field of design.

Based on the analysis, the history and research literature, as well as the results of the interviews, an example concept was created using the information obtained. The Example Concept is intended to serve as a new model of thinking for construction operators and emphasis was put on multidisciplinary development and resident-orientation in order to diversify door products.

Keywords

entrance, entry, details, integrating, art, door, apartment building, building parts

K I I T O K S E T

Opinnäytetyössäni olen tutustunut kahteen itseäni suunnittelijana kiinnostavaan teemaan - asuinrakennusten yksityiskohtiin, joita asukas kohtaa jokapäiväisessä arjessaan sekä integroituun taiteeseen, joka esiintyy rakennuksissa taideteoksina, luoden ajatuksia ja mielipiteitä. Opinnäytetyö on rajattu asuinkerrostalon sisäänkäynteihin ja niissä erityisesti ulko-oviin. Tavoitteena oli tarkastella kuinka integroitua taidetta voisi hyödyntää monipuolisemmin ja tiiviimmin rakennusten arkkitehtuurin yksityiskohdissa, kuten sisäänkäynneissä.

Koin tässä työssä erityisen tärkeäksi kokeilla jotain erilaista aikaisempiin suunnittelutehtäviin verrattuna, opinnoissa tai työelämässä. Havaitsin tätä opinnäytetyötä tehdessä kiinnostuvani yhteistyön merkityksestä rakennusalalla. Monialainen yhteistyö kehittää ajattelua ja antaa näin mahdollisuuden uusille oivalluksille ja näkökulmille.

Suuri kiitos ohjaajalleni Janne Revolle opinnäytetyön mahdollistamisesta, kehittämisestä sekä tuesta. Suuri kiitos toimeksiantajan roolissa toimineelle Ornamo Ry:n Anna Rikkiselle. Heidän kanssaan keskustelut ja pohdinnat olivat antoisia ja tärkeitä sekä loivat innokkuutta tulevaisuuteen. Kiitokset lehtori Jarna Aromaa-Laamanen ja lehtori Lea Myllylä.

Lämpimimmät kiitokset läheisilleni ja ystävilleni innostavista ajatusten vaihdoista, tuesta ja ymmärryksestä.

Helsingissä 13.5.2021
Mikko Karhonen

SISÄLLYSLUETTELO

	JOHDANTO	10
	Vertailunäkökulma	11
	Toimeksianto	12
	Määritelmät	13
	TUTKIMUSKYSYMYKSET DVIANALYYSI -TIIVISTELMÄ	14 16-17
	TAUSTALLE	20
	Kerrostalojen historiaa - taide ja käsityöläisyys	20-27
	Lait ja asetukset	28
	Kehittyvä kerrostalo	28-29
	Arkiympäristöjen estetiikkaa	30-31
	Taide rakentamisessa	32-35
	Asumisympäristöön vaikuttavat trendit ikäystävällisyys, muisti, ekologisuus ja kiertotalous	36-41
	HAASTATELLUT JA ANALYSOINTI TULOKSET AJATUKSET	44-57 58 60
	LIITTEET Ovianalyysi Esimerkkisuunnitelma sisäänkäyntikonseptista	64 66-105 104-117
	LÄHTEET	120-123

”Nykyasumuksissamme on liian vähän mahdollisuuksia ruumiin, mielikuvituksen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen.”

*- Juhani Pallasmaa ,
Ihon silmät. Arkkitehtuuri ja aistit -*

Millaisesta ovesta sinä astut sisään kerrostaloon, jossa asut? Mitä sisäänkäyntiympäristöstä sinä kohtaat ensimmäisenä tai mihin kiinnität huomiota? Tunnetko kulkevasi päivittäin omaan kotiisi? Millainen on tuo matka katutilasta pääoven kautta porrashuoneeseen ja sieltä edelleen portaikon tai hissien kautta asuntosi ovelle?

Omakohtaiset havainnot ja keskustelut uudiskerrostalojen sisäänkäynti- ja ulko-ovidetaljiikasta kiinnostavat ja ovat mielestäni tarkastelun ja tutkimisen arvoisia. Uudiskerrostalorakentamisessa tuntuu tällä hetkellä syntyvän anonyymeja oviratkaisuja joissa arvoina vaikuttavat turvallisuus, katalogimainen tuotetavuus ja käytännöllisyys. Näitä arvoja tukee myös rakennussuunnittelua ohjaavat määräykset ja ohjeistukset. Puuttumaan jää muotoilun aistittavuus, käsityöläisyyden kosketeltavuus ja taiteen elämyksellisyys. Ja onko unohtunut se, että pääasiassa kokijana on asukas, joka päivittäin kulkee kotiinsa? Katutilan ja maantasokerroksen tärkeys, estetiikka ja merkityksellisyys ymmärretään suunnittelun teorian tasolla, mutta toteutuuko se käytännössä detaliikka huomioon ottaen?

Nämä lähtökohdat antoivat aiheen opinnäytetyölle, jossa tutkittiin yleisesti uudisasuinkerrostalon sisäänkäyntidetaliikkaa. Tukena tälle työlle toimii myös opinnäytetyöraportti. Tavoitteena tässä työssä oli hyödyntää integroitavaa taidetta ovituotteiden monipuolistamiseksi. Työssä on haluttu ottaa kantaa siihen, että ihmiset tarvitsevat taustosta ja henkilökohtaisista eroista riippumatta arkikokemuksia tavallisessa elämisessä ja asumisessa, sellaisia arkikokemuksiaan elämässään mitä ei tarvitse pelätä koskea, tunnustella. Asumisessa tarvitaan jotakin sellaista mikä voi havahduttaa vuosien jälkeenkin uudella tavalla. Esimerkiksi integroidun taiteen ei tarvitse olla rakennuksissa ilmiselvää ja päälleliimattua vaan myös sulautuvaa ja sitä kautta monitulkintaista. Rakennusala on näyttänyt merkkejä hitaasta kehityksestä jo pitkään etenkin asenteiden kohdalla. Alalla vallitsevat trendit nousevat yksitellen pinnalle jättäen toisensa varjoon. Se missä painotetaan rakennuksen tehokkuutta tai ekologisuutta, voidaan vastaavasti menettää kokemuksellisuus yksityiskohtaisimmilla tasoilla, joilla on iso merkitys kokonaisarkkitehtuurissa. Käyttäjälähtöisempää suunnittelua ja rakennuttamista kaivataan alalle siten, että sijoittajillakin olisi tahtoa ajatella rakennuksessa oikeaa asujaa. Tämän päivän asuinrakennusten hinnalla täytyy saada muutakin kun maalarinvalkoinen, muovimatollinen plafondinsäihkyinen arkikokemus. Uskon että personoitu ja räätälöity paikkasidonnainen tuote voi olla sulautuva osa kokonaisuutta. Arvokas monialaisessa yhteistyössä kehitetty tuote tai konsepti synnyttää huolenpitoa ja jälleenkäyttöarvoa tulevaisuudessa, esimerkiksi toisenlaisissa rakennuksissa sekä eri käyttötarkoituksissa.

“ Edefeltistä oli erikoista, että 1800-luvulla kehitystä oli tapahtunut maalaustaiteessa, kuvanveistossa, kirjallisuudessa ja musiikissa mutta ei arkisen elämän esineissä ja arkkitehtuurissa. Uusille esineille, joita eri keksinnöt olivat tuoneet, ei ollut kyetty antamaan kaunotaiteellista muotoa. “

- Pirjo Hämäläinen, Jugend Suomessa. s18 -

On erikoista, että 2020-luvulla kehitystä on tapahtunut esimerkiksi erilaisten pienpanimo- tai pienpaahdimotuotteiden runsaassa ja monipuolisessa yksilöllisissä tuotteissa. Käsityöläisyyden aistielämyksen saattaa löytää juuri niin tummana tai vaaleana, voimakkaanvahvana tai kirpeänkevänä. Estetiikka pakkauksissa kertoo valmistajan valintojen vastuullisuudesta ja kauniit etikettien grafiikat ja materiaalivalinnat ekologisuudesta ja kierrätettävyydestä. Tämä on aikaansaanut kehityksensä myös suurien elintarvikeyritysten tuotteissa jotka näkyvät ja maistuvat nyt monipuolisempina kuluttajien yksilöllisempiin tarpeisiin!

Arkisen elämän rakennustuotteissa korostuu taas anonyymiyys ja mielikuvituksen puute, ei ole kyetty antamaan kaunotaiteellista muotoa, vaikka siihen olisi täydet mahdollisuudet tekniikan ja osaamisen puolesta.

- Opinnäytetyöntekijä, Mikko Korhonen -

TOIMEKSIANTO

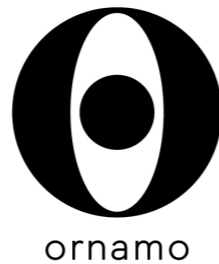
Osallistuin Ornamo Ry:n syksyllä 2020 järjestämään Julkisen taiteen prosessit- webinaariin jossa esiteltiin tutkimus: Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät -selvitys. Webinaari sai aikaan ajatuksen poikkialaisesta tutkielmallisesta opinnäytetyöstä.

Yhdessä Savonian ohjaajaopettajani Janne Revon kanssa lähestyimme Ornamo Ry:tä toimeksiantajan rooliin. Ornamo Ry:n asiantuntija Anna Rikkinen vastaa taiteilijoiden jäsenpalveluista sekä Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen -hankkeesta ja hän lähti yhteyshenkilöksi mukaan opinnäytetyöhön.

Ornamo ry

Ornamo ry on vuonna 1911 perustettu muotoilualan asiantuntijajärjestö. Ornamo tuottaa ajantasaista tietoa muotoilualasta sekä tekee näkyväksi alan tuomaa arvoa yhteiskunnassa ja merkitystä eri toimialoille. Ornamon jäsenistö koostuu korkeakoulutetuista ammattilaisista, jotka työskentelevät muun muassa sisustusarkkitehtuurin, teollisen muotoilun, kaluste-, tekstiili- ja vaatesuunnittelun, pakkaussuunnittelun, palvelumuotoilun, muotoilukasvatuksen, digitaalisen suunnittelun sekä taidekäsityön ja taiteen aloilla.
www.ornamo.fi/fi/

Taide käyttöön - Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen

Taide käyttöön - Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen-hankkeessa on vuosina 2018–2020 kehitetty kuntien, kaavoittajien ja yritysten tarpeisiin palveluja, jotka helpottavat luovan suunnittelun hankintaa. Tietopakettien ja toimintamallien tavoitteena on sujuvoittaa taiteen integroimista rakennushankkeisiin sekä lisätä kuntien ja rakennusyritysten taiteen ja luovan suunnittelun hankintojen laatua ja määrää. Hanketta on tukenut Hämeen ELY-keskuksen myöntämänä Euroopan sosiaalirahasto. Pää toteuttajana on ollut muotoilualan asiantuntijajärjestö Ornamo ry ja kumppaneina konsulttiyhtiö Frei Zimmer Oy, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, Rakennustietosäätiö RTS, Riihimäen kaupunki ja Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö.
<https://www.ornamo.fi/fi/projekti/taidekayttoon/>
www.taidekayttoon.fi

Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät

Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Selvitys tuo uutta tietoa taiteesta aluerakentamisessa. Se käsittelee julkisen taiteen taloudellisia vaikutuksia ja niiden arviointimenetelmiä. Selvitys tehtiin Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporessa osana Taide käyttöön -Ratkaisumalleja taiteen yhdistämiseksi rakentamiseen -hanketta (2018–2020). Selvityksessä esitellyt vaikutusten arviointikehikot ja taloudellisen arvottamisen menetelmät auttavat tunnistamaan ja todentamaan hyötyjä, joita taide voi tuottaa, kun sitä yhdistetään kaupunki- ja ympäristösuunnitteluun ja rakentamiseen. Myllyntaus, O. & Karttunen, S. (2020).
www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/julkinen-taide-aluerakentamisessa-ja-kehittaemisessa

MÄÄRITELMÄT

Integroitu taide

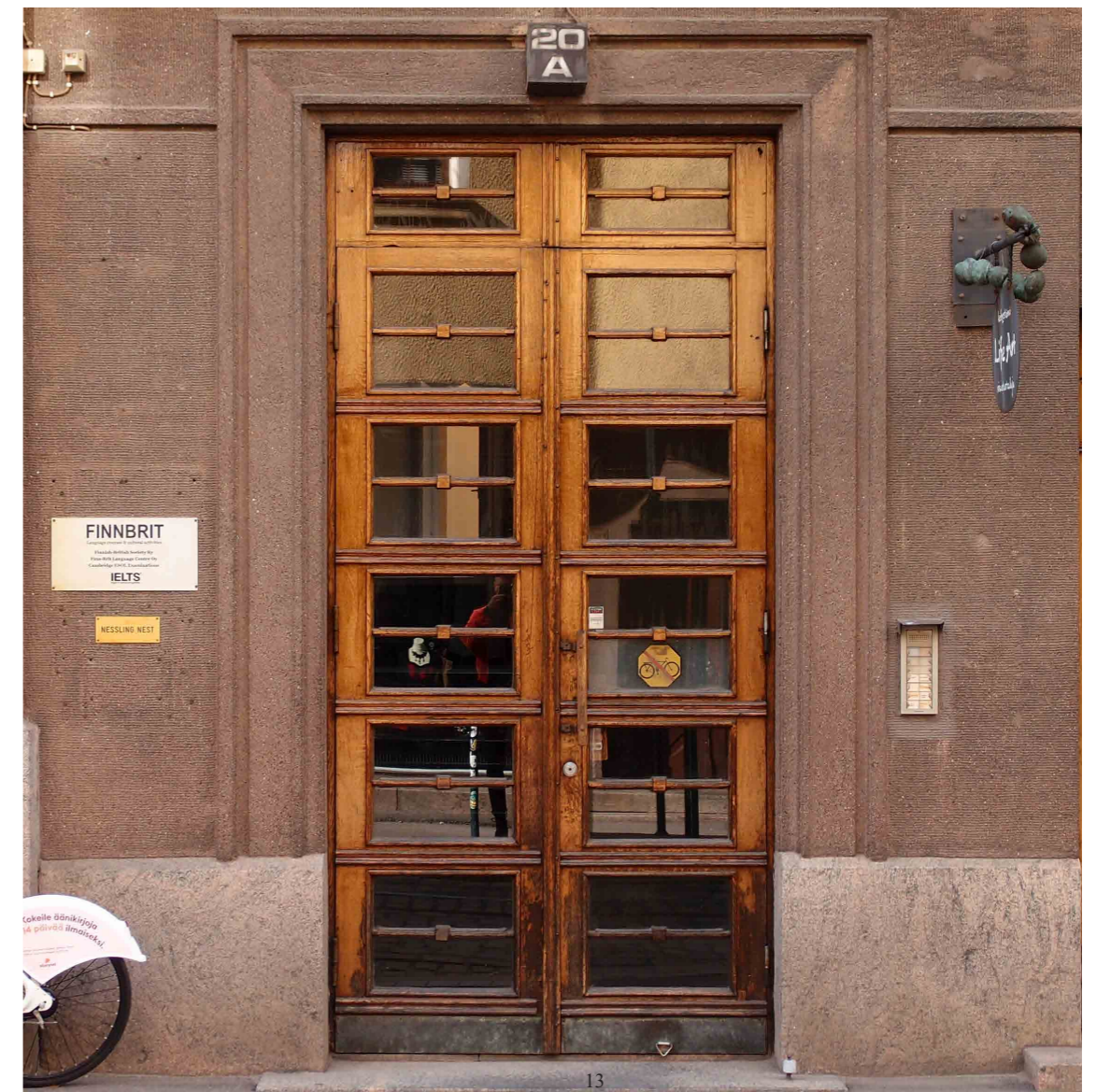
Integroidulla taiteella tarkoitetaan ympäristönsä rakenteisiin tai arkkitehtuuriin kiinteästi liittyvää teosta, jonka merkitys muodostuu teoksen ja sen ympäristön muodostamasta kokonaisuudesta. esimerkiksi seinämaalaukset julkisivuun tai rakenteisiin asennettu valoteos.

Prosenttitaide

Prosenttitaide -periaate tarkoittaa, että osa rakennushankkeen määrärahasta käytetään taiteeseen. Periaatteen toteuttamiseksi on useita rahoitus- ja toimintamalleja. Perinteisen prosentti periaatteen määritelmän mukaan noin yksi prosentti rakennushankkeen budjetista käytetään taiteeseen. Prosenttiperiaate voi toteutua kunnan kaavoitus- tai rahoituspäätöksenä tai se voidaan esimerkiksi asettaa tontinluovutuksen ehdoksi. Prosenttitaide -periaatetta voivat noudattaa myös yksityiset rakennuttajat tai taloyhtiöt. Periaate soveltuu niin uudisrakentamiseen, peruskorjauksiin ja täydennysrakentamiseen kuin infrarakentamiseen.
<https://www.julkinentaide.fi/>

Paikkasidonnainen taide

Paikkasidonnaista taidetta on esimerkiksi teos, joka on luotu ja toteutettu juuri tiettyyn paikkaan. Paikkasidonnainen taideteos ottaa huomioon kyseisen tilan erityispiirteet, kuten fyysiset ominaisuudet, käyttötarkoituksen tai esimerkiksi paikan historian.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuskysymykset laadittiin teemojen kautta. Rakennustehokkuus, kustannustehokkuus, tuotantotehokkuus ovat olleet kerrostalorakentamisessa vallitsevia teemoja, jotka ohjaavat isosti nykyrakentamista. Myös aikamme globaalit haasteet kuten ilmastonmuutos, luovat painetta ottaamaan suunnittelussa huomioon ekologisuuden, kiertotalouden, muuntojoustavuuden ja pitkäikäisyyden tarpeet.

Tärkeä osa asuinrakennusten suunnittelua on asumisen laatu, kauneus, kokemuksellisuus ja yksilöllisyys. Nämä teemat jäävät useasti nykyrakentamisessa taka-alalle, joten on luontevaa tarkastella tutkimuskysymyksissä näitä näkökulmia. Tavoitteena on saada tehokkuus, trendit ja kauneus tasa-arvoisiksi suunnittelu- ja rakennusprosesseissa.

MITÄ ARKKITEHDIN ROOLIN MUUTOS ON TEHNYT RAKENNUSTAITEEN DETALJIIKALLE?

Kustannustehokkuus ja tehoasuntotuotanto näkyvät toisiaan toistavissa ratkaisuissa ja katalogimaisissa tuotteissa jotka arkkitehti valitsee muttei suunnittele. Katalogituotteita on niukasti ja variaatioita vähän. Kuka tuotteet suunnittelee jos arkkitehdin rooli on nykyään vain valita paras niukoista vaihtoehdoista? Ja siitä huolimatta tilaajalla tai rakennuttajalla on mahdollisuus valita tuon valitun tuotteen tilalle jokin toinen vain kustannuksellisista syistä. "Jos arkkitehti unohtaa asiakkaan, on mahdotonta, että lopputuloksena olisi ihmisen mittakaavan huomioon ottavaa arkkitehtuuria, joka luo samalla laadukasta kaupunkiympäristöä." Lainausta tekstistä, Eva Geitel; Tulevaisuuden arkkitehti (<https://www.safa.fi/blogi/tulevaisuuden-arkkitehti/>).

KUINKA SAADA TAITEEN INTEGROITUMINEN TOTEUTUMAAN, JOTTA LISÄTÄÄN RAKENNUSTAITEELLISTA ARVOA?

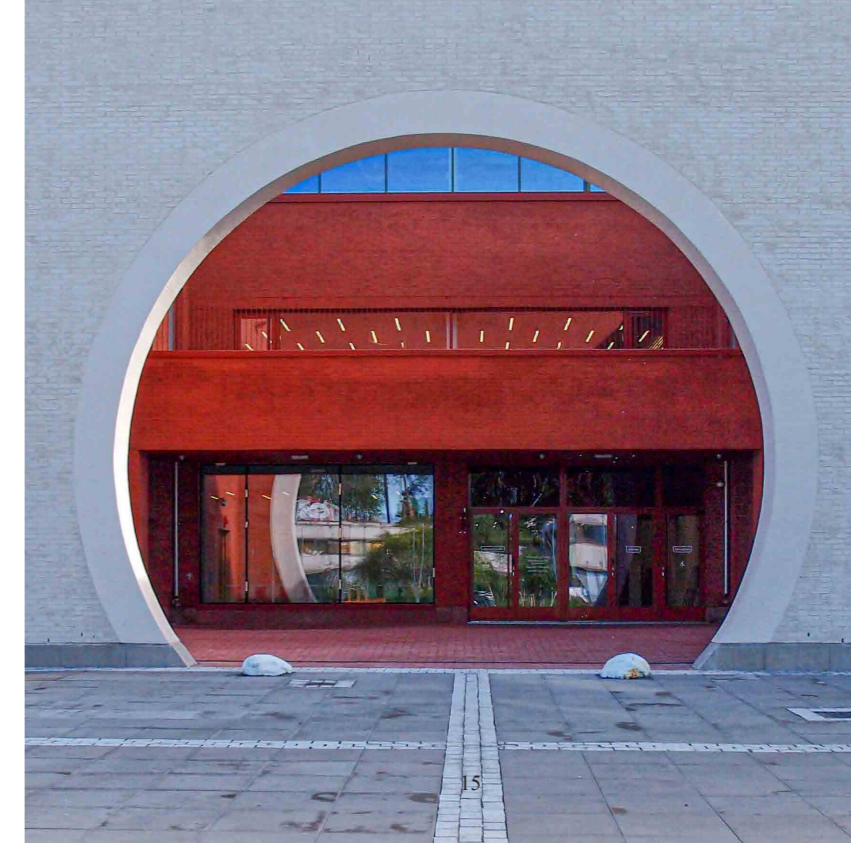
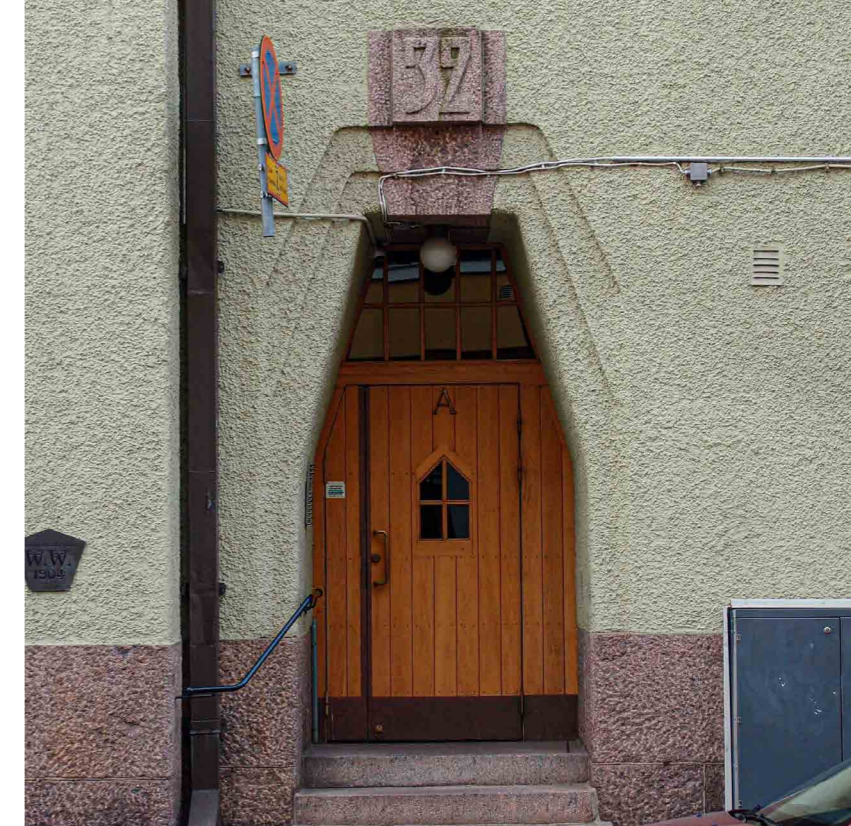
Havainnot eritasoisesta taiteesta rakennushankkeissa on saanut aikaan päälleliimaatun tuntuista arkkitehtuuria rakennuksiin. vaikka tarkoitus on hyvä ja esimerkiksi taiteen vaikutus paikan identiteetin vahvistamiseen on monissa hankkeissa havaittu, voi se vastavasti irrallisen tuntuiseksi vaikuttaa alueeseen tai rakennukseen negatiivisesti. Miten saada integroituminen toteutumaan niin, että se palvelisi yhä paremmin esimerkiksi asukkaita, sijoittajia, suunnittelijoita ja rakennuttajia?

MITEN VARMISTAA HANKEEN ERI OSAPUOLIEN VAKUUTTAMINEN, ETTEI SUUNNITTELUTUOTE JOUDU KARSITTAVIEN LISTALLE "HALPUUTUSKIERROKSILLA?"

Useasti rakennushankkeissa luonnosvaiheessa valittuja suunnitteluratkaisuja joudutaan muokkaamaan, vaihtamaan ja jopa jättämään pois taloudellisista syistä. Millä arvioidaan tuote josta voi helposti valita halvemman vaihtoehdon. Miten tuotteen esteettiset arvot saataisiin perusteltua hankkeen eri osapuolille niin, että tuote voitaisiin pitää mukana koko suunnittelu- ja rakennusprosessin ajan. Mikäli arkkitehtitoimistot haluavat tehdä aktiivista tuotekehitystä tapahtuu se usein omalla kustannuksella ilman ulkopuolista rahoitusta. Lainausta tekstistä, Eva Geitel; Tulevaisuuden arkkitehti (<https://www.safa.fi/blogi/tulevaisuuden-arkkitehti/>).

VOIKO TÄMÄ AVATA AJATTELUA PIDEMMÄLLE--> MATKA PÄÄSISÄÄNKÄYNNISTÄ OMALLE KERROSTASO-OVELLE JA EDelleen PARVEKKEEN/TERASSIN OVELLE, TOIVOISITKO OVIE YMPÄRISTÖN HENKIVÄN ASUJASTAAN VAI OLEVAN ANONYIMEJÄ?

Tässä kysymyksessä painotetaan uudisasuinkerrostalojen yhteistilojen kuten, sisäänkäyntien ja porrashuoneiden roolia asukkaalle. Arvokas ja kodikas matka katutilasta huoneiston ovelle olisi vähintäänkin ansaittu ja perusteltu kokemuksellisuuden ja kauneuden näkökulmasta. Saavatko nykyratkaisut asukkaan pysähtymään ja ihastelemaan kliinistä toteutusta vai halutaanko valjuista tiloista vain pikaisesti omaan kotiin? Voisiko talon asukkaiden persoonat näkyä koko rakennuksessa muille asukkaille ja vieraille? Voisiko ottaa tarkasteluun muitakin rakennusosia kuin vain sisäänkäyntien ovet?

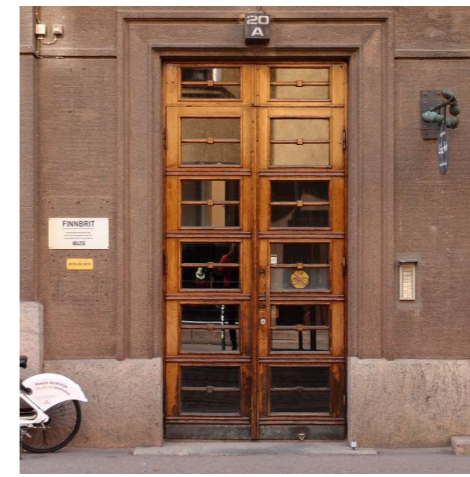
O V I A N A L Y Y S I

Analyysia lähestytään opinnäytetyön tekijän omakohtaisesta näkökulmasta jossa on valokuvattu pääasiassa Helsingissä ja Kuopiossa kerrostalojen sisäänkäyntejä eri asuinalueilta ja eri vuosikymmeniltä ja verrataan niitä 2020-luvulla rakennettuihin sisäänkäyntiratkaisuihin kuvallisin keinoin. Analyysissa keskitytään juuri sisäänkäynnin oveen sille saavuttaessa ja ensivaikutelmasta. Matka katutilasta sisäänkäynnille. Kuvissa kerrottu talon rakennusvuosi, kaupunki ja kaupunginosa. Liitteosassa on aukeamalla aina neljä sisäänkäyntiä valikoiduilta vuosikymmeniltä. Ovikartta ja aikajana auttavat hahmottamaan toteutuksen ajankohdan ja näkemään ovituotteiden kehityskaaren. Analyysi antaa mahdollisuuden lukijalle muodostaa ovien suunnittelun kehityksestä omat merkitykset ja ajatukset analyysin kuvien perusteella. Tutkittaessa analyysikohteiden ovia on huomattavissa selkeitä kehitysjaksoja vuosikymmenten välillä jotka noudattavat aikasidonnaista kehitystä yhteiskunnassa.

Ovianalyysin tuloksia on esitelty tarkemmin sivulta 63 alkaen ja liitteosion tiivistelmässä.

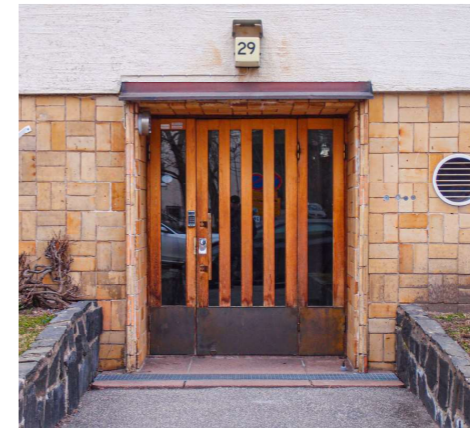
- 1880 Kansallisromantiikka. ideologisesti suomalainen tyyli: katse suunnattiin omaan keskiaikaan, kivi linnoihin, kirkkoihin ja kansanperinteen koristekuvioihin.
- 1900 Jugend saanut vaikutteensa arts and crafts-liikkeeltä synnyttäen vahvan taiteen ja käsityön liiton, joka näkyi portaaleissa ja ulko-ovi detaljissa monimuotoisina kuvioina ja ornamentteina
- 1920 Klassismi yksinkertaisti koristeaiheet lyhyt art deco -kausi koristeellisuudessa näkyi mm. porrashuoneissa
- 1930 Funktionalismin läpimurto toi linjakasta yksinkertaisuutta unohtamatta yksityiskohtia ovimuotoilussa..
- 1940 Sotienjälkeinen jälleenrakennus.
- 1950 Niukuuden-aika / esiteollinen rakentaminen. Suomessa muotoilun ja arkkitehtuurin kultakausi.
- 1960 Voimakas muuttoliike. Elementtirakentaminen nousee alalle ja rakennustyömaiden koneistus sekä teollinen massatuotanto alkaa ja näkyy asuntorakentamisessa. Kuitenkin puuovissa on vielä nähtävissä muotoilun ja käsityön arvostuksen henki.
- 1970 Tuotantotehokkuus laatuarkkitehtuurin edelle. lyhytnäköisyys ja lyhytikäisyys näkyvät myös vaatimattomissa oviratkaisuissa. Työppitaloksi oli muuttunut kerrostalo.
- 1980 Arkkitehtuuri kehittyi nousukauden ansiosta monimuotoiseksi tuoden ihmisläheiset mittasuhteet takaisin, sekä yksilöllistä kokeiluhalukkuutta esimerkiksi ovituotteisiin. Muotoilussa siirryttiin niukuuden estetiikasta runsauden estetiikkaan ja rohkeampiin muotokokeiluihin.
- 1990 Postmodernismin kultakausi näkyi leikkelyinä sisäänkäynneissä väreinä ja rohkeina abstrakteina koristeina. Vakavasti ammattikunnassa otettu tyylisuuntaus herättää paljon keskustelua ja mielipiteitä julkisessa keskustelussa.
- 2000 Lasisuus ja läpinäkyvyys arkkitehtuurissa. Postmodernin arkkitehtuurin jälkeen ajan hengen mukainen rationaalisuus ja uskottavuus ohjasi muodonannon ja materiaalivalinnat pelkistetympään ja värittömään kliinisyden teemoihin. Alumiiniset ja teräksiset ovet peittomaalattuina harmahtaviin sävy maailmoihin.
- 2010-2020 Runsaat ja vaihtelevat värimaailmat näkyvät asuntoarkkitehtuurissa. Standartoidut ovituotteet ovat toistensa kopioita kahvoineen ja saranoineen. Saman ovituotteen voit löytää hallirakennuksen huoltokäytävältä tai asuinkerrostalon sisäänkäynnistä. Sisäänkäynnit eroavat toisistaan geometrialtaan ja ympäröivien materiaalien käytöllä, mutta itse ovituote on huomaamaton ja turvallisen käytännöllinen.

1903-Fredrikinkatu-Punavuori-Helsinki

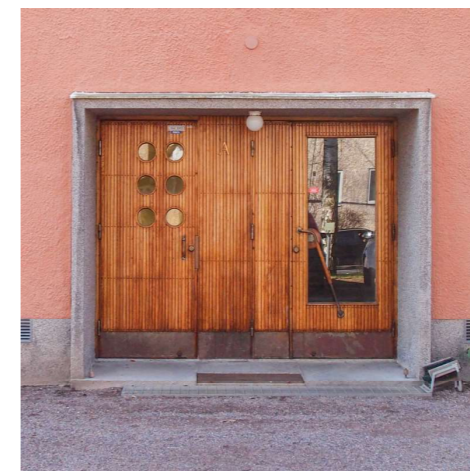
2019-Taidemaalarkatu-Kuninkaantammi-Helsinki

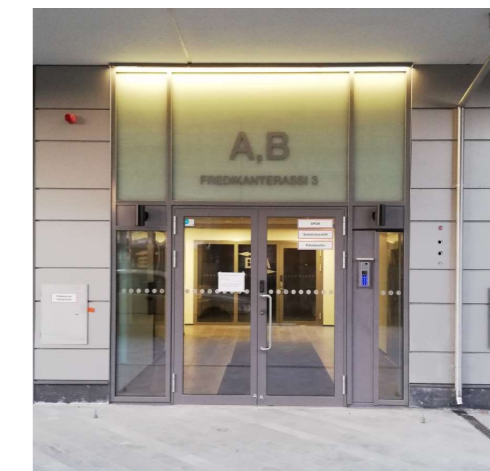
1945-Pihlajatie-Meilähti-Helsinki

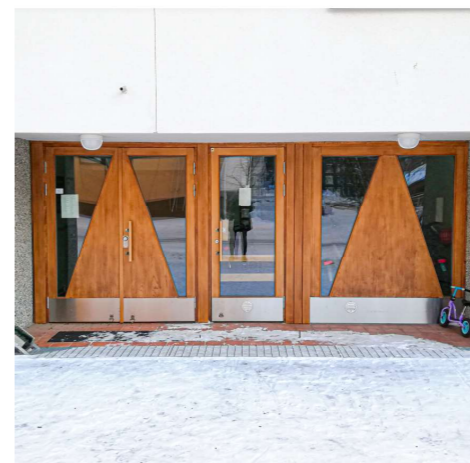
2013-Saukonlaituri-Jätkäsaari-Helsinki

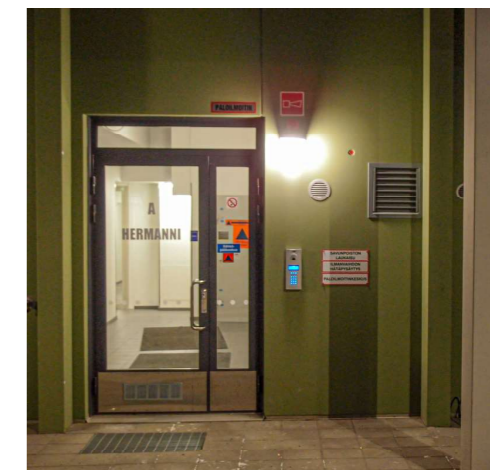
1952-Isokaari-Lauttasaari-Helsinki

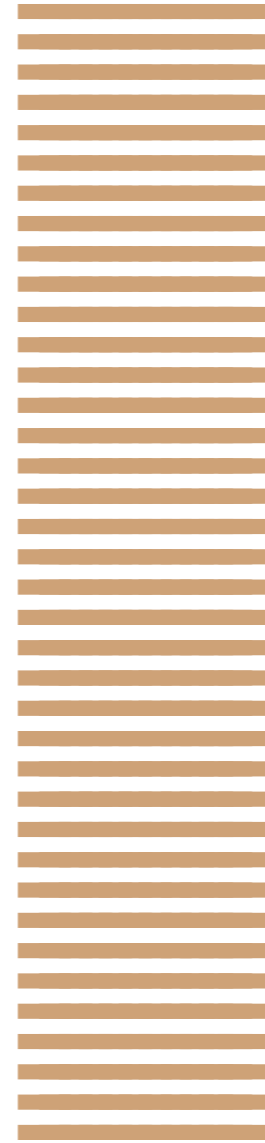
2020-Fredikanterassi-Pasila-Helsinki

1966-Savonkatu-Keskusta-Kuopio

2018-Kalevalankatu-Männistö-Kuopio

T A U S T A L L E

Opinnäytetyön taustalle on etsitty arkkitehtuurijulkaisuista ja -kirjallisuudesta havaintoja kerrostalorakentamisen historiasta ja siihen liittyvistä yksityiskohdista. Detaljitasolla tutkittiin ovien historiaa josta siirryttiin tarkastelemaan konkreettisia esimerkkejä sisäänkäynneistä.

KERROSTALOJEN HISTORIAA – TAIDE JA KÄSITYÖLÄISYYS SISÄÄNKÄYNNISSÄ

Kerrostaloasuminen oli aluksi ensisijaisesti ylempien sosiaaliluokkien asumismuoto, mikä heijastui monin tavoin rakennustapaan. Ensimmäisten suurten asuin- ja liiketilojen rakennuttajat olivat varakkaita liikemiehiä, kauppiaita sekä ylempiä virkamiehiä.¹ Tähän joukkoon kuului myös rakennusmestareita ja arkkitehteja, jotka saattoivat toimia rakennuttajina, että suunnittelijoina tai vastaavina rakentajina. 1800-luvun viimeisten vuosikymmenien tyyli oli esimerkiksi uusrenesanssin ihannoitua, julkisivuissa tavoiteltiin kolmikerrosvaikutelmaa: Katutasen kerros, välikerrokset ja kattokerrokset. Pääsisäänkäyntiä ja ylempien kerrosten ikkunoita koristeltiin näyttävästi pilastereilla kolmiopäädyillä ja listoilla. Myös muut kertaustyylit olivat tuon ajan arkkitehtuuria. Oli myös muita uus-tyylejä, historismia. 1960 ja 70-luvuilla kertaustyylejä pidettiin jotenkin vähäarvoisina, sillä niitä ei pidetty ”aitoina”. Tämän johdosta Helsingissä purettiin paljon kertaustyylisiä kaupunkikerrostaloja.

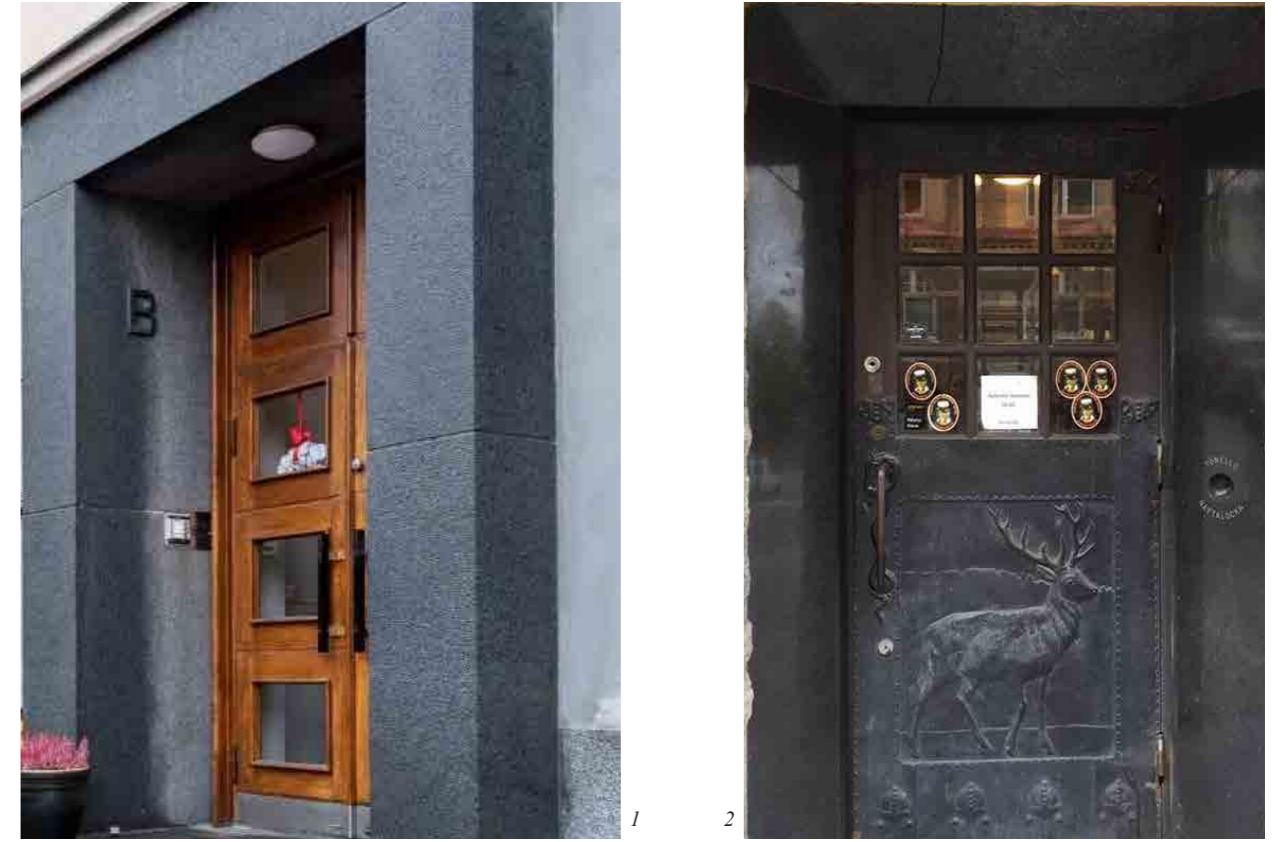
Erityisesti portaikoista, joiden kautta kaupungin kaduilta siirrytään kodin seinien suojaan, pyrittiin tekemään mahdollisimman edustavia. Ne tarjosivat arkkitehdeille kuin rakennuttajille mahdollisuuksia toteuttaa näkemyksiään. Porraskäytävien suunnitteluun ja koristeluun käytettiin taitoa, mielikuvitusta ja rahaa.² Tarkasteltaessa tilasarjaa kadulta asuntoon, kerrostalon pääovi näyttää symbolista, esteettistä ja toiminnallista tilarajaa porrashuoneen ja kadun välillä. Porrashuoneessa hissi avaa seuraavat ovet eteesi ennen oman asunton kerrostaso-ovia. Porrashuone on katutilan ja yksityisen asunnon yhdistäjä. Asukkaalle porrashuone on ainoa tapa päästä asuntoon ja täten tärkeä osa arkiympäristöä. Esimerkiksi Helsingin jugend ja uusklassismin kantakaupunginosissa nämä sisäänkäynnit saavat kirjallisuudessa välittömän ja runollisenkin ajankuvan. Kirjoitetuissa muistoissa on helppo vaeltaa tuntemattomankin. Synnyttääkö 2010-luvun tai 2020-luvun uudisrakennuskanta tällaisia tarinoita tilasarjoista? Entä synnyttävätkö arkiympäristömme sisäänkäyntien yksityiskohdat meiliimme uusia muistoja? Teollinen laitosmaisuus teräs- tai alumiiniprofiloiduissa ulko-ovissa joihin yhdistyy katalogimaiset lukkopesät sekä tätä linjaa noudattavat vetimet ja kahvat. Tutkiessa suomen ovi- ja lukkotavaratoimittajien www-sivuja sekä esitteitä huomataan tuotesuunnittelijoiden ja muotoilijoiden nimien olevan hankalasti löydettävissä. Ovien yksityiskohtien suunnittelu on siis muuttunut teolliseksi, persoonattomaksi ja anonyymiksi massamuotoiluksi.

Asuntojen ulko-ovia ja niiden edustaa pidetään usein omaan kotiin kuuluvana suoja-alueena. Sen yksityisestä luonteesta oven edusta on pidettävä riittävän edustavana, ettei epäsiisteys häiritse muita asukkaita.³ Asukkaiden mieltymykset paljastuvat joulu- ja pääsisäiskranssien koristeellisuudesta tai karuudesta, toisinaan myös itse asennetut nimikyltit ja kortit kertovat yksilöllisyyden tavoittelusta.⁴ Opinnäytetyössä annetaan tällaiselle ajattelulle mahdollisuus laajentua itse ovituotteen yksilöllisyyden tavoittelusta. Ennen sisäänkäyntien ja portaalien suunnittelusta vastasi arkkitehti tai rakennusmestari yhdessä taiteilijoiden ja käsityöläisten kanssa. Arvokkaasta ja mieleenpainuvasta sisäänkäynnistä syntyi asukkaalle ylpeys ”omasta” talosta ja sen hengestä. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tarkastella tämän ajatuksen siirtymistä nykyrakentamisen kulttuuriin.

1940-60-luvuilla ei 1800-luvun lopun koristeellista arkkitehtuuria ei yleisesti arvostettu arkkitehtiipiireissä.⁵ 1960-1970-luvuilla kerrostalojen ”lastulevyremonteissa” vanhoja peiliovia heitettiin usein kaatopaikalle jossa usein tuhottiin samalla arvokas porrashuoneen yleisilme ja tunne mitä on mahdotonta enää saada samanlaisena takaisin.⁶

1 Neuvonen, Petri: Kerrostalot 1880-2000. Arkkitehtuuri, rakennustekniikka, korjaaminen. 2016
2 Suvikumpu, Liisa: Porrashuoneet – Helsingiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle. 2012 s.35
3 Suvikumpu 2012, s.29

4 Suvikumpu 2012, s.29
5 Neuvonen 2016, s.60
6 Neuvonen 2016, s. 64

KUVA 1: Topoeliuksenkatu 9
Rakennustoimisto Lauri Reitz Oy selostuksesta:
”Taloon tehdään kaikki nykyajan mukavuudet, porrasovet tammea, tuuletusparvekkeet patjatelineineen, portaalit Rantamäen mustaa graniittia kiillotettuina”

KUVA 2: Kaskenlinna kaskenkatu 1
Talosta voidaan puhua kolmen rakennuttajan talosta: leipurimestarin, apteekkarin ja leskirouvan.
Tai kolmen suunnittelijan talona: Arthur Kajanuksen, Frithiof Strandellin ja August Krook. Rakennusmestarina toimi Anton Salviander.
Apteekin ovi on taiteilija Willy Baerin suunnittelema harvinaislaatuinen taideteollinen tuote. Se on yhä alkuperäisessä kivenhakkaaja K.G Forströmmän tekemässä mustassa graniittikehyksessä. Ovi on tammea ja siinä on kuparipakotuksena saksanhirvi Hjorten muistona Hjorten suunnitelmasta. Apteekkisymboliikkaa edustaa ovenkahvaa kiertävä Asklepioksen käärme.

”Asuntorakentamisen arkkitehtuuripyrkimykset jäivät tuotantotehokkuuden varjoon. Niinpä kehitystyö johti pääosin vain tehokkuuden parantamiseen. Kun teollinen sarjatuotanto otettiin suunnittelun lähtökohdaksi eikä yksilöllisiä piirteitä haluttu rakennuksiin tuoda, johti se arkkitehdin työnkuvan muuttamiseen. Suunniteltiin järjestelmien ehdoilla, jolloin arkkitehdin vaikutusmahdollisuudet kutistuivat, eivätkä järjestelmäajattelun ideologiset tavoitteetkaan enää toteutuneet, taloudellisuutta lukuun ottamatta. Hitaasti purkautuva asutuspula pahensi tilannetta, tuotettiin pitkiä sarjoja ja rakennettiin nopeasti. Rakennusliikkeiden ja elementtitehtaiden luoma jäykkä tyyppilamelliratkaisu kehittyikin rakennustuotannon valtatutoteeksi 1960-luvulla. Arkkitehtien tehtäväksi jäi koota annetuista palikoista jotain asuttavaa. Lopulta ei enää edes kehdattu puhua arkkitehtuurista, vaan käytettiin ilmauksia suunnittelutuotanto ja rakennustuotanto.”⁷

Herättäisikö nykypäivän porrashuoneen ovien uusiminen tunteita? Ehkä ei, koska ovet ovat teollisesti valmistettuja massatuotteita ja lähinnä käytännöllistä ja turvallista siirtymistä varten tehtyjä. Harvoin ovilla nähdään symbolista tai visuaalista yhteyttä ympäristöönsä.

Puiset ulko-ovet

”1960-luvun alkupuolella tai aiemmin rakennettujen kerrostalojen luonteenomaisena piirteenä ovat laka-utut ja peittomaalatut puiset ulko-ovet. Ne on usein suunniteltu yksilöllisesti kuhunkin taloon sopivaksi, mutta myös vakioratkaisuja käytettiin eri tavoin muunneltuna. Tämän ikäisten kerrostalojen ulko-ovia ei pidä hankkia valmisovimallistosta, eikä koristeellista ovea pidä missään tapauksessa korvata malliltaan yksinkertaisemmalla. Tärkeä säilytettävä yksityiskohta on myös vedin joita on monesti taloissa uusittu piittaamattomasti. Yksityiskohtien vaihtaminen harkitsettomasti voi pilata oviympäristön tunteen joka vaikuttaa koko rakennuksen ilmeeseen ja käyttäjäkokemukseen.”⁸

7 <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201903011272.pdf> 1970-luvun betonielementtikerrostalon aikajana sivu 10 DIPLOMITYÖ – MARIANNE SUNDQVIST
8 Neuvonen 2016 s.?

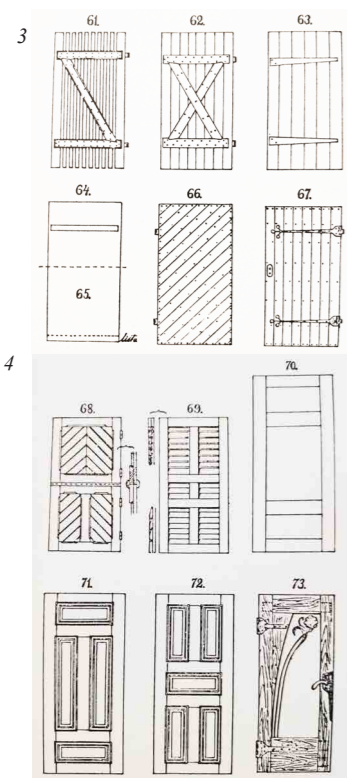
OVEN HISTORIAA

Kansan arkkitehtuurissa ulko-ovi oli usein julkisivun ainoa koristeltu yksityiskohta, jota sitten vielä korostettiin kuistilla. Oven merkitys kodin rajana ja sulkijana sekä vieraiden vastaanottajana teki siitä tärkeän. Teollistumisen johdosta Suomeen valmistuivat ensimmäiset höyryvestaat 1860-luvulla, joiden avulla ovien valmistus siirtyi työmailta verstaisiin.⁹

Vuosisadan vaihteen jugendarkkitehtuuri vastusti klassista peilijakoa ovissa ja muotohöylättyjä profiileita arvokkaimpien tilojen ovista tehtiin sen sijaan muuten rikasmuotoisia. Käytettiin kaareutuvia muotoja koristeleikkauksia takorautaheloja ja ponttilautapieliä. Luonnollisia materiaaleja ja käsityötä ihailevan juugendtyylin uutena oli myös puunväristen maalaamattomien ovien hyväksyminen. Kertaustyyliessä jäljiteltiin jalopuita: tammea, pähkinäpuuta ja mahonkia ootraamalla.¹⁰

Kansallisromantiikka = jugend vierasti klassismin symmetriaa. Se oli orgaanisen muotoilun päänaavaus modernissa arkkitehtuurissa.

Kertaustyyli pyrki runsaisiin jopa tuhlailevan koristeellisiin sisustuksiin. Ovien monimuotoiset profiilit ja tummat murretut värit sointuivat sorvattujen huonekalujen kirjaviiden korkkimattojen raskaiden oviverhojen monien taulujen ja suurten huonekäsien maailmaan. Painikkeet olivat kiiltävää ornamenttien täyttämää valettua metallia ja tummaa puuta.¹¹

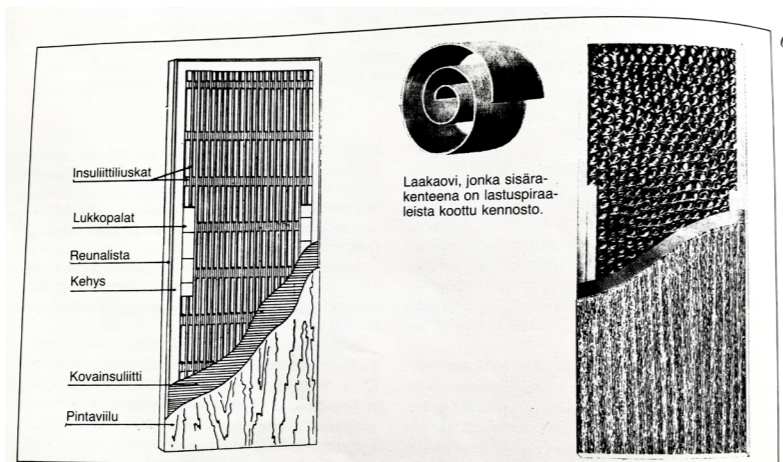
KUVAT 3, 4 ja 5 Ovimallistoa Aspin Huonerakenteiden-opissa 1903.

KUVA 6 Kuitulevyrakenteisen Inso-oven valmistus alkoi 1945. Koivunlastukierukkarakenteinen Inso-Rol-ovien valmistus alkoi 1950

Kuvat: Oviopas 1988

9 Leinos 1988: Kaila, Panu s.9
10 Leinos 1988: Kaila, Panu s.15
11 Leinos 1988: Kaila, Panu s.15

Ovimallistoa Aspin Huonerakenteiden-opissa 1903.⁵
61 on säle- eli pielaovi, jossa on kaksi poikittaista pienalautaa ja vino "nydelauta eli puskuri, mikä estää oven karsaaksi laskeutumasta. Naulojen kärjet kotkataan kaikki samannepäin ja saranat asetetaan oven tasapintaiselle puolelle." 62–65 ovat yksinkertaisia lautaovia ponttilaudasta. Upotettuja pienalistoja käytettäessä "voipi jättää puskurin pois, jotenka ovi tulee somemmaksi. Vielä kauniimpi ovi syntyy silloin kun pienalistojen sijasta käytetään pii- loon upotettuja pääliskoja (65)." 64 ja 65 sopivat jo kamarinkin oviksi, 66 ja 67 ovat kaksinkertaisia lautaovia. "Väliin voidaan panna tervapaperikerros. Koska tällaiset ovet ovat suuressa määrässä lämpimänpitäviä, niin soveltuvat ne mainiosti tal- lien ja navettojen ulko-oviksi." 68 on vinolaudoitettu peilein ja viistoleikatuin kehyksin varustettu 1800-luvun puurakennustyylien käyttämä ovi ja 69 harvinainen vinosäleovi. 70–72 ovat 1800-luvun lo- pulla tavallisimmin käytetyt ja vielä pitkälle tätä vuosisataa eläneet peilioviyypit ja 73 on puhdisty- linen jugendovi.

Kaksi Enso-Gutzeitin käyttämää laakaovirakennetta. Kuitulevyrakenteisen Inso-oven valmistus alkoi vuonna 1945. Oven oli järjestetty epätasaista kostumista ja kieroontumista estävä ilmankierto reunalistaan porattujen reikien kautta. Pintaviilun vaihtoehdot olivat koivu, loimukoivu ja mänty. Ovilevydet olivat ulkomaiseen patenttiin perustuva Inso-Rol-ovi.

Koko helahoito Primosta.

8

JOIDENKIN OVIENTA ULKONÄKÖ JA VIRHEETTÖMYYS OVAT NIIN HÄMMÄSTYTTÄVIÄ, ETTÄ NE PYSÄYTTÄVÄT VIERAASIT TUTKIMAAN YKSITYISKOHTIA.

Harjavalta Oy:n valkoinen peiliovi. Ei saumoja, ei rakoja vaan ehdottoman viimeistely pinta.

PUUSTELLI

JÄLJITTELIJÖITÄ LÖYTYY. VASTAAVIA EI.

9

Tyydytkö vakio-oveen? Vai haluatko vapauden toteuttaa omia ajatuksiasi?

Minkäläisen oven haluat? Tyydytkö jonkun muun suunnittelemaan, massatuotettuun vakio-oveen? Vai haluatko itse suunnitella oven, joka istuu rakennuksen kokonaisuuteen?

Oven, joka ei ole kalliimpi kuin suurina sarjoina valmistetut vakio-ovet.

Oven, joka täyttää kaikki normit ja standardit.

Oven, jonka saat yhtä nopeasti, vaivattomasti ja varmasti kuin vakio-ovenkin.

Mieti ja päättää itse. Sinulla on mahdollisuus valita.

OLEMME SUOMEN SUURIN ERIKOISOVIENTA VALMISTAJA.

Parman ikkuna- ja Oviryhmään kuuluu Suomen suurin erikoisovienta. Toimitamme Parma-ovet samalla periaatteella kuin ikkunatkin: yksilöllisesti, tilaajan toivomusten mukaan, alemmalla sidottu vakioalustalla.

Toimitamme tukes asennusyksikkö, jonka avulla voimme toimittaa ovet ja ikkunat valmiiksi asennettuna ja säädettynä. Kokonaisvastuullisesti ja aina kilpailukykyiseen hintaan.

Ainoa toivomuksemme on, että otat meihin yhteyttä jo suunnitteluvaiheessa. Näin voimme yhdessä varmistaa, että lopputulos on sekä tuotannollisesti että taloudellisesti järkevästi toteutettavissa.

PARMALTA SAAT KAIKEN TARVITSEMASI TIEDON, SUUNNITTELU- JA ASENNUSDETALJEIHIN.

Olemme Suomen suurin kehittäjä- ja erikoisovienta- ja ikkunavalmistaja. Siksi pyrimme mahdollisimman suoraan kontaktiin juuri suunnittelusta vastaavien kanssa.

Puhumme samaa kieltä ja ymmärrämme suunnittelun lähtökohdat ja tavoitteet.

Hyvänä esimerkkinä tästä on Parma-suunnittelukansio. Se kattaa suunnitteluperusteet, teknisen erittelyn ja tyyppiäpiirrokset (1:1 ja 1:5).

Olemme valmiita myös henkilökohtaiseen konsultointiin. Ajankahdasta ja laajuudesta päättää sinä.

PARMA

Rakennusvalmistus Oy
Parma Ikkuna- ja Oviryhmä
Muraale, 30420 Forssa, puh. 916-27111.

KUVAT 7,8 ja 9 Mainoksia Oviopas kirjasta 1988. Mainoksista huokuu ylpeys

ESIMERKKEJÄ ULKO-OVISTA

Seuraavassa kohdassa esitellään Suomesta taiteilijoiden sekä arkkitehtien suunnittelema sisäänkäyntien ovia ja niiden yksityiskohtia ja ympäristöä.

KUVA 10 Arkkitehti Veikko Malmion suunnitteleman Hanasaaren kulttuuri- ja koulutuskeskuksen sisäänkäynnin ovet ovat taiteilija Kauko Räsänen käsialaa.

Kauko Räsänen

KUVA 11 Hanasaaren pronssiovet

KUVA 12 Taiteilija-ateljeensa ovenkahva. Kauko Räsänen kämmen, joka yrittää estää nuorimman lapsen karkaamisen maailmalle.

KUVA 13 Nuottasaaren koulun pääsisäänkäynnin vieressä oleva kuparinen reliefi Aapelus (1967) on ensimmäinen prosenttiperiaatteella toteutettu taideteos Oulussa.

KUVA 14 Arkkitehti Pekka Pitkänen

Säkylän seurakuntatalon pääovet 1966

KUVA 15 Ympäristötaiteilija, arkkitehti Kaisa Berry ja Seppämestari Jouko Nieminen-Pilviportti (2019) Vantaan Kivistön kerrostalon porttikongi

Alvar Aalto

KUVA 16 Jyväskylän työväentalo 1924-1925

KUVA 17 Alvar Aalto museo jyväskylä-1971, ensimmäisen kerran kahvaa käytetty Rautatalossa Helsingissä

KUVA 18 Lounais-Suomen maalaistentalo 1927-1928, Turku

KUVA 19 Turun Sanomien toimitalo 1928

KUVA 20 Ympäristötaiteilija, arkkitehti Kaisa Berry, Berry Creative, L-arkkitehdit
Julkisivuun integroitava taideteos asuinkerrostaloon ”Taikamatto” 2020

KUVA 21 Fortum Vipu – Kierrätysmuovista valmistettu ovenkahva 2020

KUVA 22 Laura Meriluodon Studio LA/ME:n Alva on ovenkahva, jonka avulla ovi voidaan avata käsien lisäksi kyynerpäillä, lanteilla tai polvilla. 2017

KUVA 23 Valokuvaaja eeva Ristan valokuvia ovenkahvoista. Kruununhaka, Helsinki 1975

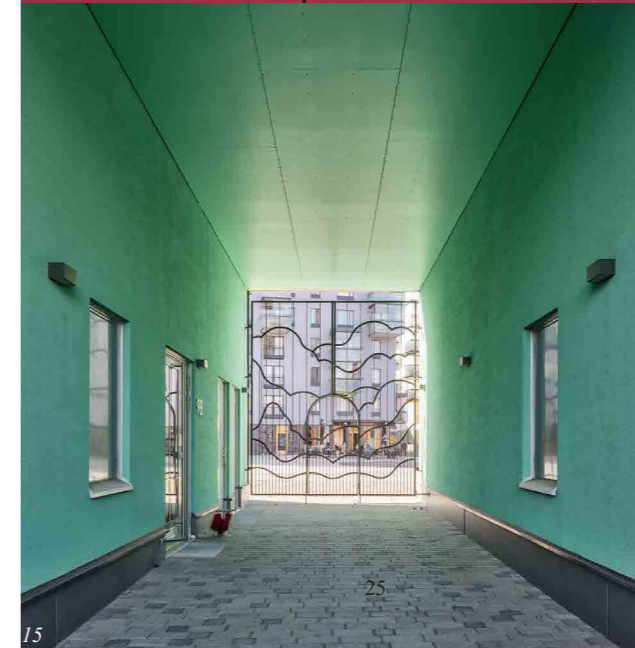
KUVA 24 Taidetakoja ja Koristetaiteilija Eric O.W. Ehrström Pohjoismaiden Osakepankin ovet

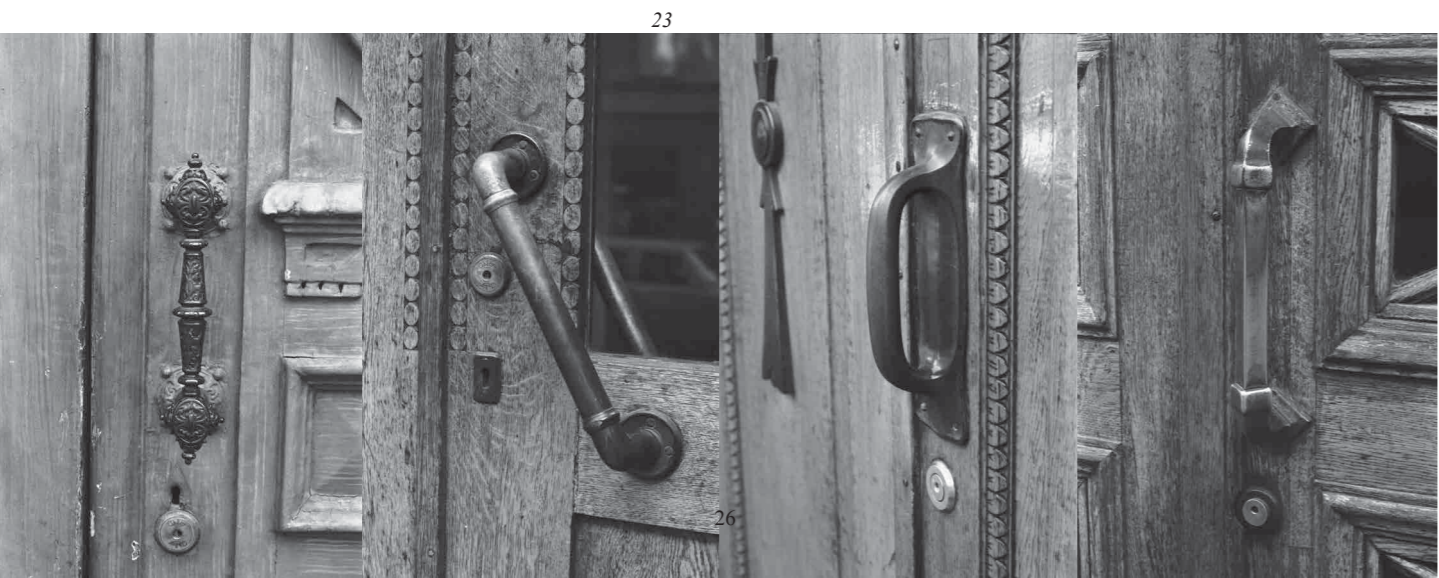
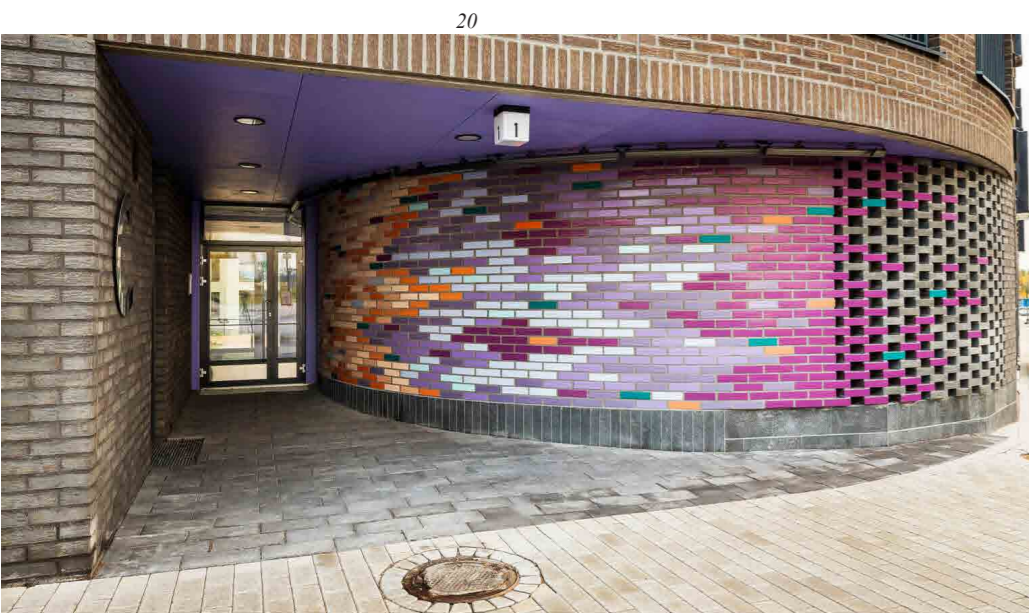
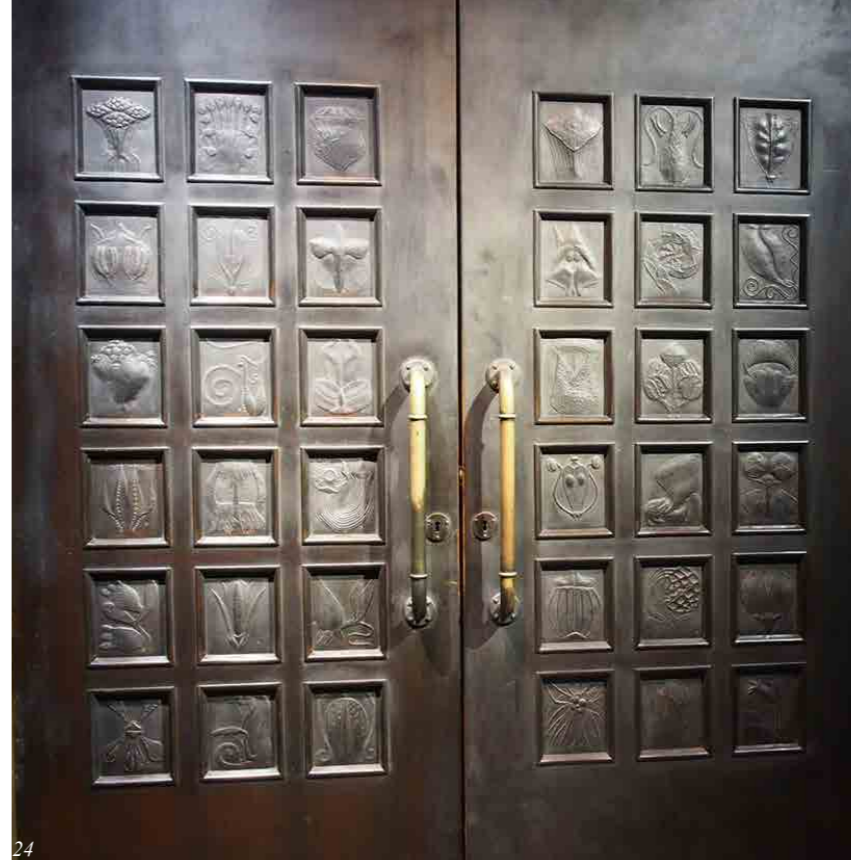
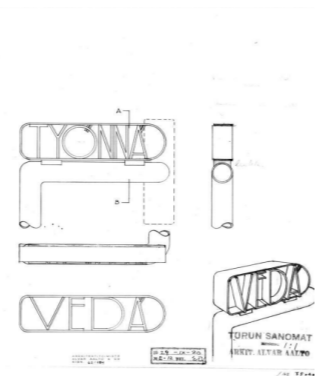
KUVA 25 Tekstiilitaiteilija Dora Jung
astumassa sisään Bertel Jungin suunnittelemissa ovista kohti kerrostalossa sijaitsevaa työhuonetta.
Kihlmanin talo Korkeavuorenkatu 19, Helsinki – 1898
(YLE areena)

KUVA 26 Taidetakoja ja Koristetaiteilija Eric O.W. Ehrström
Pääsisäänkäynnin ovi, Aleksanterinkatu 44, Pohjolan talon (Palovakuutus-Osakeyhtiö Pohjolan liiketalo, Arkkitehtitoimisto Gesellius - Lindgren - Saarinen 1901).

KUVA 27 KULTAINEN HUVIMAJA

Serlachius-museo Götalla kannattaa jaloitella puiston viereisessä saarella, jossa nököttää Kultainen huvimaja. Se rakennettiin taidemuseolle Marita Liulian Kultakausi-näyttelyyn ja löysi uuden elämän saaresta. Kesällä huvimaja on hämyisiä lukunurkkauksia kaikille kävijöille. Ympäri vuoden ravintola Gösta järjestää tilauksesta siellä pieniä kekereitä tai tarjoaa siellä ravintolaruokailun aluksi tunnelmallisen alkupalahetken lyhtykävelyineen.

Rakennuslaissa ja -asetuksessa keskitytään ovien kohdalla turvallisuuteen ja käytettävyyteen ja painoon. Esimerkiksi oven esteettisistä ominaisuuksista tai materiaalien yhdistämisestä ei ole mainintoja. Vastaavasti Kehittyvä kerrostalo -ohjelman eri julkaisuissa huomataan tarve laadun ja viihtyvyyden lisäämiseksi yksilöllisyyden keinoin asumisviihtyvyyden lisäämiseksi. Vierisellä sivulla on lueteltu rakennusteollisuuden innovoimia tuotteita eri materiaaleihin. Näitä valmiita ideoita ja menetelmiä olisi mahdollista hyödyntää esimerkiksi ovituote-suunnittelussa enemmän. Alareunan ovikuivissa henkiä 2020-luvun geneerisyys, läpinäkyvyys ja heijastavuus. "Erottuvuus" on usein toteutettu väri vaihtelulla.

LAIT JA ASETUKSET

Ote Uudisrakennusten suunnitteluohjeesta 2018, Helsingin kaupunki

Yhteistilojen ulko-ovet suunnitellaan teräsrunkoisina. Ulko-ovissa on vältettävä laajoja lasipintoja ja ulko-oven alin osa on aina umpinainen. Suoraan ulos johtaviin oviin ei suunnitella kirjeluukkuja. Suunnittelijan tulee huomioida ovien kokonaispaino, ylipainavia ovia ei tule suunnitella. Ovien lukitus- ja heloitusratkaisut esitetään rakennusselostuksessa ja sen liitteenä olevassa lukitus- ja heloitusohjeessa. Ovien mahdollinen sähköistys määritellään lukitusohjeessa (vaikutus sähkösuunnitteluun). Vuokra- ja asumisoikeuskohteissa lukitusratkaisusta sovitaan aina erikseen alue- tai kiinteistöyhtiön kanssa. Lukitus-suunnitelma suunnitellaan 1:50 piirustussarjaan.

Lisäohje Koskee vuokraohteita (Heka)

Rakennuksen ulko-ovien tulee olla osittain lasiaukollisia metalliprofiiliovina. Lukitukseksi asuntoihin suositellaan Abloyn Sentoa ja yleistiloihin Optimaa tai vaihtoehtoisesti sähköistä avainjärjestelmää (esim. iLoq tai Abloy Pulse) koko rakennukseen. Lisäohje koskee asumisoikeuskohteita (Haso)

Lukitus sähköisellä avainjärjestelmällä (esim. iLoq tai Abloy Pulse).¹²

KEHITTYVÄ KERROSTALO

Kehittyvä kerrostalo -ohjelma vastaa kerrostalojen suunnitteluun ja rakentamiseen liittyviin teknisiin, toiminnallisiin, esteettisiin, sosiaalisiin, asuntopoliittisiin ja rakentamisprosessin kehittämistarpeisiin. Ohjelma tarjoaa rakennuttajille tilaisuuden kokeilla uutta ja saada kaupungin asiantuntijoiden sparrausta kehitysohjeeseen. Ohjelma tarjoaa myös näkyvyyttä kehittämishankkeelle. Asukkaille ohjelma tarkoittaa uusia asumisen vaihtoehtoja ja esimerkkejä kerrostaloasumisen laadun parantamiseen. Kehittyvä kerrostalo -ohjelma on perustettu vuonna 2009 ja siinä on tähän mennessä ollut mukana kolmisenkymmentä hanketta. Hankkeet on toteutettu pääosin kaupungin omistamalle maalle, mutta myös yksityiselle maalle ja jo olemassa oleviin kiinteistöihin. Hankkeita on toteutettu kaikissa asumisen hallintamuodoissa.¹³

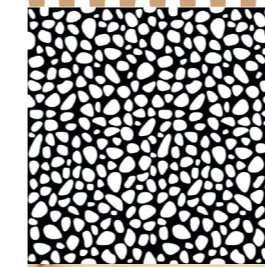
Opinnäytetyötä varten tärkeä havainto aineistosta on että, kerrostalorakentaminen voisi olla aidosti kilpailukykyinen pientalotuotannon kanssa, jos siihen pystytään liittämään myös yksilöllisyyden ja väljyy-

¹² Kaupunkiympäristö - Asuntotuotanto, Uudisrakennusten suunnitteluohje 2018, Helsingin kaupunki

¹³ <https://www.hel.fi/kanslia/kehittyva-kerrostalo-fi>

¹⁴ <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/alueraikentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/kerrostalojen-kehittaminen-talotyyppiselvitys.pdf>

den mielikuvia. Kehittyvä kerrostalo-ohjelman mukaan yksilöllisyys ja väljyys rakennuksissa ovat usein ristiriidassa tehokkaan asuntotuotannon kanssa. Hyvää tarkoittavat esteettömyyttä edistävät määräykset mm. hissimääräykset ovat osaltaan kiristäneet tehokkuusvaatimuksia. Asuntoarkkitehtuurin arvosta tulisi käynnistää laajempi keskustelu ja tuoda perinteisen tehokkuusajattelun rinnalle mm. asuntoarkkitehtuurin merkitys kaupunkilaisten viihtyvyyden, kaupunkien houkuttelevuuden, elinvoimaisuuden, kilpailukykyyn ja maankäytön kestävä kehityksen kannalta.¹⁴ Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on osallistua ohjelmassa ehdotettuun keskusteluun ja siitä konkreettisenä esimerkkinä esittää esimerkki sisäänkäyntikonseptista. (ks. Esimerkkisuunnitelma uudiskerrostalon sisäänkäynnistä tausta-aineiston pohjalta. s.104-117)

KUVAT 28, 29 Graafinen betoni: Patentoitu teknologia perustuu pintahidastimeen, jolla kuviot painetaan erikoiskalvolle. Kalvoa käytetään betonielementtien tuotantoprosessissa. (<https://graphic-concrete.com/home-fi>) Muotoilija ja Sisustuarkkitehti, Graafisen Betonin keksijä ja perustaja Samuli Naamanka 2003

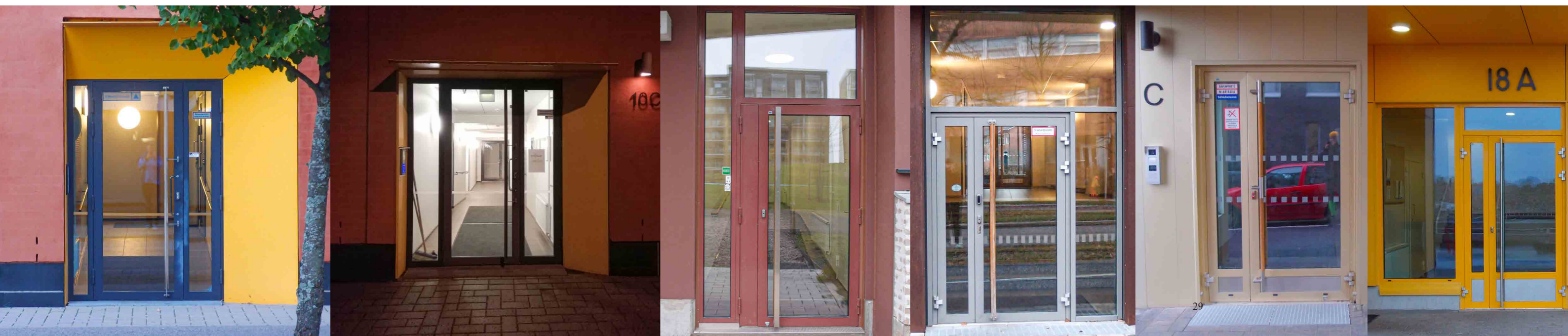
KUVAT 30, 31, 32 ja 34 Massivipuurakenteet: CLT, LVL, MHM, Aalto haitek

KUVA 35 Massiivitiilirakenteet: kennotiiliharkot

Hybridirakenteet: SEPA.puubetonilaatta, CLT-betonilaatta

Puumuovikomposiitit Muototyöstetyt levy materiaalit: puu, teräs, orgaaniset materiaalit KUVA 36 Sienimateriaalit

ARKIYMPÄRISTÖJEN ESTETIIKKA

Seuraavaksi tarkastellaan aihetta yhdyskuntasuunnittelun ja ihmismittakaavan kautta. Huomataan opinnäytetyön aiheen pienen mittakaavan olevan tärkeä osa isompien mittakaavojen kokonaisuudessa. Vesa Vihanninjoki kirjoittaa arkiympäristöjen estetiikan merkityksestä asumisessa ja Juhani Pallasmaan kirjoitus perustelee moniaistisuuden tärkeyden arkkitehtuurissa ja sen yksityiskohdissa. Nämä kirjoitukset perustelevat tarvetta kehittää asuinrakennuksen rakennusosia kuten ulko-ovia.

”Yleispätevä esteettisyys” on juuri siinä mielessä paikaton, että sen puitteissa ympäristö nähdään aina ikään kuin ulkopuolisen silmin, eikä paikoissa olemisen ja elämisen kautta. Tässä on kaksi hyvin erilaista näkökulmaa ympäristöön ja sen esteettisyyteen: yhtäältä eräänlainen vierailevan turistin arvioiva ja ihmettelevä katse, toisaalta paikallisen arvostava ja huolehtiva ymmärrys (Haapala 2005, ks. myös Relph 1976 & Tuan 1974). Ympäristöestetiikan ja erityisesti kaupunkisuunnittelun estetiikan kannalta on oireellista ja suorastaan hälyttävää, että näistä kahdesta vaihtoehdosta nimenomaan ulkopuolisuuteen perustuvaa turistin katsetta on tyypillisesti pidetty ensisijaisena näkökulmana kaupunkiympäristön esteettisyyteen (Haapala 2005). Tämä painotus kertoo osaltaan siitä, kuinka vahvasti ympäristön estetiikka ja esteettisyys on ymmärretty taiteen ja taiteellisuuden kautta. Modernin taidefilosofian estetiikkakäsityksen mukaisesti esteettiseen kokemiseen kuuluu lähtökohtaisesti tietty etäisyys ja intressittömyys tarkasteltavaan kohteeseen. Tällainen lähestymistapa jokapäiväisiin asuin- ja toimintaympäristöihin sekä niiden esteettisyyteen on kuitenkin ongelmallinen, sillä etäisyyden korostaminen käytännössä sulkee pois paikan läheisyyden merkityksen. Paikan fyysinen ja kokemuksellinen läheisyys puolestaan on perusta paikkaan sitoutumiselle ja kokemukselliselle paikallisidentiteetille eli ilmiöille, joihin nimenomaan sisältyy vahva esteettinen ulottuvuus.¹⁵

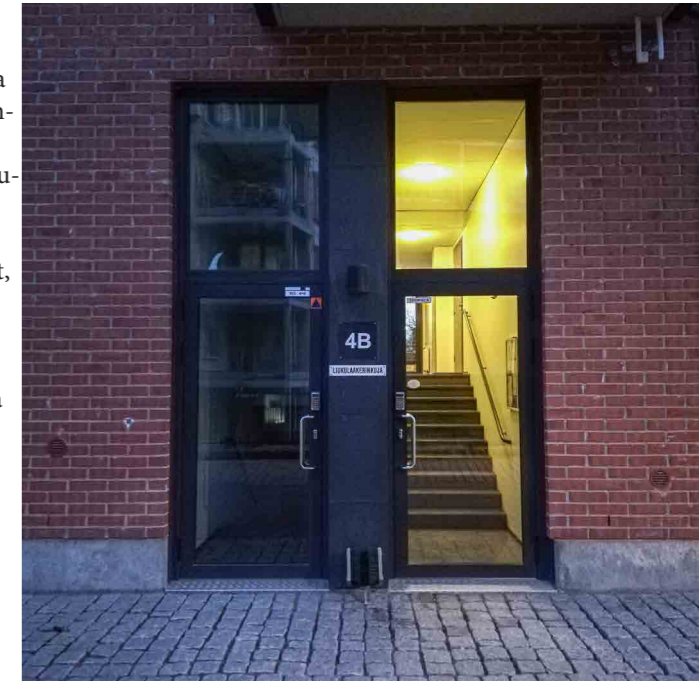
Juhani Pallasmaa kertoo poleemisessa esseessään hyvin kuinka nykyiset tehdastekoiset materiaalit luovat arkkitehtuuriin iätöntä täydellisyyttä ja taktiilisuu- den ja yksityiskohtien häviäminen puolestaan vähentävät kehollista kohtaamista.

Näihin päiviin asti arkkitehtuurin teoriassa ja kritiikissä on lähes yksinomaan keskitytty näköaistin mekanismiin ja visuaaliseen ilmaisuun. Arkkitehtuurimuodon kokemusta on enimmäkseen analysoitu visuaalisen havaitsemisen gestalt- sääntöjen mukaisesti. Gestalt- eli hahmolait pyrkivät selittämään, kuinka ihminen havainnoi ja jäsentää visuaalista informaatiota. Myös pedagogisessa filosofiassa arkkitehtuuria on tarkasteltu etupäässä näköaistin kautta, mikä on edelleen korostanut tilan hahmottamista kolmiulotteisina, visuaalisina kuvina.

Aukeaman ensimmäisessä kuvassa liikehuoneiston oven yksityiskohdat liittyvät hienosti yrityksen visuaaliseen ilmeeseen värien ja muotojen kautta. Toisessa kuvassa teollisuusalueen ravintolan sisäänkäynnin seinä ja ovitekstuuri pysäyttävät ohikulkijan tarkastelemaan sitä lähemmin. Kolmannessa kuvassa asuinkerrostalon sisäänkäynti vaikuttaa kolkolta ja kylmältä ohikulkijalle ja asujalle. Nämä kuvat edustavat erilaisia arkiympäristöjä.

Taktiilisuu- den häviämisen ja ihmiskehölle ja erityisesti kädel- le muovattujen mittojen ja yksityiskohtien katoamisen myötä arkkitehtuurista tulee torjuvan yksilulotteista teräsväsymäistä ja epätodellista. Taktiilinen tarkoittaa tuntoaistijärjestelmää. Luon- nonmateriaalit kivi, tiili, ja puu antavat katseemme tunkeutua pinnan alle ja varmistua niiden aineellisesta totuudenmukaisuus- desta. Luonnolliset materiaalit paljastavat ikänsä ja historiansa ja samoin alkuperänsä ja käyttönsä ihmisen palveluksessa. Nykyiset tehdastekoiset materiaalit- mittakaavattomat lasilevyt, emaloidut metallit ja synteettiset muovit. Nykyasumuksissam- me on liian vähän mahdollisuuksia ruumiin, mielikuvituksen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen. Silmä on erottava ja etäisyyttä luova elin. Kosketus on läheisyyden intiimiyden ja tunteen aisti.¹⁶

¹⁵ | Yhdyskuntasuunnittelun seura. www.yss.fi/journal/arkiymparistojen-estetiikka-haaste-osallista-valle-kaupunkisuunnittelulle/ 5/9
¹⁶ Pallasmaa, Juhani: Ihon silmät. Arkkitehtuuri ja aistit. (1996/2016) s.26

TAIDE RAKENTAMISESSA

Taiteella rakentamisessa tarkoitetaan yleensä julkista taidetta ja sen liittämistä kokonaisuudessaan rakennusprojektiin. Toteutustapana voidaan esimerkiksi käyttää edellä kerrottua prosenttiperiaatetta. Opinnäytetyössä taidetta rakentamisessa tulkitaan siten, että painopiste on saada taiteellisuus konkreettisesti rakennukseen näkyville ja tuntuville. Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät-julkaisusta on otettu tähän osioon kiinnostavia kohtia tutkimuksen haastattelusta ja johtopäätöksistä. Viereisellä sivulla on otettu esimerkkejä taiteen mahdollisuuksista rakentamisessa. Välillä sen tunnistaa selvemmin taide-tekseiksi esimerkiksi muraalimaalauksella ja välillä se näyttäytyy arkkitehtuurissa huolella valituissa rappaussävyissä. Valitut kohteet kuvaavat sitä kuinka ne integroituvat ympäristöönsä luontevasti herättäen kuitenkin elämyksiä ja ajatuksia.

Julkinen taiteen tulisi olla kiinteä ja merkityksellinen osa rakennettua ympäristöä. Paras lopputulos saavutetaan, kun taide otetaan mukaan rakennushankkeisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Taidehankkeen kytkeminen osaksi rakennushanketta toteutuu menestyksellisimmin kun päätös taidehankinnasta tehdään jo valmisteluvaiheessa: hankekehitysvaiheessa tai sitä ennen tarveselvitysvaiheessa. Valmisteluvaiheessa ohjelmoidaan taidehanke, päätetään muun muassa miten taidehankinta tehdään, ketkä ovat osapuolia, kuka päättää hankinnasta, mikä on aikataulu ja mikä on taiteen kustannusraami. Taiteelle voidaan määritellä myös konsepti: määritellä sen teema ja integroituminen arkkitehtuuriin. Suunnitteluvaiheessa valitaan taiteilija sovitulla tavalla. Taiteilijan valintatapoja voivat olla esimerkiksi **suora ostos**, jossa tilaaja voi suoraan olla yhteydessä ja valita taiteilijan. Valinta voi myös olla **suora tilaus** jossa taidekoordinaattori etsii tilaajalle portfoliohauulla taiteilijoita esiteltäväksi. Eteneminen luonnosten kautta lopulliseen toteutukseen vaatii yhteistyötä taiteilijan sekä suunnittelijoiden ja teknisten asiantuntijoiden kesken. Taidehankkeen vastuista, aikatauluista ja toteuttamisesta sovitaan kirjallisissa sopimuksissa. Taidehanke esitetään tarvittaessa myös rakennussuunnitelmissa, viranomaispiirustuksissa, työpiirustuksissa ja urakka-asiakirjoissa. Toteuttamisvaihe etenee sopimuksen pohjalta. Taidehanke nivoutuu rakennushankkeen aikatauluun ja prosessiin. Luovutusvaiheessa teos luovutetaan tilaajalle, joko erillisenä tai osana muuta kohteen vastaanottotarkastusta. Ylläpitovaiheessa teoksen tilaaja/omistaja huoltaa, hoitaa ja ylläpitää teosta taiteilijan laatimien ohjeiden mukaan.¹⁷

TAIDE ALUEEN BRÄNDIN JA IDENTITEETIN LUOMISESSA

Taide voi luoda alueelle houkuttelevan brändin, jolloin panostus taiteeseen maksaa itsensä takaisin. Muussa tapauksessa taide on vaarassa jäädä yksityiselle rakennuttajalle lisäkustannukseksi.¹⁸ Taide tulee ottaa harkiten osaksi kaupunkisuunnittelua ja arkkitehtuuria, jotta sen käyttö ei kärsi inflaatiota. Alueiden brändäminen taiteen avulla toisistaan erottuviksi ei toimi, jos sitä on kaikkialla.¹⁹

Cuporen tutkimuksessa (Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät 2020) haastateltavat varoittivat esimerkiksi ”päälle liimatusta” tai laastari-taiteesta: julkinen taide ei pelasta huonoa rakentamista ja ympäristöä. Haastattelussa hankekehitysjohdaja huomautti lisäksi, että aina taiteenkaan laatu ei ole niin korkea, että se kohottaisi ympäristön laatua.²⁰ Taidekoordinaattori Kirsi Pitkäsén Kankaan Palvelu Oy:sta mukaan panostus väliaikaiseen taiteeseen on yleistynyt isoissa kaupunkikehityshankkeissa. Ympäristötaiteilija, arkkitehti, julkisen taiteen asiantuntija ja Kaisa Berry puolestaan korosti väliaikaisuuden ohella yhteisöllisyyttä Arabianrannan ja Kalasataman kokemusten nojalla ja lisäksi, että osallistumisella voi joskus olla ihmisille suurempi merkitys kuin taiteilijan tuotamalla lopputeoksella.²¹ Kaisa Berry myös varoittaa haastattelussa sellaisesta vaihtoehdosta, että taiteen avulla paikkailtaisiin huonoa arkkitehtuuria. Tärkeää hänen mukaansa on tavoitella hyvää kokonaisu-suunnittelua. ”Pelkästään taide ei luo hyvää aluetta. Siihen tarvitaan hyvä arkkitehtuuri. Meillä on joitain esimerkkejä, missä on kyllä toteutettu taidetta, mutta sitten vastaavasti, että arkkitehtuuri onkin sitten tosi heikkolaatuista, niin silloin mä näensellaisia vaaroja, että mennäänkin siihen, että tehdään sellaista aivan bulkkia arkkitehtuuria ja sitten tässä on nyt tämä taide suoritettuna eli silloin ikään kuin se korvaus. Mun mielestä taiteeseen pitää investoida, mutta se ei saa olla pois siitä arkkitehtuurista, että sen pitää olla lisäksi

17 <https://taiderakentamisessa.fi/taide-rakennushankkeessa/> 20 Emt., s.76
18 Myllyntaus, Oona ja Karttunen, Sari: CUPOREN VERKKOJULKAISU- 21 Emt., s.78
JA 65: Julkinen taide aluerakentamisessa ja -kehittämisessä: Taloudellisen 22 Emt., s.80
arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät s.75
19 Emt., s.76

KUVA37 Pertti Kukkonen
Valmistumisvuosi 2014
Malmiin sairaalaan toteutettu ”Sydänlyönnit” koostuu vaaka-suorista EKG-käyristä. Kauempaa katsottuna hahmottuu ihmisjoukko mutta läheltä reliefi on varsin abstrakti. Teos sijoittuu haastavaan paikkaan, maan alle ambulanssikuiluun jota yleensä ei koeta ensisijaiseksi taiteen paikaksi.

KUVA 38 Maria Mughal
Valmistumisvuosi 2011

”Sisaret” 3 julkista taideteosta betonille.
Tilaaaja: Joensuun Elli, Leinikkiäie 4, Joensuu.
Tekniikka: graafinen betoni värilliselle betonille.
Koko: 3 x 8 m (yksi seinä).

KUVA 39 Jaana Partanen ja Heikki Lamusuo
Valmistumisvuosi 2018

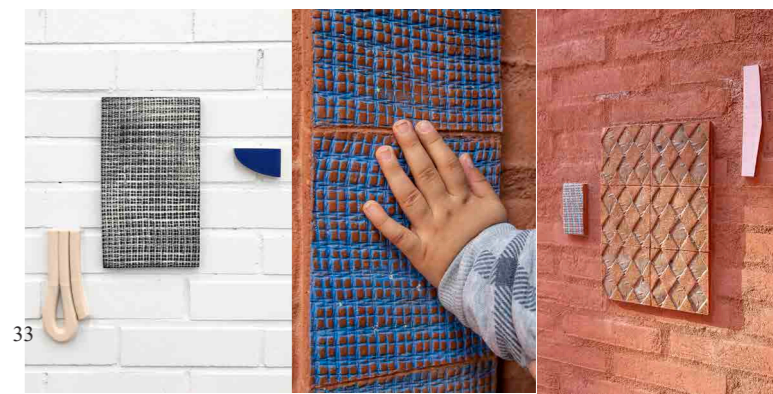
Lappeenranta
Tämä julkisivu on herättänyt keskustelua – voiko tämä olla sairaala?
Eksoten K-sairaalan julkisivua koristaa näyttävä julkisivuteos Väre, joka on toteutettu rappaamalla, kuten sitä ympäröivät rakennuksetkin. Pitkän rakennuksen mittasuhteet häivyttävät pystysuuntaisten ja eri levyisien väriskaistojen avulla. Pystysuuntaiset ikkunanauhat taas täydentävät julkisivun yhdenmu-kaiseksi kokonaisteokseksi. Rappauspinnassa on yhteensä 36 eri värisävyä, jotka muodostuvat alunperin seitsemästä väristä.

KUVAT 40 Laura Pehkonen
Valmistumisvuosi 2020
KOMBO, keraaminen seinärelieffikokonaisuus, Jakomäen Sydän-uudisrakennus, Helsinki.
Valmistunut v. 2020. Helsingin taidemuuseo HAMin tilaama.

Eri puolille Jakomäen Sydän -uudisrakennusta kollaasimaisesti levitetyt teos on abstrakti keraaminen seinäreliefi. Teoksen laajin yhtenäinen kokonaisuus ottaa haltuun lähes seitsemän-toistametrin seinän ruokalaan johtavalla käytävällä. Päiväko-din ja nuorisotilojen seinillä on pienempiä reliefejä, ja niitä on muurattu myös kolmen sisäpihan tiiliverhoiluun.

Käsin valmistettujen keramiikkakappaleiden raaka-aineita ovat erilaiset savet, mm. posliini, mustasavi ja punasavi. Joitakin teoksen osia on valmistettu samasta kotimaisesta punasavesta, jolla Jakomäen Sydänin ulkoseinien tiiliverhoilu on toteutettu. Yhdessä keraamisessa osassa on tulivuoren tuhkaa, toisessa Amazonin sademetsän jokisuiston savea perinnetekniikalla työtettyä. Eri puolilta maailmaa haettujen savilaatujen ja työta-pojen lisäksi teos saa ominaisluonteensa erilaisista keramiikan pintatekniikoista, kuten lasituksista, maalauksista, kultauksesta ja siirtokuvista. Laura Pehkonen mukaan teoksen luomisessa häntä inspiroi eri kulttuurien ja aikakausien tekniikat, joita käyttämällä hän loi teokseen ikään kuin keramiikan maailman-laajuista ja ajallista karttaa.
Teksti: HAM, kuvat: Hanna Kukorelli / HAM ja Laura Pehkonen

si, mutta se ei saa olla pois siitä muusta suunnittelusta.”²²

Taidekoordinaattori Kirsi Pitkäsen arvion mukaan rakennusliikkeet eivät ole vielä oikein osanneet hyödyntää taiteen roolia brändäämisessä, vaikka Jyväskylän Kankaan alue on ollut hyvin esillä rakennusalan julkaisuissa. Taidekaupunginosa on hänen näkemyksensä mukaan muokannut koko Jyväskylän kaupungin brändiä ja innostanut muita kaupunkeja yrittämään samaa. Haastattelussa kulttuurituottaja Vilja Ruokolainen Kankaan Palvelu Oy:sta toteaa, että Kankaan identiteetti- ja brändityö ovat onnistuneet, sillä alue poikkeaa selkeästi muista Jyväskylän asuinalueista. Hänen kokemuksensa mukaan monille asukkaille on tärkeää, että he asuvat ei vain taidekaupunginosassa vaan nimenomaan niissä taloissa, joissa on kiinteitä taideteoksia. Hänen varovaisen arvionsa mukaan talot, joissa on jotain vähän erikoista, kiinnostavat myös ostajia.²³

Cuporen teettämän selvityksen päälöydös oli, että julkisen taiteen taloudellista arvoa tulee selvittää monimenetelmäisesti ja että markkinattomien hyötyjen ja passiivisen käyttöarvon käsitteet on tarpeen tuoda julkisen taiteen tarkasteluun.

Julkisen taiteen taloudellisen arvon tutkimuksessa tarvitaan pitkäjänteistä ja monitieteistä tutkimusta ja erilaisten menetelmien empiiristä pilotointia. Cuporen selvitys on joka tapauksessa osoittanut, että taloudellisten hyötyjen näkökulma on tärkeä ja hedelmällinen julkisen taiteen tarkastelussa ja että julkisen taiteen taloudellista arvoa voidaan alkaa mitata vastaavin menetelmin kuin viheralueiden tai sosiaalihankeiden hyötyjä.²⁴

Opinnäytetyön aiheeseen liittyen Cuporen tutkimuksesta tuli ilmi asioita joita kannattaisi hyödyntää ja painottaa asuntorakentamisen laadun ja kauneuden puolesta nyt ja tulevaisuudessa.

Tutkimuksessa nousivat esiin eri osapuolien osallistuvuus, monitieteinen tutkimus ja yhteistyö, sekä innovaatiot ja pilotointihankeiden tärkeys tulevaisuuden rakentamisen kehityksessä.

²³Emt., s.82
²⁴ Emt., s.129

Parhaimmillaan muotoilu ja taide tukevat hyvän käyttäjäkokemuksen syntyä sekä paikallisidentiteetin kehittymistä, mikä on ihmisille arjen voimavara ja lisää kaupungin vetovoimaa. “Suomessa on huipputasoinen insinööriosaamista, mutta kentälle kaivataan lisää estetiikan näkökulmaa. Taide yllättää, hauskuuttaa ja herättää ajatuksia. Taide ja muotoilu luovat identiteettiä ja kulttuuria tavalla, johon pelkkä betoniseinä tai teräsrunko ei koskaan pysty”

”Rakennuksen elinkaarta ei katsota usein riittävän pitkäjänteisesti. Luomme elementtejä ja rakenteita, joiden on tarkoitus olla olemassa vuosikymmeniä, jopa vuosisatoja”, pohtii Hautala. Hyvin pienilläkin elementeillä voi hänen mukaan vaikuttaa kaupunkikokemukseen. “Rakentamista tehdään aina ihmistä varten. Silta toimii joen ylityspaikkana, mutta sen pimeällä veden pintaa heijasteleva valaistussuunnittelu tuo ylitykseen elämyksellisyyttä”.

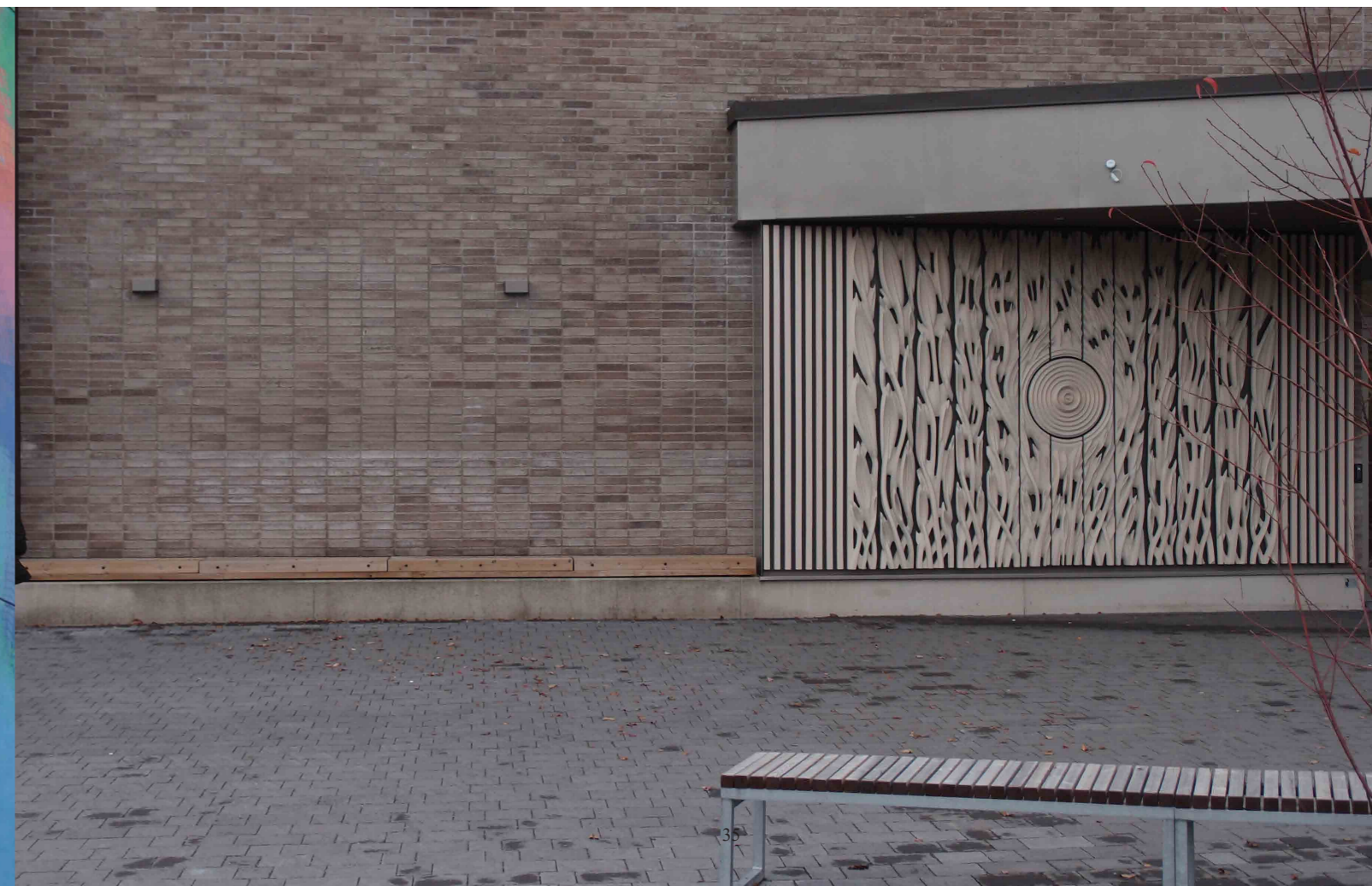
Rejlers Finlandin rakennustoimialan johtaja Kirsi Hautala

(”Rakentamiseen kaivataan lisää estetiikkaa” – Rejlers Finlandin Kirsi Hautala pitää muotoilua hyvänä investointina - Ornamo 9/23/2020)

Kuvakaappaus:

Julkisen taiteen taloudellisen arvon tunnistaminen ja arviointimenetelmät: Tapaus aluehankkeet
Projektipäällikkö, väitöskirjatutkija Oona Myllyntaus
Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore, Taide käyttöön -hanke
Verkkoseminaari 24.9.2020 – Julkisen taiteen prosessit 2

ASUINYMPÄRISTÖÖN VAIKUTTAVAT TRENDIT
IKÄYSTÄVÄLLISYYS, MUISTI, EKOLOGISUUS JA KIERTOTALOUS

Tässä osiossa tutkitaan tasa-arvoiseen ja ekologiseen rakentamiseen liittyviä asioita, jotka ovat merkittävässä osassa asumisympäristöä. Seuraavat kohdat kuten esteettömyys tai kiertotalous osoittavat luontevasti, miten sisäänkäyntien suunnitteluun panostaminen näkyy kerrostalojen arkkitehtuurissa.

MUISTI JA IKÄYSTÄVÄLLINEN SUUNNITTELU

Näkökyvyn heikkenemiseen liittyy usein liikkumisen sekä motivaation ja elämänhalun lasku, koska sosi-aalinen vuorovaikutus vaikeutuu. Tällöin ympäristöstä ei välity riittävästi virikkeitä henkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Näköön liittyvät ongelmat hankaloittavat lisäksi asuinympäristön muutoksiin sopeutumista ja uusien palveluiden käytön opettelua.²⁵

Sisäänkäyntialue

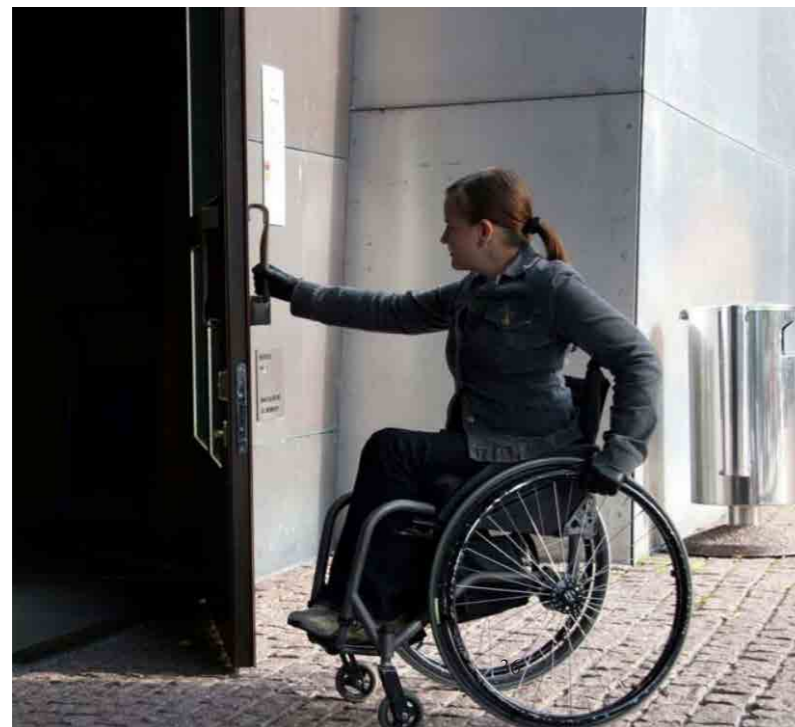
Asuinrakennuksen muisti- ja ikäystävällisyys näkyvät jo saavuttaessa. Sisäänkäynnin tulee erottua selvästi muusta rakennuksesta sekä olla kutsuva ja tunnistettava. Muistisairaille asukkaille tuttu rakennus ja sisäänkäynti toimivat maamerkkeinä, joiden avulla suunnistetaan kotiin. Sisäänkäynnin esteettömyys on nykyisin lähtökohta kaikissa rakennuksissa, mutta erityisen tärkeää se on muisti- ja ikäystävällisessä asuinympäristössä. Pientalossa, rivitalossa ja pienkerrostalossa esteettömyyden kriteerien noudattaminen voi olla vaikeampaa kuin kerrostaloissa, joihin kolmikerroksisista lähtien on rakennettava hissit. Tulevaisuuden tarpeiden ennakkoinnin kannalta on tärkeää pohtia, miten esteettömyys toteutetaan hissittömässä talossa olosuhteiden muuttuessa.²⁶

Esteetömmässä rakennuksessa

- ulko-ovelle pääsee aina helposti ja turvallisesti portaatonta kulkuväylää tai sinne johtaa luiska
- mahdollisia tasoeroja ja kulkuväylän reunoja korostetaan erottuvalla värillä tai materiaalilla
- oven edessä on tilaa kääntymiselle ja myös oven avautumispuolella apuvälinettä käyttävälle
- ulko-ovi on kynnyksetön ja tarpeeksi leveä

Sisäänkäynnin tulee olla hyvin valaistu. Liiketunnistimella toimivat valot parantavat liikkumisen turvallisuutta. Katettu oven edusta suojaa sateelta ja lumelta. Rakennuksen ovi, jossa on erottuva vedin, avautuu kevyesti, tai se on tarvittaessa automaattiovi.²⁷

Sisäänkäynnin yhteydessä on hyvä olla katettu tila tai tilava tuulikaappi, jossa on mahdollisuus levähtää sekä odottaa kuljetuksia. Tilaa tarvitaan myös rollaattorien ja muiden kulkuvälineiden sekä lastenvaunujen säilyttämiseen mieluiten sisätiloissa.²⁸

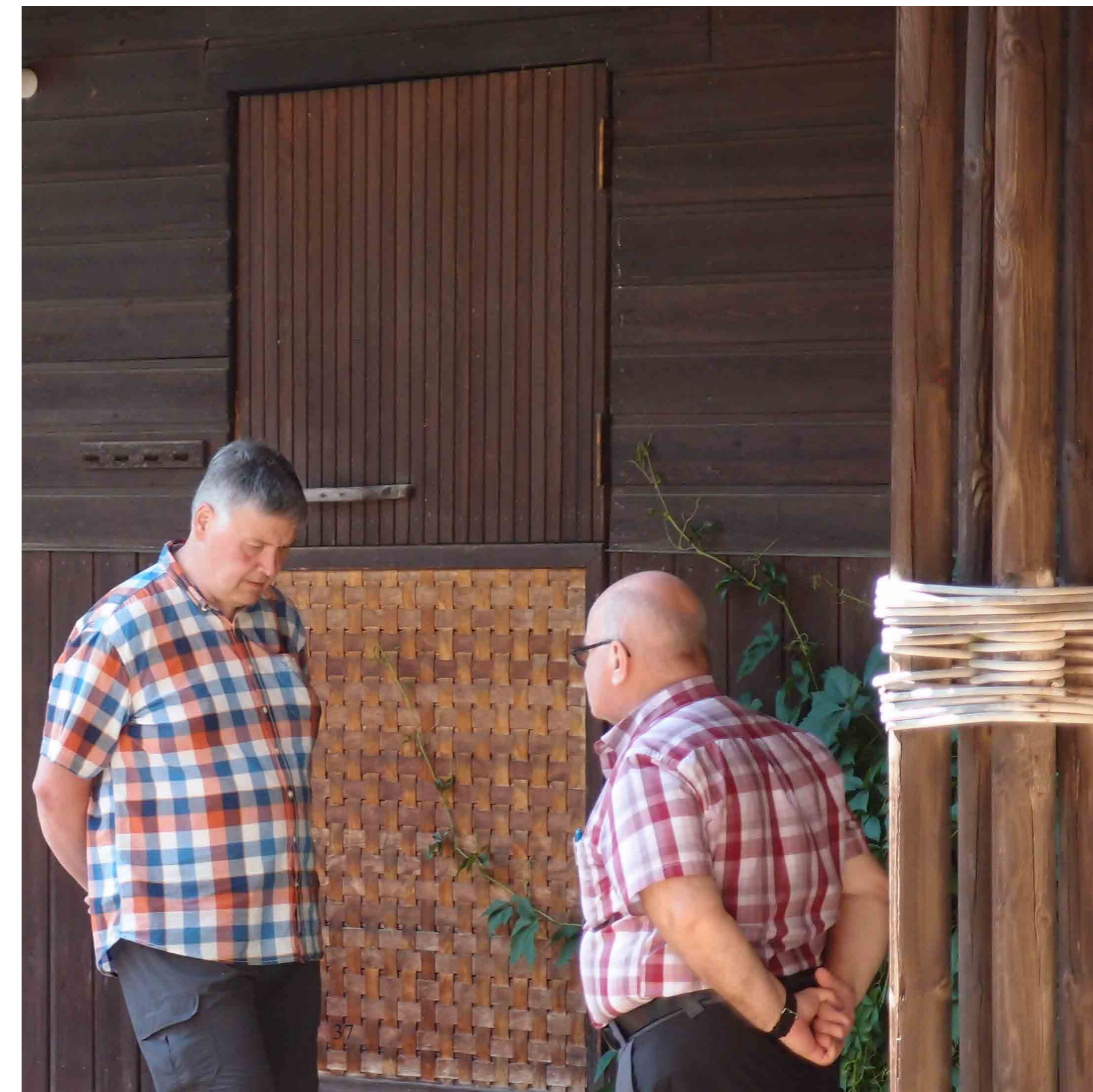
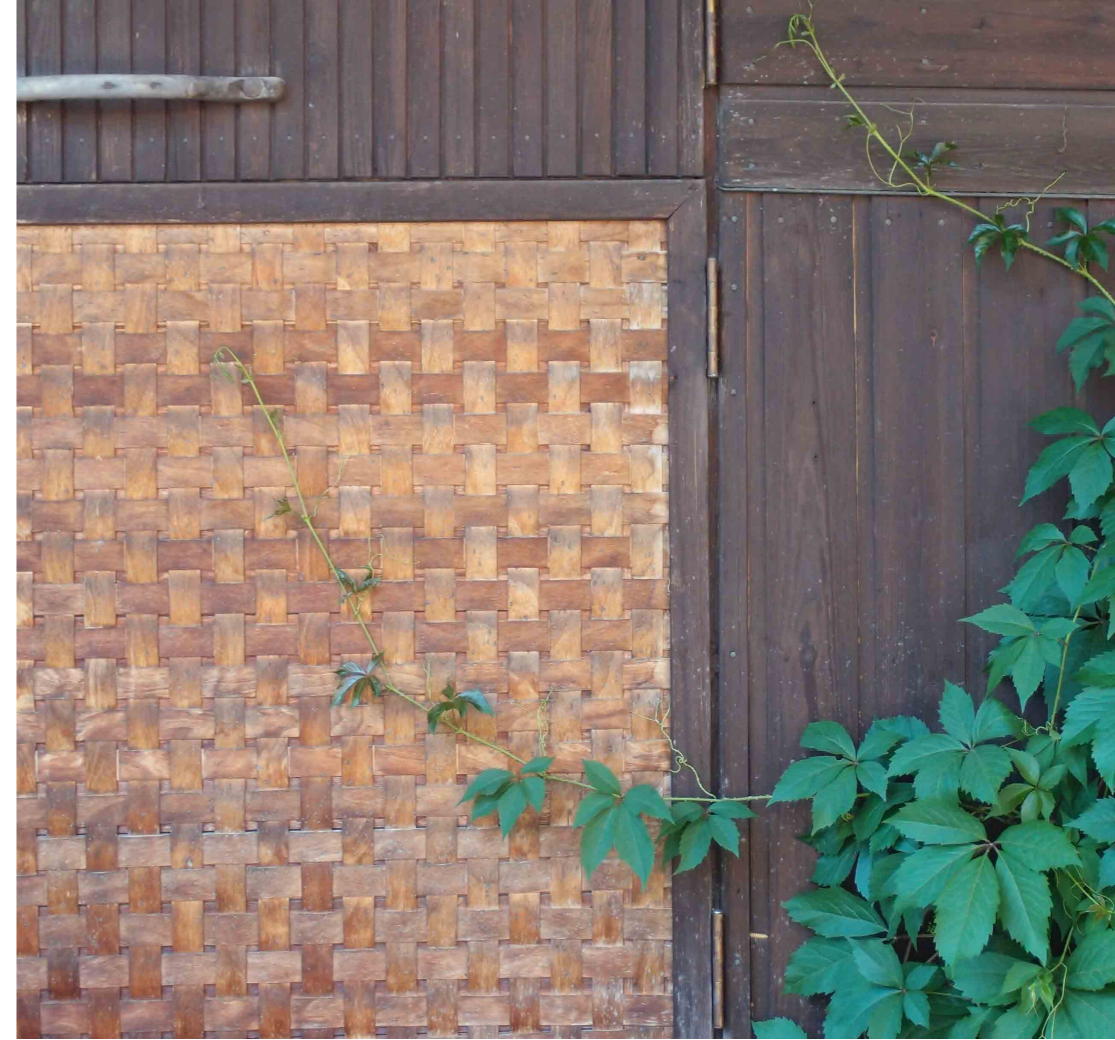
KUVA 41 Kuvakaappaus: Oven avaaminen käsivoimin on hankalaa tai mahdotonta jos ovi on raskas. Oven avaamiseen suositeltava enimmäisvoima on 10 N. (Kiasma)
https://www.hel.fi/static/hkr/helsinkikaikille/kirjasto/esteettomia_ratkaisuja/Sisaankaynnit_pihajarjestelyt.pdf

25 Rappe, Erja / Kotilainen, Helinä / Rajaniemi, Jere / Topo, Päivi: Ympäristöopas 2018. Muisti ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. s.38

26 Emt., s.81

27 Emt., s.81

28 Emt., s.82

EKOLOGISUUS JA KIERTOTALOUS SUUNNITTELUSSA

Opinnäytetyössä käsiteltävään sisäänkäyntisuunnitteluun saataisiin kiertotalousnäkökulmalla esimerkiksi ulko-oviin, nähtävälle ajan kerrostumat. Jos ajatellaan, että jostain asuinpaikalta on purettu kerrostalo uuden tieltä, ja vanhan rakennuksen ulko-ovet ovat esimerkiksi Materiaalitori-palvelun kautta tilattu kierrätettyinä uuteen hankkeeseen, syntyy välitön tarina. Yksilöllisen huolellisesti suunnitellun tuotteen jälleenmyynti- ja käyttöarvo voisi olla suuri. Materiaalitori-palvelu on kohtauspaikka yritysten ja organisaatioiden jätteiden ja tuotannon sivuvirtojen ammattimaiseen vaihdantaan. Materiaalitori-palvelu mahdollistaa yrityksen ostaa esimerkiksi ovituote ja hyödyntää sitä rakennustuotteena yhdessä suunnittelija ja taitelijatiimin yhteistyössä luoden jotain mielenkiintoista.

Rakentamisen kiertotalous ympäristöministeriön mukaan maapallon luonnonvaroista noin 50 % ja jalostamattomasta energiasta noin 40 % käytetään rakennuksissa ja rakentamisessa, ja rakennussektori tuottaa globaalisti noin 35 % kasvi-huonekaasupäästöistä ja 30 % jätteestä. Rakentamisen aiheuttama maankäyttö sekä raaka-aineiden kulutus vaikuttavat merkittävästi sekä luontoon että ilmastoon.

Kiertotalouden näkökulmasta purettavat rakennukset ovat materiaalipankkeja, joista vapautuvat materiaalit käytetään uudelleen tai kierrätetään. Materiaalit ohjataan energiapoltoon, tai poistetaan kierrosta muilla tavoin, vain jos niitä ei voida hyödyntää millään muulla tavoin. <https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>

Uudet rakennukset ohjataan tällä hetkellä suunniteltavan:

pitkäikäisiksi

monikäyttöisiksi ja muunneltaviksi

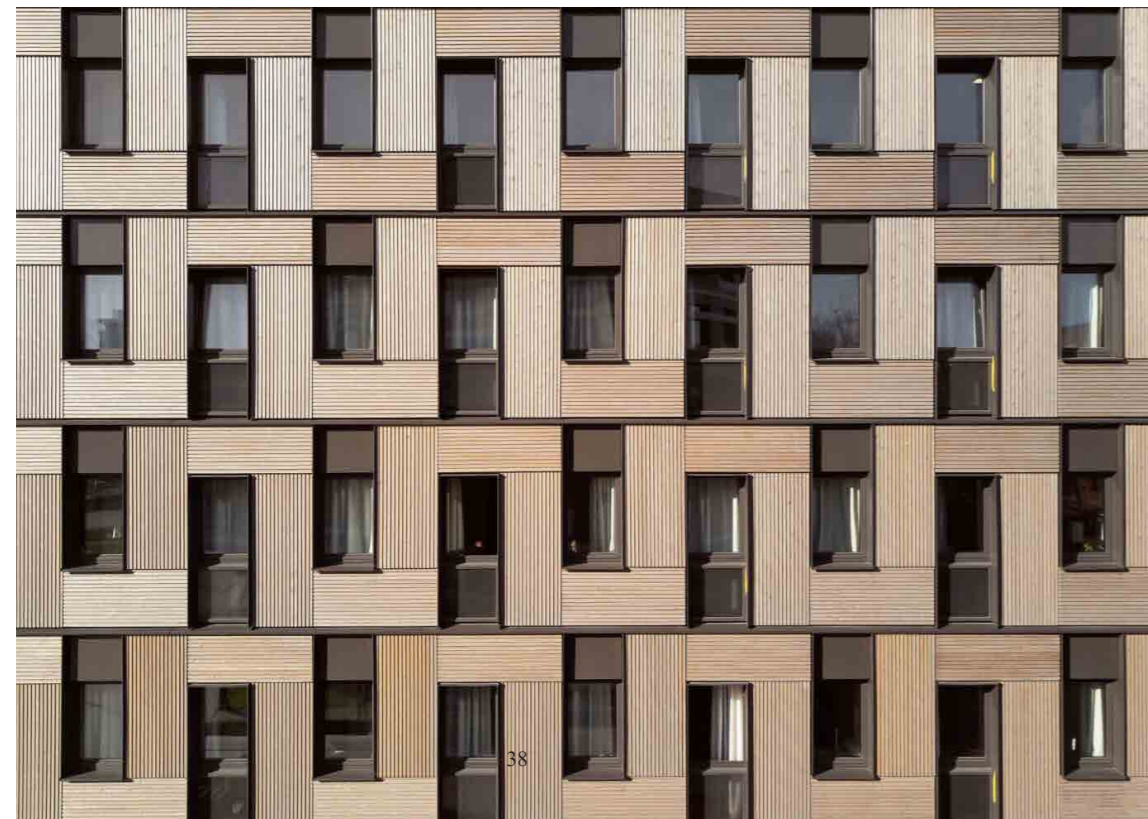
helposti huollettaviksi ja korjattaviksi siten, että rakennusosat ja -materiaalit voidaan käyttää uudelleen tai kierrätettäväksi siten, että hyödynnetään mahdollisimman paljon kierrätettyjä materiaaleja.

Rakennuksen kunnosta pidetään huolta asianmukaisilla ja oikea-aikaisilla korjaus- ja huoltotoimilla. Näin rakennus palvelee käyttäjänsä suunnitellusti ja mahdollisimman pitkään. Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohje antaa tähän hyvän pohjan. <https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>

<https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>

KUVA 42

Kuvakaappaus: <https://www.behance.net/gallery/62004925/Woodie-Hamburg-Sauerbruch-Hutton-Architects>
Hampurissa 370 opiskelija-asuntoa käsittävä puurakenteinen Woodie-kerrostalo, tällä hetkellä suurin puurakennus Euroopassa. Rakennus toteutettiin esivalmistetuista massiivipuulementeistä. Suunnittelijoina Sauerbruch-Hutton-Architects. Tässä rakennuksessa yhdistyy ekologisuus, innovatiivisuus, integrointi ja upea monimittakaavainen detajikka arkkitehtuurissa.

KUVA 43 ja 44

Nimi: Pavillon Circulaire

Asiakas: Pavillon de l'Arsenal

Paikka: Pariisi

Päivämäärä: 2015

Pinta-ala: 70 m²

Budjetti: 150000 €

Arkkitehdit: Encore Heureux

Tiimi: Tribu (HQE) + Bonnefrère

(käsin piirretty) + Camping Design (grafiikka)

Valokuvaajat: Cyrus Cornut + Florence Morisson (rakentamisen aikana)

Hôtel de Villen paikalla Pariisin sydämessä COP 21: n yhteydessä sijaitseva paviljonki on arkkitehtoninen kokeilu rakennusmateriaalien uudelleenkäytössä. Julkisivu on verhottu 180 vanhan HBM rakennuksen ovella, jotka oli tarkoitus hävittää kunnostamisen yhteydessä roskeen. Sisäeristyksen käytetty mineraalivilla on supermarketin katolta, kun se kunnostettiin. Puurakenteiset elementit ovat jäämiä vanhasta rakennuksesta. Lattiat ja sisäseinät on valmistettu näyttelypaneelista, kun taas ulkoterassin ankkurilaudat ovat peräisin Paris Plage -organisaatiosta. Sisähuonekaluja varten viisikymmentä puista tuolia kerättiin Pariisin kierrätyskeskuksista, kunnostettiin ja maalattiin ja kattovalaisimet hankittiin julkisista valaistusvarastoista.

KUVAT 45 ja 46

Marjukka ja Matti Ratalahden

vpaa-ajanviettopaikka.

Koristeellisten peltiovien esikuvi-

na olivat kiotalaisten temppelien

pronssiovet

Ovenkahva koristi joskus lahtelaisen

teatterin ovea. Kahva oli jo matkalla

roskiin, kun Matti pelasti sen.

<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/terassi-kuin-gaudin-hahmottelema>

Viimeinen tutkittavaksi valittu tekstiaineisto opinnäytetyöhön on uusi arkkitehtuuri poliittinen ohjelma (APOLI 2020). Arkkitehtuuripoliittista ohjelmaa vuodesta 2019 lähtien valmistellut työryhmä on tarkastellut, miten suomalainen arkkitehtuuri ja rakennettu ympäristö vastaavat suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin. Ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen, kaupungistuminen, uudet teknologiat ja kansainvälistyminen vaativat uudenlaisia ratkaisuja. Opinnäytetyön tutkittava aihe ottaa kantaa kauneuteen ja moniaistisuuteen suunnitelmassa yksityiskohtaista asuntorakentamista. Juuri näitä teemoja Apoli 2020-julkaisussa tuodaan esille ja näin perustelee opinnäytetyön ajankohtaisuutta. Apolissa yksi tavoitteista on myös arkkitehtuurin yhdenvertaisuus ja aito osallistuminen suunnittelussa. Toimenpiteissä mainitaan asumisen ja asuntorakentamisen laatua ja monimuotoisuuden vahvistamista laatimalla asuntojen kokonaisvaltaisen laadun arvioinnin kriteerit ja viemällä niitä käytäntöön. (Apoli 2020). Tässä opinnäytetyössä esitetään yksi konkreettinen ajatusmalli juuri edellä mainittujen teemojen nojalla.

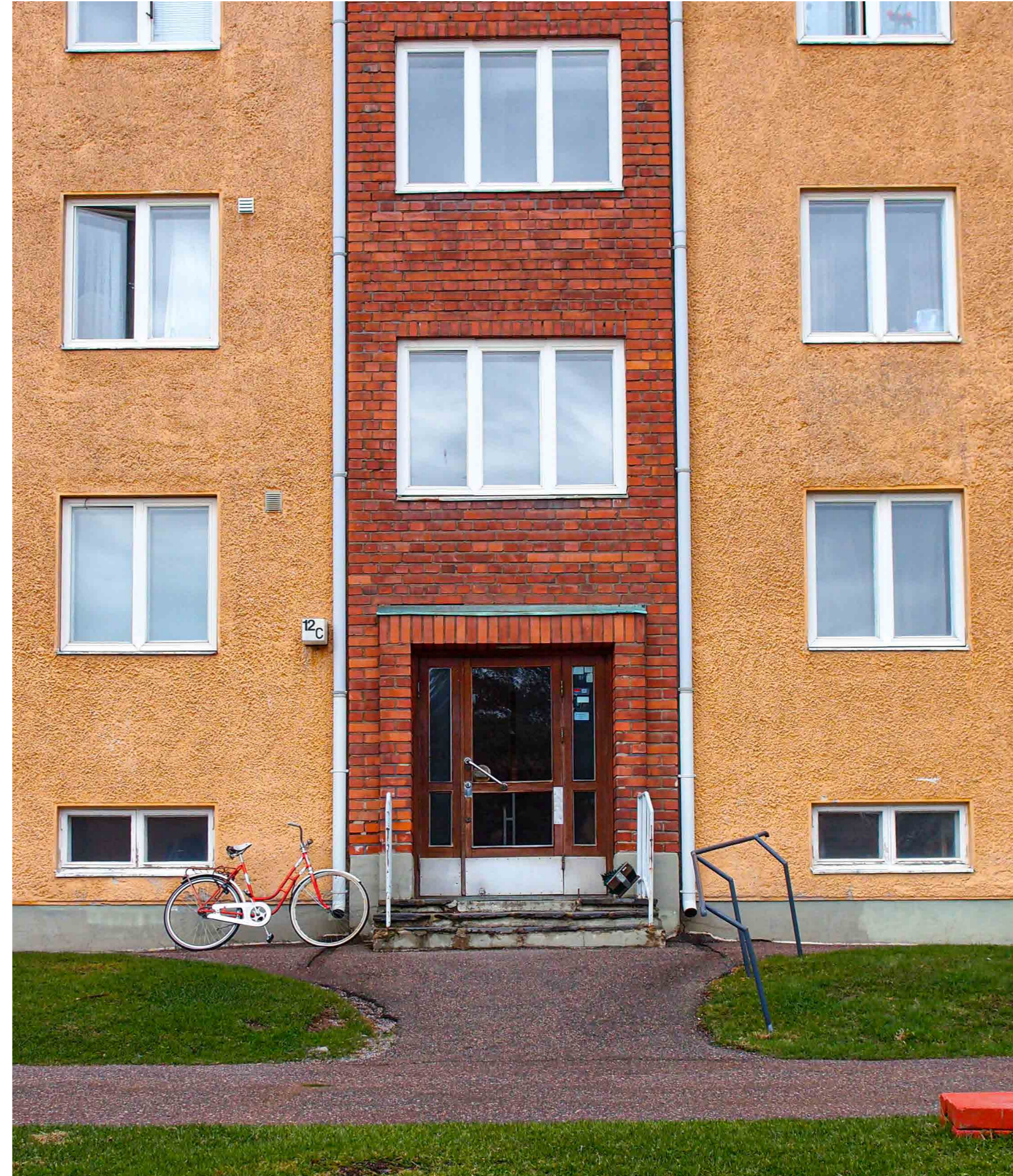
Opinnäytetyö tutkii taiteellisen, paikkasidonnaisen ja yksilöllisen vaihtoehdon antamista arkiseen asuinympäristöön esimerkkikonseptisuunnitelmassa, ja ottaa näin huomioon Apoli 2020 esitettyjä tavoitteita. Apoli 2020 ohjelmaehdotuksen toisessa luvussa: Yhdenvertaisuus ja osallisuus, on mainittu vuoden 2035 tavoitetilaksi seuraavat asiat, jotka tukevat opinnäytetyön ajankohtaisuutta:

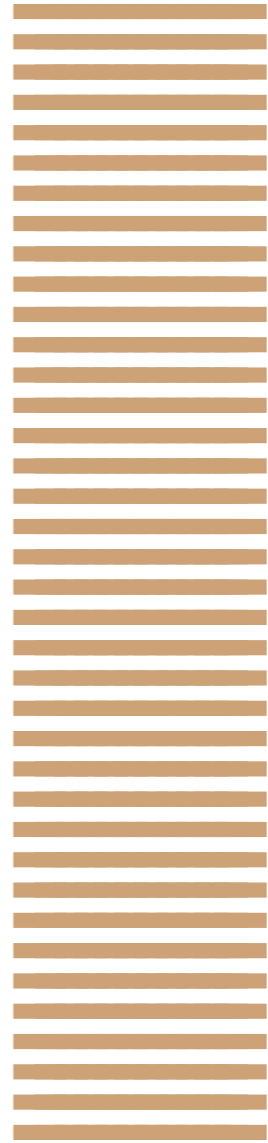
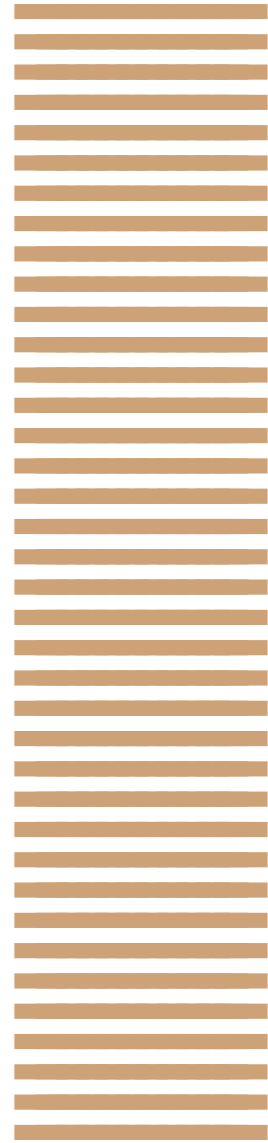
ARKKITEHTUURILLA VAHVISTETAAN PAIKALLISTA OMALEIMAISUUTTA JA ALUEIDEN HOUKUTTELEVUUTTA.

ARVIDITA, PALAUTETTA JA KOKEMUKSELLISTA TIETOA KERÄTÄÄN JÄRJESTELMÄLLISESTI JA NIITÄ HYÖDYNNETÄÄNSUUNNITELUSSA ENTISTÄ ENEMMÄN

YMPÄRISTÖPSYKOLOGIAN NÄKÖKULMAT IHMISEN JA YMPÄRISTÖN VÄLISESTÄ VUOROVAIKUTUKSESTA SEKÄ ESIMERKIKSI KAUNEUDEN KOKEMUKSESTA JA MONIAISTISUUDESTA TILASSA OTETAAN SUUNNITTELUSSA HUOMION.

ARKKITEHTUURILLA LUODAAN KEHYS ARJELLE: SE ON TAIDETTA, TOIMINNALLISUUTTA, VIHITYISYYTTÄ JA ELÄMÄNLAATUA. KULTTUURIYMPÄRISTÖ JA ARKKITEHTUURI YMMÄRRETÄÄN PAIKAN JA PAIKALLISEN IDENTITEETIN KULMAKIVINÄ.

H A A S T A T T E L U T J A A N A L Y S I O N T I

Opinnäytetyötä varten etsittiin haastateltaviksi monipuolisesti rakennusalan ammattilaisia. Tällä pyrittiin hahmottamaan eri ammattikuntien näkemystä tutkittavasta aiheesta. Tavoitteena opinnäytetyön alussa oli löytää haastateltaviksi arkkitehti - yksityinen sektori, rakennustuoteteollisuuden edustaja (pk-kokoinen ovitoimittaja sekä suuri ovitoimittaja), rakennuttaja - (pieni sekä suuri yritys asuntorakennuttaminen), taiteilija (taide rakentamisessa yhtymäkohtia) sekä muotoilija (muotoilualan asiantuntijajärjestön edustaja). Haastateltavia lähestyttiin sähköpostilla saatetekstillä, missä esitettiin opinnäytetyöaihe ja tutkimuskysymykset sekä liitteenä oli ovivertailu sekä toivottiin haastatteluista keskustelevaa. Haastattelutekstien vieressä on keskustelussa esiin nousevat ajatukset kuvakohteina.

Vastausten perusteella haastateltaviksi valukoitu seuraavat tahot:

ARKKITEHTI

- A** Helsingissä toimivan yksityisen sektorin arkkitehtitoimiston perustajaosakas ja pääsuunnittelija. Laaja kokemus asuntosuunnittelusta pientalokohteista kerrostaloihin ja julkisiin rakennuksiin.

OVITOIMITTAJA (teräs)

- O** Forssassa toimivan suuren teräsovitehtaan koneinsinööritaustainen tuotekehityspäällikkö. Kokemusta ovituotteista noin 25 vuotta. Toiminut mm. lukkorunkojen tuotekehityspäällikkönä, tuotantopäällikkönä, tuotepäällikkönä, liiketoiminta yksikön johtajana, tehdaspäällikkönä.

OVITOIMITTAJA (puu)

- O** Limingassa toimivan puuovitehtaan perustajaosakas ja puuseppä. 28-vuotinen ura puuseppäryhtäjän töistä. Arvoasuinkiinteistöjen ovien restaurointi ja julkistenrakennusten puuovien valmistuksen ammattilainen.

RAKENNUTTAJA

- R** Kuopiossa toimivan rakennusliikkeen perustajaosakas kirvesmies ja valmistuva rakennusarkkitehti. Kokemus pientalo- ja pääosin rivitalorakennuttamisesta. Tavoitteena innovatiivinen kehitys ja kasvu.

MUOTOILUALAN ASiantuntijajärjestö

- M** Helsingissä toimivan järjestön asiantuntija ja artonomi. Toimii tiiviisti Taide rakentamisessa-hankkeen asiantuntijana yhdistäen ammattilaisia taiteilijoista rakentajiin.

TAITEILIJJA

- T** Monialainen kuvataiteilija, tilataiteilija, päretaiteilija, valokuvataiteilija, ympäristötaiteilija, äänitaiteilija. Kokemusta rakennuksiin integroitavissa teoksissa sekä käyttää rakennusmateriaaleja taideraaka-aineena. Tämä haastattelu jouduttiin perumaan joten sen osuus jää pois opinnäytetyöstä.

T U T K I M U S K Y S Y M Y K S E T

MITÄ ARKKITEHDIN ROOLIN MUUTOS ON TEHNYT RAKENNUSTAITEEN DETALJIIKALLE?

KUINKA SAADA INTEGROITUMINEN TOTEUTUMAAN, JOTTA LISÄTÄÄN RAKENNUSTAITEELLISTA ARVOA?

MITEN VARMISTAA HANKKEEN ERI OSAPUOLIEN VAKUUTTAMINEN, ETTEI SUUNNITTELUUOTE JOUDU KARSITTAVIEN LISTALLE "HALPUUTUS-KIERROKSILLA?"

VOIKO TÄMÄ AVATA AJATTELUA PIDEMMÄLLE? - MATKA PÄÄSISÄÄNKÄYNNISTÄ OMALLE KERROSTASO-OVELLE JA EDELLEEN PARVEKKEEN/ TERASSIN OVELLE. TOIVOISITKO OVIEN YMPÄRISTÖN HENKIVÄN ASUJASTAAN VAI OLEVAN ANONYIMEJA?

H A A S T A T T E L U K Y S Y M Y K S E T

Mikä sisäänkäynti on jäänyt mieleen ja mitkä asiat siihen vaikuttivat? Kerrostalokohde?
Onko muotoilun puolella kiinnostuneisuutta rakennusalan rakennusosiin esimerkiksi juuri oviin?
Teidän roolin näkökulmasta: tuotteet palvelut hyödynnettäväksi rakennusalalle. Mitä tehdään nyt, mitä tulevaisuudessa?
Millaisia kokemuksia on onnistuneesta projektista, jossa on kunnianhimoiset tavoitteet rakentamisen ja taiteen yhteenliitokselta?
Millainen tilaajaosapuoli tapaukseen liittyi ja millainen suunnittelija? Miten yhteistyö sujui?
Millaista yhteistyötä tehdään tuotevalmistajien kanssa, entä arkkitehtien? Mitä hyvää, mitä huonoa?
Pilottihankeet, ainoa mahdollisuus? Miten esimerkkejä pienemmässä mittakaavassa?
Rakennusdetaljiikan ja -taiteen merkitys asukkaalle, tekijälle?
Oikeus päivittäiseen viihtyisyyteen laatu-, kauneus-, toiminnallisuus- ja elämyksellisyys-arvojen kautta. Lisääkö asuinrakennuksen laatua ja parantaako rakennuksen identiteettiä, Asiakkaan kokemuksia?
Olisiko "massaräätälöinti" konekäsityön teknologiaa hyödyntäen ratkaisuvaihtoehto luomaan persoonallisempia sisäänkäyntikokemuksia?
Mitä ongelmakohtia näet tässä aiheessa oman roolisi näkökulmasta? Millaisia hyötyjä?

Haastateltava kertoo tarinallisessa muodossa Tallinnassa olevan puiston sisäänkäynnistä. Haastattelussa käy ilmi muistikuvat tapahtumista. Valaistu kapea polku oli ollut kutsuva ja jännittävä. Pensaankorkea mittakaava oli kontrasti kapealle, pienelle portille. Keskustelussa nousee esiin myös, kuinka asioita kokee yksin eri tavalla kuin yhdessä. Ryhmä luo turvaa jännittävässä tilanteissa, jossa uskaltaudutaan, esimerkiksi tässä tapauksessa, menemään tuosta hieman epämääräisestä portista, josta avautuikin upea puisto.

Sisäänkäynnin täytyy siis olla turvallisen tuntuinen vieraassakin ympäristössä.

Kerrostalokohteista nousee esiin Jyväskylän Kankaan alueella sijaitseva JKMM Arkkitehtien Asunto Oy Albertinpiha. Taiteilija Mika Natri on suunnitellut julkisivuun integroidun tiilitaideteoksen.

“Mika Natrin teoksessa yhdistyy arkisuus ja juhlavuus.”

Asiantuntija mainitsee myös Riikka Latva-Sompin teoksen Satakieli Helsingin Arabianrannassa.

“Myös katualueen merkitys nousee esiin osana suunnittelun kokonaisuutta. Se, miten johonkin paikkaan saavutaan, ja miten rakennuksen sisäänkäynti palvelee talon käyttäjiä. Elämysellinen reitti on tärkeä osa paikan tunnistettavuutta.”

Keskusteltaessa eri suunnittelutahojen innovaatio ja kehityskyvykkyydestä, ilmenee, että kyse on usein tahdosta tai oikeastaan sen uupumisesta. Positiivisena huomiona asiantuntija on havainnut, että Asuntomessut ovat yksi kokeilukenttä missä olisi potentiaalia hyödynnettäväksi vielä yksityiskohtaisemminkin. **“Asuntomessualueilla kokeillaan usein uusia ratkaisuja eri kokoisissa rakennuskohteissa sekä kerrostaloissa että omakotitaloissa. Messualueilla on viime vuosina säännöllisesti ollut mukana myös julkista taidetta, joka tuo alueille viihtyisyyttä.”**

Ekologisuus, kaupungistuminen ja kiertotalous ovat tässä ajassa ja tulevaisuudessa oleellinen osa suunnittelutyötä. Myös tämän vuoden 2020 vallitsevan koronaviruspandemian ja sen myötä harppauksella lisääntyneen etätyöskentelyn takia ihmiset ovat yhä enemmän kotonaan ja liikkuvat lähiympäristössään. Jo tämä on suuri peruste panostaa suunnittelussa laatuun ja yksityiskohtiin esimerkiksi asuinrakennuksen sisäänkäynteihin.

“Varsinkin nykyisessä tilanteessa, kun ihmisiä muuttaa kasvukeskuksiin, joissa rakentamisen tarve on suurta ja samalla pyritään kestäviin ratkaisuihin ja kierrätettävyyteen, niin on pohdittava, millä tavalla ympäristöstä ja arjesta tehdään toimivaa. On muistettava mikä on hyvän elinympäristön rooli ihmisten hyvinvoinnissa ja sen tukemisessa.”

“Monialainen yhteiskehittäminen on varmasti iso osa ratkaisua. Myös muotoilujattelulle on nyt tarvetta rakentamisessa. Muotoilija ja arkkitehti ottavat suunnitelmissa huomioon asukkaat, samoin asutussijoittajan, rakennuttajan ja rakentajan pitäisi ottaa moninaiset tarpeet huomioon. Rakentamisessa on kyse ihmisiä varten tehdyistä tiloista ja ratkaisuista. Luovan suunnittelun ammattilaiset kykenevät luomaan tarvelähtöisiä ja vihreitä ratkaisuja.”

KUVA 47

Taiteilija: Mika Natri

Teoksen nimi: Abstraktio

Valmistumisvuosi: 2017

Sijointipaikka: As. Oy Jyväskylän Albertinpiha

Rakennuttaja: YIT

Suunnittelu: JKMM Arkkitehdit Oy

Julkisivumuuraus: Muurausliike Sami Vanne Oy.

KUVA 48

Taiteilija: Riikka Latva-Somppi

Teoksen nimi: Satakieli / Nightingale / Näktergalen VUODEN YMPÄRISTÖTAIDETEOS 2009

Sijainti: SEESAM, Pariisinkatu, Arabianranta, Helsinki, Finland

Valmistumisvuosi: 2009

Rakennuttaja/tilaaja: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Stiftelsen Svenska Blindgården, Samfundet Folkhälsan Architecture: Arkkitehtitoimisto Stefan Ahlman Oy

Jalankulkuisen kaiteen lasiin on painettu Arabianrannassa kasvavan tervalepän oksistoa ja satakielen kullattuja silhuettoja. Luiskan alla risteilevän polun varrella olevan penkin päällä istuu kosketeltava pronssinen satakieli. Penkille istahtaessaan voi löytää lainauksen H.C. Andersenin sadusta Satakieli suurikokoisella tekstillä ja pistekirjoituksella kirjoitettuna. Taiteilija toivoo teoksen kannustavan lasta ja aikuista tai näkövammaista ja näkevää yhdessä jakamaan teoksen ja sadun herättämät ajatukset.

© Riikka Latva-Somppi ja Kuvasto ry 2016

Haastateltaessa pääsuunnittelija arkkitehtia nousee ensimmäiseksi aiheeksi sisäänkäyntien symboliikka. Millainen on symboliikan merkitys tänä päivänä Suomessa? Keskustelusta voi tiivistää että esimerkiksi turvallisuus ja etenkin paloturvallisuus ovat aikamme "symboleita".

"Tulee ekana tietenkäin mieleen ovi ja kuinka monenlaisia ovia ja ihan se oven toimintatapa. Kun se kääntyy sisäänpäin niin se kutsuu. Ulospäin kääntyessään se on vastaan. Suomessa ei paljon ole ollut symboliikkaa, vaan paloturvallisuus on ohjannut tekemään nykyratkaisuja. Muaalla on sodittu vahvasti vastaan turvallisia asioita, kun koettu symboliikka niin tärkeänä. Täällä eletään jotenkin päinvastaisessa ja agressiivisessa maailmassa, ovet lyö aina päin ei koskaan sisään. "

Suomessa saunakulttuuri ja siihen liittyvä symboliikka ovat aiheita jotka nousevat arkkitehdin ajatuksiin. Paljas tasa-arvoisuus joka pitää lämmön sisällä. Raikkaan ulkoilman ja pimeänkuuman tuoksuriikkaan tilan välissä isoa roolia näyttölee tuo matala ja korkean kynnyksen omaava ovi joka ohjeistaa käyttäjänsä näillä eleillä.

"Savusaunaan mennään nöyristellen ja paljaana ja siihen liittyy iso symboliikka. Se, että ollaan samanarvoisia siellä tilassa ja se pitää lämmön siellä sisällä paremmin. Sillä pystyy viestimään aika paljon! "

Kerrostaloarkkitehtuurista keskusteltaessa sisäänkäynnit ovat nostamassa osakkeitaan. Todetaan että persoonallisemmat ratkaisut löytyvät kuitenkin ensisijaisesti korkealuokkaisessa ja arvokkaimmissa hankkeissa.

"Viimevuosina on ruvettu arvostamaan sisäänkäyntiä ja panostamaan niihin enemmän, hi end kohteet edellä ja sitten perustuotanto ottaa takaa irtoilevia paloja. Ollaan eletty silleen vähän kurjaa aikaa. Toi on Suomessa ollut niin, ettei arvosteta ollenkaan, että otetaan rahat pois niistä yleisistä tilosta. Jos tänä päivänä annetaan vakio-ovilevydet ja niistä poiketaan niin vastaus on usein "voivoi. "

"Hankkeissa on monennäköistä tilaajaa ja toimijaa ja tahtotilaa. Karuja kokemuksia on ehkä turha päivitellä. Hyvistä kokemuksista Gullkronan-hanke. Taidetta on saatu ulko-oveen ja porrashuoneisiin yhteistyössä taitelijan ja arkkitehtien kanssa. "

Arkkitehti mainitsee nykyinnostuksen henkilökohtaisesti alalla suuntautuvan konseptimallien kehittämiseen ja sitä kautta uudistua suunnittelijana. Konseptointi on tärkeä työkalu jolla voidaan ohjata tiukasti mutta antamalla silti vapautta. Tätä kannattaisi siten hyödyntää myös sisäänkäyntien suunnittelussa.

Asuinrakennuskonseptiin tiukemmin sidottava sisäänkäynnit ja niiden merkitys ihmisten arjessa.

"Mitä enemmän on tullut ikää alalla, niin on alkanut enemmän kiinnostumaan konsepteista ja asioiden kehitys ja tavallaan mikä niitten sisältö on siellä. Ja miten niissä konsepteissa sitten jokin ajatus mullistuu, niin saattaa mullistua koko tapa tai toiminto, ja tapa miten ihmiset käyttää rakennusta...tai mitä ne tekee siellä...miten asiat voidaan saada niksautettua koko ihmisten käyttäytymisen ja ajatusmaailman kannalta."

KUVA 49

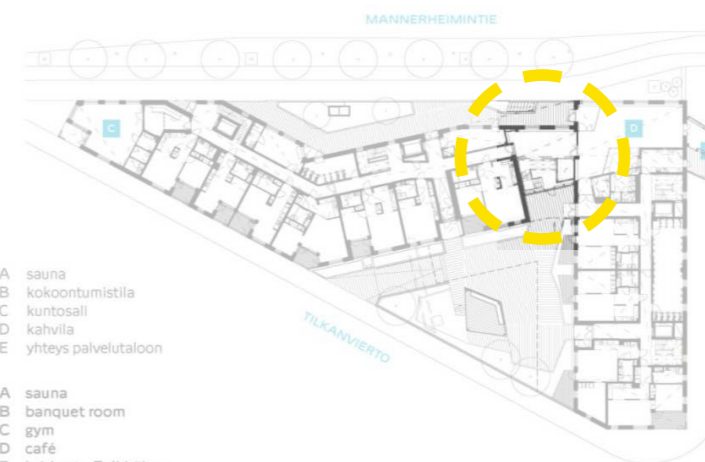
Savusaunan oven korkealla kynnyksellä ja matalalla korkeudella mahdollistetaan lämmön ja löylyn pysyminen saunassa. Matalasta ja leveästä ovesta on tarkoitus käydä sisään kumartaen kylki edellä. Mittasuhteet ohjaavat ihmistä luontaisesti toimimaan näin. Oven mataluus pakottaa jokaisen kumartamaan ja kynnyksen nostamaan jalkaa. Tämä yhdessä luo ovelle tärkeän ja symbolisenkin roolin siirtymässä saunaan ja ulos saunasta.

<http://www.hirsityoheikkila.fi/>

KUVA 50

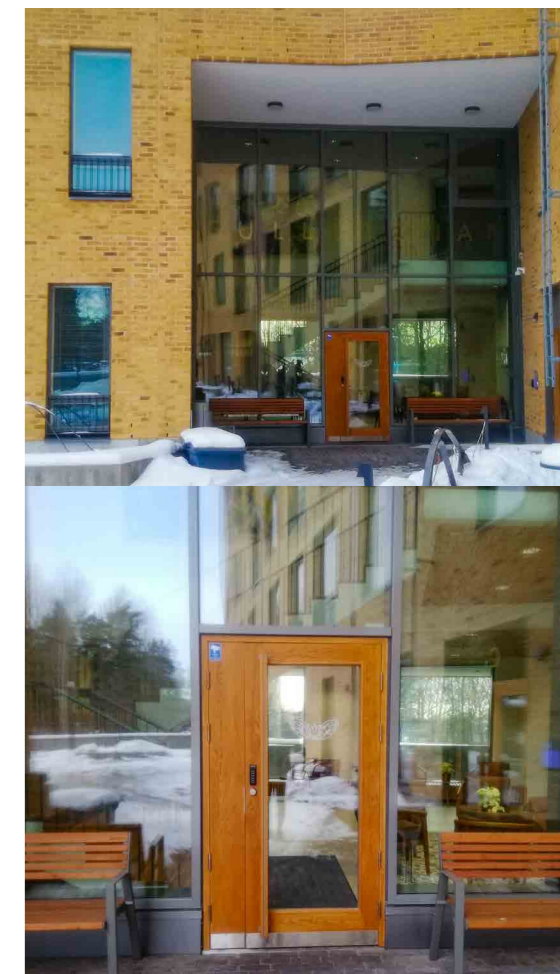
Huttunen-Lipasti Arkkitehdit 2018
Arkkitehdit Risto Huttunen, Gunilla Björkqvist, Uula Kohonen
Mannerheimintie 95, Helsinki

<https://www.ark.fi/fi/2019/03/senioritalo-gullkronan/>

- A sauna
- B kokoonmistila
- C kuntosali
- D kahvila
- E yhteys palvelutaloon

- A sauna
- B banquet room
- C gym
- D café
- E bridge to Folkhälsan service building

Haastattelun alussa rakennuttajan realistiset tuntemukset ja arkiset kokemukset ohjaavat ajatuksia. Se miten suunnittelussa olisi tärkeä keskittyä paikan tuntuun yhteydessä siihen miten se nähdään ja koetaan. On myös havaittavissa rakennusosalalle tyypillistä asenteellisuutta, jossa asiat nähdään negatiivisuuden kautta.

"Jotenkin kerrostalojen sisäänkäynnistä yleisesti nousee vaan se mieleen että on seinä missä on ovi. Voisi ajatella hyvää ratkaisua vaikka niin, että rakennuksen geometrialla saataisiin ohjaamaan sisäänkäynnille ja tärkeää ei olisi se miltä se näyttää vaan paljon on kyse siitä miltä se tuntuu." Toki esimerkiksi sitä sisäänvedettyä sisäänkäyntiä missä syntyy tila ajatellaan heti negatiivisen kautta. Nar-komaanit tulevat varmasti yöpymään siihen ja tupakkaa poltellaan yötä päivää."

Haastateltava mainitsee rakennusalan paineet ja haasteet ja sen kuinka hän omassa roolissa ottaa ne huomioon, jotta se näkyy projektien lopputuloksessa. **"Puhutaan konkurssikypsästä alasta. Se että kehityksen kelkasta tipahdetaan. Sitä ei haluaisi koskaan kuulla, että näin on tehty ennenkin. Rohkeutta ja päättäväisyyttä vaaditaan paljon. Menetelmät, materiaalit ja johtaminen muuttuu kentällä ja suunnitteluhuoneissa."**

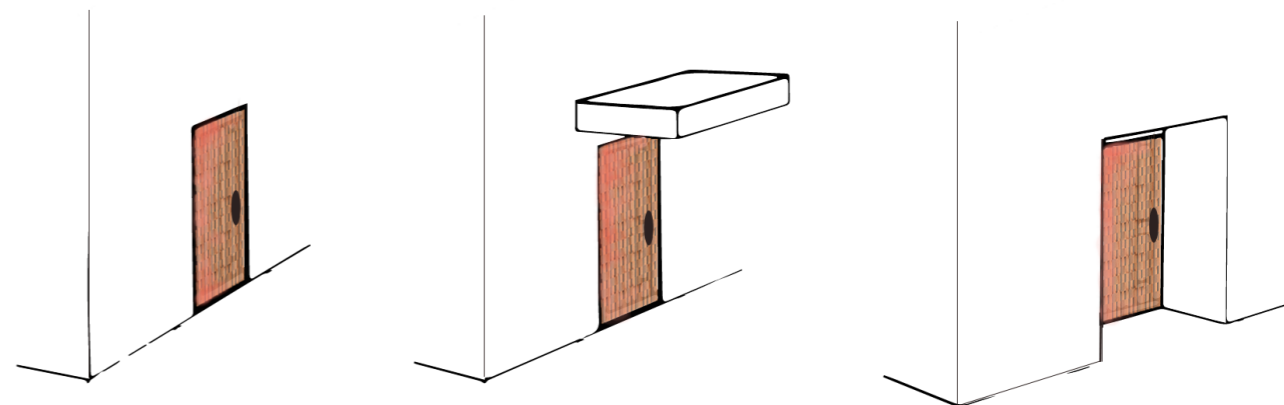
Rakennuttajalla ei ole ollut omissa hankkeissa esimerkiksi kokemusta prosenttitaiteesta, mutta ajatuksia se herätti. Prosenttitaide saattaa esiintyä leimautuvana asiana rakennuksissa ja se näkyy kohteissa aika lailla samalla tavalla, jotenkin esimerkiksi rakennuksen julkisivuun kiinnitettävänä irrallisena osana. Taiteen rahallinen pakotus ilmentyy jo sanassa prosenttitaide, näkyy lopputuloksessa joko onnistuen tai epäonnistuen. Mikäli taiteen osuus tulee hankkeeseen loppuvaiheessa ja annetaan tietty summa rahaa millä se pitäisi toteuttaa, syntyy kysymys kannattaako sitä tehdä. Lisääkö se automaattisesti rakennuksen arvoa vai onko riski saada negatiivinen leima.

Ajassa kiinni oleva rakennuttaja on tulevaisuusmyönteinen ja investoi esimerkiksi yksityiskohtiin ajatteleamalla pitkälle elinkaaren päähän. Keskustelussa nousee esiin myös omakohtaisuus ja asiakkaan tasolle meneminen, tehdään sellaista missä haluttaisiin itsekkin asuvan. Omaan työhön luottaminen nostaa markkinoinnin vahvuuden esiin rakennusprojekteissa. Markkinointikuvissa tuntuu jäävän aina ulkopuolisen tarkastelijan rooliin. Kerrostaloasunnossa asuva voisi haluta rakennukseltaan muutakin kuin valmiiksi sisustetun tunnelman. Tämä malli on huomattu myyväksi mutta jättääkö se tilaa persoonallisille ratkaisuille? Tarina ei usein välity kun tuleva kodin omistaja katsoo tulevaa kotikerrostaloaan kuvitellusti lintuperspektiivistä. **"Seuratessa kerrostalojen markkinointia, niin mulla on aina se lähtökohta, että mä mietin että voisinko mä ite asua tuossa. Niin jos mä nään markkinointikuvan ja mä en löydä sisäänkäyntiä, niin se ei kiinnosta enkä näe itseäni siellä asuvan." "Meidän hankkeissa, jos me tehdään jotain ihmistä liikuttaavaa, koskettavaa tai vaikuttavaa, niin sehä menee suoraan meidän hyväksi"**

Keskustelussa löytyy esimerkkiajatus. Jos asuinrakennuskohteeseen tehdään jotain yksilöllistä mikä on koettavissa jokaisella asukkaalla arjessa ja oletetaan että ihminen asuu tässä paikassa esimerkiksi 5-15 vuotta ja sitten siinä jokin yksityiskohtainen asia viedään pois siitä niin miten siihen reagoidaan, jos se on jo muodostunut jokapäiväiseksi osaksi arkiympäristöä.

"Jos esimerkiksi pientalon pääsisäänkäynti on rakennettu niin että se on se suora seinä, sit siinä puolentoista metrin lappeenjatkeet ja kattotuolin kylkeen siinä on lippa, kaks pilaria ja pikkunen kuisti. Siinäkö se sitten on? Se mistä sä meet joka päivä sisälle? Ja että ketä se vaikuttaa? Suurinta osaa se ei tarvii vaikuttaakaan mutta, että jos siinä olis jotakin niin se saattas vaikuttaa tiedostamatta. Että sitä on vaikka taide."

Viestiminen ja opasteet ja esimerkiksi ystävien pyytäminen asuntoon ovat arkisia asioita joita tapahtuu paljon. Sisäänkäynnillä saapumisesta voisi luoda informaatiivisesti kiinnostavamman. Symboliikka ja tarinat nousevat tässä haastattelussa jälleen esille. **"Se on se C kakkonen" "Mitenkä muuten sen asian vois ilmaista" "Tuu siitä missä on se keltainen sisäänkäynti, sellaista ei muilla ole se on meidän tunnusmerkki"**

Alustaessa haastattelun aihetta asiantuntija kertoo laajasta kokemuksestaan ja osaamisalueestaan ovien parissa. voi havaita, että työhön suhtaudutaan tutkivasti ja intohimolla.

“Ovien kanssa olen toiminut 25 vuotta. Välillä ruiskuvalutehtaassa tuotantopuolella, välillä lukkorunkojen tuotekehityspäällikkönä. Kunnossapidon työnjohtana aluksi, tuotantopäällikkönä, tuotepäällikkönä, liiketoiminta yksikön johtajana, tehdaspäällikkönä. Oviympäristö on aika tuttu. Tuotteiston hallinta ja kehittäminen on tässä pääroolissa. Itse kun on insinööri ja toisaalta sitten ei ihan perusinsinööri.”

Asiantuntijan kentältä saatu kokemus liittyen ovikriteereihin tällä hetkellä. Niitä ovat oven toiminnallisuus ja kestävyys ja eleettömyys.

“Ne ovat tyypillisesti profiilirakenteisia ja isoja laseja. Tavallaanhan legenda on, että arkkitehdit haluavat että profiilit ovat mahdollisimman kapeita ja ne on huomaamattomia ja että lasit mahdollisimman isoja. Tämä on käsitys tässä vuosien varrella, mutta maailmahan muuttuu koko ajan kuitenkin.”

Rakennuskokonaisuus tulee ensivaikutelmana julkisilla tai väljillä alueilla, joissa on tilaa ja näkymiä ympäristöön. Tässä haastateltava ottaa kantaa esimerkiksi Helsingin Rautatieasemaan. Kokonaisvaltaiseen kokemukseen liittyä lopulta pienimmätkin yksityiskohdat. On kiintoisaa jos rakennus tai alue voi yllättää “uusilla” ennenkokemattomilla osa-alueillaan.

“Sähköpostissa lähestyessäsi olevat ovivertailut, saivat ajattelemaan puu/tammiovia. Semmoset enemmän mieleen jää. esim. päärautatieasemalla ja kuitenkin siten, että itse rakennuskokonaisuus hätkähdyttää ensin ja sitten vasta esim detajiiikka. Aina isoja vanhoja rakennuksia katsellessa miettii, että on se aikamoinen homma ollut tehdä tuollainen. Miten ajankuvaan nähden se on saatu aikaiseksi. Ja jotta on hyvä kokonaisuus niin sen oven ja sisäänkäynnin on istuttava siihen kokonaisuuteen.”

Asiantuntija kertoo projekteista esimerkkejä joissa on toiminut tiimissä. Niissä on havaittu monialaisen yhteistyön ja kehittämisen tulos positiivisena asiana.

Esimerkissä esteettisesti moninainen lopputuote on ohutlevyjulkisivumateriaali joka on tehty syvävetotekniikkaa hyödyntäen. Näistä julkisen rakentamisen kohteista on saatavissa arvokasta tietoa ja osaamista joko voidaan siirtää asuinkerrostalotuotantoon.

“Triplaan peltiovet mihin kalvotettu lasi pintaan, yhteistyössä lasitoimittaja, tekniset kiinnitysratkaisut arkkitehdin kanssa. Ruostumattomasta pellistä kuunpinnan kuviointia peltifirman kanssa yhteistyössä.

Ohutlevyvalmistajan kanssa innovaatioyhteistyö arkkitehdin kanssa syvävetotekniikalla julkisivutuotteeksi, käytettiin myös muutamassa julkisivun ovesa pintamateriaalina. Meillä rooli on teknisten ratkaisujen innovoinnissa. Olen ja olemme innolla mukana innovatiivisissa ja haastavissa kohteissa.”

Olemme myös tehneet malleja jonkun verran tehtaalla, mahdollisuus kerrostaso-oviin, mahdollista umpioviin tehdä kuvioita jo nyt tuotannossa.

Rooli asiantuntijalla on teräsprofiiliovissa, mutta yhteistyötä tehdään tiiviisti myös alumiiniprofiilimittajien kanssa. Positiiviset ja joustavat yhteistyöt eri ammattialojen välillä on syytä nostaa useammin keskusteluun. Saadaan konkreettisia havaintoja viestintä ja neuvotteluketjuista.

“Muutamat alumiiniovalmistajat ovat meidän asiakkaitamme, he myy jonkun kohteen projektin niin siellä on alumiiniovet- ja ikkunat ja mahdollisesti jotain julkisivutuotteitakin, ne ostaa sit noi palo-ovet meiltä.”

Käsityöläisyys ja konetyöstö ovat päivittäisessä käytössä asiantuntijan työskentelemällä tehtaalla ja potentiaalia on jalostaa tuotteita jo olemassa olevalla laitteistolla ja tekniikalla.

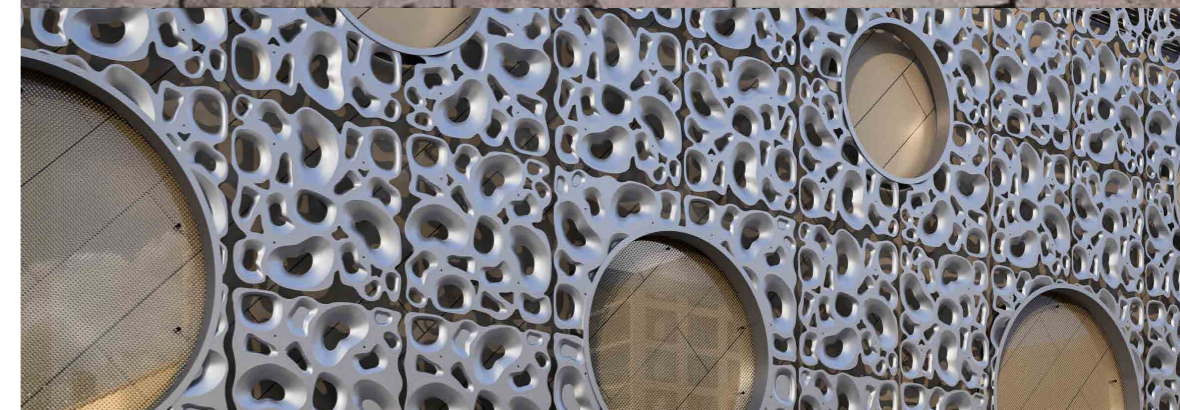
“Teräsprofiilioviet ovat jo käsityötä hitsarien kautta. Umpiovi ulko-ovena jossa aukotuksia, tähän on jo konekanta tehtaalla, meillä on linja jossa on peltivarastossa, levytyökeskus eli reitys ja taivutus kansi ja pohja tehdään täysin käsin koskematta, jos löytyy designeja joka sopii umpiovirakenteseen. Voidaan lyödä uria, komponenttien tekeminen mahdollista jo tällä hetkellä.”

KUVA 51
Norjalaistaiteilijan tekemät
pienet kivimiehet reunus-
tavat presidentin sisään-
käyntiä.
KUVA: JUKKA GRÖN-
DAHL / HS

Kuvakaappaus Helsingin
sanomat:
[https://www.hs.fi/
kaupunki/helsinki/art-
2000006406326.html](https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000006406326.html)

KUVA 52
Havainnekuva YIT:n Triplan
kauppakeskuksen julkisivus-
ta. Kuva: Arkkitehdit Soini
& Horto Oy

KUVA 53
Helsingin rautatieaseman-
sisäänkäynti.

Haastateltavan taustasta jo aikaisessa vaiheessa uraa huokuu yritteliäisyys ja ammattitaidon tinkimättömyys.

"Hetki kouluina toiminimellä tein huonekaluja ja kehitin vuosien varrella omaa puusepän mallistoa jota esittelin sitten Habitare-messuilla. 2008 laman aikoihin piti ajatella hommia uudestaan. Jokin alue missä puuseppä pääsee tekemään niiku tosi hienoa ja näyttävää työtä, niin mä päädyin noihin oviin. Oli jo takana tehtyjä näyttäviä ovia omasta takaa. Sitten jätettiin kaikki muu toiminta ja keskityttiin pelkästään oviin ja sillä tiellä ollaan."

"Ne on noissa vanhoissa hienoissa taloyhtiöissä noi hienot ovet. Ja tällä hetkellä hienointa puukäsityötä kaikkien nähtävälle tehdään juuri niihin."

Meidän yrityksessä ovisuunnittelussa pystytään rajaamaan asiakkaat ja yhteistyötasot vain ammatilaisiin ja näin pystytään keskittymään viimeistelyihin arvokkaisiin tuotteisiin."

Haastateltava mainitsee hienoimmat ovikokemukset liittyvän kokonaisuudessaan ympäristöön, paikkaan ja arkkitehtuuriin.

"Pääministerin ovet ja finlanditalon salin ovet, eduskuntatalon ovet. Ne on uniikkeja paikkoja ja kohteita eli tunnelma tulee jo sen ympäristön kautta. Kerrostalokohteista Fleminginkatu 15 Helsingissä on varmaan hienoin."

Vaikka yrityksessä oviutuotteista valmistetaan ja piirreään tuotantokuvat itse, asiakkaan vaatimukset ja toiveet ovat aina etusijalla ja vuosiin mahtuu kaikenlaista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Tuotantotapoina kohtaavat perinteikäs käsityöläisyys sekä uusia mahdollisuuksia tuova tietokoneavusteinen tekniikka työstökoneen muodossa.

"Innovointia on jokaisessa hankkeessa. Koen kaikki projektimme onnistuneiksi, jotkut jouhevammin ja jotkut mutkien kautta."

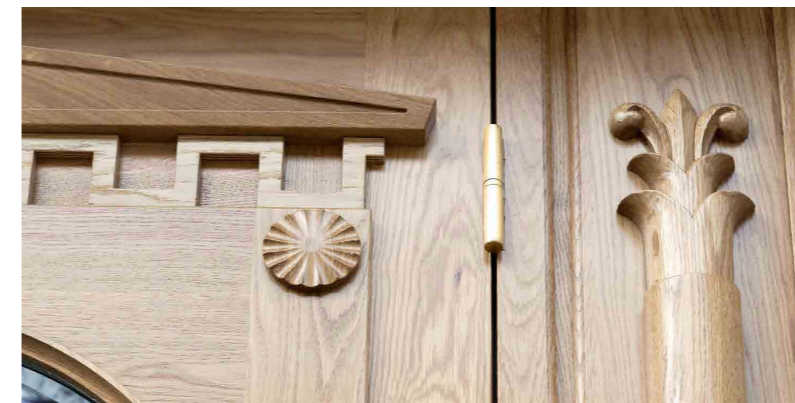
Yhteistyö arkkitehdin ja tilaajan kanssa koetaan erittäin toimivaksi ja se on pakollistakin jotta saadaan edustava ja arvokas lopputuote. Rakennuksessa oleva ovi lisää ja luo rakennukselle identiteetin tottakai.

Ovet toteutetaan kaikilla perinteisillä puusepän menetelmillä sekä nykyaikaisella viisiakselisella cnc-koneella.

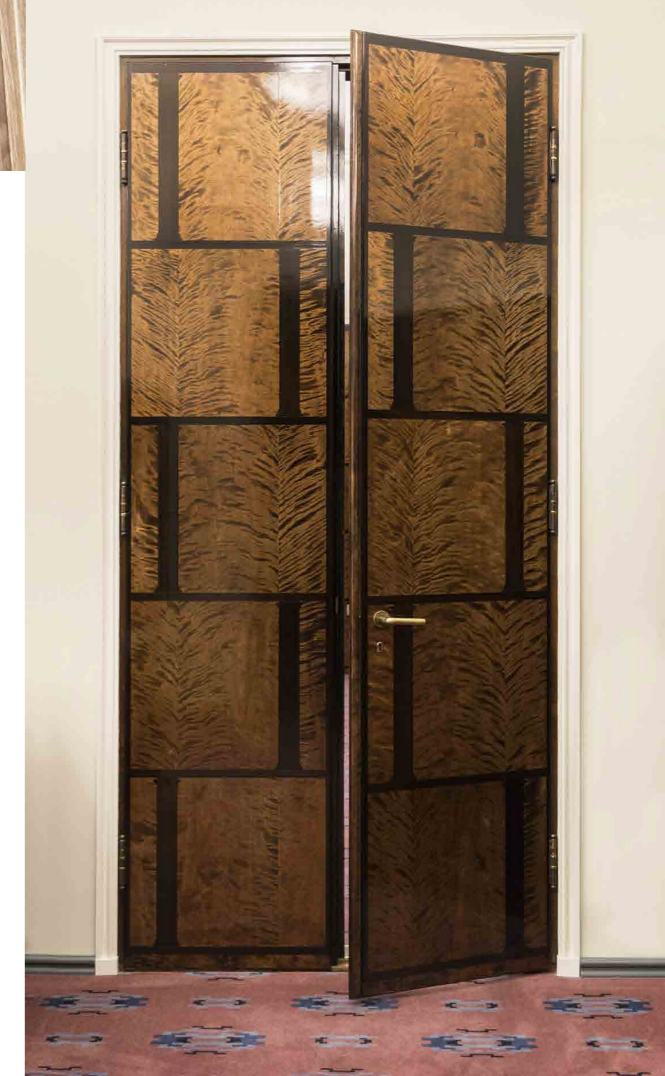
Ja tulevaisuutta ajatellen onhan siinä suoraan hyötyä yritykselle jos pääoven painoarvoa lisätään rakennuksessa ja sen suunnittelussa: tilauskanta kasvaa.

KUVA 54
Kerrostalon sisäänkäyntiovi.
Runeberginkatu 58 Helsinki.

KUVA 55
Detaljiikka.
Kerrostalon sisäänkäyntiovi.
Runeberginkatu 58 Helsinki.

KUVA 56
Väliovi eduskuntatalo.

HAASTATTELUJEN PÄÄHAVAINNOT

Haastatteluissa havaittiin kerrrostaloissa kauniiden ja hienojen ovien sijaitsevan pääosin historiallisissa arvokohteissa ja havaittiin että nykyrakentamisessa suunta oli myös kääntymässä "parempaan" suuntaan, jossa kiinnitetään huomiota myös sisäänkäynnin näyttävyyteen. Vaikka useasti paikka ja rakennetun ympäristön kokonaisuus vaikuttavat merkittävästi yleiseen kokemukseen paikan tunnelmasta, yksityiskohtaisemmat asiat kuten asuinrakennuksen ovi herätti tunteita ja ajatuksia ja ehkä juuri sen mittakaavan takia. Ja , että oven kanssa ollaan päivittäin tekemisissä. Alla tiivistetyt tulokset haastatteluista. Viereisellä sivulla ylempi kuva edustaa tyyppillistä ovalintaa uudiskerroston sisäänkäyntiratkaisussa . Alla olevassa kuvassa townhouse-rakennuksen ovi sisäänkäynnissä.

Oven symboliikka

Oven kautta siirtyminen ja kauttakulku ulkotilasta yksityiseen sisätilaan on arkipäiväistä ja se miltä se esteettisesti näyttää tai tuntuu vaikuttaa siihen miten sitä kohtaa käyttäytyään. Kiireessä tai hätätilanteessa sen halutaan toimivan saumattomasti. Kiireiselle ihmiselle se voisi antaa syyn ihmetellä ja pysähtyä mikäli se antaisi aiheita siihen. Se miten ovi ohjaa kulkijansa luokseen oli se sitten asukas tai vierailija voi ovella olla iso merkitys asumisviihtyvyyteen jo rakennukselle saavuttaessa.

Konseptisuunnittelun voima

Konseptisuunnittelulla voidaan saada vahvoja perusteluita konkreettisten yksityiskohtien suunnitteluun.

Tahtotila

Tahtotilan merkitys koko asuinrakennushankkeessa on tärkeä heti hankkeen alussa. Siksi olisi hyvä tuoda jo yksityiskohtaisempia ratkaisuja esille heti projektien alkuvaiheessa jotta voidaan perustella niiden vaikutus kokonaisuuteen

Poikkialainen yhteiskehittäminen

Yhteistyö ja innovointi luo mielekkyyttä ja haasteita suunnitteluun ja onnistuessaan se hyödyttää useita osapuolia pitkäikäisesti. Se on myös sosiaalisten neuvottelutaitojen opiskelua kaikille osapuolille.

Ylpeys ammattitaidosta

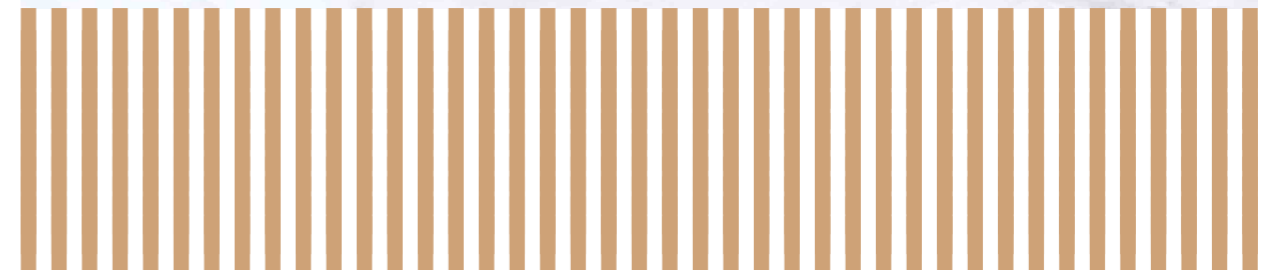
Arkisten rakennustuotteiden kuten ovi voisi saada monimuotoisemmalla ilmeellään tekijänsä tuntemaan ylpeyttä ja motivaatiota kehittää tuotetta jatkuvasti eri osa-alueilta.

Aikasidonnaiset nopeat ratkaisut

Miten esimerkiksi aikasidonnaiset asiat kuten ilmastonmuutos vaikuttaa ovimateriaalien valmistus- tai valintatapaan? Tai miten kosketuksen kautta leviävät virustaudit vaikuttavat ovituotteen käytettävyyden suunnitteluun? Miten oven elinkaarta ajatellaan kiertotalouden näkökulmasta? Ketä se palvee nyt ja ketä tulevaisuudessa ja missä käyttötarkoituksessa? Tuottaako se iloa ja hämmästyä vai kuluja ja saastetta?

Suunnittelukapasiteetin hyödyntäminen teollisuudessa

Suunnittelukapasiteettien kartoittaminen esimerkiksi teollisuudessa, mitä eri tekniikalla ja työvälineillä voidaan saada jo nyt näkyviä erilaisia ratkaisuja aikaan. Ja tämän tiedon jakaminen näkyvästi, jotta jatkokehitys mahdollistuu.

TYÖN KESKEISIMMÄT TULOKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella mahdollisuutta monipuolista sisääkäyntien ulko-ovituotteita integroidun taiteen avulla. Työn keskeisimpänä tuloksena voidaan pitää sitä, että rakennusalalla on tällä hetkellä jo tarvittavaa teknologiaa ja ammattitaitoa tuotannossa ja suunnittelussa asuinkerrostalorakentamisessa. Sen käyttöasteen huomattiin olevan vajavaista esimerkiksi rakennusteollisuudessa ja yhteistyön tekemistä tarvittaisiin yhä enemmän tuotekehityksessä. Personoituihin arkisiin rakennustuotteisiin ja rakennuksiin, tässä tapauksessa sisäänkäynnin ulko-oviin, on ainakin tekstiaineistoja ja henkilökohtaisia haastatteluita tutkiessa tarve. Hyviä esimerkkejä löytyy jo nyt, mutta hyvin niukasti. Rakennustuotteiden muotoilun, kuten ovien muotoilun, lähtötason täytyisi nousta nykyisistä yksipuolisista yksilöimättömistä yksilöidyimmiksi ja monipuolisemmiksi ratkaisuksi. **Rakennustuotteen brändäyksen** mahdollistaminen paremmaksi voisi olla tapa vauhdittaa tuotteiden kehitystyötä. Tämä on onnistunut esimerkiksi eri olutpanimo- ja kahvituotteilla sekä esimerkiksi graafisen betonin käytöllä betonielementeissä. **Rakennustuotteen trendauksen** eli ajankohtaisemmaksi saamisen mahdollistaminen voisi myös olla vauhdittava tekijä kehitystyössä. Tämä on onnistunut myös huolella tehdyn olutpanimotuotteissa brändäyksen takia, ja tällöin tuotteella on potentiaali tulla ajankohtaisesti kiinnostavaksi yhä uudelleen ja uudelleen niin, että halukkuus on pitkäikäistä. **Rakennustuotteen tarinallisuus.** Tällä hetkellä alalla on markkinointivalttina tarinat. Esimerkiksi osallistava yksityiskohtainen sisäänkäyntisuunnittelu voisi synnyttää tarinan, jossa asukas voisi aidosti tuntea olevansa osa rakennuksen tai kaupunginosan juonta.

Teknillistaloudellisiin ratkaisuihin vaihtelua

Teknillistaloudellinen ratkaisu rakennushankkeissa on usein helpommin ymmärrettävissä, mitattavissa ja perusteltavissa kuin arkkitehtoninen idealistinen lähestymistapa.

Havaittiin, että arkkitehdin rooli on pilkkoutunut eri osa-alueisiin esimerkiksi; tietomallikoordinaattori, visualisointikonsultti, joten tarvetta voisi olla myös entä teollisuus/tuotekoordinaattorille.

Arkkitehdin rooli usein asuntosuunnittelussa on valita tuotetoimittajista paras ja heidän mallistostaan paras tuote kohteeseen. Suunnittelun rooli tässä on "speksaus" eli tuotteen valinta ja määrittäminen jolloin tuotteen paikkasidonnaisuudelle, yksilöinnille tai muotoilulle ei ole aikaa. Muotoilun vastuu on tällöin tuotevalmistajilla, ja tässä huomataan valtava kehitysvaje esimerkiksi ulko-ovien osalta asuinkerrostaloissa. Opinnäytetyössä havaittiin myös, että integroitumisen viimeistelemättömyys johtuu usein yhteisen tahtotilan puuttumisesta tai eri osapuolien liian myöhäisestä osallistumisesta projektiin. Tarvitaan yhteistyöllistä ja neuvottelevaa hankkeiden aloittamista, jotta tavoitteet ovat kaikilla osapuolilla selvillä ja näin lopputuloksesta on mahdollista tulla arvokas kokonaisuus. Tarvitaan myös ymmärrystä pitkän aikavälin arkkitehtoniisiin kokemuksellisiin arvoihin ja tämän opinnäytetyön konkreettinen ajattelumalliratkaisu rakennustuotteisiin, voisi olla mahdollinen tapa kokeilla ja mitata sitä.

Suunnittelutuotteella voidaan luoda osallistavaa kuuluvuuden tunnetta paikkaan eli luoda muotoilun kautta paikkasidonnainen tuote. Tavoitteena olisi ymmärtää taloudelliset ja esteettiset arvot keskenään tasavertaisimpna.

Kliininen synnytyks:

Asuntorakentamista tuotetaan siten, että valmista tulee harkitusti tuttujen toimintatapojen mukaisesti alansisäisesti ja taputellaan toisiamme selkään lopputuloksesta.

➔ Tällaisessa toimintatavassa asiakaskokemus on vaarassa jäädä kaukaiseksi eikä pitkäikäisyyttä tai kosketuspintaa synny.

Syntytarina:

➔ Sopii ajankuvaan tarinallisuudellaan.

Tehdään prosessista osallistava kevyellä keinolla ja nähdään tasa-arvoinen osallistuminen. Näin taustasta riippumattomat tuovat oman kädenjälkensä ilman omistamisen tarvetta synnyttäen kuitenkin omistamisen ja kuuluvuuden tunnetta.

Arvostus asuntoa ja rakennusta kohtaan kasvaa ja se luo huolenpitoa

Tämä olisi kokeilemisen arvoista ensisijaisesti kohteissa joissa toteutusmuotona voisi olla esim. ryhmärakennuttaminen, ryhmävuokrarakennuttaminen ja tuetun asumisen rakennuttaminen.

Opinnäytetyöntekijän kerrostalokodin ulko-ovi porrashuoneesta kuvattuna. Ovi on alkuperäisessä kunnossa vuodelta 1970. Kerrostalon on suunnitellut arkkitehti Touko Neronen.

TEKIJÄN AJATUKSET

On mielestäni hyvä ajatella koko rakennusala kokonaisuudessa, missä eri trendit nousevat pinnalle, mutta useasti ne sivuuttavat toisensa. Rakennusala on todettu ammattilaisten ja sitä ulkopuolelta katsovien valossa konservatiiviseksi ja hitaasti kehittyväksi esimerkiksi tekniikan osalta, mutta erityisesti asenteiden ja tahtotilan osalta. Detaljiikka ja estetiikka rakennustuotteissa pitäisi myös olla kehittyvää ja monimuotoista. Rakennusosilla kuten esimerkiksi ovilla ja ikkunoilla, on arkkitehtuurissa iso rooli, jos ajatellaan asuinkerrostaloja. Niitä rakennetaan kiihtyvällä tahdilla ja olisi jo aika saada vaihtoehtojen kirjoa monipuolisemmaksi. On ollut kiinnostavaa tutkia tätä aihealuetta rakennusarkkitehdin näkökulmasta vaellellen muotoilun ja taiteen sekä teollisuuden kentälle. Tavoitteena haastatteluissa oli monialaisuus, jotta syntyisi mahdollisuus keskustella ja pallotella ajatuksia, mitä muuten ei tulisi pohtineeksi. Koin sen tässä työssä tärkeimmäksi ja opettavemmaksi asiaksi.

Voisiko rakennusarkkitehtia tai arkkitehtia kiinnostaa siirtyä työskentelemään teollisuuteen ja olla näin lähempänä ja kosketuksissa alan eri henkilöiden ja tekijöiden kanssa. Niin on kuitenkin historiassa aikaisemminkin jo tehty. Suunnittelussa on nykyään siirrytty pelkästään tietomallikoordinaattoriksi tai visualisointi-taitajaksi, joten esimerkiksi teollisuustuotekoordinaattori voisi olla yksi uusi uramahdollisuus. Arkkitehdin ajatus- ja arvomaailma sopisi teollisuusympäristöön luoden ideoita ja matalampaa kynnystä yhteistyöhön. Työympäristö rakentamisen kentällä ja tuotantotehtaissa voisi olla näin kiinnostava ja innostava kuten muotoilijoilla aikanaan. Esimerkiksi rakennusmateriaalien tutkiminen ja kehittäminen rakennustuotteissa voisi saada yhä enemmän julkisuutta toimiessaan näkyvästi muuallakin kuin korkeakouluympäristöissä. Esimerkiksi uudenlaiset sieni- ja biotuotteet tarvitsevat lisätutkimuksia käyttökohteista kuten vaikka soveltuvuutta ikkuna tai ovimateriaaleiksi.

Työssäni haluan ottaa kantaa siihen, että ihmiset tarvitsevat taustoistaan ja henkilökohtaisista eroista riippumatta arkikokemuksia tavallisessa elämisessä ja asumisessa, sellaisia mitä ei tarvitse pelätä koskea ja tunnustella. Antaa katseen vaeltaa ja ajatusten vaeltaa sormenpäitä pitkin. Työssäni painotan käyttäjälähtöisempää suunnittelua. Tämän päivän asuinrakennusten hinnalla täytyy saada muutakin kun maalarinvalkoinen, muovimatollinen ja plafondinsäihkyinen arkikokemus. Uskon, että personoitu ja räätälöity paikkasidonnainen tuote voi olla sulautuva osa kokonaisuutta. Selkeässä, linjakkaassa, steriilissä ja tasaisessa rakennusympäristössä voi muotoilullaan arvokas tuote tuoda tarvittavan "särön" kokonaisuuteen, ja tätä kautta identifioivampaa arvoa.

Jatkokehitysmahdollisuuksia voisivat olla esimerkiksi kyselytutkimus; miten asukkaat kokevat kerrostalon sa arkkitehtuurin yksityiskohtien vaikuttavan heidän arkikokemuksiinsa?

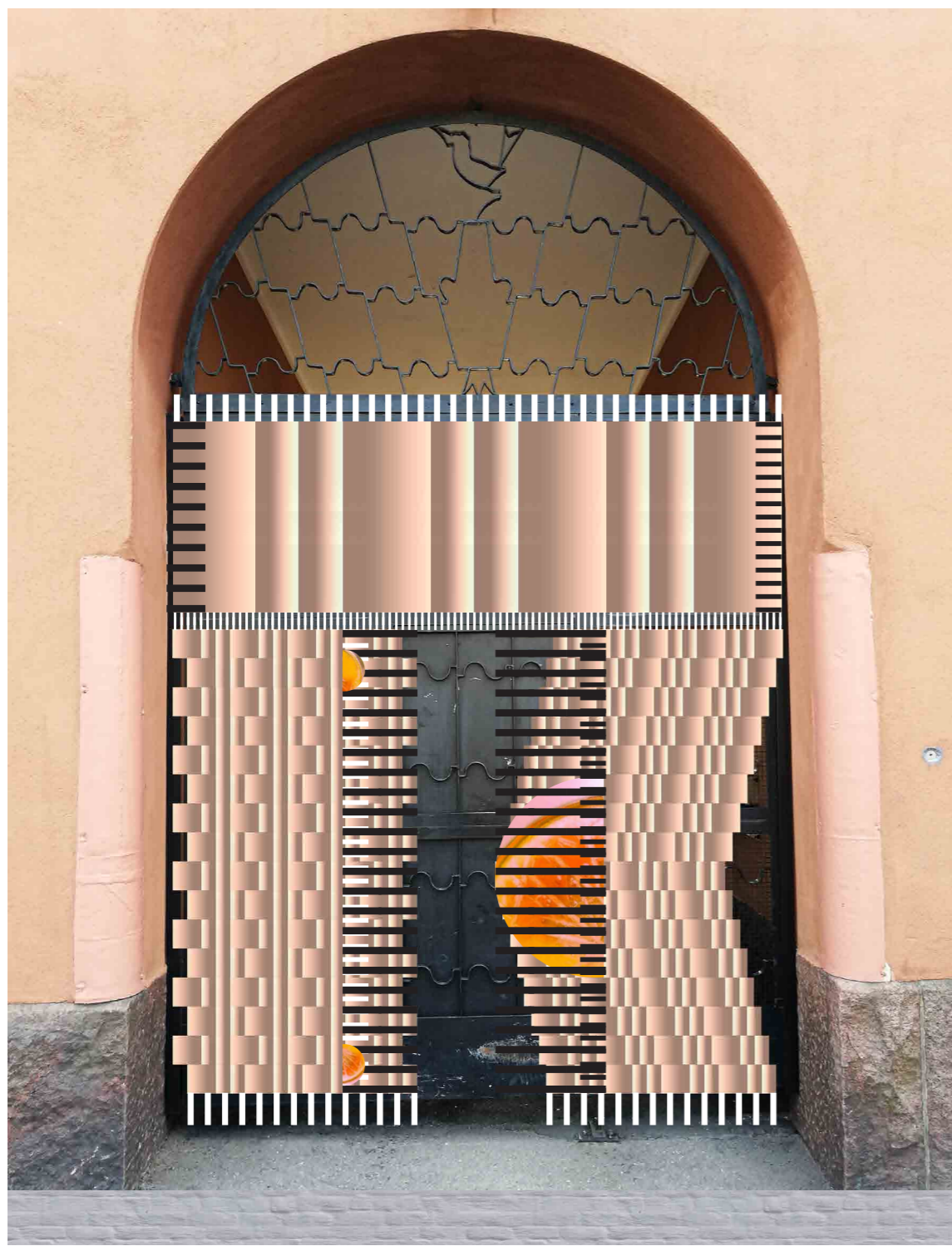
Kuvassa yllä sisäänkäyntitunnelmaa Helsingin Herttoniemestä. Kuvassa alla Helsingin Pohjois-Haagan kerrostalon sisäänkäynti, jossa betonisokkelin pystysuuntainen uritus toistuu lipan otsassa sekä puu-ulko-ovessa.

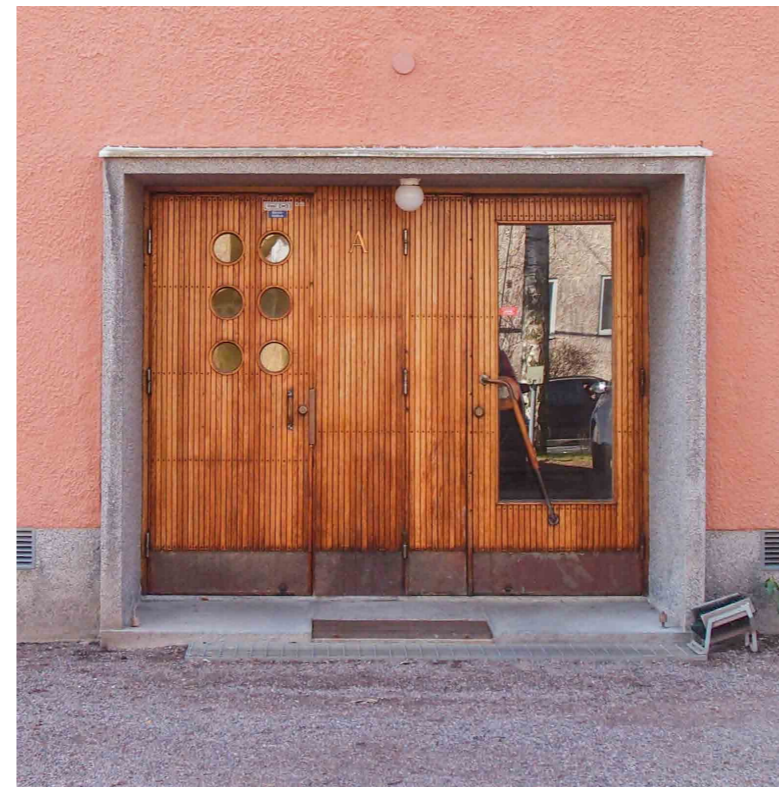
L I I T T E E T

O V I A N A L Y Y S I
ESIMERKKI KONSEPTISUUNNITELMASTA

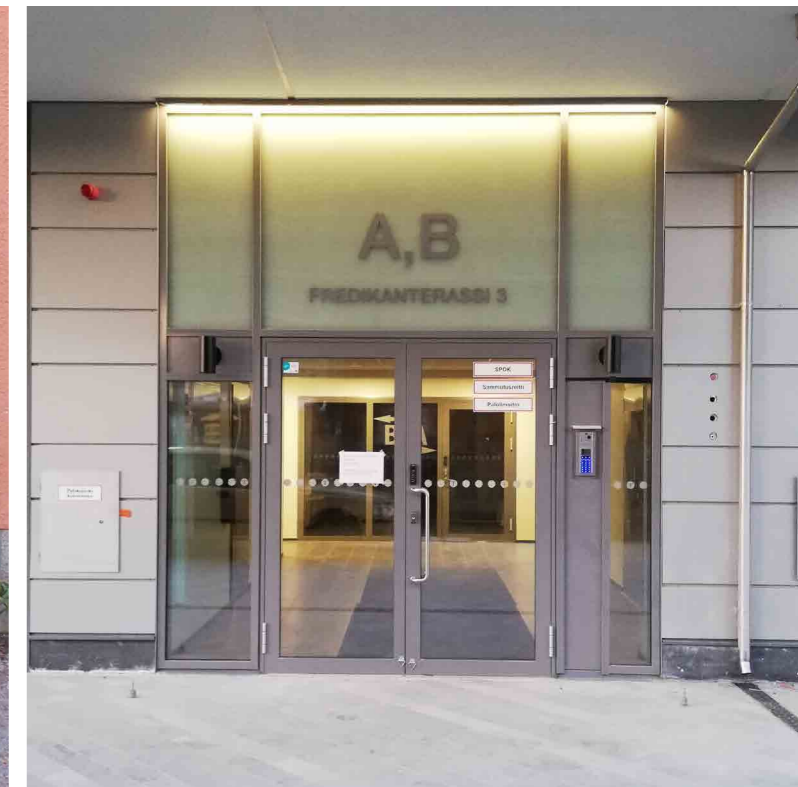

O V I A N A L Y Y S I

1952-Isokaari-Lauttasaari-Helsinki

2020-Fredrikanterassi-Pasila-Helsinki

ANALYYSI VALOKUVILLA

Sisäänkäyntioikoiteita havainnottiin ja valokuvattiin pääosin Helsingissä. Uudisasuinalueita edustivat mm. Jätkäsaari, Kruunuvuorenranta, Kuninkaantammi ja Alppikylä. Itäisessä kaupunginosassa on kuljettu Vuosaaren Aurinkolahdessa ja läntisessä kaupunginosassa Pohjois-Haagassa. Kantakaupungista on satunnaisia otoksia. Muutamia otoksia on myös Kuopion eri kaupunginosista.

Analyyysi on toteutettu vapaamutoisena valokuvakatalogina johon lukija voi merkitä omia ajatuksiaan. Apuna rakennusten vuosilukujen merkkauksessa on käytetty Helsingin ja Kuopion karttapalveluita. Kuvien tarkoitus on osoittaa ovituotteiden kehityskaari asuinkerrostaloissa. Kiinnitä katsoessasi huomiota sisäänkäyntien oviin, heloitukseen, ovenkahvoihin, sarananoihin, opastukseen, valaistukseen, ovipuhelmiin, potkupelteihin, syvennyksiin, lippoihin.

Alla mainitut aineistot olivat innoittajana tähän kuvallitteeseen.

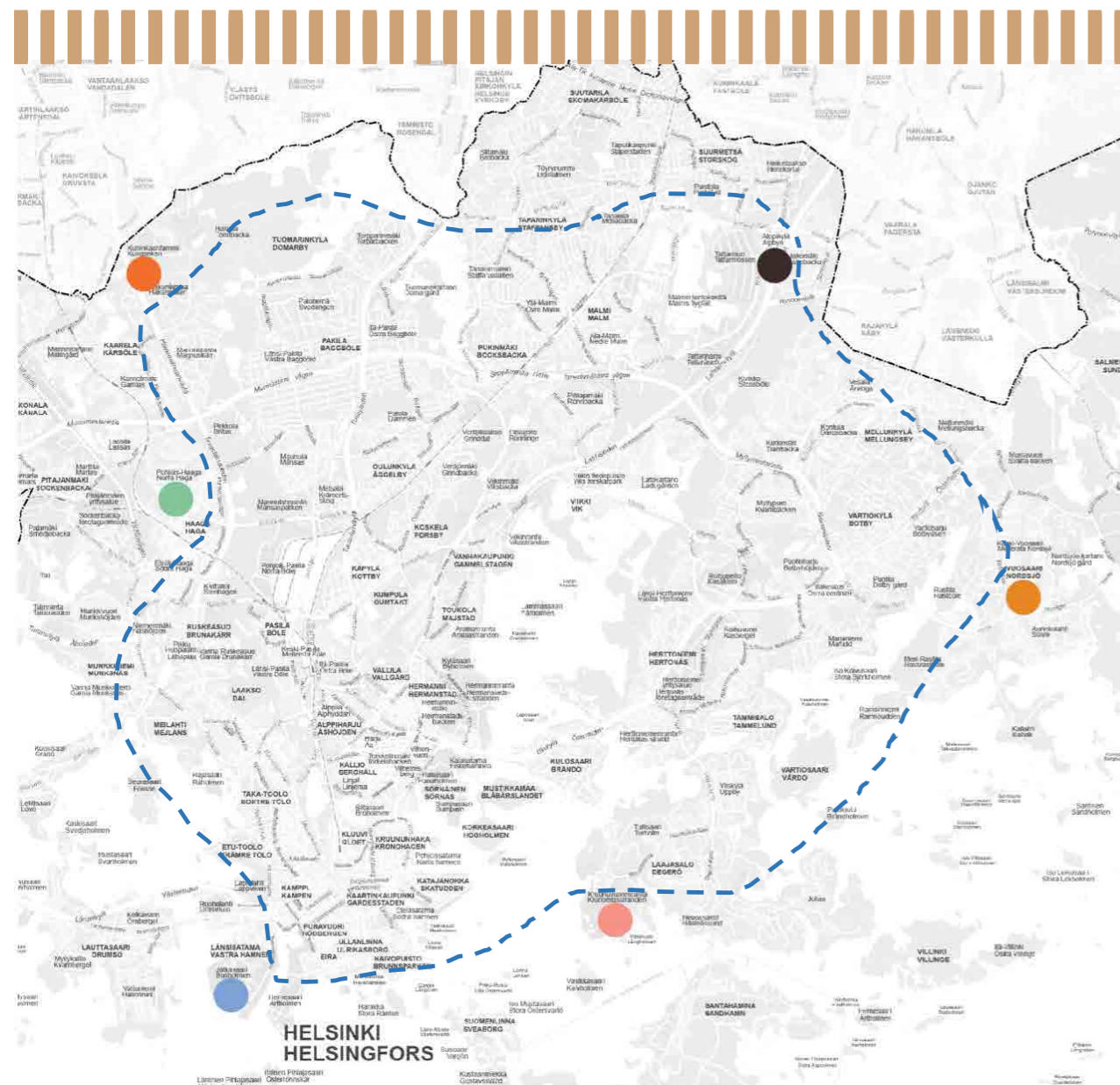
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Töölöläisiä porrashuoneita 1920-30 -luvulta. Helsingin kaupunginmuseo on inventoinut kantakaupungin asuinkerrostalojen porrashuoneita. Inventoinnissa on nyt edetty 1930-luvun lopulle asti ja työ on saatettu loppuun. Inventoinnin tuloksena on saatu paljon uutta tietoa helsinkiläisten asuinkerrostalojen porrashuoneiden arkkitehtuurista, materiaaleista ja koristelusta. <https://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/rakennusinventoinnit/tooloporras/>

VALOKUVAAJA BILL WISSER

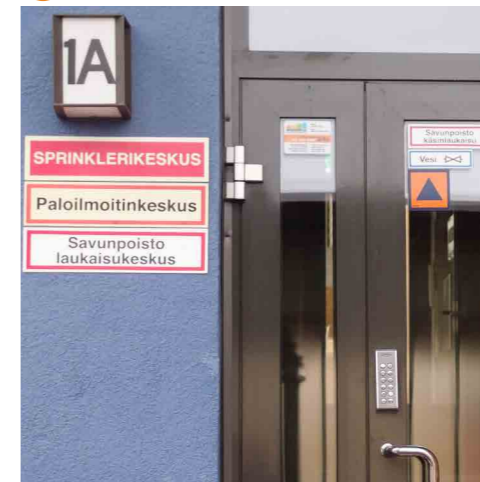
Bill Wisser on dokumentoinut satoja upeita ovia, ja hänen valokuvistaan niistä paljastuu mikrokosmoksen tarina Etelä-Floridan arkkitehtonisesta

evolutiosta Välimeren herätyksestä trooppiseen artdecoon, Miamin Moderniin.

Vuosaari

Kruunuvuorenranta

Jätkäsaari

Männistö Kuopio

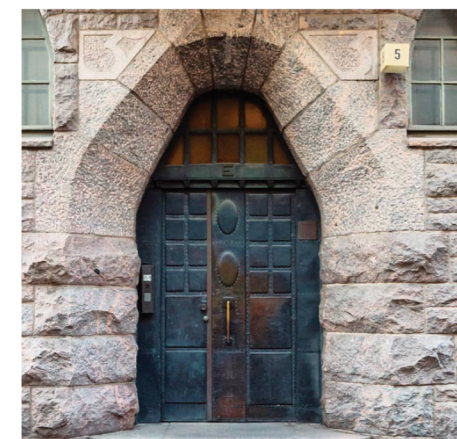
Kuninkaantammi

Alppikylä

Jätkäsaari

Pohjois-Haaga

1910-Yrjönkatu-Kamppi-Helsinki

1939-Meritullinkatu-Kruununhaka-Helsinki

1952-Koskelantie-Koskela-Helsinki

1996-Hiekkalaiturintie-Aurinkolahti-Helsinki

2018-Kalevalankatu-Männistö-Kuopio

2020-Fredikanterassi-Pasila-Helsinki

Jugend saanut vaikutteensa arts and crafts-liikkeeltä synnyttäen vahvan taiteen ja käsityön liiton, joka näkyi portaaleissa ja ulko-ovi detaljiikassa

klassismi yksinkertaisti koristeaiheet

sotienjälkeinen jälleenrakennus

pula-aika / esiteollinen rakentaminen

käsityöläisyys
+ elementtirakentaminen

tuotantotehokkuus
laatuarkkitehtuurin edelle

Postmodernismi

Ovimallistoissa uhkui
jälleen itsevarmuus

Värikkäät ulko-ovet
katalogeista teräs tai alumiiniprofiilisenä

1880

1900

1920

1940

1950

1960

1970

1980

1990

2000

2010

2020

2030

1930

elementtirakentaminen
rakennustyömaiden koneistus
teollinen massatuotanto

lyhytnäköisyys
lyhytikäisyys

ihmisläheiset mittasuhteet
takaisin

Leikkely
näkyi sisäänkäynneissä
väreinä ja rohkeina
abstrakteina koristeina

Harmaat ulko-ovet
katalogeista teräs tai alumiiniprofiilisenä

funktionalismin läpimurto toi linjakasta yksinkertaisuutta
unohtamatta yksityiskohtia ovimuotoilussakaan.

lyhyt art deco -kausi koristeellisudessa
näkyi mm. porrashuoneissa

Käsityön ja yksilöllisyyden
sekä suurten kokonaisuuksien
hallinnan ihannoiti

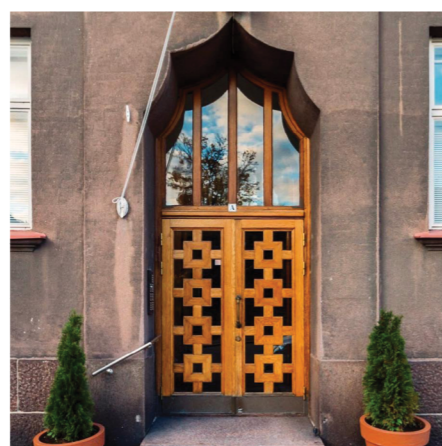
TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT?
TASA-ARVOISUUS?
TAIDE JA YKSILÖLLISYYS?

MAHDOLLISUUDET? :
MASSARÄÄTÄLÖINTI YKSILÖLLISESTI
3D-TULOSTAMINEN
PARAMETRISUUS SUUNNITELUSSA
ORGAANISTEN MATERIAALIEN HYÖDYNTÄMINEN:
SIENIMATERIAALIT, BIOMATERIAALIT
KIERTOTALOUDEN HYÖDYNTÄMINEN

1903-Fredrikinkatu-Punavuori-Helsinki

1927-Temppelikatu-Töölö-Helsinki

1966-Savonkatu-Keskusta-Kuopio

1992-Tilkantori-Pikkuhuopalahti-Helsinki

2018-Bertha Pauligin katu-Vuosaari-Helsinki

2021 - KONSEPTI - PERSONOITU SISÄÄNKÄYNTI

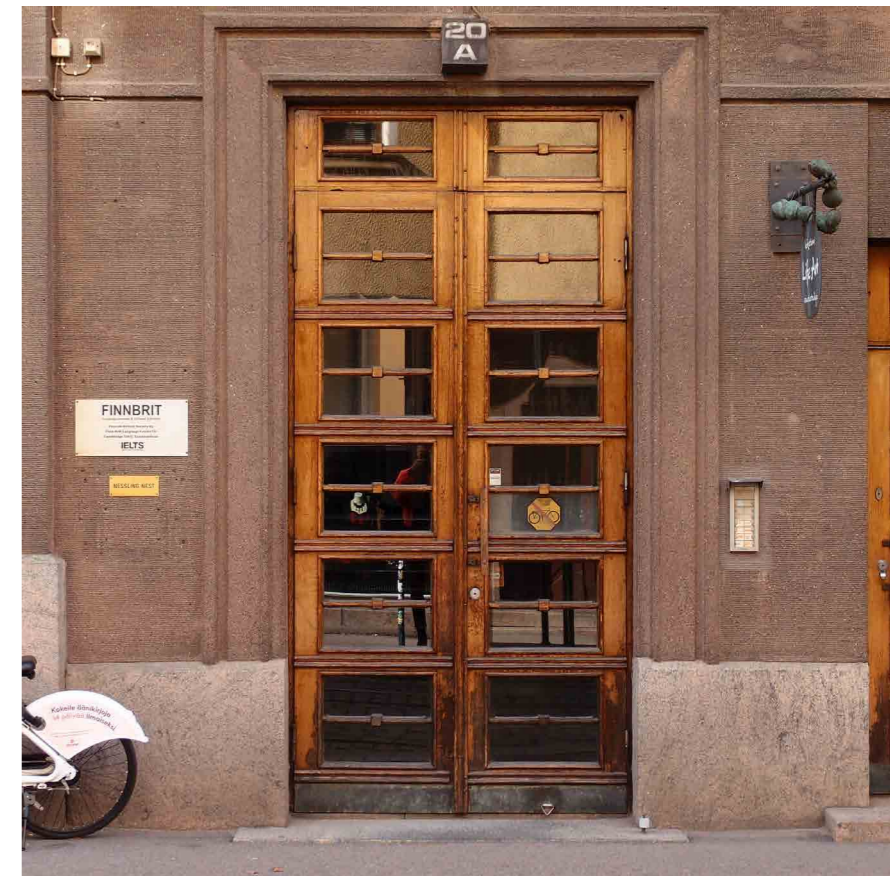

1882-Lönnrotinkatu-Kamppi-Helsinki

Kuvakaappaus: <https://sutelan.fi/referenssi/lonnrotinkatu-22/>

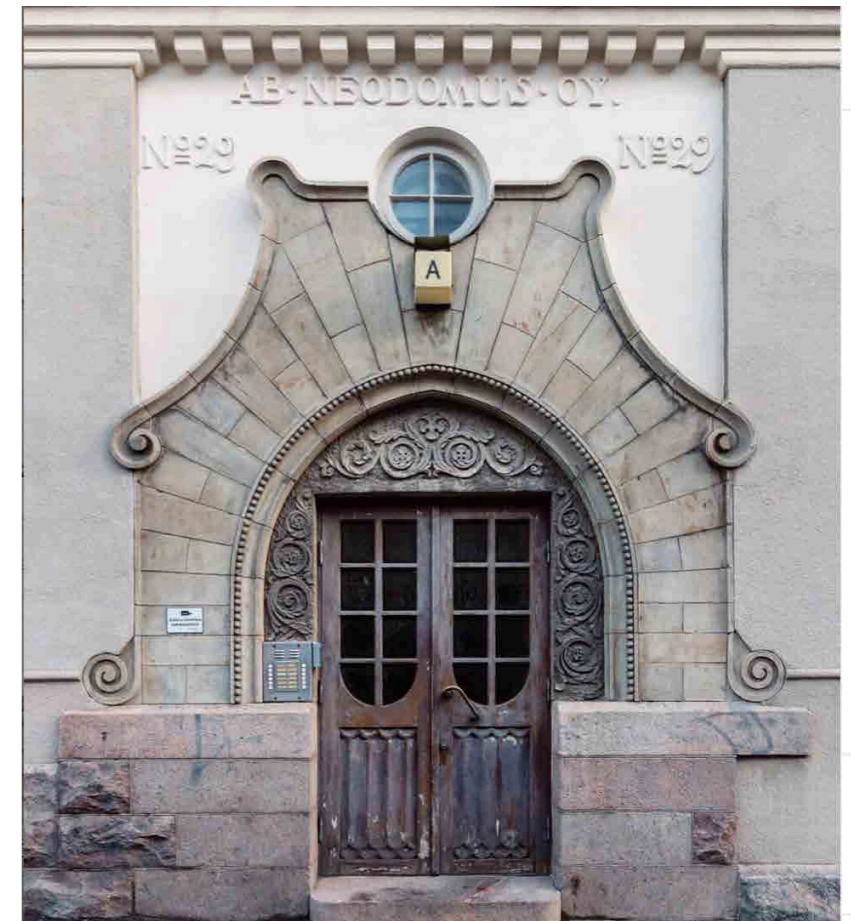
1900-Fredrikinkatu-Punavuori-Helsinki

1880 - 1910

1903-Fredrikinkatu-Punavuori-Helsinki

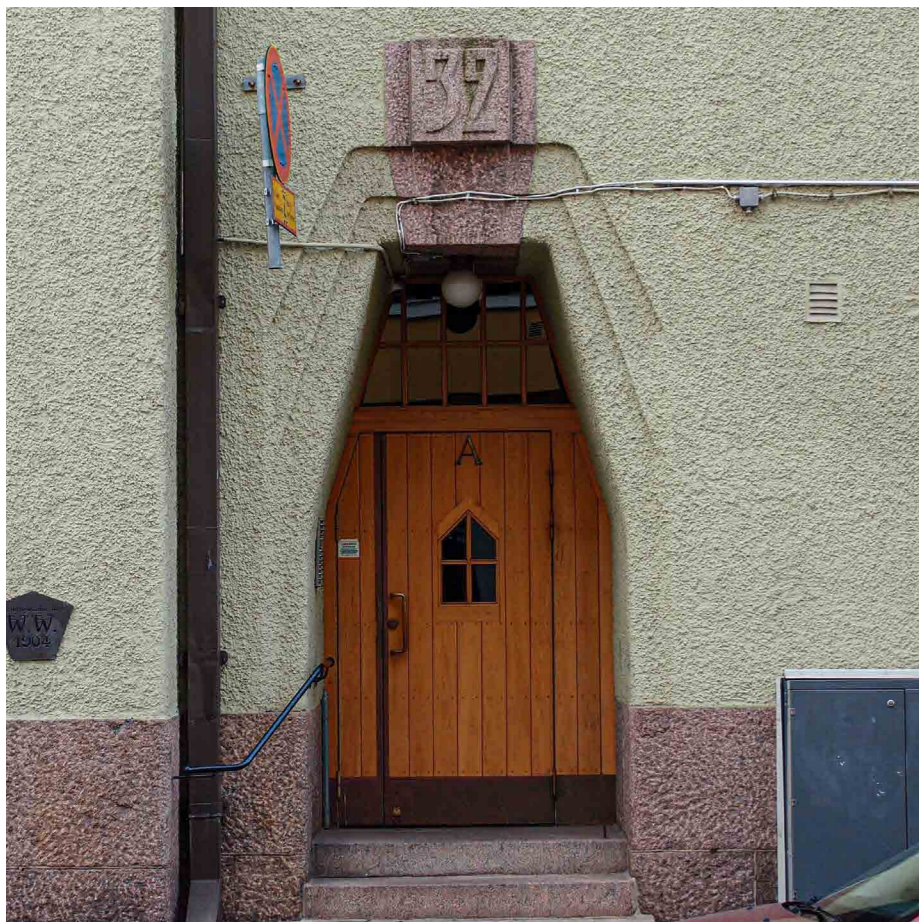
1906-Korkeavuorenkatu-Kaartinkaupunki-Helsinki

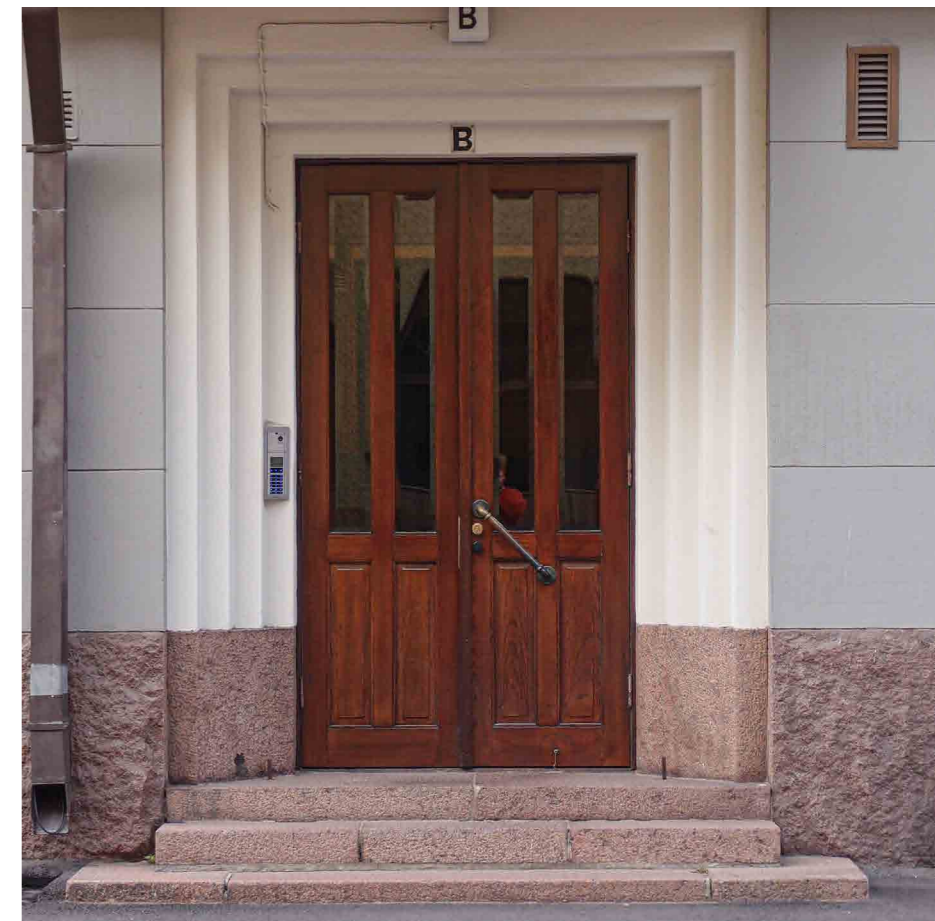

1911-Vapaudenkatu-Lahti

1905-Uudenmaankatu-Punavuori-Helsinki

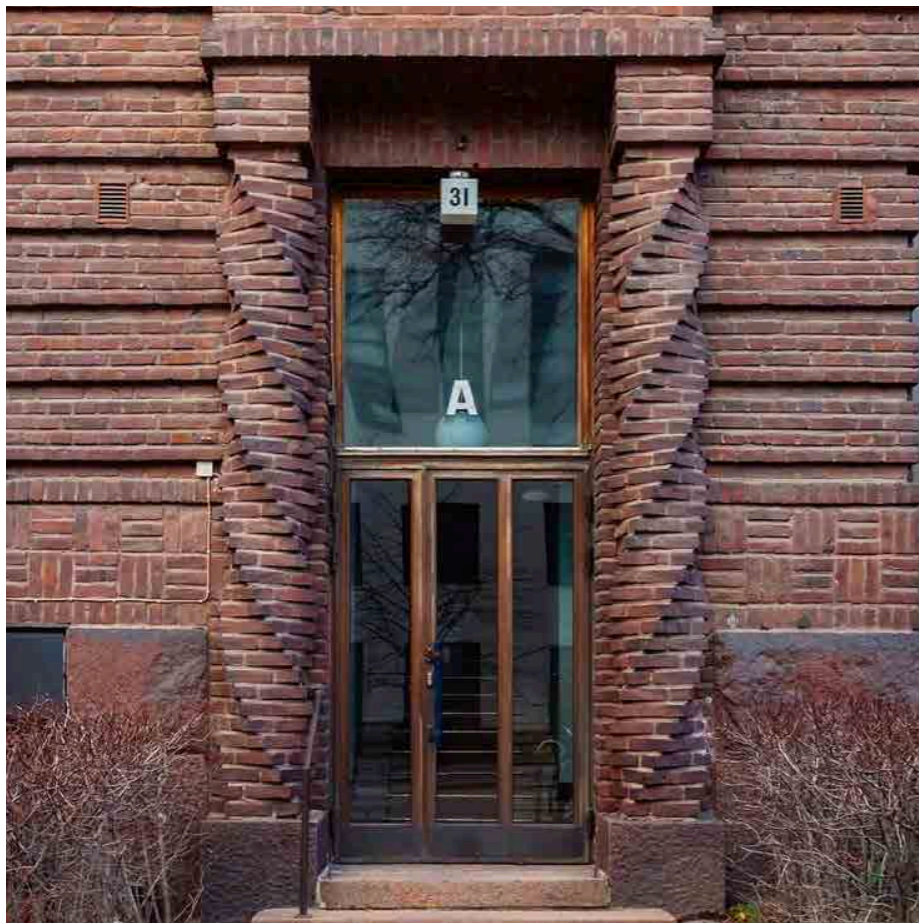
1910 - 1920

1912-Uudenmaankatu-Punavuori-Helsinki

1912-Fredrikinkatu-Etu-Töölö-Helsinki

1929-Arkadiankatu-Etu-Töölö-Helsinki
Kuvakaappaus: Instagram:Kristo Vedenoja @helsinkifacades

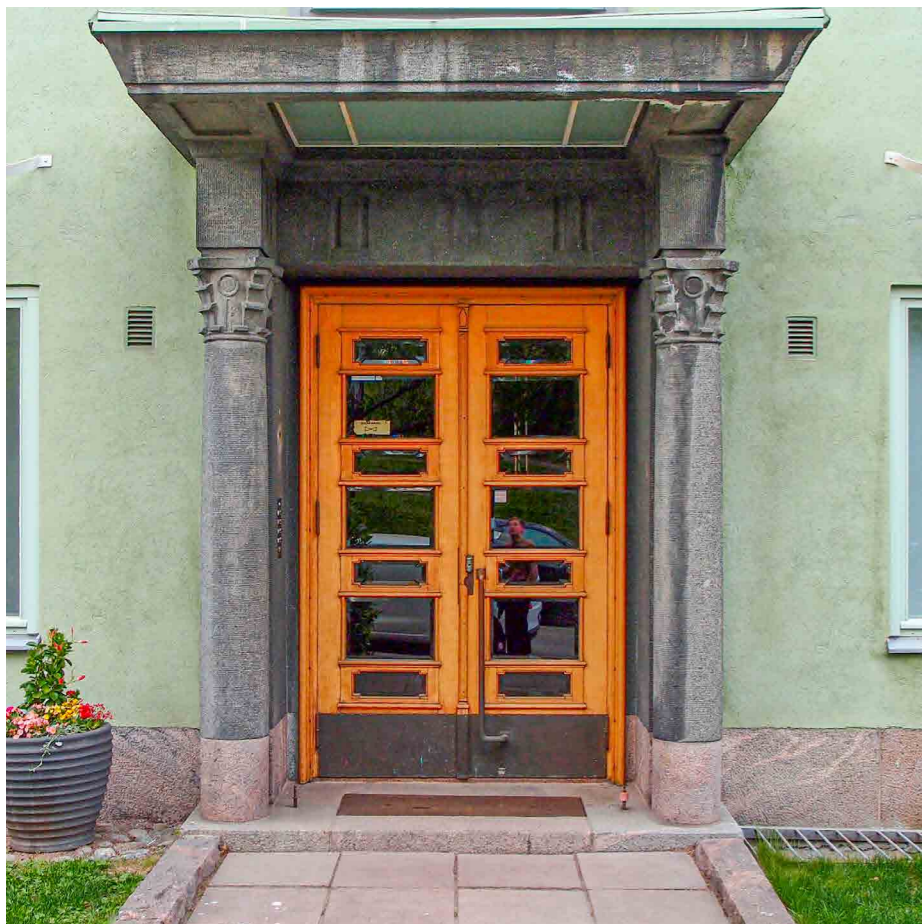
1932-Väinämöisenkatu-Etu-Töölö-Helsinki

1930 - 1940

1933-Väinämöisenkatu-Etu-Töölö-Helsinki

1933-Väinämöisenkatu-Etu-Töölö-Helsinki

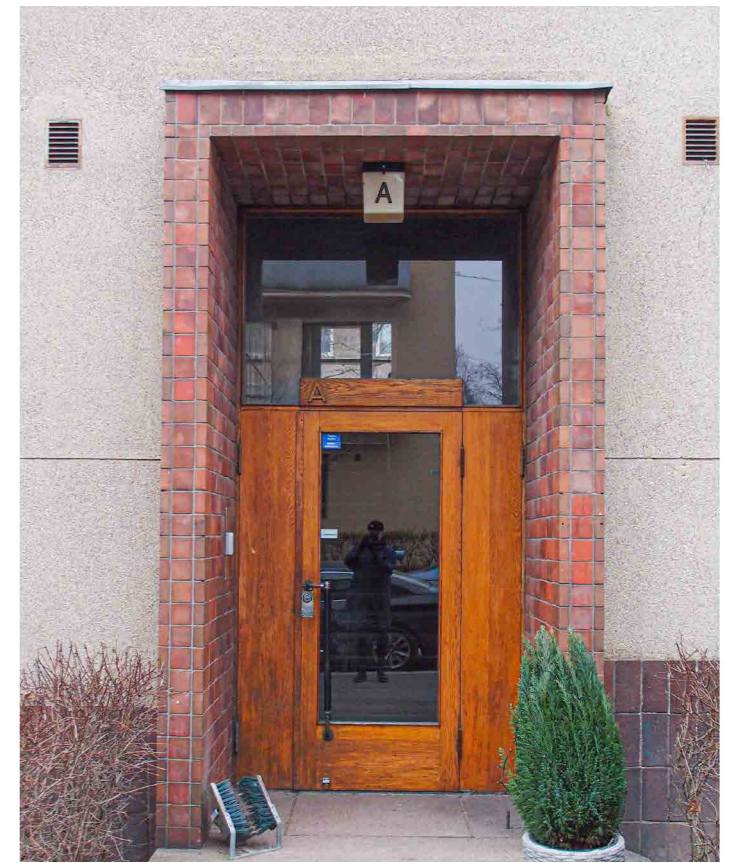

1939-Meritullinkatu-Vuosaari-Helsinki

1939-Urheilukatu-Laakso-Helsinki

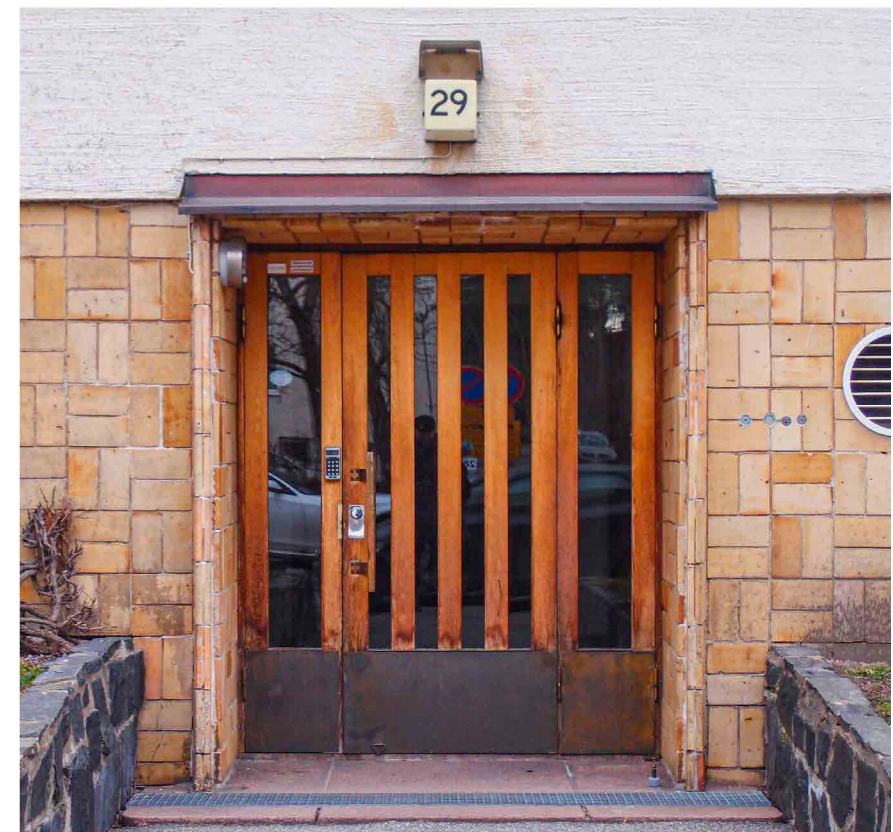

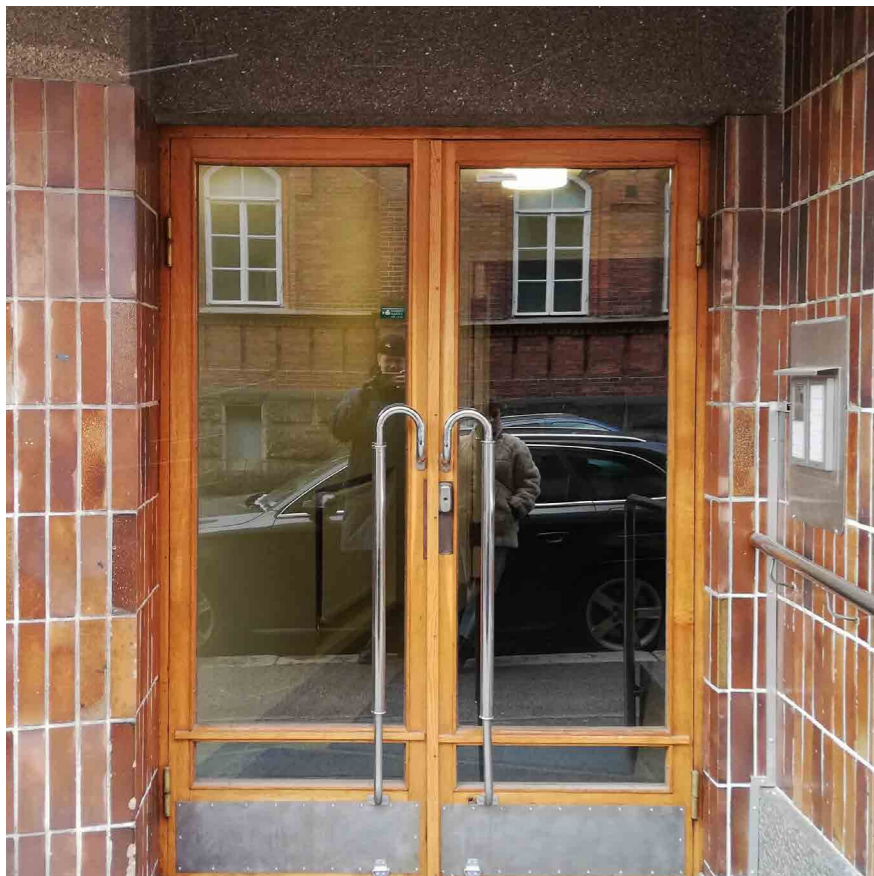
1930 - 1940

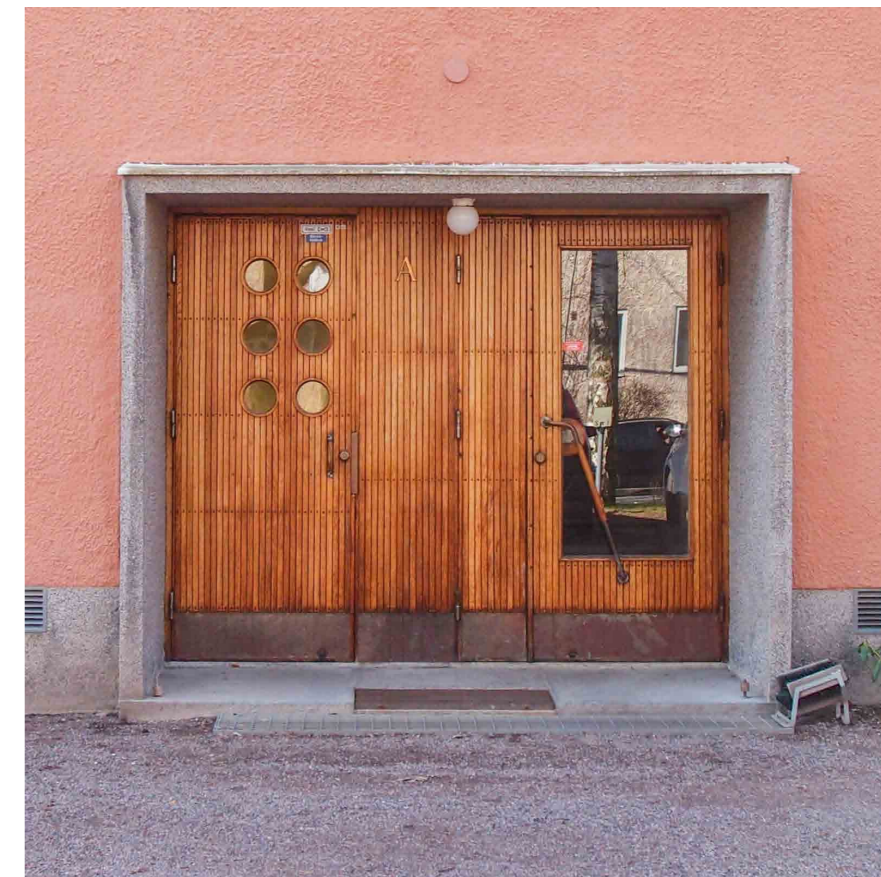
1939-Honkatie-Meilahti-Helsinki

1945-Pihlajatie-Meilahti-Helsinki

1951-Maurinkatu-Kruununhaka-Helsinki

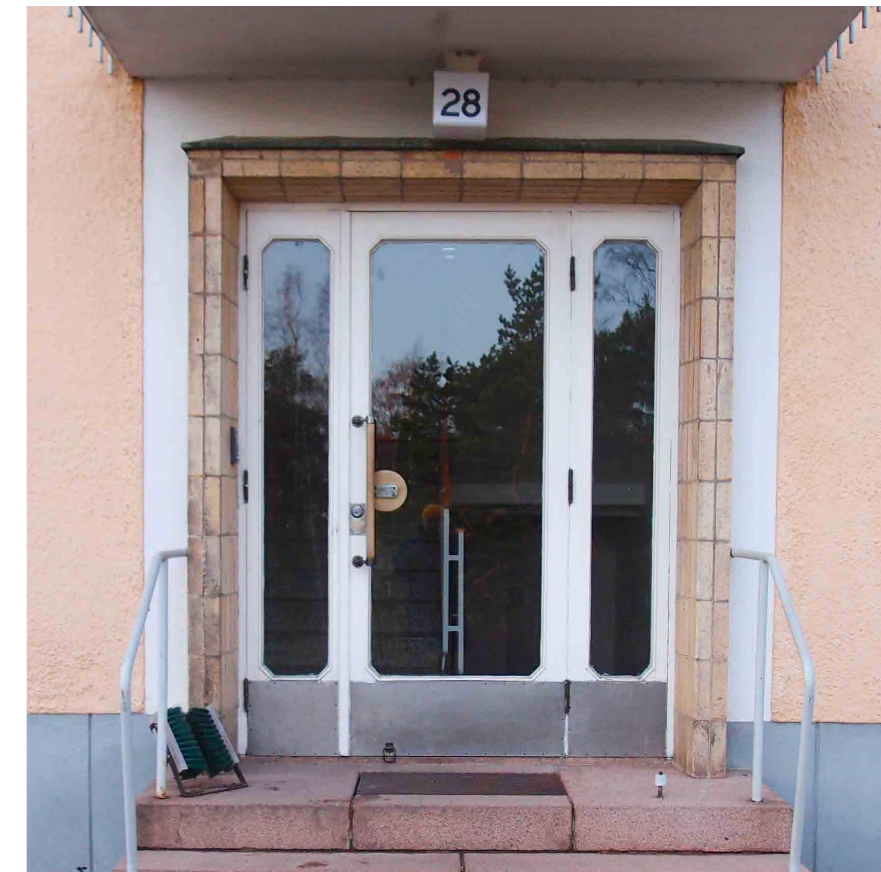
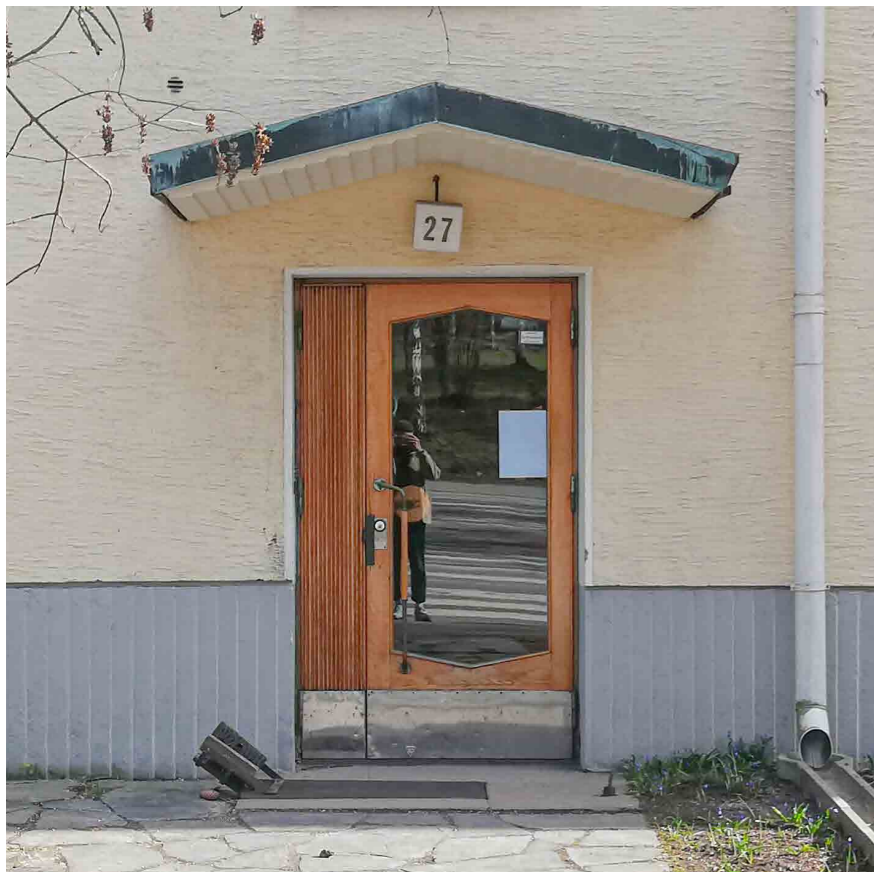

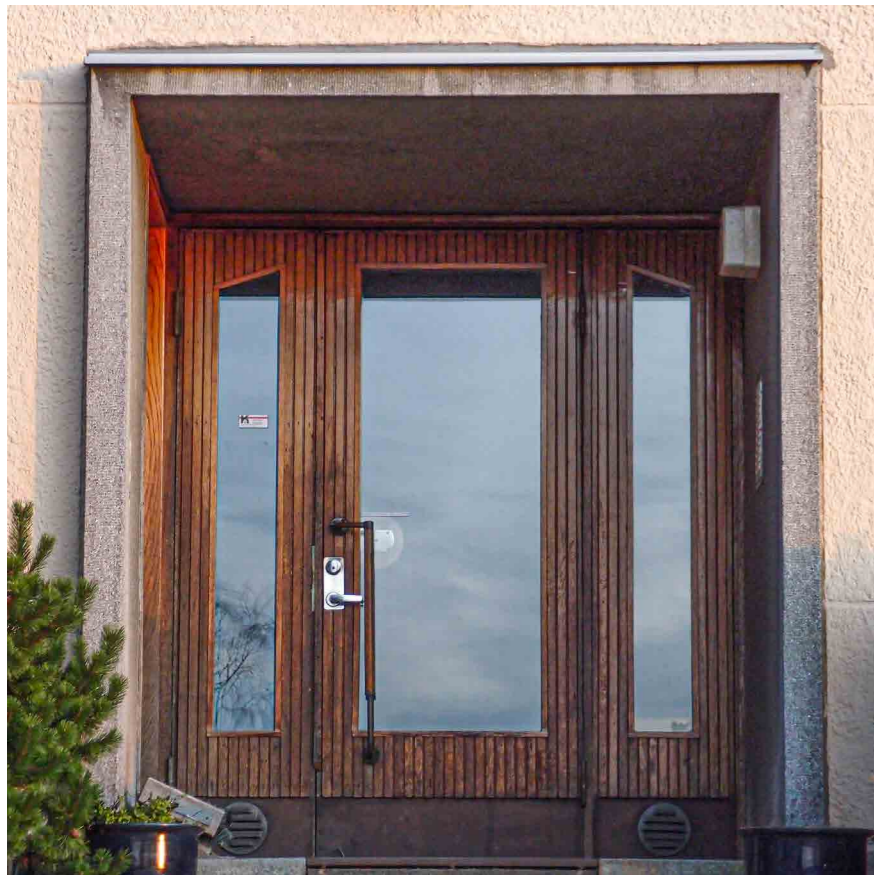
1952-Isokaari-Lauttasaari-Helsinki

1940 - 1950

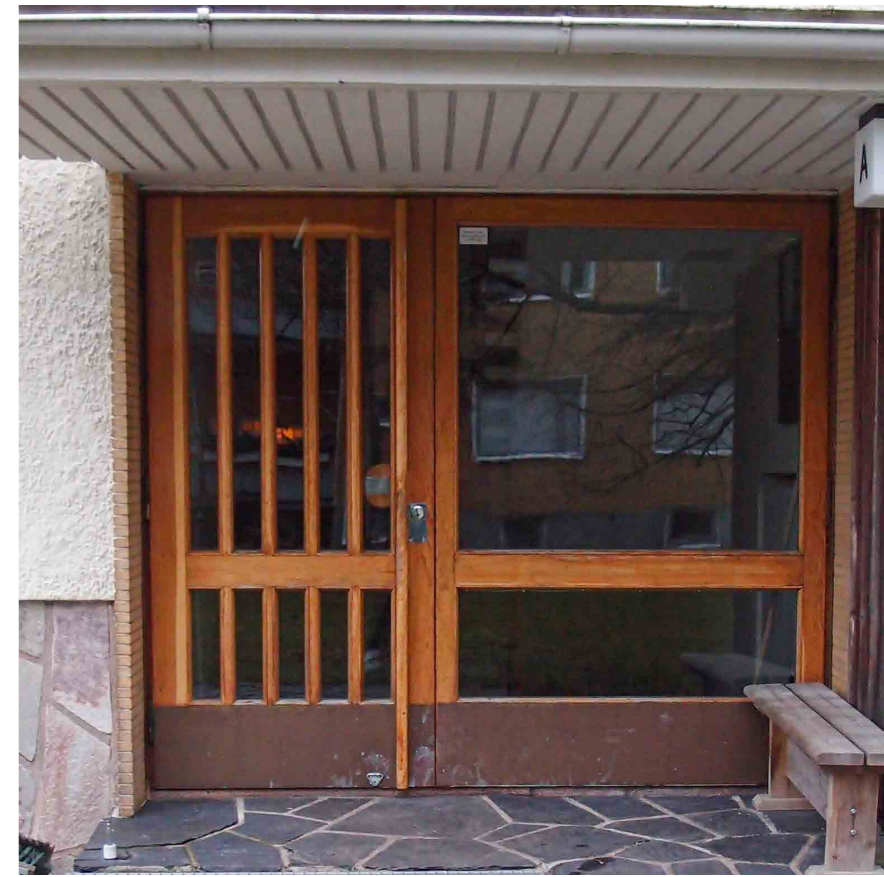
1952-Koskelantie-Koskela-Helsinki

1955-Hiihtomäentie-Herttoniemi-Helsinki

1956-Mäyrätie-Herttoniemi-Helsinki

1954-Ohjaajantie-Pohjois-Haaga-Helsinki

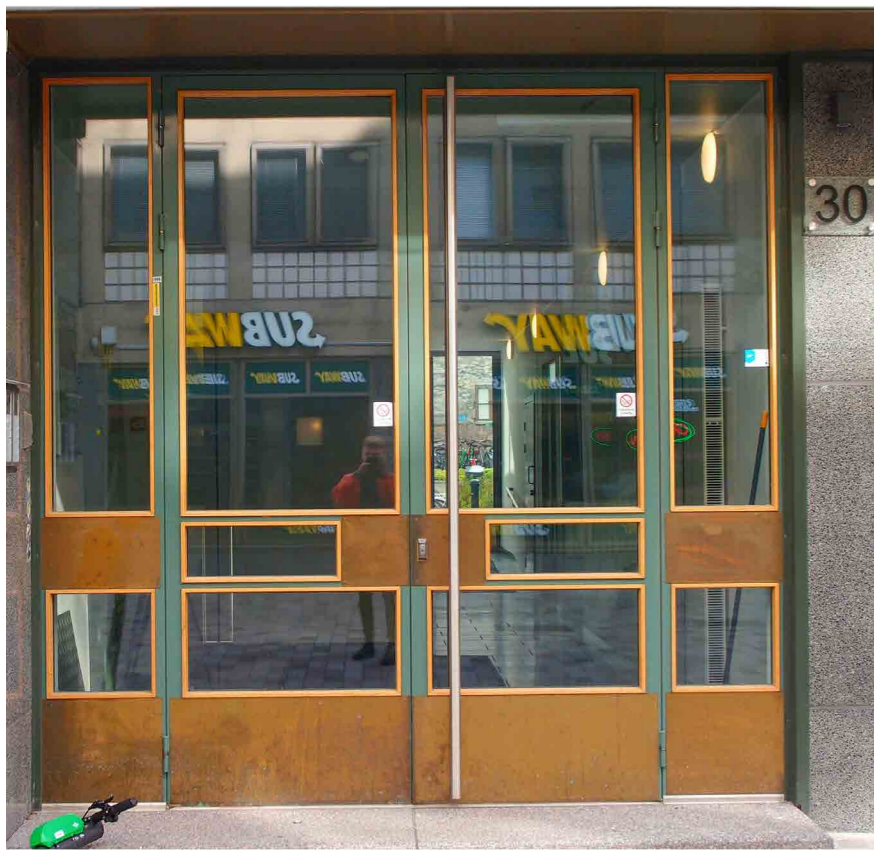
1950 - 1950

1956-Hiihtomäentie-Herttoniemi-Helsinki

1955-Hiihtomäentie-Herttoniemi-Helsinki

1963-Iso-Roobertinkatu-Punavuori-Helsinki

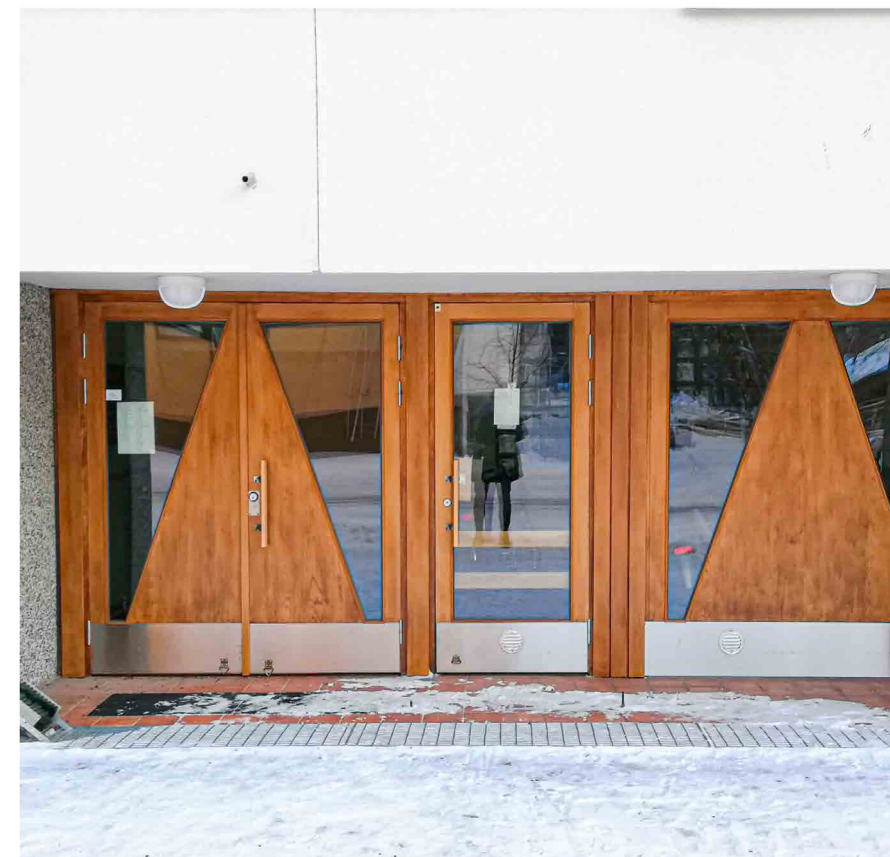
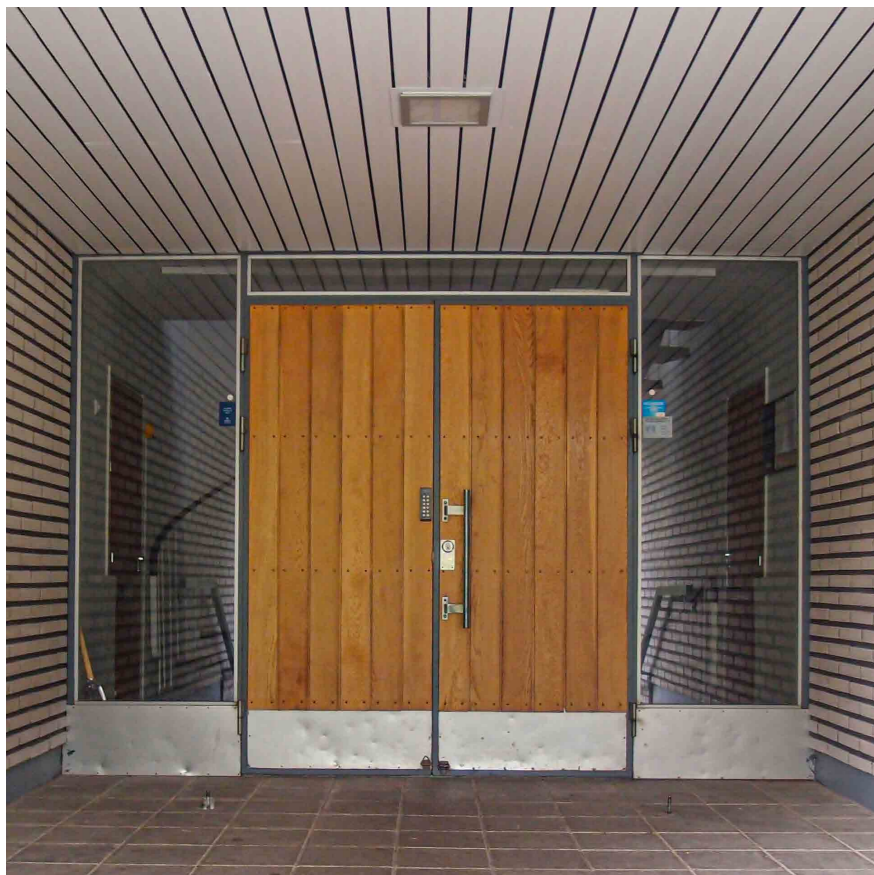

1966-Uusikatu-Naantali

1960 - 1960

1965-Satamasaarencatu-Vuosaari-Helsinki

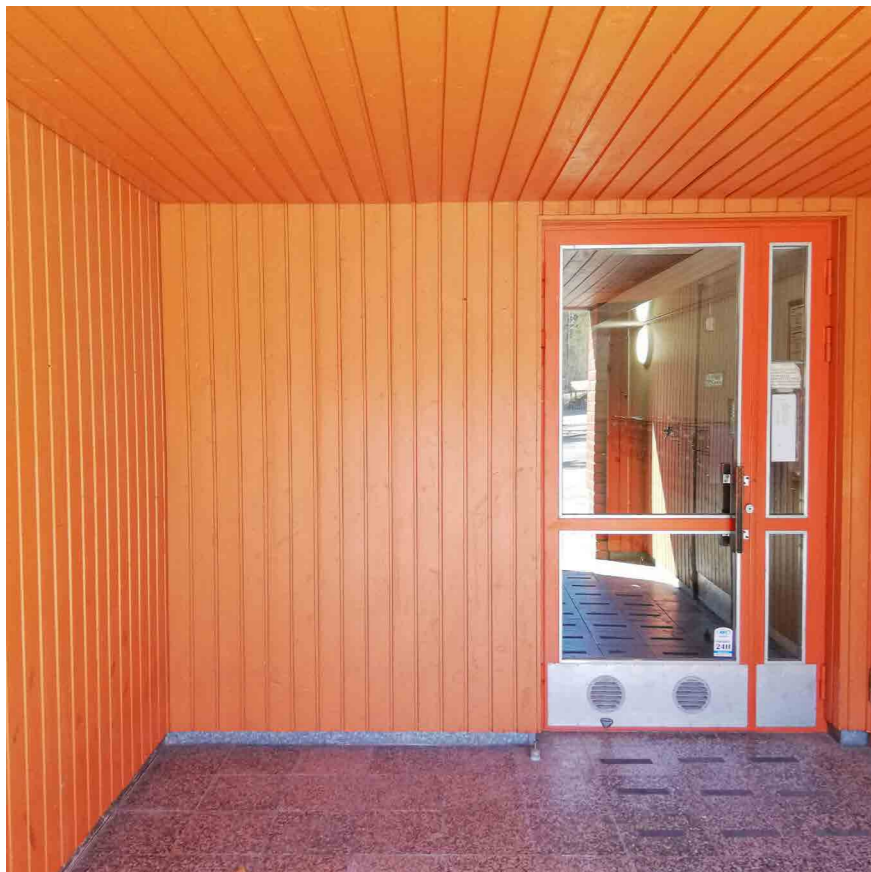
1966-Savonkatu-Keskusta-Kuopio

1970-luvun asuinkerrostalon ovi Lohjan Mäntynummissa
Kuvakaappaus:
Leinonen Päivi
<https://talotarinat.fi/tag/lahio/page/4/>

1977-Retkeilijäntie-Puijonlaakso-Kuopio.

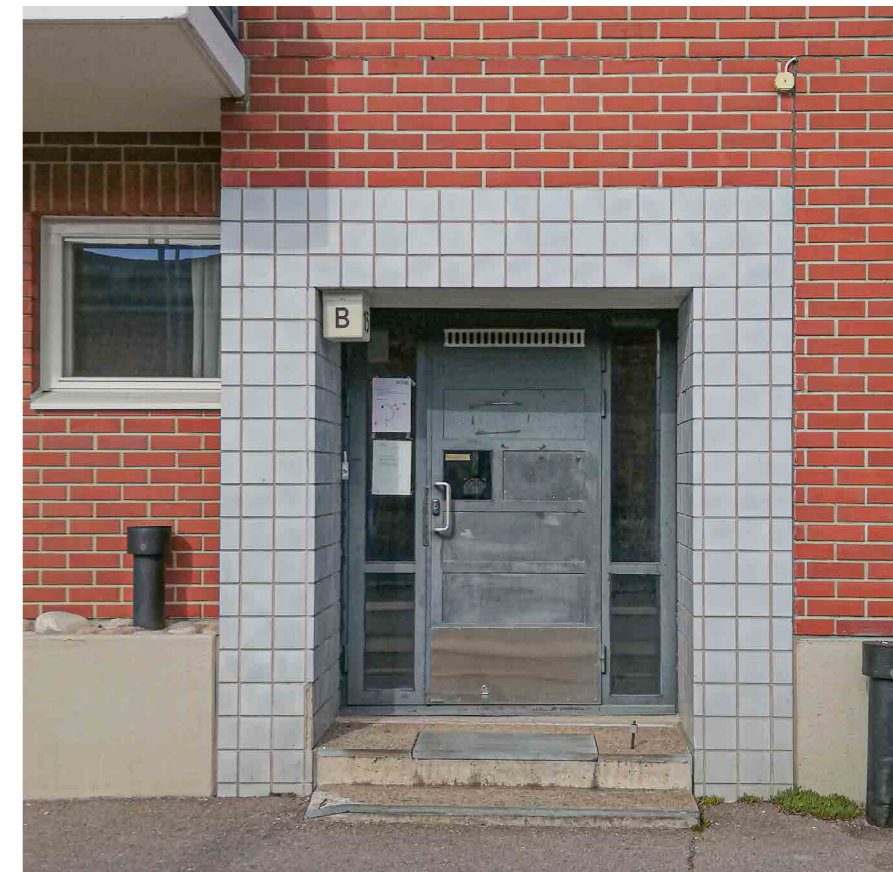

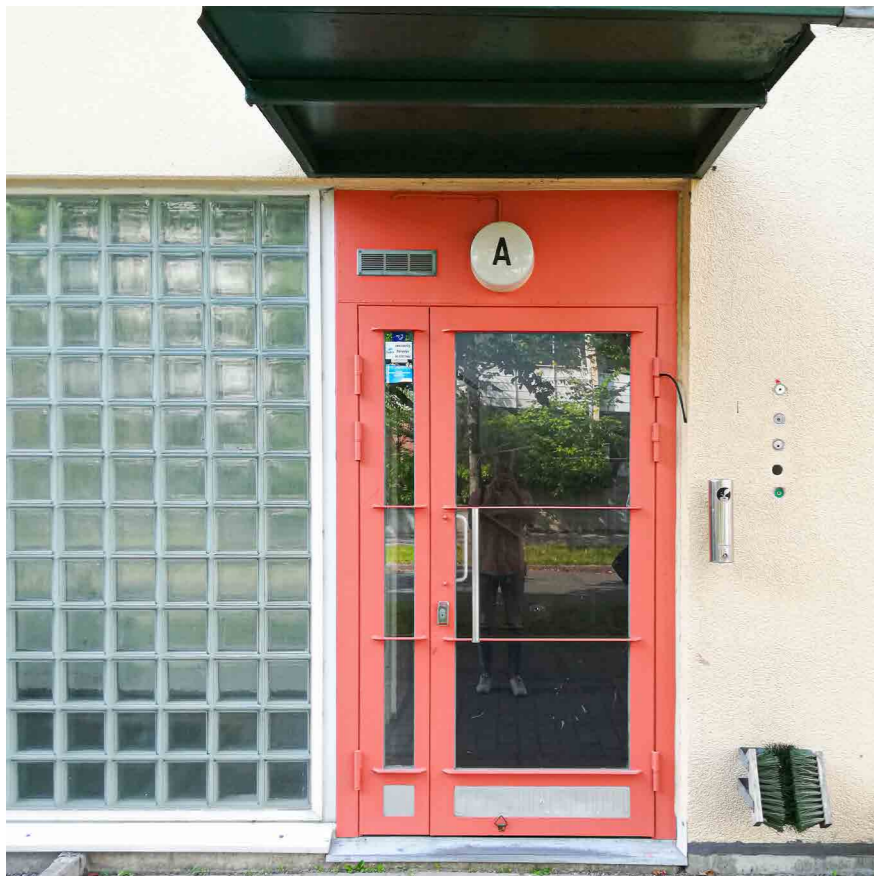
1970 - 1980

1980-Neulamäki-Kuopio

1986-Kruunuvuorencatu-Katajanokka-Helsinki

1993-Kalkkiahiekantie-Vuosaari-Helsinki

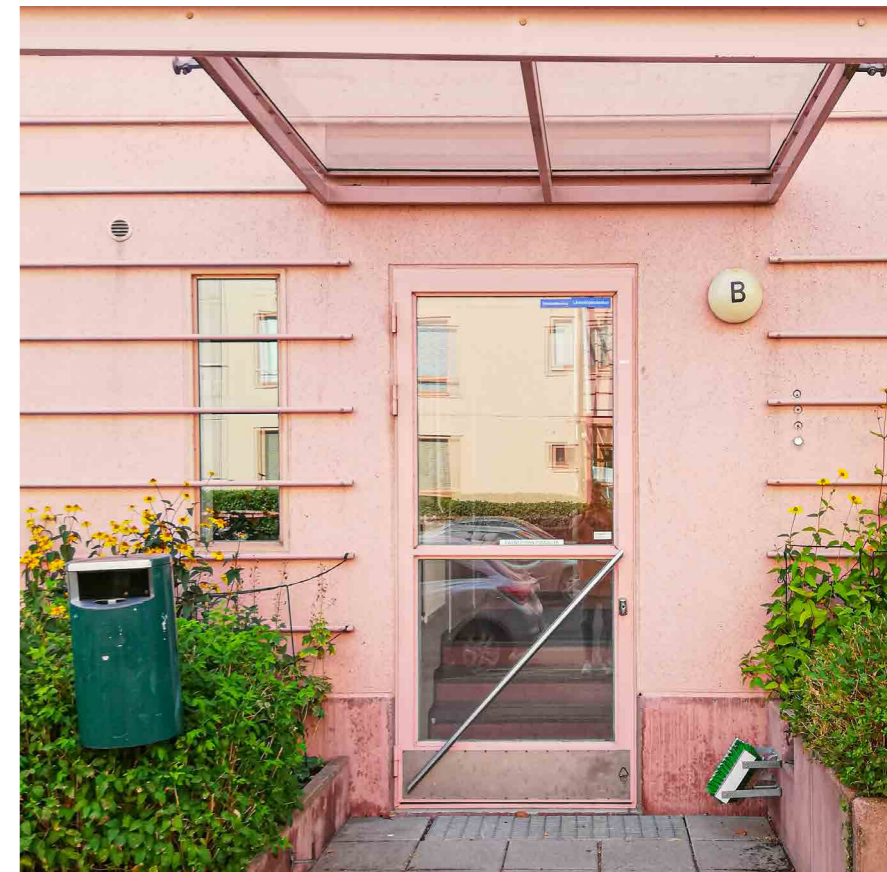
1992-Tilkantori-Pikku-Huopalahti-Helsinki

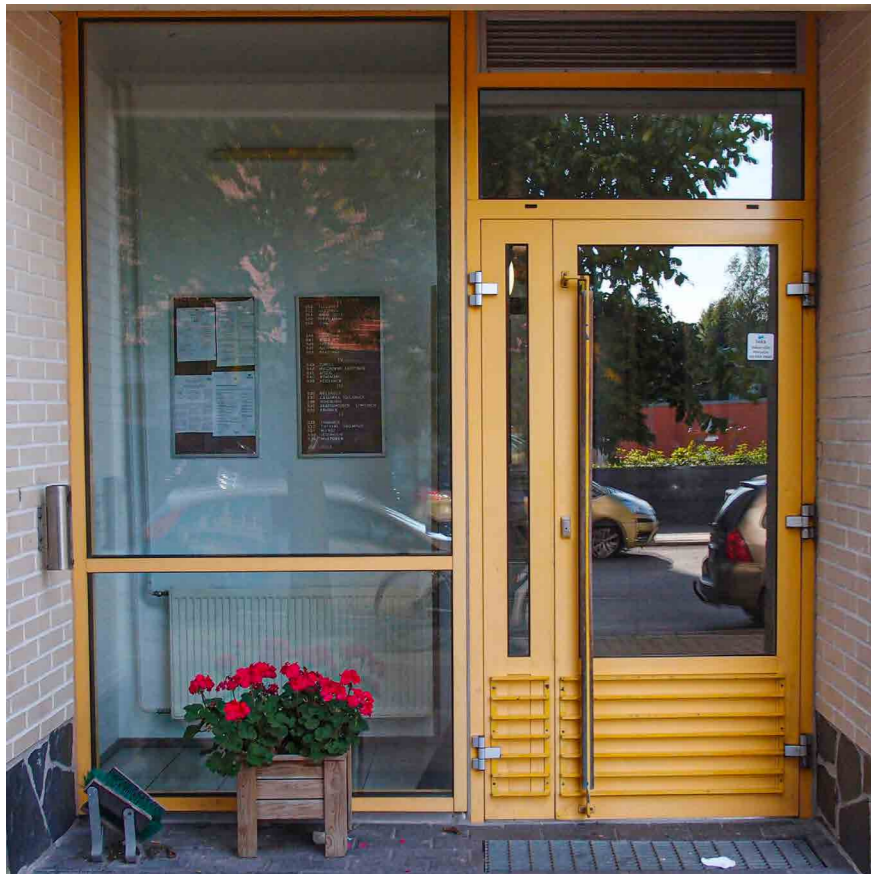
1980 - 1990

1994-Kalkkiahiekantie-Vuosaari-Helsinki

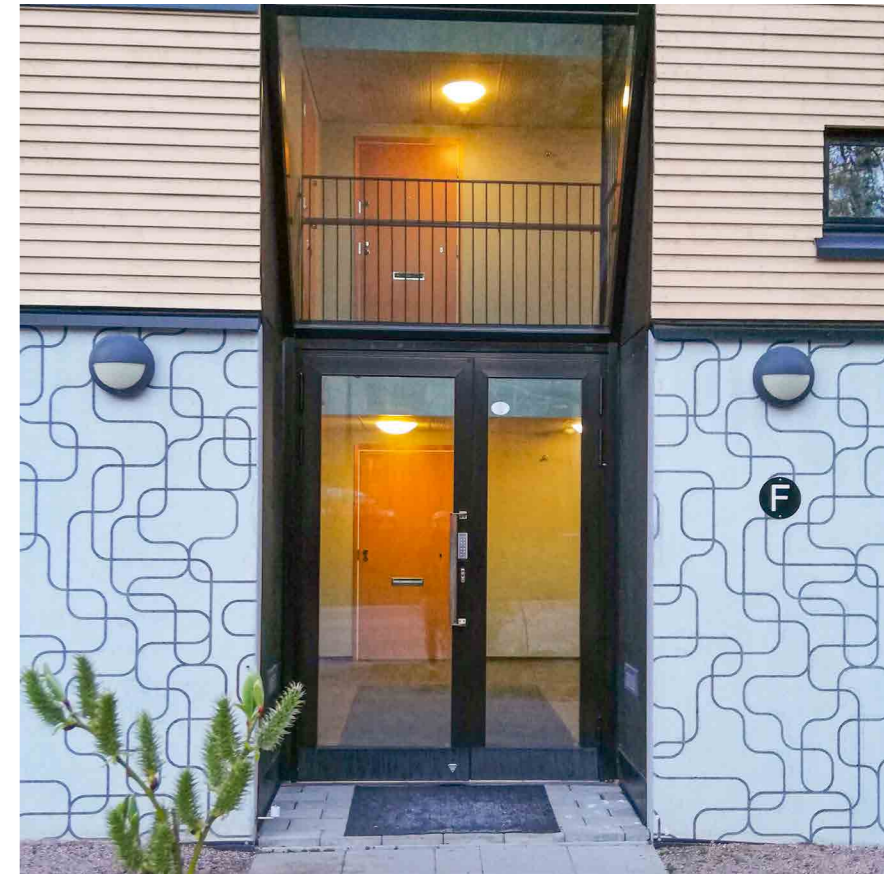

1994-Hiekkalaiturintie-Vuosaari-Helsinki

2000-Retkeilijänkatu-Rastila-Helsinki

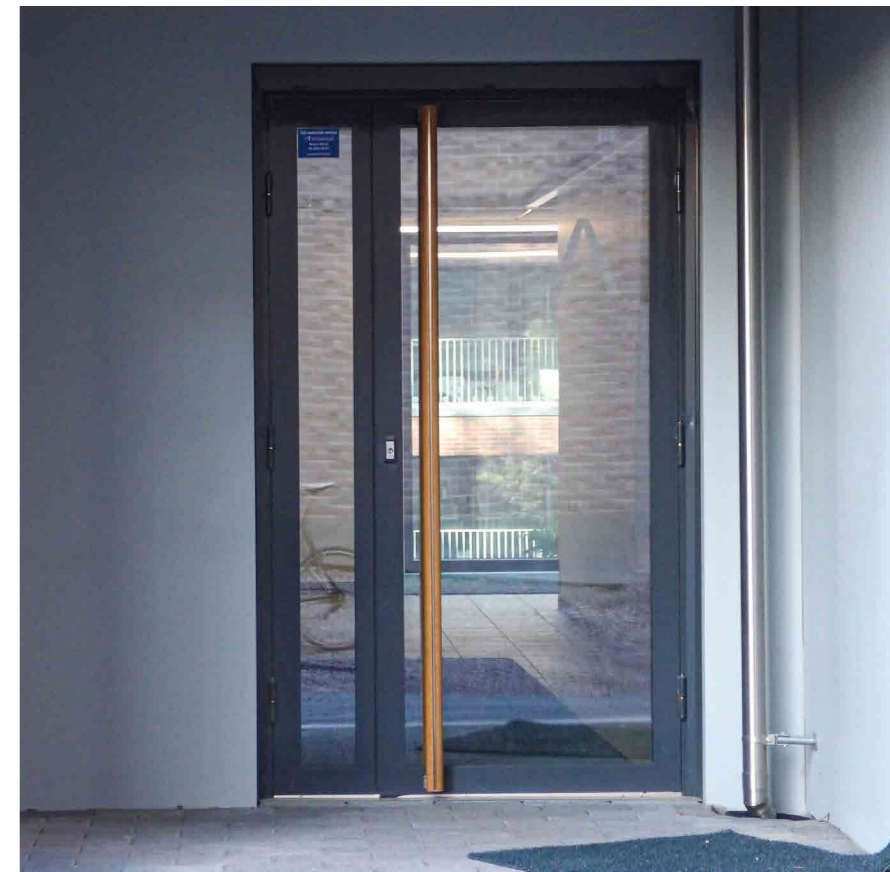
2012-Porslahdenkuja-Vuosaari-Helsinki

2000 - 2020

2016-Jätkäsaari-Helsinki

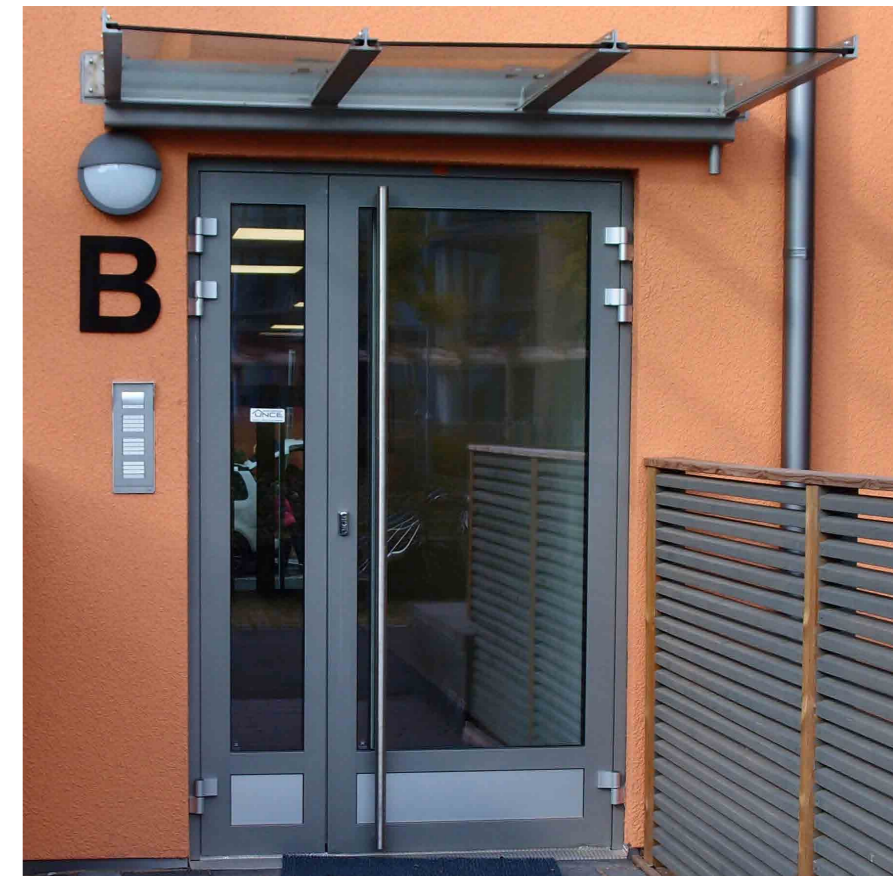

2020-Disankatu-Kruunuvuorenranta-Helsinki

2015-Reppukatu-Alppikylä-Helsinki

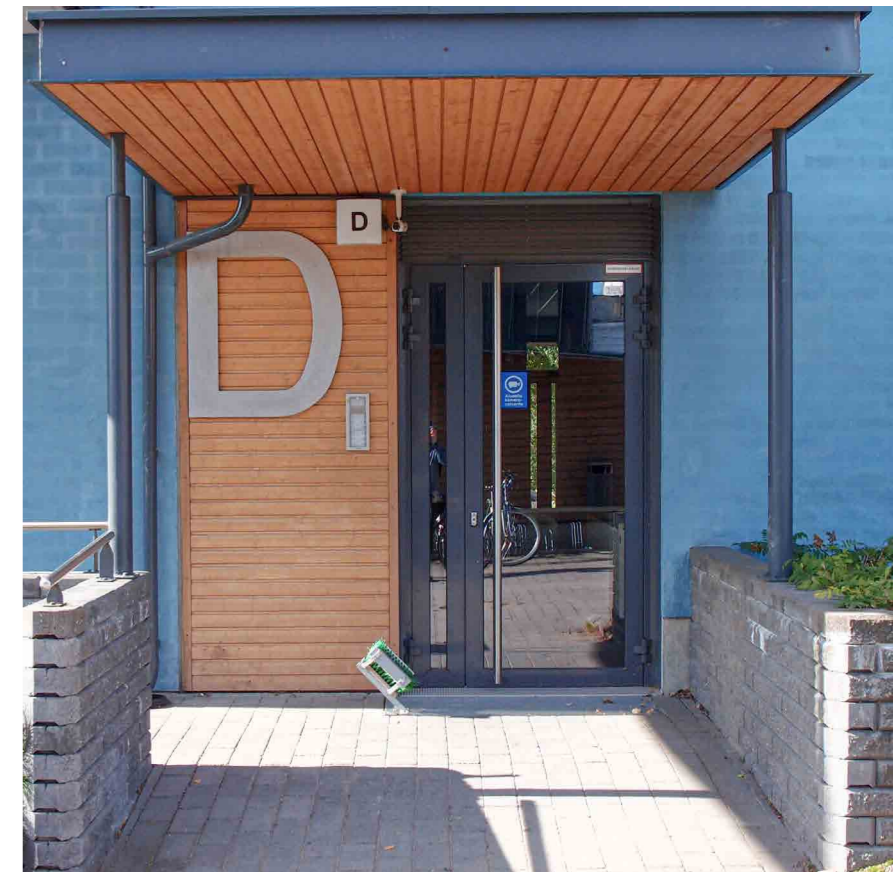
2015-Reppukatu-Alppikylä-Helsinki

2000 - 2020

2018-Punakiventie-Vuosaari-Helsinki

2010-Säkkikatu-Alppikylä-Helsinki

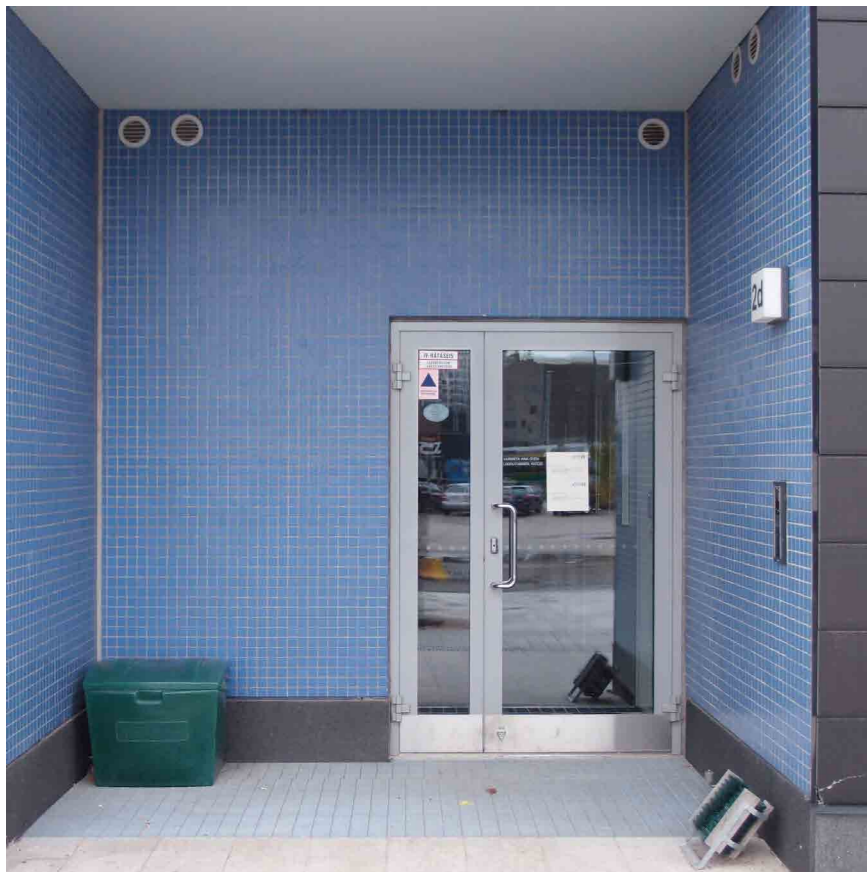
1999-Retkeilijänkatu-Rastila-Helsinki

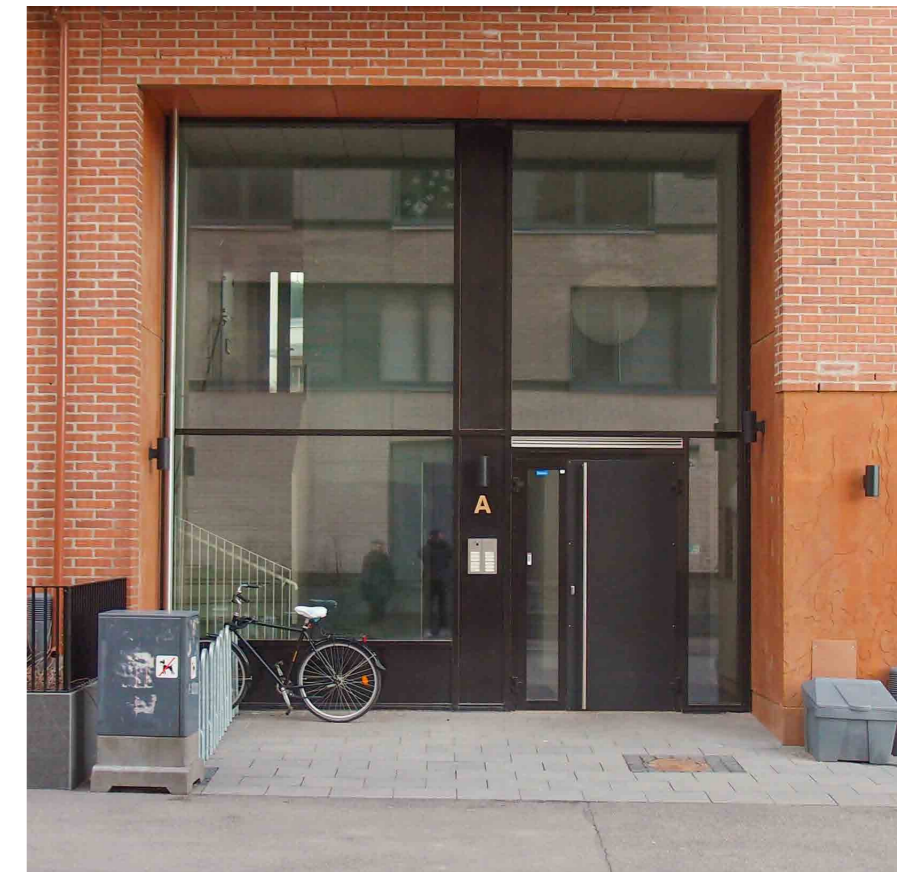
2012-Jätkäsaari-Helsinki

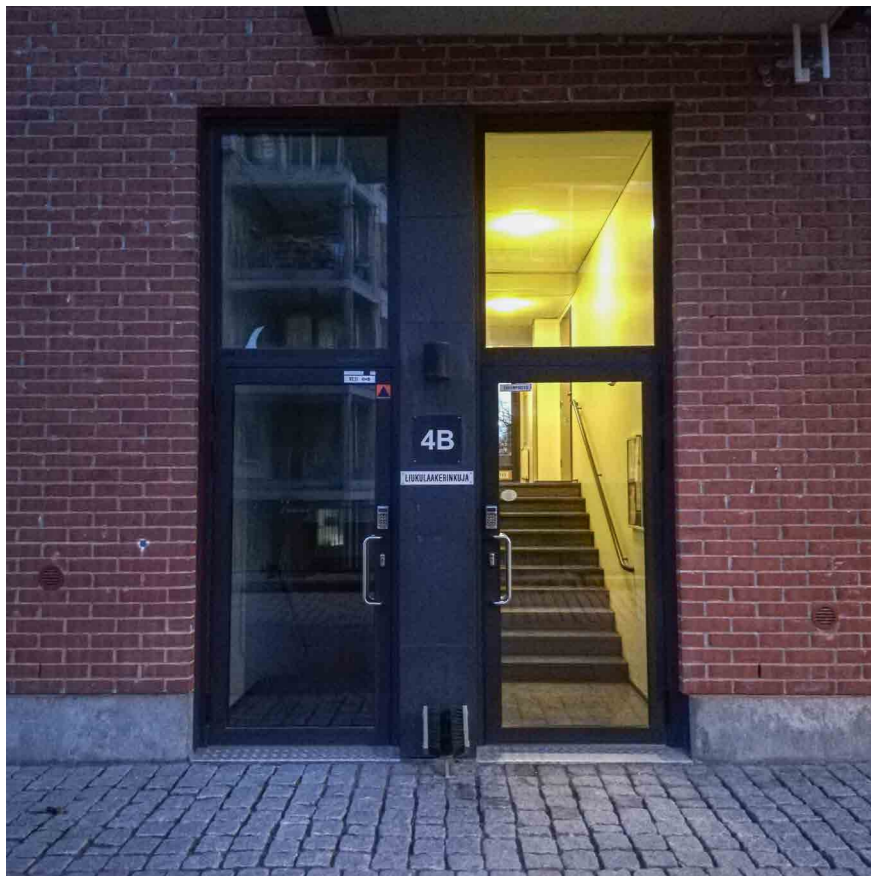
2000 - 2020

2013-Saukonlaituri-Jätkäsaari-Helsinki

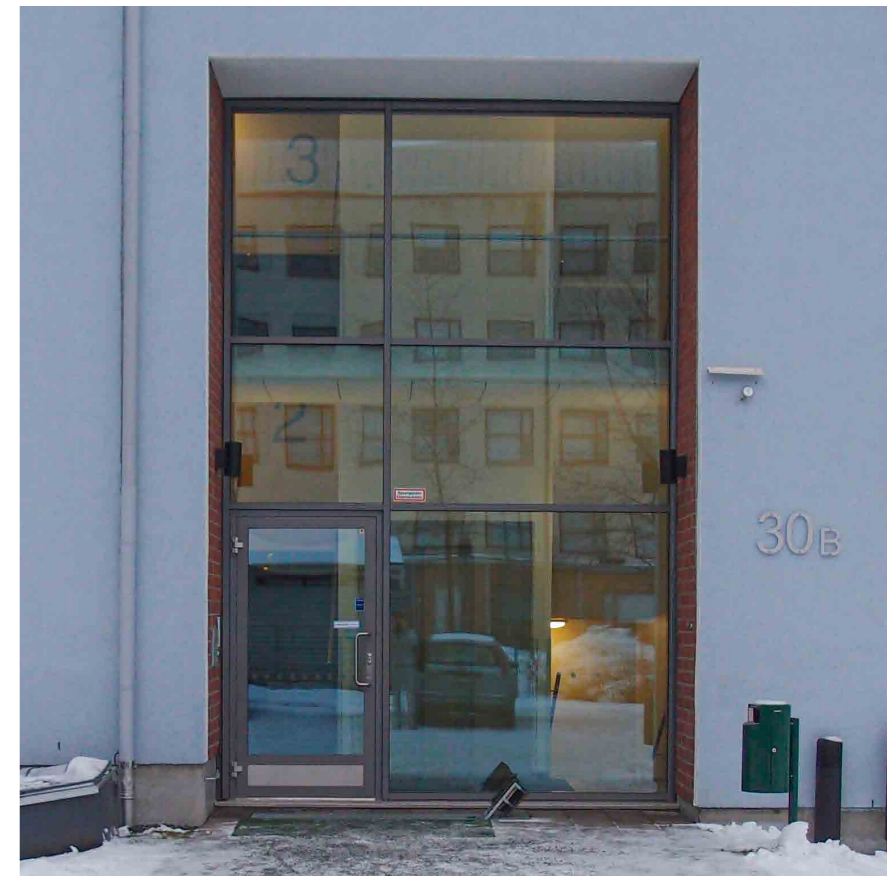

2012-Arcturuksenkatu-Kalasadama-Helsinki

2013-Sahamäenkuja-Pasila-Helsinki

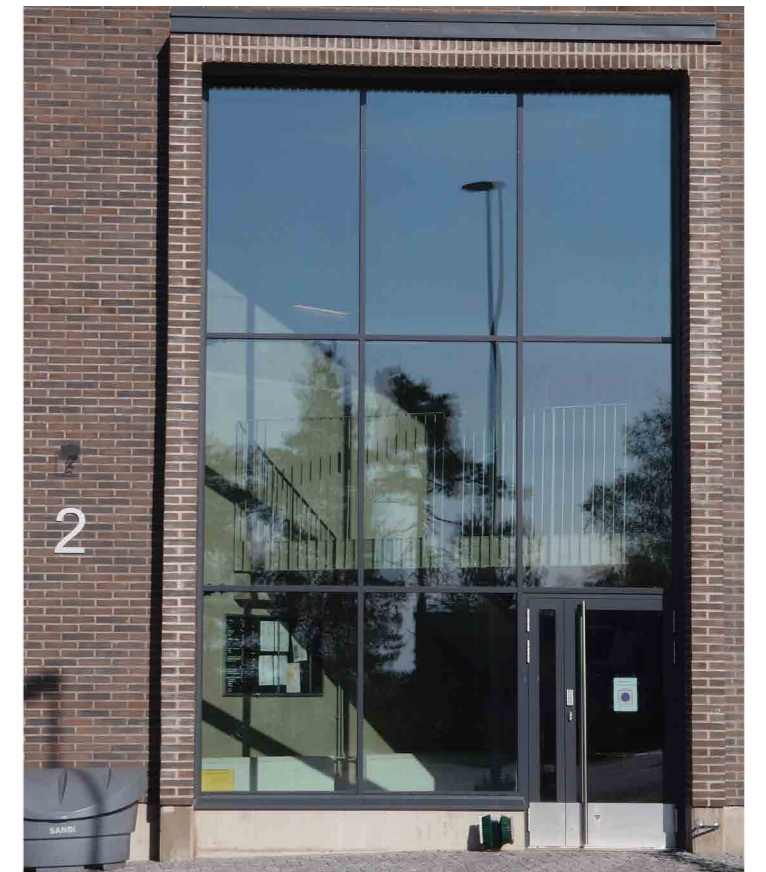
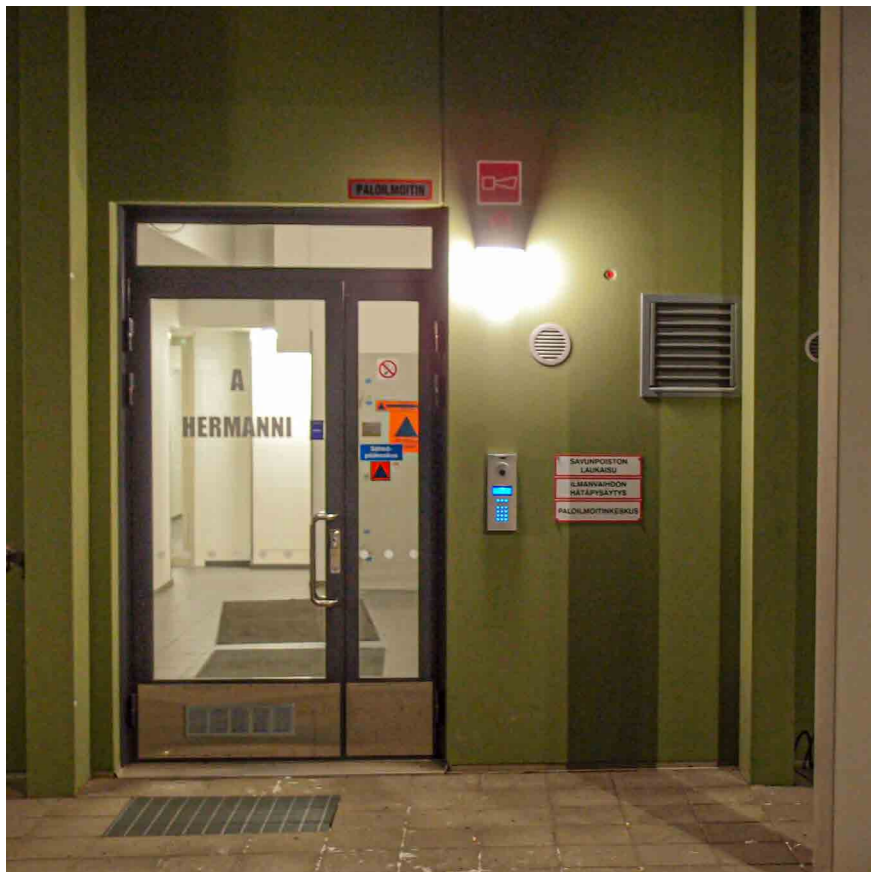

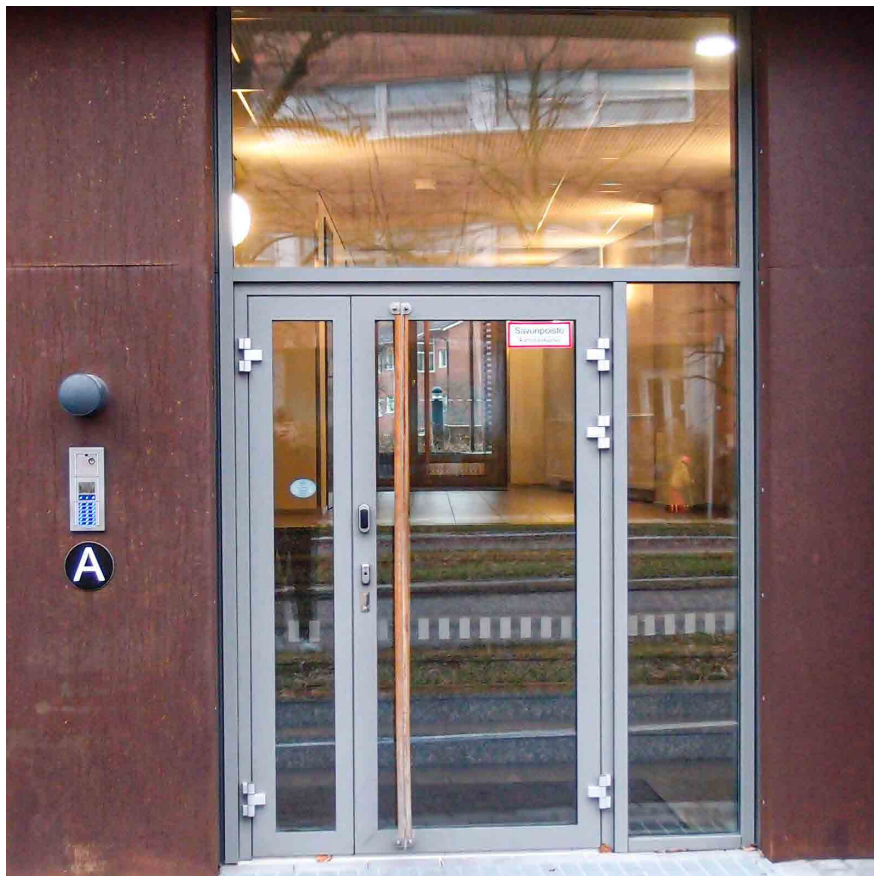
2018-Kalevalankatu-Männistö-Kuopio

2000 - 2020

2018-Kalevalankatu-Männistö-Kuopio

2018-Kalevalankatu-Kruunuvuorenranta-Helsinki

2018-Pohjois-Haaga-Helsinki

2017-Livornankatu-Jätkäsaari-Helsinki

2000 - 2020

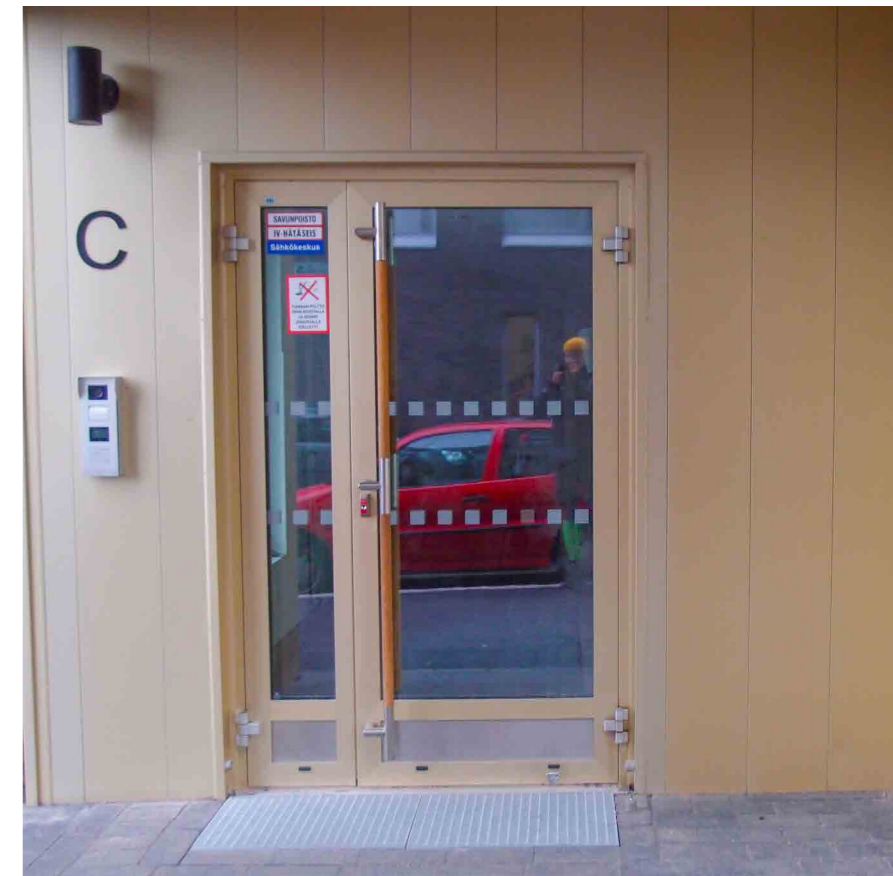
2016-Taidemaalarikatu-Kuninkaantammi-Helsinki

2019 -Bermudankatu-Jätkäsaari-Helsinki

2019-Atlantinkatu-Jätkäsaari-Helsinki

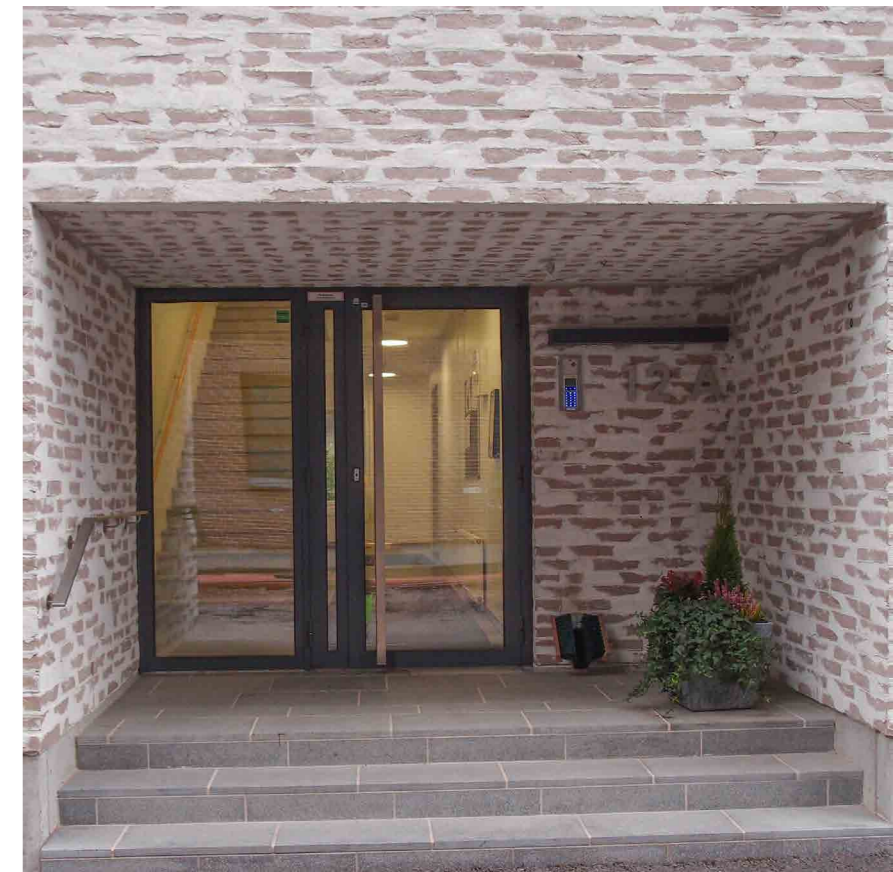
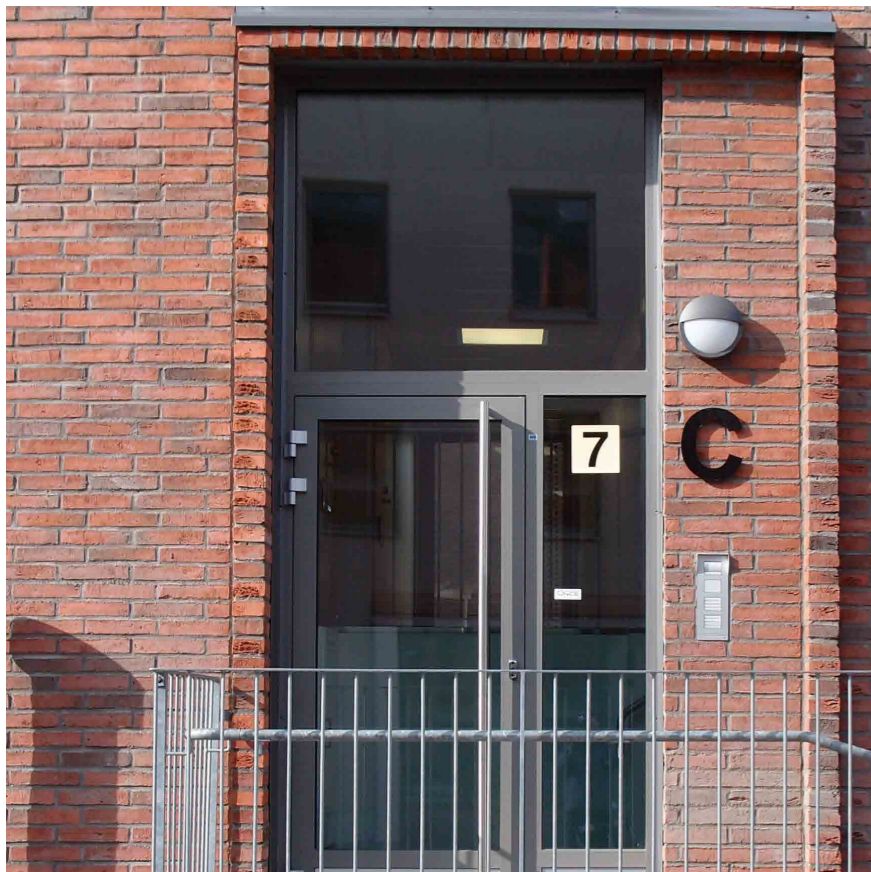

2019-Kanariankuja-Jätkäsaari-Helsinki

2000 - 2020

2019-Taidemaalarikatu-Kuninkaantammi-Helsinki

2020-Jätkäsaari-Helsinki

*Villa Mairea -
Noormarkku-
omakotitalon*

Koulun ovet-Vuosaari-Helsinki

*Rakennuksen takaovi
Meilahti-Helsinki*

Autotallin ovet-Töölö-Helsinki

Kerrostalon ovi-Helsinki

Autotallin ovet-Siilitie-Helsinki

ESIMERKKISUUNNITELMA UUDISKERROSTALON SISÄÄNKÄYNNISTÄ TAUSTA-AINEISTON POHJALTA

ESIMERKKISUUNNITELMAN P R O S E S S I

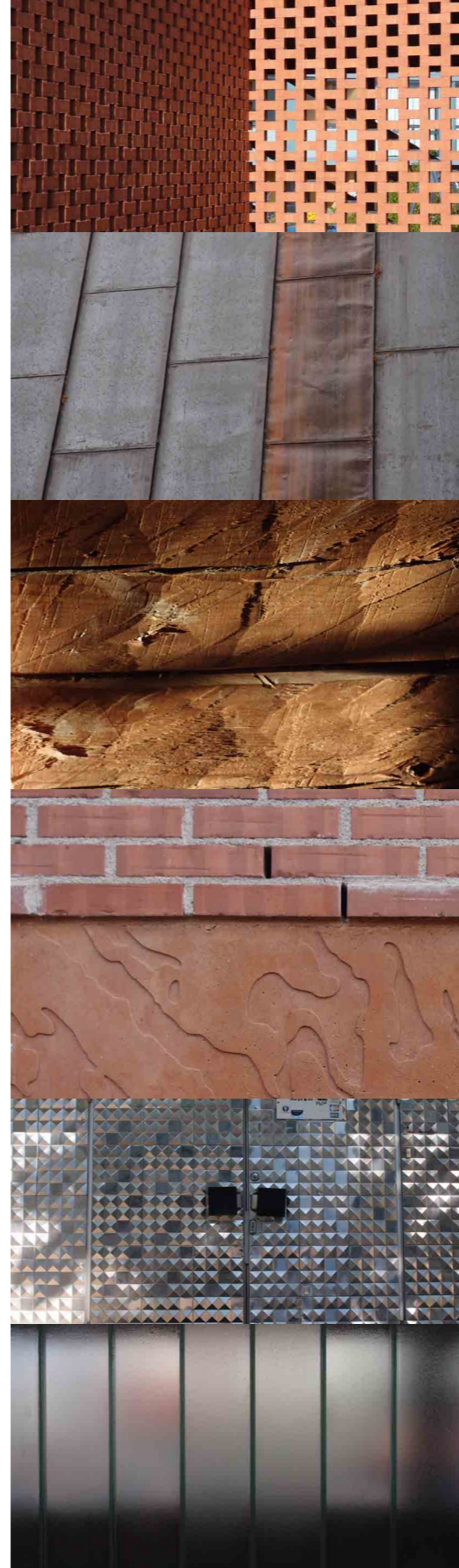
VAIKUTTEET IDEINTI → LUONNOSTELU PAPERILLA → MATERIAALIKAAVIO → ESIMERKKISUUNNITELMAN AJATUSKAAVIO

Arkkitehtuurin isot linjat → Detaljiikka ulkoa → Detaljiikka sisältä

Suunnitelman muuntautuvuus

TULOKSET

Taiteen integroituminen rakennusdetaljiikkaan mahdollistaa monipuolisen sisäänkäyntikokemuksen
- Asukkaalla mahdollisuus tuntea päivittäin kulkevansa omaan kotiinsa.

MATERIAALIKAAVIO

HAPTISUUS

HYPISTELTÄVYYS

TUOKSU, KOSKETUS, ROUHEUS, PEHMEYS.

MATERIAALISUUS

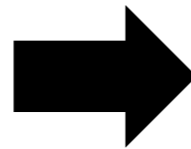
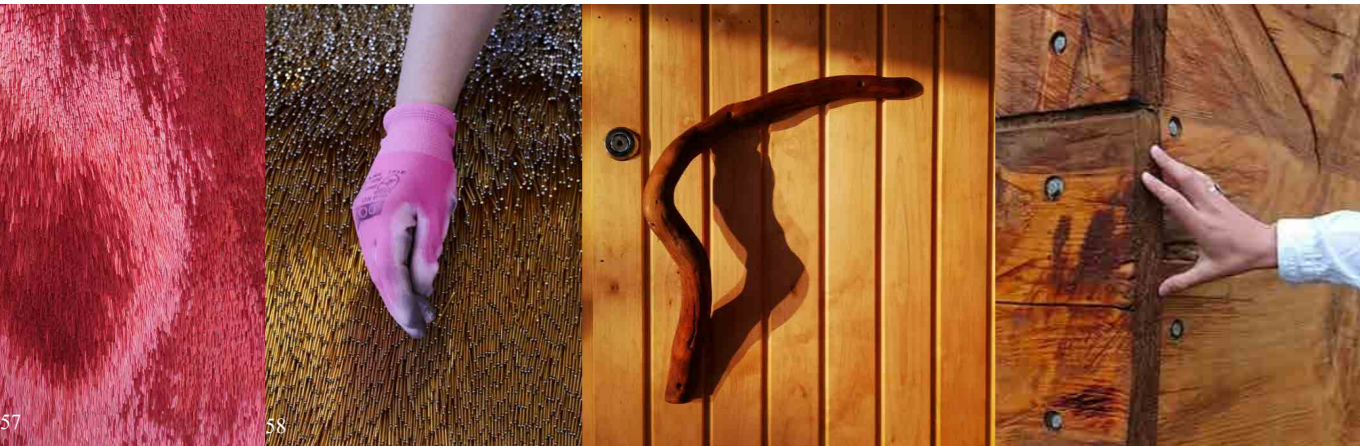
KERROKSELLISUUS

VALAISTUS-
VALAISTUS KULKIJAN MUKAAN-
VALOSÄVY MUUTTUU
VUOROKAUDEN TAI SÄÄN MUKAAN.

KAHVA- KAHVATTOMUUS-
KAHVA OVILEVYN MUOTOILUSSA

V A I K U T T E E T I D E O I N T I

L U O N N O S T E L U P A P E R I L L A

Tutkimuksesta saatujen tulosten tueksi halusin erityisesti suunnitelmassa keskittyä kosketeltavuuteen ja mielikuviin. Renata Jakowleffin messinkiryijy heijastusmaalaustyössä käsitellään päivän valoa jason värin ja voimakkuuden muutosta läpi päivän ja vuoden. Epätavallinen materiaalivalinta antaa innoituksen suunnitelmaan joka voidaan toteuttaa useasta eri materiaalista.

Vanha katajainen ovenkahva uudessa puuovessa. Orgaaninen ja ryhdikäs muoto yhdistyvät kiehtovasti toisiinsa.

Teuri Haarlan puuteoksessa tuntuu mittakaavan voima suurina ulkoseinälankkuina.

Luonnostelu toteutettiin paperia muotoilemalla erilaisiin profili muotoihin. Näin saatiin kosketeltavuuteen ja sekä valon ja varjon käyttäytymiseen luonnollinen tuntuma. Ladontamaisuus ja kollaasimainen sijoittelu mahdollistaa useiden muotojen syntymisen ja ovat tuttuja tiili ja laattapinnoista. Profilin käyttö muuntautuu myös kennomaiseksi rakenteeksi joka on tuttua jo valmiiksi esimerkiksi välivoien rungoissa.

Taiteilija Renata Jalowleff
<https://renatajakowleff.com/>

KUVA 57

Heijastusmaalaus, kulta, 2018

lasi, messinki, ruostumaton teräsverkko, nahka kehystys, 220 x 270 x 13 cm

Heijastusmaalauskulta on tilausteos Suomen Pariisin-instituutin uudelleenavaamiseksi. Teos on luotu juhlimaan tämän tilan kauniita valaistusolosuhteita. Siinä käsitellään päivänvaloa ja sen värin ja tilavuuden muuttumista, kun ne muuttuvat jatkuvasti päivän ja vuoden aikana.

Kuvat Stilleben ja Mikko Ryhänen

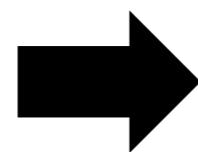
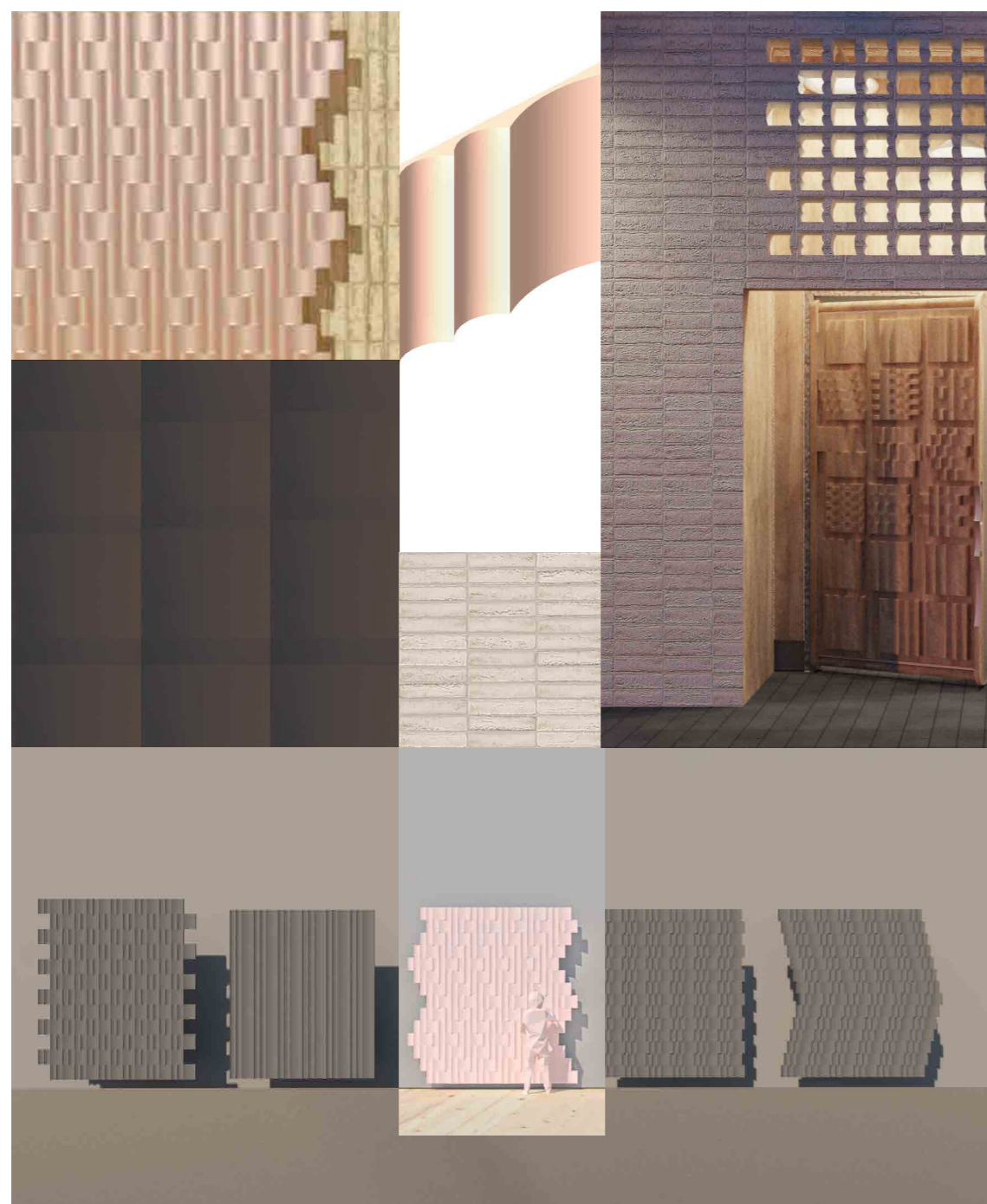
KUVA 58

Nimetön, 2018

lasi, metalli nastat, ruostumaton teräsverkko,

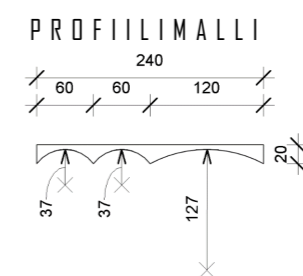
Kuvat Stilleben ja Katja Hagelstam

L U O N N O S T E L U
 JA LOPULLISEN SISÄÄNKÄYNNIN
 SUUNNITTELU MALLINNTAMALLA

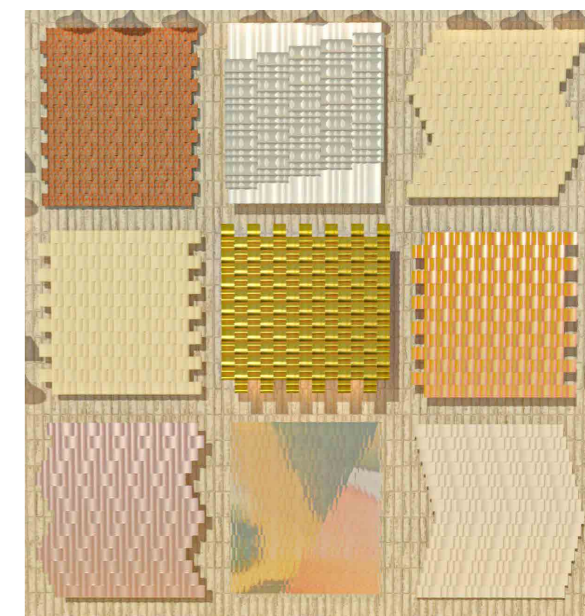
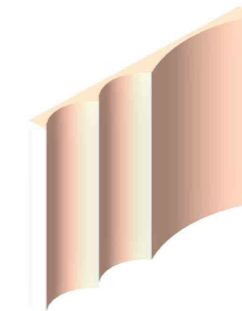

ESIMERKKISUUNNITELMAN AJATUSKAAVIO

PAIKKAKSIDONNAISUUS
 ASUKKAIDEN TOIVEET
 YHTEISKEHITTÄMINEN
 A S U K A S
 A R K K I T E H T I
 T A I T E I L I J A
 T I L A A J A
 R A K E N N U T T A J A
 T U O T E V A L M I S T A J A

T O I S T E T T A V U U S
 M U U N T A U T U V U U S
 M O N I M A T E R I A A L I S U U S
 S K A A L A U T U V U U S
 M I T T A K A A V A T
 T O T E U T E T T A V U U S

ESIMERKKI SISÄÄNKÄYNTIKONSEPTISTA

1. LÄHTÖTILANNE

TILAAJA / ARK / TAITEILIJ / TUOTEVALMISTAJA / ASUKKAAT
Hankkeen alussa kaikki osapuolet osallistavan suunnittelun ja ideoinnin pariin.

2. PROFILIMALLI/ TEKSTUURI

Paikkasidonnainen muokattava ja monikäyttöinen profiili. Tässä esimerkissä innoitus ja aihe otettu kuvitellusta julkisivun tiiliverhouksesta. Innoitus voi olla asukaskäytön tulos tai rakennuksessa tai rakennusalueella käytettävät teemat. Voidaan toteuttaa olemassa olevalla tekniikalla, esim: muotti, 3d printtaus, cnc-koneellinen työstö, syvävetotekniikka eri metalleille.

3. OVITUOTE

Hankkeen alussa otettu ovitoimittaja mukaan profiilin suunnittelun, jotta se voidaan toteuttaa oveen. Profiloinnin voi suunnitella esimerkiksi materiaaleista puu-, teräs- tai alumiini. Profilointi voidaan toteuttaa umpioven lehteen tai lasiaukkoon, jolloin se luo kutsuvan kosketuspinnan päivittäiseen arkiseen kulkemiseen. Esteettisesti mielenkiintoinen ovituote herättää ajatuksia ja arvokkuudellaan estää ilkevallanteon sekä sitä käytetään huolehtien.

4. MATERIAALISUUS

Aidot materiaalit näyttävät ajan kerrostumat ja itsessään jo arvokkaita. Rakentajan ammattimainen käsityöntaito saadaan yksityiskohtien suunnittelulla näkyviin jokaiselle. Esim. paikalla muuratut vaihtelevat tiililadonnat.

5. SISÄÄNKÄYNTI

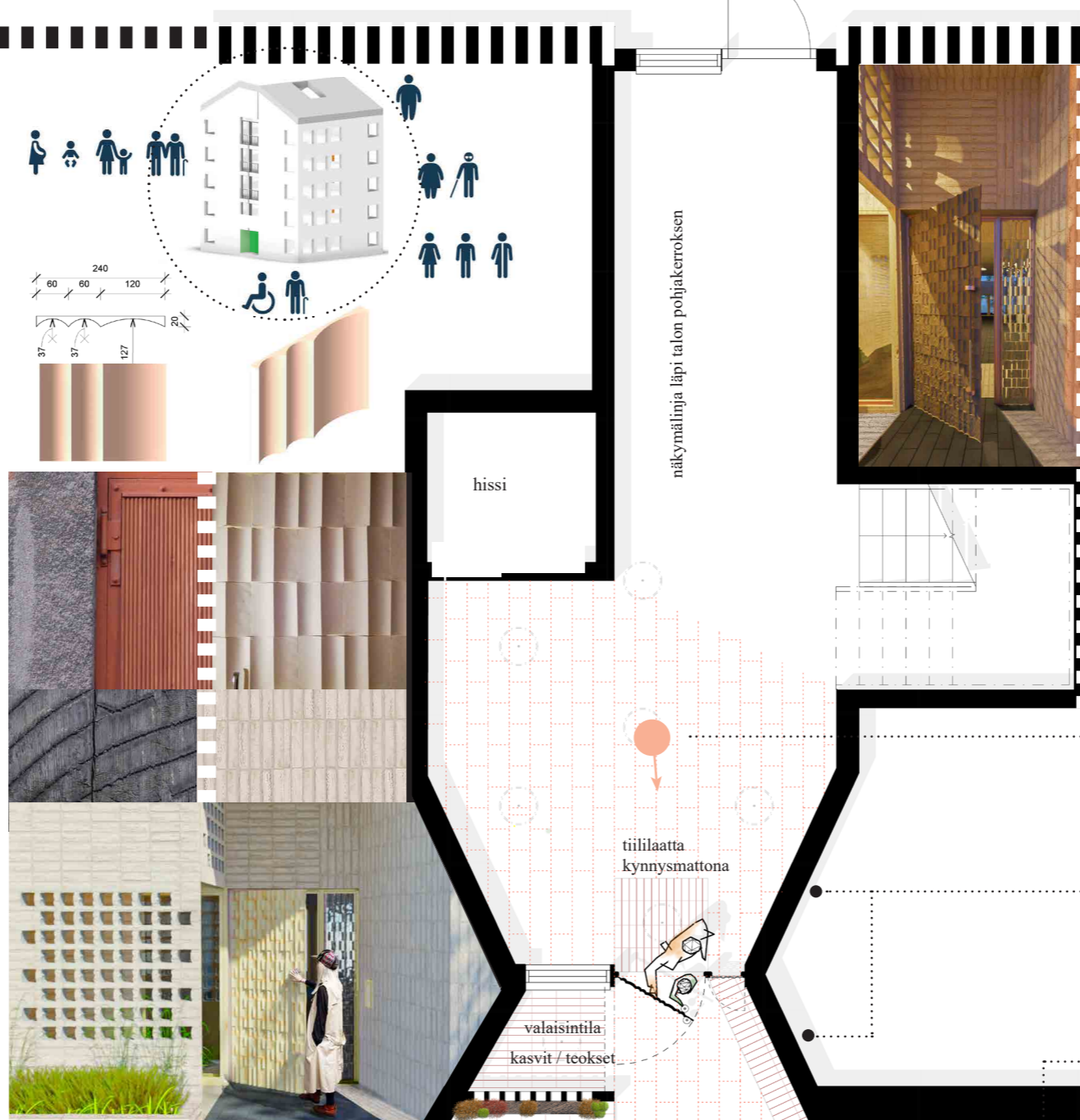
Ulko- ja sisätila toisiaan tukeviksi yhtenevillä materiaali ja suunnittelu ratkaisuilta. Sisäänveto geometrialla luo ulkopuolelle tilan jota hyödynnetään valaisimena ja näyteikkunana, jonka voi suunnitella lämpimäksi tai kylmäksi tilaksi. Valaisin asetetaan niin, että valo siivilöityy pitsimuurauksen väleistä ja näin estää häikäisyn suoraan ja lasipinnan kautta. Runsas valo valaisee tilaan asetettavat kasvit tai vaihtuvat taideteokset. Valaisimet sisällä luovat valoa myös ulos ja päin vastoin. Sisätalassa jatketaan valitun profiilin toistamista seinätekstuureina. Materiaalisuunnittelu valaistuksen kanssa antavat ovituotteelle paikan loistaa ja luoda tunteen kotiin saapumisesta.

6. MITTAKAAVAT

Valitun profiloinnin mittakaava on skaalattavissa. Lähtökohdina pidetään ihmisen mittakaavaa. Se luo kuuluvuuden tunteen ja pintoja voi koskettaa kokonaisvaltaisesti kaikilla aisteilla.

7. JATKUMO

Alussa valittu profilointi voidaan toistaa sisäänkäynnissä runsain yksityiskohdin josta se on toistettavissa pienemmissä osissa esimerkiksi talon kerrostaso-ovissa. Näin ollen on asukkaan mahdollista jatkaa personoitua matkaa aivan omalle kotiovelle asti. Mikäli rakennus puretaan, räätälöidyt ovet säilyttävät arvonsa tarinan avulla, ja esimerkiksi niistä voidaan koota kollaasimainen teos julkiseksi taideteokseksi. Hienoja kunnossa olevia ovia ei pitäisi viedä kaatopaikalle jos talo puretaan. Niillä voisi juuri design-arvonsa vuoksi olla uusi elämä jossain toisessa kohteessa. Designin puute saa aikaan kertakäyttöisyyttä.

● SISÄLTÄ PÄIVÄ VALAISTUS

Julkisivun tiili- ja pihan laattamateriaali jatkuvat sisätalassa ja luovat yhtenevää sisäänkäyntiä.

Julkisivun sisäänveto muotoilee kutsuvan tilan, joka mahdollistaa eri toimintoja. Esimerkiksi näyttelytilan / lyhdyn joka luo epäsuoran valon lähteen. Sisäänveto muodostaa myös varjot, jotka kehystävät sisäänkäyntiä.

Sisällä olevat riippuvalaisimet luovat tyylikästä kodikkuutta ja ulkona lyhtymäisen ja turvallisen valon. Valaisinten värilämpötila säätyy automaattisesti vuorokauden mukaan.

● ULKOA ILTA VALAISTUS

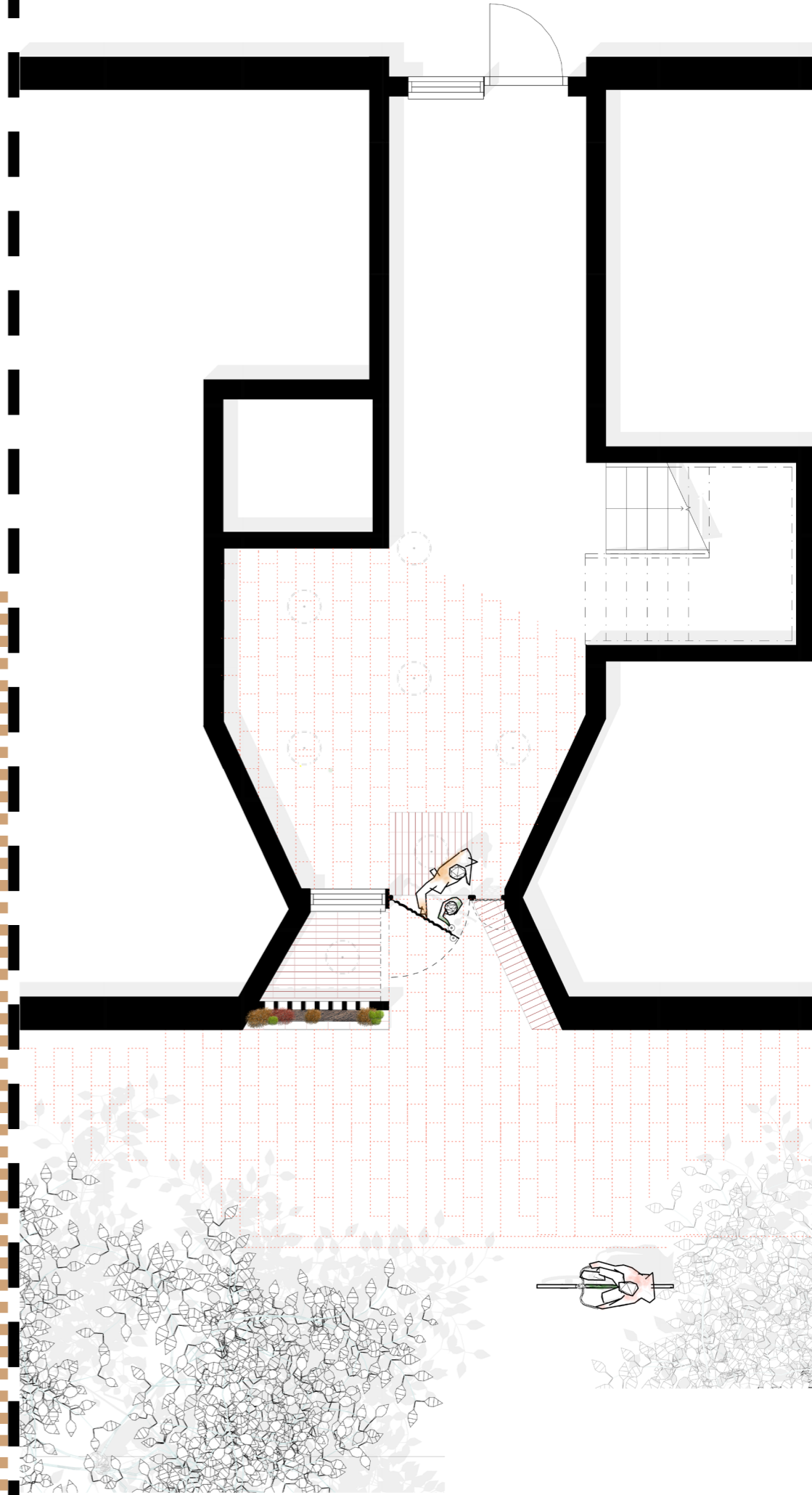

Ovituote heloineen määritellään yhteensopivaksi muille rakennuksen materiaaleille. Suositaan aitoja materiaaleja kuten puu puuna ja teräs teräkseenä. Ovesa profiloitu materiaali ja teksturi saavat vanhentua ja patinoitua. Tämä luo pitkän aikavälin esteettisyyttä.

Yksityiskohtainen sisäänkäynti ilahduttaa asukasta päivittäin ja vangitsee ohikulkijankin tarkastelemaan näkemäänsä. Huolellisesti suunnitellut detaljit ovat arvokkaita, yllättävät ja ovat aistiavissa pitkälle tulevaisuuteen. Viimeistely lopputulos luo huolenhuolenpitoa.

Arkkitehtuurin isot linjat

- GEOMETRIA - OHJAUTUVUUS JA TILAT**
- NÄKYMÄ - LÄPINÄKYVYYS**
- MATERIAALIT - TOISTUVUUS**
- MITTAKAAVAT - AISTITTAVUUS**

Detaljiikka ulkoa

TIILILADONNAN VAIHTELEUVUUS - KUSTANNUSTEHOKAS JOKA TUKEE INTEGROITUMISTA

LYHTYMÄINEN TILA - KASVEILLE JA EPÄSUORALLE VALAISTUKSELLE

**OVILEHDESSÄ KÄYTETTY SUUNNITELTUA PROFIILIMALLIA - TOISTUU LASISSA JA PITSIMUURAUK-
SESSA**

SYVENNYS - LUONNOLLINEN PORTAALI , JOKA MUUTTAÄÄNIMAAILMAN KADULTA SAAVUTTAESSA

Detaljiikka sisältä

TIILILADONNAN VAIHTELEUVUUS - TOISTUU SISÄLLÄ

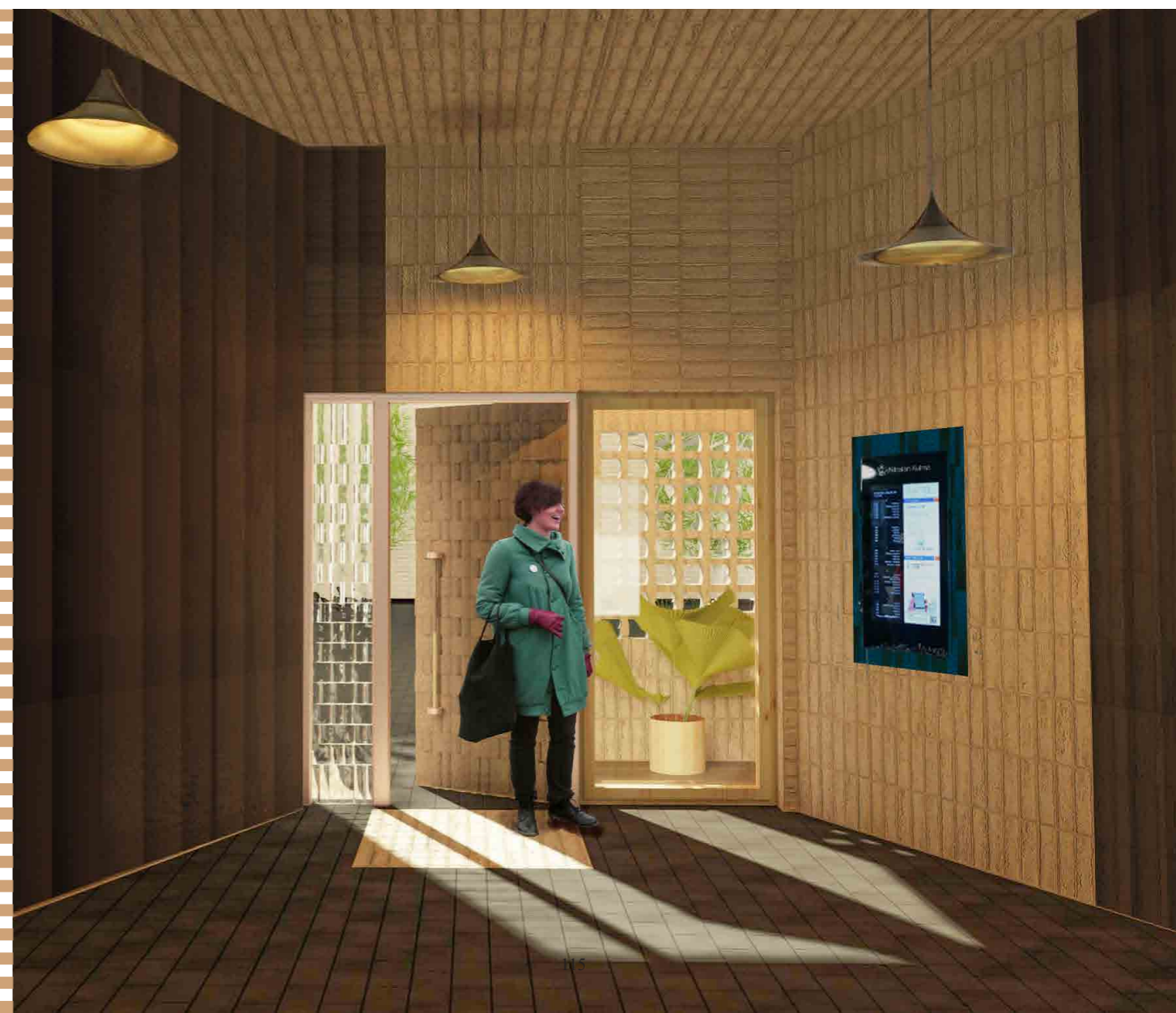
LYHTYMÄINEN TILA KASVEILLE JA EPÄSUORALLE VALAISTUKSELLE - TOISTUU SISÄLLÄ

**OVILEHDESSÄ KÄYTETTY SUUNNITELTUA PROFIILIMALLIA - TOISTUU LASISSA JA PITSIMUURAUK-
SESSA JA JATKUU SKAALATTUNA SEINÄPINNASSA LEVYMATERIAALINA TAI TASOITEPINTANA**

VALAISTUS - ARVOKKAAN KODIKKAAKSI RIIPPUVALASIMILLA

JULKISIVUTIILI - KYNNYSMATTONA

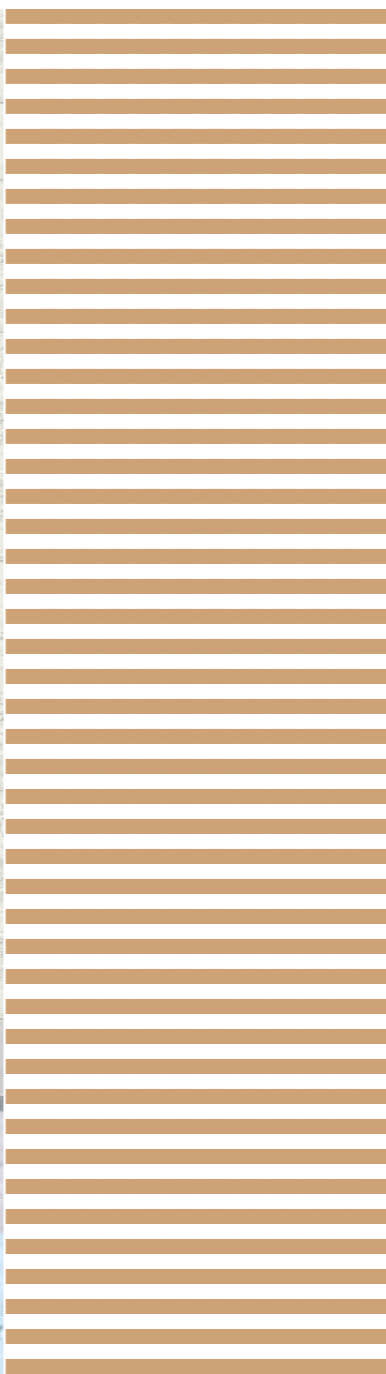
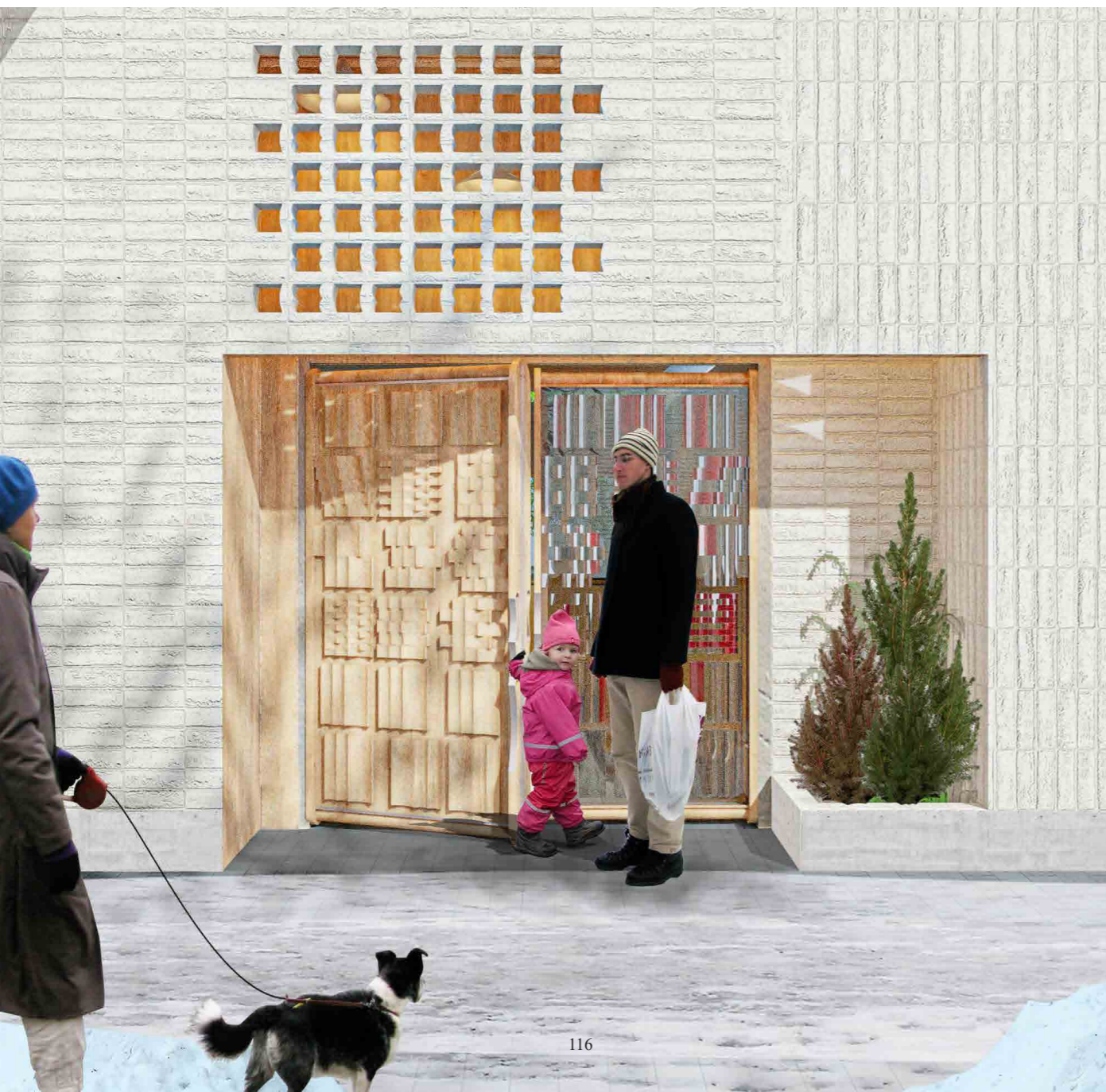
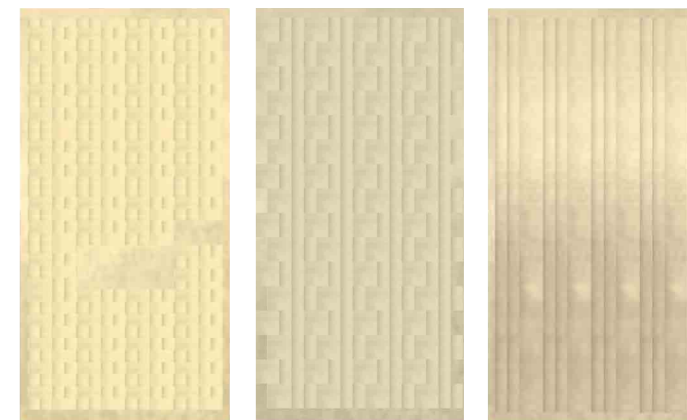
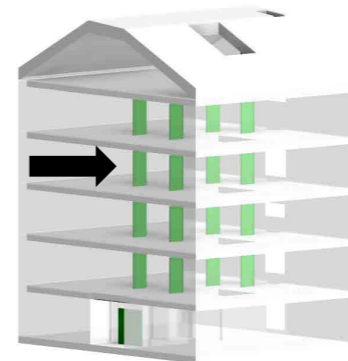
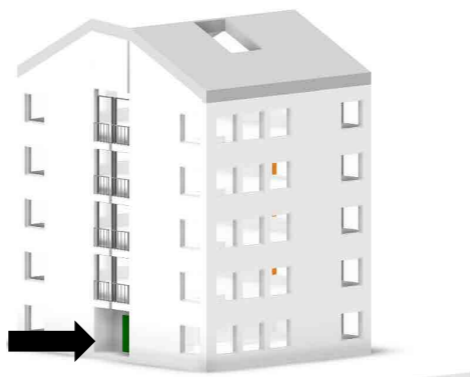
KATU TAI PIHAKIVIMATERAALI - JATKUU SISÄTILOISSA

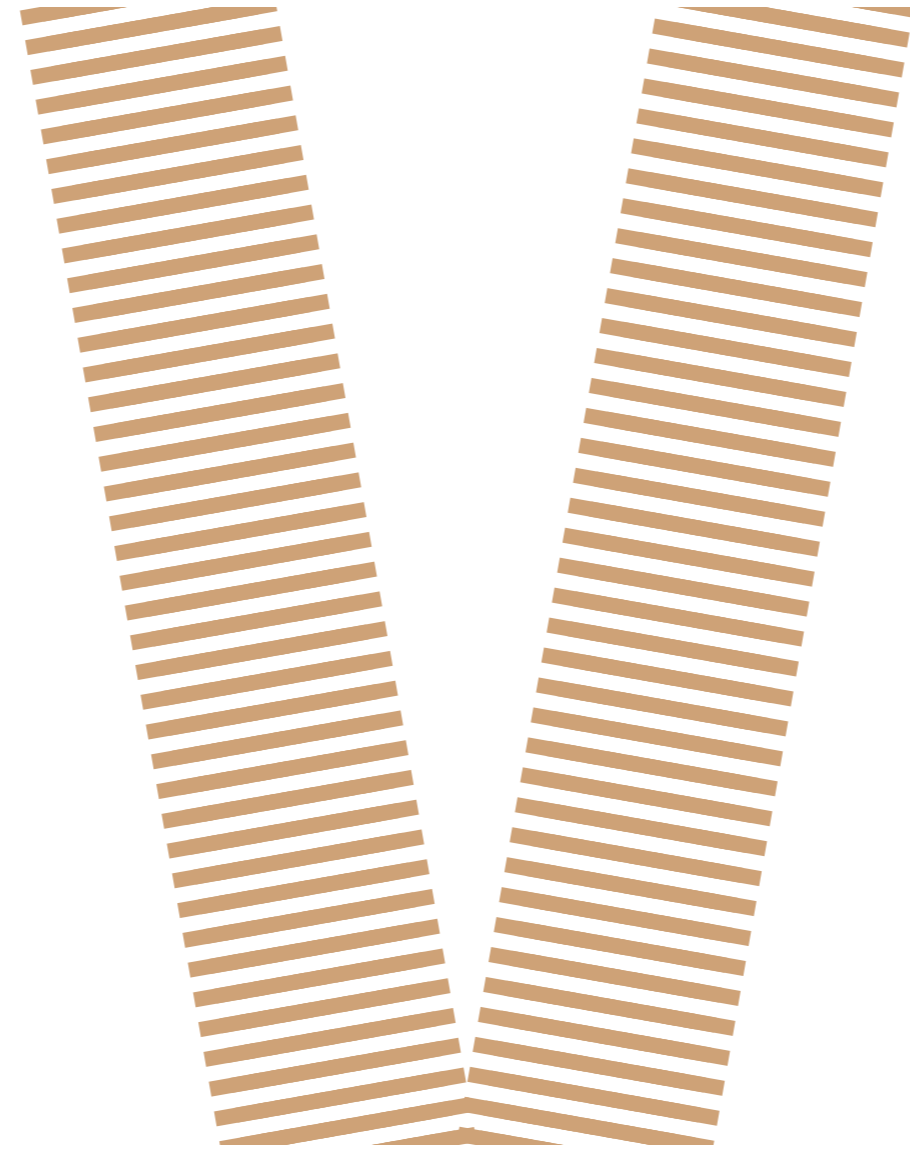

Suunnitelman muuntautuvuus

Suunnitelman alussa valittu profilointi voidaan toistaa sisäänkäynnin ovilehdessä ja vaikka pitsimuurauksessa, josta se on toistettavissa pienemmissä osissa esimerkiksi talon kerrostaso-ovissa. Asukaalle luotu profiili pääoveen johdattaa asukaalle omalle kerrostaso-ovelle jossa sama profiili näyttäytyy koko oven leveydeltä. Tämä luo personoidun matkan ulkotilasta kotiin. Mikäli rakennus tulevaisuudessa puretaan, räätälöidyt ovet säilyttävät arvonsa tarinan avulla, ja esimerkiksi niistä voidaan koota kollaasimainen teos julkisiksi taideteoksiksi lähiympäristöön, tai käyttää uudessa rakennuksessa.

TEKSTILÄHTEET

Akolahti Kirsti, Saksa Kirsti 1998. Ovet kertovat. Omakustanne.

APOLI 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ympäristöministeriö: Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2020: Apoli2020_ohjelmaehdotus.pdf. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.1.2021

Asuinkerrostalon suunnitteluohje. Verkkojulkaisu. <https://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/rakentaminen/rakennus-valvonta/lait-ja-ohjeet/asuinkerrostalon-suunnitteluohje.html>. Viitattu 22.12.2020

Cupore 2020. Julkinen taide aluerakentamisessa ja kehittämisessä. Verkkojulkaisu. <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/julkinen-taide-aluerakentamisessa-ja-kehittamisessa>. Viitattu 11.11.2020

Geitel, Eva. Tulevaisuuden arkkitehti. Suomen Arkkitehtiliiton, SAFA:n blogi. <https://www.safa.fi/blogi/tulevaisuuden-arkkitehti/>. Viitattu 20.2.2021

Haapala, Arto 2005. On the Aesthetics of Everyday: Familiarity, Strangeness, and the Meaning of Place. Teoksessa Light, Andrew & Smith, Jonathan M. (toim.): The Aesthetics of Everyday Life. Columbia University Press, New York.

Haapala, Arto 2017. The Everyday, Building, and Architecture. Reflections on the Ethos and Beauty of Our Built Surroundings. Julkaisussa Führ, Eduard (toim.): Ethics in Architecture. Festschrift for Karsten Harries. Cloud-Cuckoo-Land, International Journal of Architectural Theory 22:36, 169–182.

Heidegger, Martin 2000. Oleminen ja aika. Osuuskunta Vastapaino, Tampere.

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2007:10. Kerrostalojen kehittäminen – <https://www.hel.fi/static/liitteet/kanslia/aluerakentaminen/kehittyvakerrostalo/Julkaisut/kerrostalojen-kehittaminen-talotyypiselvitys.pdf>. Verkkojulkaisu. Viitattu 29.1.2021

Helsinki kaikille -projekti, Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelu (VYP) ja Jyrki Heinonen. Verkko-julkaisu. https://www.hel.fi/static/hkr/helsinkikaikille/kirjasto/esteettomia_ratkaisuja/Sisaankaynnit_pihajarjestelyt.pdf. Viitattu 20.2.2021

Highmore, Ben 2011. Ordinary Lives: Studies in the Everyday. Routledge, London & New York.

Hämäläinen, Pirjo ja Hagelstam, Katja ja Forslund, Ritva 2010. Jugend Suomessa. Helsinki: Otava

Laak, Noora ja Ukkonen, Jussi. Ajatuksia kaupungista. Podcast-sarja. <https://open.spotify.com/show/2miLzVWsdafntnyzMN-8n01V?si=T4L7auzNRFGIsCBMNjV6pA>

Leinonen, Päivi. Pekka Pitkäsen punaista Säkylässä. Verkkojulkaisu. Talotarinat. <https://talotarinat.fi/2017/02/20/pekka-pitkasen-punaista-sakylassa/>. Viitattu 11.11.2020.

Leinos, Markku 1988. Oviopas. Rakennuspuusepänteollisuus r.y. ja Rakennuskirja Oy. Hangon kirja-paino Oy.

Malpas, Jeff 1999. Place and Experience: A Philosophical Topography. Cambridge University Press, Cambridge.

Malpas, Jeff 2006. Heidegger's Topology: Being, Place, World. MIT Press, Cambridge.

Malpas, Jeff 2012. Heidegger and the Thinking of Place: Explorations in the Topology of Being. MIT Press, Cambridge.

Myllyntaus, Oona ja Karttunen, Sari. Julkinen taide aluerakentamisessa ja kehittämisessä. Verkkojulkaisu. www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/julkinen-taide-aluerakentamisessa-ja-kehittamisessa. Oona_Myllyntaus_Cupore_240920. Viitattu 11.11.2020

Neuvonen, Petri 2016. Kerrostalot 1880-2000. Arkkitehtuuri, rakennustekniikka, korjaaminen. Kustantaja Rakennustieto.

Ornamo ry. Taide käyttöön. Verkkosivu. <https://www.ornamo.fi/fi/projekti/taidekayttoon/www.taidekayttoon.fi>

Pallasmaa, Juhani 1996/2016. Ihon silmät. Arkkitehtuuri ja aistit. Suomentanut Heininen-Blomstedt, Kirsi. Kustantaja Ntamo.

Rappe, Erja ja Kotilainen, Helinä ja Rajaniemi, Jere ja Topo, Päivi Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. Verkkojulkaisu. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161060>

Renata Jakowleff. Taiteilijan verkkosivu. <https://renatajakowleff.com/>

RT 15-11028 Oviselosteen laatimisohje ja malli. Verkkojulkaisu. https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2015-11028?external_system=Juha&page=1 Viitattu 21.1.2021

RT 42-10615 Osastoiva ovi A 60 ja A 120. 1996. Verkkojulkaisu. <https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2042-11145> . Viitattu 21.1.2021

RT 42-11058 Puuovet. Verkkojulkaisu. <https://kortistot-rakennustieto-fi.ezproxy.savonia.fi/kortit/RT%2042-11058>. Viitattu 21.1.2021

Serlachius Museot. Verkkosivu. <https://serlachius.fi/>

Sundqvist Marianne, 2019. 1970-luvun betonielementtikerrostalon aikajana. Verkkojulkaisu. <http://jultika oulu.fi/files/nbn-fi-oulu-201903011272.pdf> sivu 10 DIPLOMITYÖ

Suvikumpu, Liisa 2012. Porrashuoneet – Helsingiläisten porrashuoneita 1800-luvulta 1940-luvulle.

Taide rakennushankkeissa. Verkkosivu. <https://taiderakentamisessa.fi/taide-rakennushankkeissa/>

Terassi kuin Gaudin hahmottelema. Verkkojulkaisu. Teksti: Elina Karemo, Kuvat: Jaanis Kerkis Julkais-tu: 2.7.2019 <https://www.meillakotona.fi/artikkelit/terassi-kuin-gaudin-hahmottelema>. Viitattu 11.1.2021

Töölöläisiä porrashuoneita 1920-30 -luvulta. <https://www.hel.fi/hel2/kaumuseo/rakennusinventoinnit/tooloporras/index.htm> Uudisrakennusten suunnitteluohje 2018. Kaupunkiympäristö - Asuntotuotanto, (HELSINGIN KAUPUNKI 12.9.2018. Viitattu 12.12.2020 https://www.hel.fi/static/liitteet/att/Uudisrakennusten_suunnitteluohje.pdf

Vihanninjoki, Vesa. Arkiympäristöjen estetiikka: haaste osallistavalle kaupunkisuunnittelulle | Yhdys-kuntasuunnittelun seura 11/3/2020 www.yss.fi/journal/arkiymparistojen-estetiikka-haaste-osallistavalle-kaupunkisuunnittelulle/ 5/9 Arkiympäristöjen estetiikka _ haaste osallistavalle kaupunki-suunnittelulle _ Yhdyskuntasuunnittelun seura

Wisser, Bill 2019. Bill Wisser Presents: Doorways in Paradise: The Art Deco Doors of Miami Beach. Taiteilijan verkkosivu. https://www.billwisserphoto.com/search?I_DSC=door&I_SDAT%5BMM%5D=&I_SDAT%5BDD%5D=D-D&I_SDAT%5BYYYY%5D=YYYY&I_EDATE%5BMM%5D=&I_EDATE%5BDD%5D=DD&I_EDATE%5BYYYY%5D=YYYY&I_CITY=&I_STATE=&I_COUNTRY_ISO=&I_ORIENTATION=&I_IS_RELEASD=&I_IS_PRELEASD=&_CB_I_PR=t&_CB_I_PU=t&_CB_I_RF=t&_CB_I_RM=t&I_SORT=RANK&I_DSC_AND=t&V_ID=&G_ID=&C_ID=&_ACT=search

Yle Areena. Pro arte utili - Hyödyllisen taiteen puolesta, Jakso 8: Valkea kyyhky, tekstiilitaiteilija Dora Jung. <https://areena.yle.fi/1-1545009>

Ympäristöministeriö 2018. Esteettömyys. Ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä. Pdf-tiedosto. Julkaistu 26.3.2018. https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf/86e77f87-c19d-4139-f744-531b500b9a86/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf?t=1603260121408. Viitattu 10.12.2020.

Ympäristöministeriö 2020. Rakentamisen kiertotalous. Verkkosivu. <https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>. Viitattu 21.1.2021

K U V A L Ä H T E E T

Etukansitaide
takakansitaide,
numeroimattomat kuvat,
ovianalyysin sisäänkäyntikuvat ja
visualisointikuvat:

Mikko Korhonen

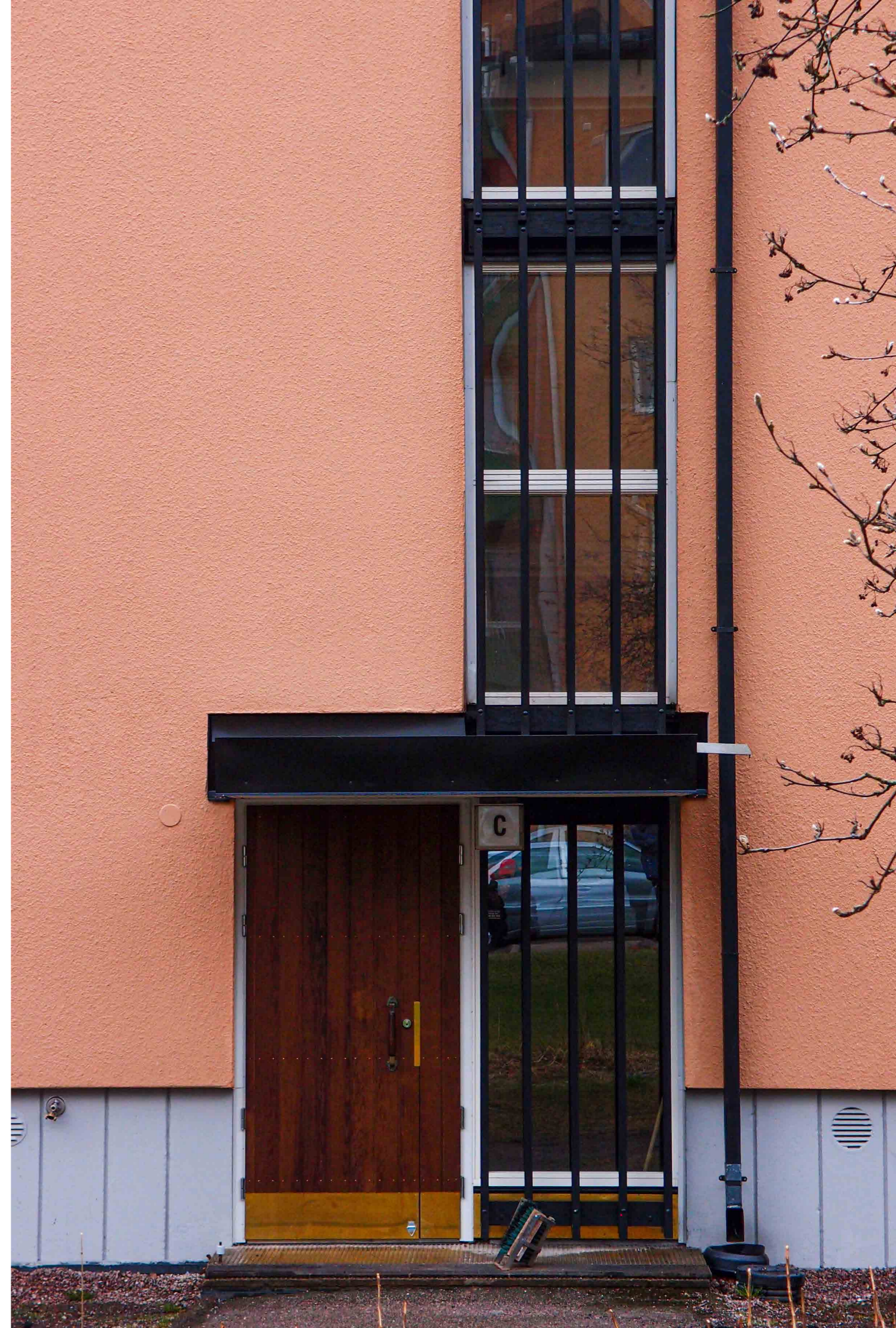
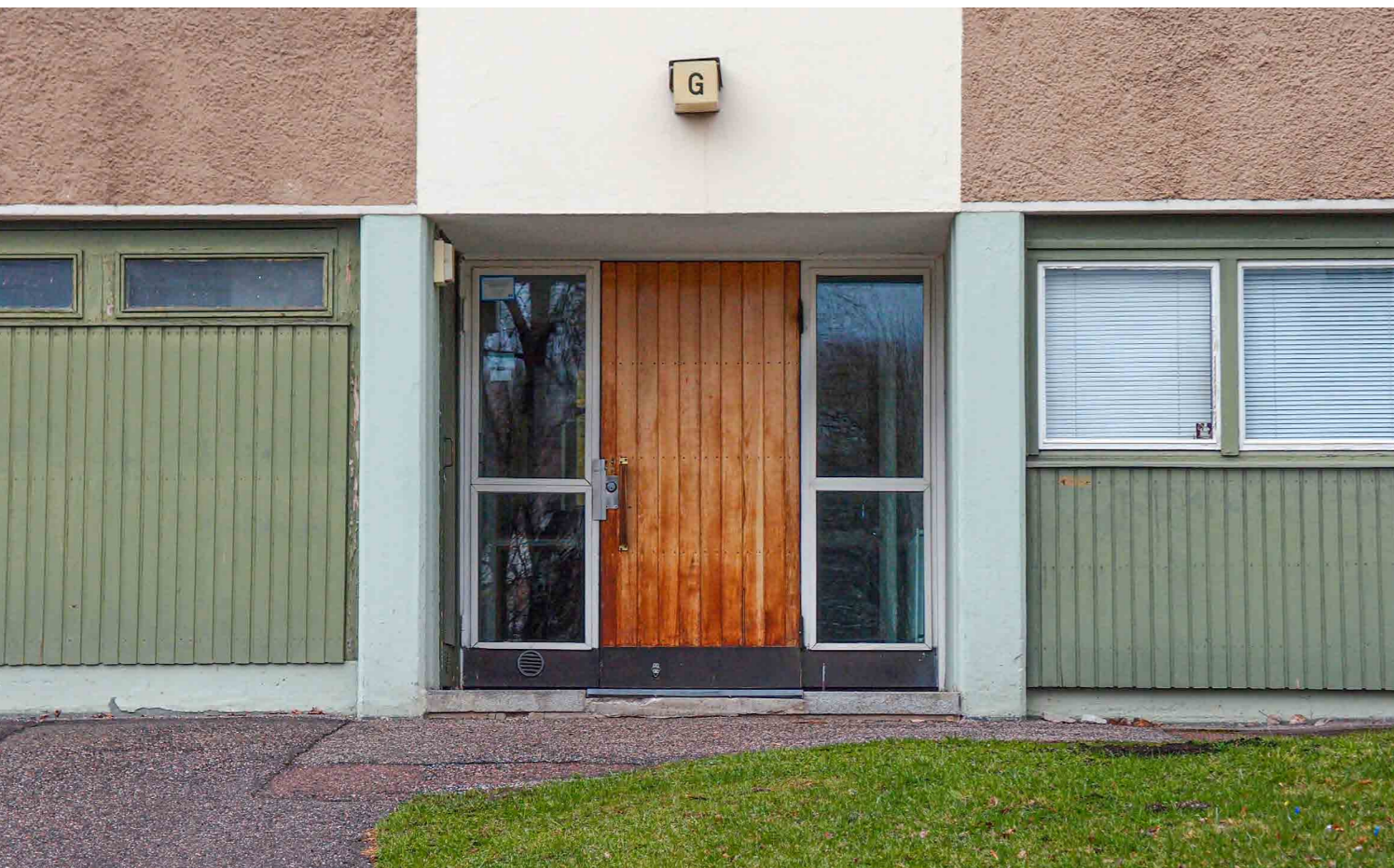

- Kuva 1 Kuvakaappaus. Twitter Teija Nesterinen@TeijaNesterinen8. tammik. 2017
<https://twitter.com/teijanesterinen/status/818041686815371264?lang=fi>
- Kuva 2 Kuvakaappaus. Topoliuksenkatu 9 <https://www.booking.com/hotel/fi/wehost-topoliuksenkatu.fi.html>
- Kuva 3-9 Valokuvat kirjasta: Leinos, Markku: Oviopas. Rakennuspusepääntöllisyys r.y. ja Rakennuskirja Oy. Hangon kirjapaino Oy. 1988
- Kuva 10 Kuvakaappaus. Hanasaaren kulttuuri- ja koulutuskeskuksen sisäänkäynnin ovet <https://www.hanaholmen.fi/kulttuurikeskus/pronssiovet/>
- Kuva 11 Kauko Räsänen ateljeetalon oven kahva <http://ateljeetalosaatio.net/yksityiskohtia.html>
- Kuva 12 https://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:Kauko_R%C3%A4s%C3%A4nen_-_Pronssiovet_-_1975_-_Hanasaaren_kulttuurikeskus_sis%C3%A4nC3%A4nk%C3%A4ynti_A_-_Hanasaarenranta_5,_Hanasaari_-_Westend_-_Espoo.jpg
- Kuva 13 Kauko Räsänen Aapelus 1967 https://www.wikiwand.com/fi/Julkinen_taide
- Kuva 14 Kirkon ovi säkylässä. <https://talotarinat.fi/2017/02/20/pekka-pitkasen-punaista-sakylassa/>
- Kuva 15 Pilviportti (2019) Vantaan Kivistön kerrostalon porttikongi <https://l-ark.fi/case/kivisto-zeus/>
- Kuva 16 Jyväskylän työväentalo 1924-1925
- Kuva 17 Alvar Aalto museo jyväskylä-1971
- Kuva 18 Lounais-Suomen maalaistentalo 1927-1928, Turku
- Kuva 19 Turun Sanomien toimitalo 1928
- Kuva 20 Kuvakaappaus. Julkisivuun integroitava taideteos asuinkerrostaloon ”Taikamatto” 2020, <https://www.kaisa berry.fi/teokset/taikamatto/>
- Kuva 21 Fortum Vipu – Kierrätysmuovista valmistettu ovenkahva 2020. <https://www.fortum.fi/media/2020/04/fortum-pilo-toi-kierrätysmuovista-tehtya-ovenkahvaa-tartuntojen-ehkaisuksi-kauppaymparistossa>
- Kuva 22 Kuvakaappaus.Laura Meriluodon Studio LA/ME:n Alva ovenkahva 2017. <http://laurameriluoto.com/projects/alva>
- Kuva 23 Valokuvaaja eeva Ristan valokuvia ovenkahvoista. Kruununhaka, Helsinki 1975. CC BY 4.0 <https://www.helsinki.fi/search/?search=eeva+rista+oven+kahva>
- Kuva 24 Kuvakaappaus.Taidetakoja ja Koristetaiteilija Eric O.W. Ehrström Pohjoismaiden Osakepankin ovet. <https://kylatiella.blogspot.com/2020/02/gustaf.html>
- Kuva 25 Kuvakaappaus. Kihlmanin talo Korkeavuorenkatu 19, Helsinki – 1898 YLE AREENA - Pro arte utili - Hyödyllisen puolesta <https://areena.yle.fi/1-1545009>
- Kuva 26 Pohjolan talon pääsisäänkäynnin ovi , Aleksanterinkatu 44 Helsinki. Valokuvaaja Kiuru Sakari , CC BY 4.0, <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km0000mp9y>
- Kuva 27 Serlachius-museo: Kultainen Huvimaja. Valokuva Mikko Korhonen
- Kuva 28-29 Graafinen betoni. <http://www.graphicconcrete.com/en/fi>
- Kuva 30 Kuvakaappaus. CLT. https://www.google.com/search?q=clt+texture&rlz=1C1GCEU_enFI880FI880&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjv0Oua5PXvAhVymIsKHYFdBi0Q_AUoAXoECAEQAw&biw=2844&bih=1441#imgrc=BNFuNMw-kyk08M

- Kuva 31 Kuvakaappaus. LVL. https://www.google.com/search?q=lv&rlz=1C1GCEU_enFI880FI880&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwi-vJWu5PXvAhV0IMMKHW2CCSIQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2844&bih=1441#imgrc=7K86iafks9rDGM
- Kuva 32 Kuvakaappaus. MHM. https://www.google.com/search?q=mhm&rlz=1C1GCEU_enFI880FI880&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjXxNjB5PXvAhUOmIsKHU9TCdAQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2844&bih=1441#imgrc=sbkVbutb0DuetM
- Kuva 33 Kuvakaappaus. Aalto Haitek WLT. https://www.google.com/search?q=aalto+haitek&rlz=1C1GCEU_enFI880FI880&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjImb3V5PXvAhVUBhAHTJEA9YQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2844&bih=1441#imgrc=PB5UqY77DGfrKM&imgdii=INM5vhiZAcA1MM
- Kuva 35 Kennoharkkotiili.https://www.google.com/search?q=poroton+kennoharkko&rlz=1C1GCEU_enFI880FI880&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwibosj06PXvAhVKiIsKHwB7AxcQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2844&bih=1441#imgrc=rGT4P2GLCVY9hM
- Kuva 36 "Sienivani"
- Kuva 37 "Sydänlyönnit" Pertti Kukkonen. <https://taiderakentamisessa.fi/sydanlyonnit/>
- Kuva 38 "Sisaret" Maria Mughal. <https://taiderakentamisessa.fi/sisaret/>
- Kuva 39 "Väre" Jaana Partanen ja Heikki Lamusuo. <https://taiderakentamisessa.fi/vare/>
- Kuva 40 "Kombo" Laura Pehkonen. <https://taiderakentamisessa.fi/kombo/>
- Kuva 41 Kuvakaappaus.Kiasma. https://www.hel.fi/static/hkr/helsinki/taiderakentamisessa/kirjasto/estettomia_ratkaisuja/Sisaankaynit_pihajarjestelyt.pdf
- Kuva 42 Kuvakaappaus. Woodie-kerrostalo. <https://www.behance.net/gallery/62004925/Woodie-Hamburg-Sauerbruch-Hutton-Architects>
- Kuva 43-43 Kuvakaappaus. Pavillon Circulaire. <http://encoreheureux.org/projets/pavillon-circulaire/>
- Kuva 45-46 Oven kahva ja peltiovet.Marjukka ja Matti Rautalahti.<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/terassi-kuin-gaudin-hahmottlema>
- Kuva 47 "Abstraktio" Mika Natri. <https://taiderakentamisessa.fi/abstraktio/>
- Kuva 48 Satakieli / Nightingale / Näktergalen. Riikka Latva-Somppi. <http://www.latvasomppi.com/gallery/public-art>
- Kuva 49 Savusaunan ovi. <http://www.hirsityoheikkila.fi/>
- Kuva 50 Pohjakuva senioritalo Gullkronan Huttunen-Lipasti Arkkitehdit 2018 <https://www.ark.fi/fi/2019/03/senioritalo-gullkronan/>
- Kuva 51 Kuvakaappaus. Rautatien aseman ovi. Helsingin sanomat: <https://www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-200006406326.html>
- Kuva 52 Kuvakaappaus. Havainnekuva Triplan kauppakeskuksen julkisivusta. Kuva: Arkkitehdit Soini & Horto Oy
- Kuva 53 Helsingin rautatieasema Postikadun ja Mannerheimintien suunnasta.Valokuva: Kanerva T 1960 CC BY 4.0
- Kuva 54-56 Ovia. Sutelan Oy. <https://sutelan.fi/>
- Kuva 57-58 Renata Jakowleff. Heijastusmaalaus, kulta, 2018 ja Nimeton, 2018. Valokuvat: Stilleben ja Katja Hagelstam ja Mikko Ryhänen <https://renatajakowleff.com/>

Sisäänkäyntien tyylikästä tunnelmaa Helsingin Roihuvuoresta.

2
Mikka

0

2

1
Korhonen

